

BIDRAG
TILL
SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

K) HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN I.

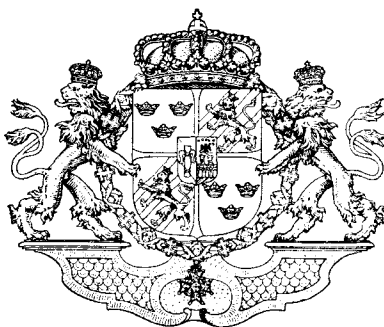
Ny följd. 49.

MEDICINALSTYRELSENS

UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1909.

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1911
[101641]

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. K, Hälso- och sjukvården. 1, Sundhetskolllegii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : P.A. Norstedt & söner, 1864-1912.

Täckningsår: 1861-1910 = Ny följd 1-50.

Sundhetskolllegium ersattes 1879 av Medicinalstyrelsen.

Den underdåniga berättelsen innefattar särskilda redogörelser för:

1. Civila sjukvården.
2. Besiktningar å beväringssmanskpet.
3. Arméns och flottans sjukvård.
4. Barnmorskeväsendet.
5. Skyddskoppypmpningen.
6. Medico-legalaförrättningar.
7. Apoteksväsendet.
8. Veterinärväsendet.
9. Understöd för vetenskapliga utrikes resor.
10. Sundhetskolllegii ämbetsverksamhet och en jämförande översikt av sjukvårdspersonalen och anstalterna i riket.
11. *Bihang*: Dödsorsakerna i rikets städer enligt intyg av läkare.

Civila sjukvården beskriver topografi och endemiska sjukdomar, sammandrag av läkares ämbetsberättelser om under året gängse sjukdomar, m. m., samt väderlek, vattenstånd och skörd.

Årsberättelsen 1861 innehåller: Översigt af helso- och sjukvården i Sverige under tioårsperioden 1851-1860, efter Kongl. Sundhets-collegiium uppdrag utarbetad af dess ledamot A. Timoleon Wistrand.

Föregångare:

Sundhets-collegii underdåniga berättelse om medicinalverket i riket. – Stockholm : P.A. Norstedt & söner, 1853-1862.

Täckningsår: Årg. 1(1851)-10(1860).

Efterföljare:

Allmän hälso- och sjukvård / av Kungl. Medicinalstyrelsen. – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1913-1982. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1979.

Det civila veterinärväsendet / av Kungl. Medicinalstyrelsen. - Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1918-1951. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1916-1949.

Dödsorsaker / av Kungl. Statistiska centralbyrån. – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1915-1998. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1996.

Hälso- och sjukvård vid armén / av Kungl. Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse. – Stockholm : Palmquist, 1912-1931. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1930.

1911-1913 med titeln: Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelsens underdåniga berättelse.

Hälso- och sjukvården vid marinen / av marinöverläkaren. – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1912-1943. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911/12-1942.

Översiktspublikationer:

Historisk statistik för Sverige. D. 2, Väderlek, lantmäteri, jordbruk, skogsbruk, fiske t.o.m. år 1955. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1959.

BISOS K1 digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) med stöd från Riksbankens Jubileumsfond, 2008

BIDRAG
TILL
SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

K) HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN I.

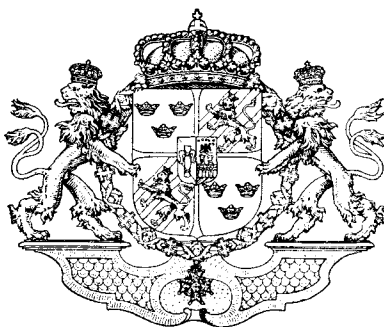
Ny följd. 49.

MEDICINALSTYRELSENS

UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1909.

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1911
[101641]

Innehållsförteckning.

A. Underdånig berättelse med i texten införda tabeller.

1. Den allmänna hälsovården		Sid. 1.
Tab. Litt. A.	Öfversikt af hälsovårdsförhållandena i rikets städer och med dem i hälsovårdshänseende likställda samhällen	2.
» »	B. Sammanställning af uppgifter från hälsovårdsnämnderna angående vattenledningar	7.
» »	C. Sammanställning af uppgifter från hälsovårdsnämnderna ang. afledning af spill- och grundvatten	9.
» »	D. Skyddskoppypningen i riket	12.
» »	E. Redogörelse från Medicinalstyrelsens vaccinationskontor	12.
» »	F. Redogörelse från vaccindepoterna i landsorten	12.
 2. Dödligheten i rikets städer		 13.
Tab. Litt. G.	Öfversikt öfver dödligheten ‰ i några af de viktigaste sjukdomarna i städer med öfver 10,000 invånare	13.
 3. De viktigaste sjukdomarnas förekomst äfvensom sjukvården utom sjukhusen		 13.
Tab. Litt. H.	Öfversikt öfver antalet spetälska i riket	14.
 4. Medicinalstyrelsens verksamhet, de civila läkarbefattningarna samt utöfvarna af läkarkonsten		 15.
Tab. Litt. I.	Summarisk uppgift å af Medicinalstyrelsen handlagda mål	16.
» »	K. Summarisk redogörelse för de till Medicinalstyrelsens disposition ställda medel	16.
 5. Sinnessjukvården		 19.
 6. Sjukvården vid civila sjukvårdsinrättningar		 19.
Tab. Litt. L.	Öfversikt öfver omsättningen å civila sjukvårdsinrättningar	24.
» »	M. Öfversikt öfver inkomster och utgifter vid lasarett, sjukstugor, epidemisjukhus samt statens anstalter för sinnessjuka	26.
 7. Hälsobrunnar, badinrättningar och andra dylika kuranstalter		 27.
 8. Rättsmedicinen		 27.
 9. Veterinärväsendet		 29.
Tab. Litt. N.	Öfversikt öfver antalet djur, som af veterinärer behandlats för sjukdom, kastrerats eller för olika ändamål besiktigats	31.
» »	O. Sammandrag af veterinärernas uppgifter öfver antalet sjuka husdjur	33.
» »	P. Mjältbrandens förekomst i olika län	34.
» »	Q. Förekomsten af mjältbrand och frasbrand under olika månader	34.

B. Tabellbilagor.

Tab. N:o 1.	Sammanställning af hälsovårdsnämndernas uppgifter ang. dödsorsakerna i rikets städer	Sid. II.
» »	2. Sammanställning af hälsovårdsnämndernas uppgifter om antalet döda i rikets städer med fördelning efter ålder och kön	VI.
» »	3. Öfversikt öfver dödsorsakerna i rikets städer enligt hälsovårdsnämndernas uppgifter	VIII.
» »	4. Öfversikt öfver några af de viktigaste dödsorsakerna i rikets städer med fördelning på månader enligt hälsovårdsnämndernas uppgifter	IX.
» »	5. Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m.	IX.
» »	6. Af vederbörande läkare verkställda ämbetsresor för farsoters och smittosamma sjukdomars hämmande m. m. samt utgifter för allmän hälso- och sjukvård	XV.
» »	7. Provinsial-, extra provinsial-, stads- och stadsdistrikts- samt andra praktiserande läkare, tandläkare, barnmorskor och af kommun eller landsting anställda sjuksköterskor inom hvarje län	XVI.
» »	8. Sammanställning af uppgifterna från lasaretten angående intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme	XXI.
» »	9. Öfversikt öfver antalet intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme å de särskilda lasarettens olika afdelningar samt å upptagningsanstalterna för sinnessjuka	XXII.
» »	10. Sammanställning af uppgifterna angående lasarettens inkomster	XXVI.
» »	11. Sammanställning af uppgifterna angående lasarettens utgifter	XXVII.
» »	12. Sammanställning af uppgifterna från sjukstugorna angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter	XXX.
» »	13. Sammanställning af uppgifterna från epidemisjukhusen angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter	XXXII.
» »	14. Sammanställning af uppgifter från enskilda sjukhus, barnsjukhus m. fl. sjukvårdsanstalter angående antalet intagna, underhållsdagar och utrymme	XXXVI.
» »	15 A. Å lasarett, sjukstugor och epidemisjukhus intagna sjukdomsfall äfvensom döda	XXXIX.
» »	15 B. Å enskilda sjukhus och barnsjukhus intagna sjukdomsfall äfvensom döda	XLII.
» »	15 C. Å sjukhus vid försörjningsinrättningar samt vårdanstalter för obotligt sjuka intagna sjukdomsfall äfvensom döda	XLIV.
» »	16 A. Öfversikt öfver de å lasarett för veneriska sjukdomar intagna, med hänsyn till den landsdel, inom hvilken smittan ådragits	XLV.
» »	16 B. Öfversikt öfver de å lasarett för veneriska sjukdomar intagna, med hänsyn till ålder, kön, civilstånd samt sättet för smittans öfverförande	XLV.
» »	17. Öfversikt öfver operationer utförda å patienter intagna å civila sjukhus	XLVI.
» »	18 A. Öfversikt öfver å lasarett och sjukstugor intagna fall af skador och förgiftningar, med hänsyn till skadans natur och påföljd	XLVIII.

Tab. Litt. R.	Förekomst af frasbrand inom de olika länen . . .	Sid. 35.	Tab. N:o 18 B.	Öfversikt öfver å lasarett och sjukstugor intagna fall af skador och förgiftningar fördelade efter skadans tillkomstsätt	Sid. XLIX.
» » S.	Svinsjukans förekomst inom olika län	» 35.			
» » T.	Sveriges import och export af kreatur	» 36.			
» » U.	Orsakerna till hel eller partiell kassation eller särskild behandling före godkännandet af kött och inälfvor samt antalet beslag vid slakthusen	» 38.	» » 19.	Antal kurgäster vid hälsobrunnar och badanstalter	L.
	10. Apoteksväsendet	» 38.	» » 20.	Öfversikt öfver de till Medicinalstyrelsen från läkarna i riket inkomna ämbetsberättelser om medikolegala förrättningar	» LI.
Tab. Litt. V: 1.	Farmaceutisk personal	» 39.			
» » V: 2.	Timade förändringar i apotekens antal och tillstånd	» 39.	» » 21.	Veterinärernas antal och fördelning inom hvarje län	» LII.
	11. Barnmorskeväsendet	» 39.	» » 22.	Af veterinärer verkställda tjänsteresor för hämmande af sjukdomar bland husdjuren	» LII.
Tab. Litt. X.	Sammandrag af inkomna berättelser om af barnmorskor verkställda instrumentförlösningar	» 39.			
	12. Tandläkar- och sjukgymnastväsendet	» 40.	» » 23.	Öfversikt öfver apotekens antal och natur inom hvarje län	» LIII.
Tab. Litt. Y.	Antalet behandlade patienter vid sjukgymnastiska institut	» 39.			

Table des matières.

A. Rapport de 1909, avec tableaux statistiques insérés dans le texte.	
1. Service sanitaire général	
Tab. Litt. A.	Service sanitaire des villes du pays et des agglomérations communales y assimilées
» »	B. Relevé des rapports des commissions sanitaires concernant les conduites d'eau
» »	C. Relevé des rapports des commissions sanitaires concernant l'écoulement des eaux ménagères et des nappes d'eau souterraines
» »	D. La vaccine dans le pays
» »	E. Vaccin délivré du dépôt central
» »	F. Vaccin délivré des dépôts dans les provinces
2. Mortalité dans les villes	
Tab. Litt. G.	Aperçu général de la proportion ‰ de la léthalité dans quelques-unes des maladies les plus importantes des villes ayant plus de 10,000 habitants
3. Les maladies les plus importantes et le service sanitaire en dehors des hôpitaux	
Tab. Litt. H.	La léprositè
4. Administration médicale	
Tab. Litt. I.	Résumé sommaire des affaires portées devant l'Administration médicale
» »	K. Compte sommaire des deniers à la disposition de l'Administration médicale
5. Service des aliénés	
6. Service des hôpitaux civils	
Tab. Litt. L.	Relevé du mouvement des hôpitaux civils
» »	M. Relevé des recettes et des dépenses des hôpitaux gouvernementaux, des hôpitaux de district et des hôpitaux épidémiques
7. Places d'eaux minérales, stations balnéaires et autres établissements pareils	
8. Médecine légale	
9. Service vétérinaire	
Tab. Litt. N.	Nombre d'animaux traités pour maladies par des vétérinaires, castrés, ou visités pour différents buts
» »	O. Relevé des rapports des médecins vétérinaires sur le nombre des animaux domestiques malades
» »	P. Fréquence du charbon (typhus charbonneux) et de l'emphysème du charbon par gouvernement
» »	Q. Le typhus charbonneux et l'emphysème du charbon, répartis par mois

B. Tableaux annexes.	
Tab. N:o 1.	Relevé des rapports des commissions sanitaires concernant les causes de décès dans les villes
» »	2. Relevé des rapports des commissions sanitaires sur le nombre des décès dans les villes, avec répartition par âge et par sexe
» »	3. Récapitulation des causes de décès dans les villes d'après les rapports des commissions sanitaires
» »	4. Relevé de quelques-unes des principales causes de décès dans les villes, avec leur répartition par mois, d'après les rapports des commissions sanitaires
» »	5. Relevé des cas de maladies infectieuses etc.
» »	6. Voyages d'office des médecins publics pour épidémies et maladies infectieuses etc., et dépenses afférentes au service sanitaire public
» »	7. Nombre des médecins de district (circonscription) ordinaires et extraordinaires, des médecins de ville et de districts urbains, ainsi que d'autres médecins praticants, des sages-femmes et des infirmières au service des communes et des conseils provinciaux, avec répartition par gouvernement (département)
» »	8. Relevé des rapports des hôpitaux gouvernementaux sur les entrées et les décès, les journées d'entretien et les lits disponibles
» »	9. Relevé du nombre des entrées, des décès, des journées d'entretien et des lits disponibles dans les différentes divisions hospitalières et dans les classes d'admission transitoire d'aliénés
» »	10. Recettes des hôpitaux gouvernementaux
» »	11. Dépenses des hôpitaux gouvernementaux
» »	12. Relevé des rapports des hôpitaux de district concernant les admissions, les décès, les journées d'entretien, les lits disponibles ainsi que les recettes et les dépenses
» »	13. Relevé des rapports des hôpitaux épidémiques sur les entrées, les décès, les journées d'entretien, les lits disponibles ainsi que les recettes et les dépenses
» »	14. Résumé des rapports des hôpitaux privés et d'autres établissements hospitaliers sur le nombre des admissions, les journées d'entretien et les lits disponibles
» »	15 A. Maladies et décès dans les hôpitaux gouvernementaux, les hôpitaux de district et les hôpitaux épidémiques
» »	15 B. Maladies et décès dans les établissements hospitaliers privés
» »	15 C. Maladies et décès aux infirmeries des hospices pour les pauvres et des hospices d'incurables
» »	16 A. Relevé des admissions pour maladies vénériennes aux hôpitaux gouvernementaux, avec indication des gouvernements où l'infection a été contractée
» »	16 B. Relevé des admissions aux hôpitaux gouvernementaux pour les vénériens, avec répartition d'après l'âge, le sexe, l'état-civil et la manière dont l'infection a été communiquée
» »	17. Opérations effectuées aux hôpitaux civils
» »	18 A. Cas admis, aux hôpitaux gouvernementaux et aux hôpitaux de district, de lésions corporelles et d'empoisonnements, avec indication de la nature et des suites de l'accident

IV

Tab. Litt. R.	Fréquence de l'emphysème du charbon par gouvernement	Pag. 35.
» » S.	Fréquence de la pneumo-entérite infectieuse	» 35.
» » T.	Importations et exportations d'animaux en 1901	» 36.
» » U.	Les abattoirs des villes	» 38.
10. Service pharmaceutique		
Tab. Litt. V: 1.	Personnel des pharmacies	» 39.
» » V: 2.	Modifications survenues dans le nombre et l'état des pharmacies	» 39.
11. Sages-femmes		
Tab. Litt. X.	Résumé des rapports parvenus à l'Administration médicale sur les accouchements effectués avec instruments	» 39.
12. Médecins dentistes et gymnastes médicaux		
Tab. Litt. Y.	Nombre des malades traités aux instituts de gymnastique médicale	» 39.

Tab. N ^o 18 B.	Cas de lésions corporelles et d'empoisonnements admis aux hôpitaux gouvernementaux et aux hôpitaux de district, avec répartition d'après l'origine de l'accident	Pag. XLIX.

» » 19.	Nombre des personnes traitées aux établissements hydrothérapiques et balnéaires	» LI.

» » 20.	Relevé des rapports médico-légaux envoyés à l'Administration médicale par les médecins du Royaume	» LII.

» » 21.	Nombre et répartition des médecins vétérinaires par gouvernement	» LIII.
» » 22.	Voyages d'office effectués par les médecins vétérinaires pour cause d'épizooties parmi les animaux domestiques	» LIII.

» » 23.	Nombre et condition des pharmacies par gouvernement	» LIII.

T I L L K O N U N G E N .

Den underdåniga berättelse om hälso- och sjukvården i riket för år 1909, hvilken härmed till Eders Kungl. Maj:t öfverlämnas, är uppställd på samma sätt som föregående årets berättelse och innehåller särskilda redogörelser för:

1. Den allmänna hälsovården.
2. Dödligheten i rikets städer.
3. De viktigaste sjukdomarnas förekomst äfvensom sjukvården utom sjukhusen.
4. Medicinalstyrelsens verksamhet, de civila läkarebefattningarna samt utöfvarna af läkarkonsten.
5. Sinnessjukvården. Berättelsen härom utgifves särskildt. Se Bidrag till Sveriges officiella statistik: K) Hälso- och sjukvården, II, Berättelse angående sinnessjukvården i riket.
6. Sjukvården vid civila sjukvårdsanstalter.
7. Hälso-brunnar, badinrättningar och andra dylika kuranstalter.

1—101541 Kungl. Medicinalstyrelsens berättelse för år 1909.

8. Rättsmedicinen.
9. Veterinärväsendet.
10. Apoteksväsendet.
11. Barnmorskeväsendet.
12. Tandläkar- och sjukgymnastväsendet.

1. Den allmänna hälsovården.¹⁾

I likhet med föregående år meddelas i en särskild tabell (Tab. Litt. A) en sammanställning af uppgifter från *samhällen med hälsovårdsnämnd*. Likaledes äro uppgifter angående vattenledningar och underjordiska afloppsledningar sammanställda i särskilda tabeller (Tab. Litt. B och Tab. Litt. C).

¹⁾ Styrelsens statistiker: Professor J. E. Johansson.

Tab. Litt. A. Öfversikt af hälsovårdsförhållandena inom rikets städer och med dem i hälsovårdshänseende likställda samhällen enligt hälsovårdsnämndernas och förste provinsialläkarnas årsberättelser för år 1909.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Län, stad, municipalsamhälle.	Antal invånare den 31 dec. 1908.	Antal med boningshus bebyggda tomter vid årets slut.	Vatten-tillgång.	Afledning af spill- och grundvatten.	Afträdesrenhållning.	Renhållning af gård och gata, stall o. d.	Kontroll öfver födoämnen.	Epidemi-sjukhus.	Lungsots-sjukhus.
Stockholms stad	339,582	5,453	vatt:led.	und. afl.	renh:verk.	renh:verk.	friv. †)	finnes	finnes
Stockholms län:									
Södertälje	10,307	477	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	delv. renh:v. entr.	delv. renh:v. tills.	friv. fl.	finnes	—
Vaxholm	2,450	283	— †)	—	renh:verk.	renh:verk.	—	—	—
Norrtälje	3,885	412	—	—	—	—	friv.	finnes	—
Östhammar	834	146	—	— †)	—	—	friv.	prov.	—
Öregrund	1,128	313	—	delv. und. afl. †)	delv. entrp.	—	tills.	finnes	—
Sigtuna	673	100	—	— †)	—	—	—	finnes	—
Bromstens mun.	1,847	269	—	— †)	delv. entrp.	delv. entrp.	—	kommun.	—
Djursholms köp.	3,084	550	vatt:led.	und. afl.	renh:verk.	renh:verk.	—	**)	—
Dufbo mun.	1,712	243	—	—	entrp.	delv. entrp.	—	—	—
Hagalunds mun.	4,516	253	—	und. afl.	renh:verk.	renh:verk.	—	—	—
Hufvudsta mun.	3,202	130	—	—	—	—	—	—	—
Liljeholmens mun.	8,151	300	— †)	delv. und. afl.	delv. renh:v.	delv. renh:v.	—	prov.	—
Saltsjöbaden köp.	1,936	300	vatt:led.	und. afl.	renh:verk.	renh:verk.	—	—	—
Solhem mun.	995	297	—	—	—	—	—	kommun.	—
Stocksunds mun.	887	158	**)	und. afl.	renh:verk.	renh:verk.	—	—	—
Sundbybergs köp.	4,374	301	*)	delv. und. afl.	—	—	tills.	finnes	—
Tumba mun.	949	107	—	—	—	—	—	kommun.	—
Uppsala län:									
Uppsala	25,311	931	vatt:led.	und. afl.	renh:verk.	renh:verk.	*) friv.	finnes	1) finnes
Enköping	5,059	217	delv. vatt:led.	—	—	—	—	—	—
Tierps mun.	577	70	—	delv. und. afl.	—	—	—	—	—
Södermanlands län:									
Nyköping	9,120	453	vatt:led.	und. afl.	renh:verk.	renh:verk.	friv.	finnes	finnes
Eskilstuna	27,720	657	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	—	—	k:btväng	—	—
Torshälla	1,848	195	— †)	— †)	entrp.	entrp.	tills.	—	—
Strängnäs	2,733	201	delv. vatt:led.	—	delv. entrp.	delv. entrp.	friv.	—	—
Mariefred	1,290	95	—	—	—	—	—	—	—
Trosa	836	131	—	delv. und. afl.	entrp.	—	friv.	—	—
Fleus mun.	1,570	189	—	delv. und. afl.	entrp.	entrp.	tills.	finnes	—
Gnesta mun.	1,007	134	delv. vatt:led. †)	—	—	—	friv.	—	—
Katrineholms mun.	3,853	287	vatt:led.	und. afl.	—	—	—	—	—
Malmsköpings köp.	684	88	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	—	—	—	**)	—
Oxelösunds mun.	2,192	112	vatt:led.	und. afl.	delv. entrp.	delv. entrp.	tills.	—	—
Vingåkers mun.	699	52	—	— †)	entrp.	entrp.	—	—	—
Östergötlands län:									
Linköping	17,623	?	*) vatt:led. †)	**)	und. afl.	*) delv. entrp.	*) delv. entrp.	**)	finnes
Norrköping	45,416	1,150	—	—	—	—	*) friv.	—	*)
Söderköping	2,101	?	—	—	delv. entrp.	delv. entrp.	—	**)	—
Motala	3,004	194	vatt:led.	—	—	—	—	—	—
Vadstena	2,440	?	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	—	—	—	*) prov.	—
Skeninge	1,275	138	—	—	—	—	friv.	finnes	—
Borges villastad, mun.	?	?	*) vatt:led. †)	und. afl.	—	—	—	finnes	—
Boxholms mun.	?	?	—	—	—	—	—	—	—
Kisa mun.	?	?	—	—	—	—	*)	*)	—
Ladugårdsbackes m. fl. lägenheters mun.	?	?	—	—	—	—	—	—	—
Mjölby mun.	3,206	283	delv. vatt:led.	delv. und. afl.	—	—	tills.	prov.	—
Norrköpings Norra förstäders mun.	?	188	—	—	—	—	—	—	—
Valdemarsviks köp.	?	?	—	—	—	—	friv.	*) prov.	—
Åtvidabergs mun.	2,147	?	—	—	—	—	—	finnes	—
Jönköpings län:									
Jönköping	24,531	omkr. 810	vatt:led.	delv. und. afl.	delv. renh:v.	—	{ obl. fl.	finnes	—
Eksjö	5,144	144	delv. vatt:led.	und. afl.	delv. entrp.	—	{ friv. k.	—	—
Grenna	1,130	158	—	delv. und. afl.	—	—	{ friv. k.	—	—
Gl-laved mun.	613	79	—	—	—	—	—	—	—
Forserums mun.	1,314	142	—	—	—	—	—	finnes	—
Huskvarna köp.	5,204	379	vatt:led.	und. afl.	*)	—	—	prov.	—
Hvetlanda mun.	2,286	196	—	—	—	—	friv. k.	finnes	—
Nässjö mun.	2,633	188	*)	delv. und. afl.	—	—	—	—	—
Säfsjö mun.	1,370	167	—	—	—	—	—	—	—
Tranås köp.	2,200	142	*)	*)	—	—	friv. k.	finnes	—
Tranås kvarn mun.	1,117	99	—	—	—	—	—	—	—
Värnamo köp.	1,141	102	delv. vatt:led.	—	—	—	friv. k.	—	—

1) Uppsala: Vid Akademiska sjukhuset; äges ej af staden.

Tab. Litt. A. (Forts.) Öfversikt af hälsovårdsförhållandena inom rikets städer och med dem i hälsovårdshänseende likställda samhällen enligt hälsovårdsnämndernas och förste provinsialläkarnas årsberättelser för år 1909.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Län, stad, municipalsamhälle.	Antal invånare den 31 dec. 1908.	Antal med boningshus bebyggda tomter vid årets slut.	Vatten-tillgång.	Afledning af spill- och grundvatten.	Afträdes renhållning.	Renhållning af gård och gata, stall o. d.	Kontroll öfver födoämnen.	Epidemi-sjukhus.	Lung-sots-sjukhus.
Kronobergs län:									
Växjö	8,155	265	vatt:led.	und. af. †)	—	—	friv.	finnes	—
Elmhults köp.	1,085	134	—	delv. und. af. *)	—	—	—	prov.	—
Ljungby »	1,188	121	—	» *)	— †)	— †)	friv.	finnes	—
Alfvestads mun.	1,069	93	—	» *)	—	—	—	prov.	—
Ryds mun.	393	90	—	» *)	—	—	—	—	—
Strömenäs bruks mun.	957	115	—	—	—	—	—	—	—
Kalmar län:									
Kalmar	14,771	1,124	delv. vatt:led.	delv. und. af.	—	—	obl. fl.	finnes	—
Oskarshamn	7,916	555	*) —	und. af.	—	—	tills.	»	—
Västervik	9,532	514	vatt:led.	»	—	—	»	»	—
Vimmerby	2,628	145	delv. vatt:led.	delv. und. af.	—	—	»	»	—
Borgholm	1,130	178	»	und. af.	entrp.	—	friv.	»	—
Figeholms köp.	343	73	—	—	—	—	—	prov.	—
Gamleby mun.	372	44	delv. vatt:led.	delv. und. af.	entrp.	—	friv.	*) —	—
Mönsterås köp.	1,349	138	—	—	—	—	»	finnes	—
Mörbylånga »	237	60	—	—	—	—	»	»	—
Nybro »	932	90	—	—	—	—	friv.	prov.	—
Gottlands län:									
Visby	9,493	(omkr.) 900	—	und. af.	—	—	tills.	finnes	—
Hemse mun.	?	90	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge län:									
Karlskrona	26,917	1,278	delv. vatt:led.	delv. und. af.	renh:verk	renh:verk	(obl. fl.,) (friv. k. f.)	finnes	—
Ronneby	3,435	350	»	»	delv. entrp.	delv. entrp.	friv.	»	—
Karlskrona	7,288	566	» †)	»	»	»	k:btväng	»	—
Sölvesborg	2,824	159	—	»	»	»	friv.	»	—
Kristianstads län:									
Kristianstad	11,388	347	vatt:led.	und. af.	renh.-bolag	renh.-bolag	obl. fl.	finnes	prov.
Simrishamn	2,106	274	—	»	entrp.	entrp.	friv.	»	—
Ängelholm	3,912	235	delv. vatt:led.	»	delv. entrp.	delv. entrp.	k:btväng	prov.	—
Båstads köp.	629	124	delv. vatt:led.	*) delv. und. af.	delv. renh:b.	delv. entrp.	obl. fl.	finnes	—
Hesselholms »	2,757	290	*) —	»	—	—	friv.	»	—
Hvilsans mun.	1,556	127	—	»	—	—	—	—	—
Hvitemölla »	447	100	—	—	—	—	—	—	—
Klippaus »	1,934	259	—	delv. und. af.	delv. entrp.	—	friv.	—	—
Skillinge »	695	145	—	—	entrp.	entrp.	—	—	—
Tomelilla »	1,177	233	—	delv. und. af.	delv. entrp.	delv. entrp.	obl. fl.	—	—
Vinslöf »	613	149	—	—	—	—	—	—	—
Åhus köp.	1,469	327	—	delv. und. af.	entrp.	entrp.	tills.	**) prov.	—
Malmöhus län:									
Malmö	81,120	1908 2,680	vatt:led.	und. af.	renh:verk.	renh:verk.	slakthus	finnes	—
Lund	19,675	1,223	»	»	»	»	friv.	»	—
Landskrona	16,083	944	»	»	delv. renh:b.	delv. renh:b.	»	»	finnes
Hälsingborg	32,432	1,693	»	»	renh. verk.	renh. verk.	k:btväng	»	**) —
Ystad	10,860	970	— †)	»	delv. entrp.	*) delv. entrp.	»	»	—
Trelleborg	9,173	1) 345	— †)	delv. und. af.	delv. renh:v.	delv. renh:v.	»	»	—
Skauör med Falsterbo	980	296	— †)	—	—	— †)	—	—	—
Arlöfs mun.	4,782	242	—	und. af.	entrp.	entrp.	—	finnes	—
Bjufs »	?	219	delv. vatt:led. †)	delv. und. af.	delv. renh:v.	delv. renh:v.	friv.	»	—
Estlöfs köp.	5,075	658	» †)	»	»	»	»	»	—
Furulunds mun.	1,160	146	—	*) —	»	—	—	»	—
Höganäs mun.	5,854	?	delv. vatt:led. †)	delv. und. af.	renh:verk. 2) delv. entrp.	delv. renh:v.	—	»	—
Hörs »	1,084	209	—	»	delv. entrp.	delv. entrp.	tills.	»	—
Hörby köp.	1,475	218	—	»	—	—	friv.	finnes	—
Kjellinge mun.	?	200	—	und. af.	entrp.	entrp.	»	»	—
Köpinge-Ramlösa brunns mun.	315	100	—	delv. und. af.	—	—	—	—	—
Långmans köp.	9,313	946	—	und. af.	renh:verk.	renh:verk.	—	finnes	—

1) Trelleborg: Inom stadsplanen. — 2) Höganäs: Bortforslingen ombesörjes delvis af stenkolsbolaget.

Tab. Litt. A. (Forts.) Öfversikt af hälsovårdsförhållandena inom rikets städer och med dem i hälsovårdshänseende likställda samhällen enligt hälsovårdsnämndernas och förste provinsialläkarnas årsberättelser för år 1909.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Län, stad, municipalsamhälle.	Antal invånare den 31 dec. 1908.	Antal med boningshus bebyggda tomter vid årets slut.	Vatten-tillgång.	Afledning af spill- och grundvatten.	Afrüdesrenhållning.	Renhållning af gård och gata, stall o. d.	Kontroll öfver födoämnen.	Epidemi-sjukhus.	Lungsots-sjukhus.
Lomma mun.	2,465	?	—	—	entrp.	entrp.	—	finnes	—
Löberöds >	549	?	—	delv. und. af.	>	>	—	—	—
Mölle >	684	162	—	und. af.	delv. entrp.	delv. entrp.	—	—	—
Raus planterings >	3,651	312	— †)	und. af.	entrp.	entrp.	—	*)	—
Rää >	2,139	?	—	delv. und. af.	delv. entrp.	delv. entrp.	—	—	—
Västra Sallerups > (1908)	1,888	256	delv. vatt:led.	>	—	—	—	—	—
Sjöbo >	952	174	—	>	—	— †)	—	finnes	—
Skurups >	1,182	231	—	>	entrp.	entrp.	friv.	—	—
Sofielundshusens >	3,893	312	vatt:led.	und. af.	>	>	—	—	—
Svedala >	1,413	136	—	>	delv. entrp.	>	friv.	finnes	—
Hallands län:									
Halmstad	18,009	859	delv. vatt:led.	delv. und. af.	—	—	{obl. fl., }	finnes	—
Laholm	1,855	128	—	>	—	—	{fills. vet. }	—	—
Falkenberg	4,316	164	vatt:led.	und. af.	—	—	tills. vet.	>	—
Varberg	7,043	243	delv. vatt:led.	>	—	—	>	>	—
Kungsbacka	1,038	105	vatt:led.	>	—	—	>	>	—
Oskarströms mun.	2,341	182	—	delv. und. af.	—	—	tills. vet.	finnes	—
Göteborgs och Bohus län:									
Göteborg	162,480	omkr. 4,600	vatt:led.	und. af.	delv. renh:v.	delv. renh:v.	slakthus.	finnes	finnes
Kungälv	1,494	132	delv. vatt:led.	delv. und. af.	delv. entrp.	—	—	prov.	—
Marstrand	1,782	167	—	und. af.	>	—	—	finnes	—
Lysekil	4,018	519	delv. vatt:led.	delv. und. af.	entrp.	entrp.	tills.	>	—
Väddevalla	12,059	960	—	und. af.	—	—	>	>	—
Strömstad	3,007	283	—	delv. und. af.	delv. entrp.	delv. entrp.	>	>	—
Björnereds och Krokens mun.	1,217	140	—	—	—	—	—	—	—
Bovallstrands fiskl.	634	122	—	—	—	—	—	—	—
Dyröns fiskl.	259	58	—	—	—	—	—	—	—
Ellös mun.	379	75	— †)	—	delv. entrp.	—	—	—	—
Fiskebäckskils fiskl.	607	192	—	—	—	—	—	—	—
Fjällbacka mun.	632	135	—	—	—	—	—	—	—
Fatholmens fiskl.	118	24	—	—	—	—	—	—	—
Grafvarns och Bäckeviks mun. (Kungshamn)	1,446	296	—	—	—	—	—	—	—
Grebbestads mun.	1,011	163	—	—	entrp.	—	—	—	—
Grundsund fiskl.	1,098	249	—	—	—	—	—	—	—
Gullholmens mun.	720	189	—	—	—	—	—	—	—
Gårda mun.	?	107	vatt:led.	und. af.	—	—	tills.	finnes	—
Hasselösunds mun.	169	41	—	—	—	—	—	—	—
Hofvenäs Näs mun.	509	104	—	—	—	—	—	—	—
Hannebostrands fiskl.	1,657	272	—	—	entrp.	—	—	—	—
Hällevikstrands fiskl.	493	145	—	—	—	—	—	—	—
Klädesholmens och Koholmens fiskl.	780	191	— †)	—	—	—	—	—	—
Kroksläts mun.	?	?	delv. vatt:led.	delv. und. af.	—	—	tills.	finnes	—
Kyrkesunds och Björkholmens mun.	498	134	—	—	—	—	—	—	—
Käringöns fiskl.	629	182	—	—	—	—	—	—	—
Lundeus mun.	?	174	delv. vatt:led.	?	—	—	—	finnes	—
Längedrag >	458	96	—	delv. und. af.	entrp.	entrp.	—	—	—
Malmöns >	1,500	150	—	—	—	—	—	—	—
Mollösunds fiskl.	1,044	230	—	—	—	—	—	—	—
Skärhamns >	723	160	— †)	—	—	—	—	—	—
Smögens mun.	1,416	269	— †)	—	—	—	—	—	—
Tjornekalfs >	257	68	—	—	—	—	—	—	—
Tangens >	462	95	—	—	—	—	—	—	—
Veijerns fiskl.	267	57	—	—	—	—	—	—	—
Åstols mun.	384	75	—	—	—	—	—	—	—
Älfsborgs län:									
Vänersborg	7,316	447	vatt:led.	und. af.	delv. entrp.	delv. entrp.	friv., tills.	finnes	prov.
Älvsås	4,684	?	>	>	—	—	tills.	>	—
Borns	20,585	omkr. 1,000	delv. vatt:led.	delv. und. af.	*)	*)	friv., tills.	>	*)
Ulrichamn	1,919	114	*) >	*) >	—	—	>	>	—
Amäl	4,120	173	vatt:led.	und. af.	—	—	obl. k.	>	—
Lilla Edets mun.	?	222	—	delv. und. af.	delv. entrp.	delv. entrp.	—	finnes	—
Trollhättan landsförs.	7,941	357	delv. vatt:l.	>	delv. renh:v.	delv. renh:v.	friv.	>	finnes
Mellerud köp.	758	104	*)	—	—	—	—	>	—
Skaraborgs län:									
Mariestad	4,313	145	*) delv. vatt:led.	delv. und. af.	—	—	tills.	finnes	—
Lidköping	6,660	457	>	>	—	*)	> †)	>	—

Tab. Litt. A. (Forts.) Öfversikt af hälsovårdsförhållandena inom rikets städer och med dem i hälsovårdshänseende likställda samhällen enligt hälsovårdsnämndernas och förste provinsläkarnas årsberättelser för år 1909.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Län, stad, municipalsamhälle.	Antal invånare den 31 dec. 1908.	Antal med bopingshus bebyggda tomter vid årets slut.	Vatten-tillgång.	Afledning af spill- och grundvatten.	Afträdesrenhållning.	Renhållning af gård och gata, stall o. d.	Kontroll öfver födoämnen.	Epidemi-sjukhus.	Lung-sotsjukhus.
Skara	5,353	316	vattiled.	und. afl.	—	—	tills.	finnes	—
Sköfde	6,418	222	—	—	—	—	—	—	—
Falköping	4,488	317	delv. vattiled.	delv. und. afl.	—	—	—	—	—
Hjo	2,126	116	—	und. afl.	—	—	friv.	—	—
Axvalls stat.	286	49	—	—	—	—	—	—	—
Grästorps köp.	516	79	—	†)	—	—	—	—	—
Tidaholms »	4,766	1) 68	—	delv. und. afl.	—	—	†)	tills.	finnes
Töreboda »	810	73	—	—	—	—	—	—	—
Vara köp.	848	106	—	*) »	—	—	—	—	—
Värmlands län:									
Karlstad	16,399	682	delv. vattiled. †)	delv. und. afl.	entrp.	entrp.	obl. fl. †)	*) finnes	—
Kristinehamn	8,569	638	—	—	*) —	*) delv. entrp.	friv.	—	—
Filipstad	4,211	141	vattiled.	und. afl.	—	—	—	—	—
Arvika köp.	4,633	372	vattiled.	und. afl.	delv. entrp.	—	friv.	finnes	—
Charlottenbergs mun.	om- 775	107	*) — †)	*) —	—	—	—	—	—
Forshaga mun.	kr. 3,300	238	—	—	—	†)	—	—	—
Kils mun.	550	46	vattiled.	und. afl.	—	†)	friv. †)	prov.	—
Säffle köp.	1,935	161	*) — †)	delv. und. afl.	—	—	delv. entrp.	—	—
Šunne mun.	1,059	148	delv. vattiled. †)	—	—	†)	—	—	—
Åmots »	285	42	—	—	—	—	—	—	—
Örebro län:									
Örebro	28,583	1,679	delv. vattiled.	delv. und. afl.	renh:verk.	renh:verk.	{ obl. fl. }	finnes	—
Askersund	2,004	145	—	—	entrp.	delv. entrp.	{ friv. k. }	—	—
Nora	1,932	135	vattiled.	—	delv. entrp.	—	—	—	—
Lindesberg	2,684	143	—	—	—	—	—	—	—
Hallsbergs köp.	1,784	144	—	delv. und. afl.	delv. entrp.	delv. entrp.	—	finnes	—
Kumla mun.	963	152	—	—	—	—	—	—	—
Karlskoga »	2,392	295	delv. vattiled.	—	—	—	—	finnes	—
Kopparbergs köp.	1,605	156	—	—	—	—	—	—	—
Västmanlands län:									
Västerås	17,004	982	delv. vattiled.	delv. und. afl.	renh:verk.	renh:verk.	obl. k.	finnes	—
Sala	7,662	261	vattiled.	und. afl.	—	—	friv.	—	finnes
Köping	4,613	212	—	delv. und. afl.	entrp.	entrp.	—	—	—
Arboga	5,183	265	delv. vattiled.	—	renh:verk.	renh:verk.	—	—	finnes
Kuingsörs köp.	1,383	175	delv. vattiled.	delv. und. afl.	entrp.	entrp.	friv.	—	—
Norbergs mun.	553	80	—	—	—	—	—	finnes	—
Kopparbergs län:									
Falun	11,080	880	delv. vattiled.	delv. und. afl.	*) —	*) —	tills.	finnes	prov.
Säter	1,121	96	—	—	—	—	—	—	—
Hedemora	2,571	153	vattiled.	—	—	—	tills.obl.fl.	finnes	—
Avesta köp.	4,540	410	— †)	— †)	—	delv. entrp.	tills.	finnes	—
Borlänge »	1,370	125	delv. vattiled.	delv. und. afl.	—	—	—	—	—
Krylbo mun.	1,329	100	—	—	—	delv. entrp.	tills.	—	—
Leksands Norets mun.	953	130	vattiled.	delv. und. afl.	—	—	—	—	—
Judvika mun.	2,147	211	—	—	—	—	—	finnes	—
Mora strands köp.	1,181	165	delv. vattiled.	—	—	—	—	—	—
Smedjebackens mun.	1,875	154	—	—	—	—	—	—	—
Gäffleborgs län:									
Gäffe	31,595	1,420	delv. vattiled.	delv. und. afl.	delv. entrp.	delv. entrp.	obl. fl.	finnes	—
Söderhamn	11,306	486	—	—	delv. renh:verk.	—	tills.	—	—
Hudiksvall	5,844	478	—	—	delv. entrp.	—	—	—	—
Bollnäs	1,025	78	—	—	entrp.	entrp.	tills.	—	—
Västernorrlands län:									
Härnösand	9,198	545	delv. vattiled.	delv. und. afl.	*) —	*) —	tills.	finnes	—
Sundsvall	16,278	869	—	—	renh:verk.	renh:verk.	k:b tvång	—	—
Örnsköldsvik	3,516	160	vattiled.	und. afl.	—	—	tills.	—	—

1) Tidaholm: Utom planlagda området 293.

Tab. Litt. B. (Forts.) Sammanställning af uppgifter från hälsvårdsnämnderna angående vattenledningar år 1909.

1	2	3				4		9	1	2	3				4		9
		Vattenverkets utvidgning under året.				Vattenförbrukning					Vattenverkets utvidgning under året.				Vattenförbrukning		
		Nya ledningar inom rörnätet.	Antal hus, i hvilka vatten under året blifvit inledt.	Större anläggningar.	Kostnader.	total.	per individ och dygn.				Nya ledningar inom rörnätet.	Antal hus, i hvilka vatten under året blifvit inledt.	Större anläggningar.	Kostnader.	total.	per individ och dygn.	
m.			kr.	1000 m ³ .	liter.	m.			kr.	1000 m ³ .	liter.						
Skaraborgs län:								Kopparbergs län:									
Mariestad	85	400	8	—	20,000	150	100	Falun	79	—	9	—	3,329	388	97	tillr., god	
Lidköping	81	22	14	—	5,252	205	84	Säter	35	—	—	—	?	?	tillr., god		
Skara	99	315	19	—	2,700	113	60	Hedemora	93	244	9	—	1,894	98	104	tillr., god	
Skövde	98	160	8	—	1,120	?	omkr. 100	Borlänge köp	91	—	14	—	307	48	98	tillr., utmärkt	
Falköping	82	910	19	—	5,075	?	?	Leksands Norret	90	1,020	6	—	2,638	?	?	tillr., god	
Hjo	85	—	2	—	—	?	?	Mora Strand	25	—	—	—	—	?	?	tillr., god	
Värmlands län:								Smedjebacken	16	1,465	4	—	5,155	?	?	tillr., god	
Karlstad	60	412	6	—	17,250	665	94	Gäffleborgs län:									
Kristinehamn	omkr. 72	160	23	—	242	336	89	Gäffe	82	390	4	—	9,570	?	139	riklig, mycket god	
Filipstad	omkr. 90	—	1	—	—	110	115	Söderhamn	58	—	7	—	—	190	98	riklig, mycket god	
Arvika köp.	omkr. 95	202	13	—	5,068	?	150	Hudiksvall	90	150	10	—	650	200	92	riklig, mycket god	
Kils mun.	96	300	4	—	850	55	omkr. 85	Västernorrlands län:									
Sunne mun. *)	46	7,770	68	—	94,000	?	?	Härnösand	82	—	—	—	—	?	120	tillr., god	
Örebro län:					(1908)			Sundsvall	58	589	17	—	4,056	853	142	tillr., god	
Örebro	75	3,151	37	—	59,479	795	75	Örnsköldsvik	90	200	3	—	6,080	141	111	tillr., utmärkt	
Åsersund	75	60	4	—	330	50	?	Jämtlands län:									
Nora	93	360	7	—	1,400	?	105	Östersund	18,99	526	4	19)	31,582	318	111	tillr., mycket god	
Lindesberg	98	30	6	—	200	?	100	Västerbottens län:									
Karlskoga mun.	75	?	4	—	—	?	?	Umeå	72	445	15	—	2,962	?	?	tillr., dålig	
Kopparbergs köp.	80	—	20	—	—	45	106	Skellefteå	98	15	1	—	?	?	?	riklig, utmärkt	
Västmanlands län:								Norrbottens län:									
Västerås	15,81	1,264	20	—	15,128	546	103	Luleå	85	110	18	—	878	137	47	tillr., god	
Sala	94	—	11	—	—	127	62	Kiruna mun.	10	910	2	20)	?	?	?	—	
Arboga	16,77	—	3	17)	22,000	48	65										
Kungsörs köp.	30	2,676	40	—	?	?	?										

*) Vattenledning (delvis eller helt och hållet nyanlagd) öppnad under året. — **) Vattenledning resp. nytt vattenverk under anläggning.

¹⁾ Här till ingår även kostnaden för alloppledning. — ²⁾ Stockholm: Här af ca 75,000 m³ utdelade till platser utom staden. — ³⁾ Beräknad efter förbrukningen inom staden. — ⁴⁾ Saltjöbaden: Nytt filter, pumphus och tryckreservoar. — ⁵⁾ Uppsala: Inom stadsplanen, omkr. 75 % utom densamma. — ⁶⁾ Malmsköpings: En ny grundvattensbrunn. — ⁷⁾ Örebro: Här till ingår även förbrukningen för Sjöruholms gods. — ⁸⁾ Linköping: Vattentorn. — ⁹⁾ Eksjö: 5 grundvattensbrunnar upptagna. — ¹⁰⁾ Värnamo: Förre årets siffror oriktigt angivna af nämnden. — ¹¹⁾ Lund: Ett vattentorn färdigbygd. — ¹²⁾ Lunds krona: Ny högr. centrifugpump; elektr. visare. — ¹³⁾ Eslöv: Ett reningsverk med filter. — ¹⁴⁾ Göteborg: För vattenledning till Landby har en större reservoar fallberedats. Vid Alelyckan är ett större filter med regleringskammare och slamavlagringsbassäng under arbete. — ¹⁵⁾ Västerås: 100 % inom den ursprungliga stadsplanen. — ¹⁶⁾ Arboga: 94 % inom den ursprungliga stadsplanen. — ¹⁷⁾ Ny grundvattenledning af 300 meters längd. — ¹⁸⁾ Östersund: 1 gårdar belägna utom stadsplanen i 61 %. — ¹⁹⁾ Maskinhuset utvidgad och försedd med nya pumphusmaskiner. Ny renavattensbrunn färdigbygd. — ²⁰⁾ Kiruna: Nytt filter. En högrservoar.

Tab. Litt. C. Sammanställning af uppgifter från hälsovårdsnämnderna angående afledning af spill- och grundvatten år 1909.

1							2							3						
1							2							3						
Stad, köping, municipalsamhälle.	Procent egendomar med underjordiska gärdslöpp vid 1908 års slut.	Under året utförda				Anmärkingar.	Län, stad, köping, municipalsamhälle.	Procent egendomar med underjordiska gärdslöpp vid 1908 års slut.	Under året utförda				Anmärkingar.	Stad, köping, municipalsamhälle.	Procent egendomar med underjordiska gärdslöpp vid 1908 års slut.	Under året utförda				
		underjordiska aflopps- ledningar.	Längd.	Kostnad.	öfriga åtgärder.				underjordiska aflopps- ledningar.	Längd.	Kostnad.	öfriga åtgärder.				underjordiska aflopps- ledningar.	Längd.	Kostnad.	öfriga åtgärder.	
Stockholms stad .	93	2,899	228,411	—	81	—	Borgs villastad, mun. .	100	?	?	—	2	Hvilan	6) 25	—	—	—	—		
Stockholms län:							Mjölby mun.	55	—	—	—	—	Klippan	64	174	542	—	21		
Södertälje	80	495	18,314	—	16	—	Jönköpings län:						Tomelilla	25	2,471	26,000	—	58		
Vaxholm	33	—	—	—	—	—	Jönköping	69	363	3,517	—	12	Malmöhus län:							
Norrköping	?	175	828	—	9	—	Eksjö	95	96	800	—	3	Malmö	(1908) 90	7,116	103,293	—	27		
Öregrund	2	75	356	—	2	—	Grenna	39	350	609	—	7	Lund	(1908) 90	184	7,334	—	10		
Djursholm	100	3,437	24,103	—	48	—	Huskvarna köp.	95	450	?	—	11	Landskrona	99	50	100	—	28		
Saltsjöbaden	90	930	?	—	10	—	Nässjö mun.	61	1,000	5,000	—	12	Hälsingborg	1908 100	1,124	13,570	—	20		
Hagalund	95	200	680	—	12	—	Säfsjö mun.	17	—	—	—	—	Ystad	100	210	740	—	10		
Hufvudsta	96	—	—	—	—	—	Värnamo	4) 58	20	?	—	15	Trelleborg	34	—	—	—	30		
Liljeholmen	?	1,500	4,000	—	?	—	Kronobergs län:						Arlöfs mun.	98	112	976	—	—		
Stocksund	90	107	799	—	2	—	Växjö	96	168	917	—	3 †)	Bjufs mun.	?	110	?	—	—		
Sundbyberg	80	864	6,351	—	30	—	Elmhult köp.	41	247	771	—	2	Eslöfs köp.	50	1,143	6,000	—	36		
Uppsala län:							Ljungby	50	—	—	—	2	Höganäs mun.	?	270	980	—	?		
Uppsala	1) 100	1,500	11,878	—	42	2)	Alfvesta mun.	70	60	200	—	1	Hörs mun.	10	50	?	—	2		
Enköping	91	—	—	—	—	—	Kalmar län:						Hörby köp.	?	50	250	—	1		
Tierps mun.	44	—	—	—	4	—	Kalmar	51	400	2,650	—	19	Kjeflinge mun.	90	—	—	—	1		
Södermanlands län:							Oskarshamn	96	356	?	—	?	Köpinge-Ramlösa brunns mun.	75	—	—	—	—		
Nyköping	96	1,528	Se Tab. } Litt. B }	—	17	—	Västervik	97	170	3,400	—	10	Limhamns köp.	95	120	534	—	11		
Eskilstuna	84	924	—	—	13	—	Vimmerby	85	—	—	—	6	Löberöds mun.	38	105	?	—	—		
Torshälla	?	—	—	—	†)	—	Borgholm	92	—	—	—	3	Mölle mun.	5	—	—	—	—		
Strängnäs	86	642	?	—	10	—	Gamleby	14	—	—	—	—	Raus plantering	90	465	1,100	—	5		
Trosa	17	50	?	—	4	—	Gottlands län:						Råå mun.	70	—	—	—	—		
Flen	70	600	3,600	—	8	—	Visby	100	3,300	48,000	—	†)	Sjöbo mun.	5	25	25	—	—		
Gnesta	58	100	—	—	3	—	Blekinge län:						Skurups	70	200	600	—	12		
Katrineholm	96	332	2,000	—	26	—	Karlskrona	82	820	12,945	—	49	Sofielunds mun.	100	—	—	—	3		
Malmköping	87	504	636	—	9	—	Ronneby	78	—	—	—	—	Svedala mun.	97	—	—	—	2		
Oxelösund	100	—	—	—	—	—	Karlshamn	85	270	850	—	5	Hallands län:							
Vingåker	92	95	286	—	1 †)	—	Sölvesborg	64	178	890	—	1	Halmstad	71	390	3,900	—	27		
Östergötlands län:							Kristianstads län:						Laholm	70	—	—	—	1		
Linköping **)	100	1,844	?	—	24	—	Kristianstad	100	—	—	—	5)	Falkenberg	omkr 90	—	—	—	1		
Norrköping	100	1,485	1,328	—	4	3)	Simrishamn	91	329	2,297	—	29	Varberg	94	—	—	—	—		
Söderköping **)	?	?	?	—	?	—	Ängelholm	90	—	—	—	10	Kungsbacka	96	88	145	—	—		
Motala	99	695	?	—	12	—	Båstad	3)	60	150	—	1	Oskarströms mun.	omkr 17	?	?	?	2		
Vadstena	omkr 75	358	?	—	8	—	Hessleholm	14	300	3,356	—	1								
Skeninge	42	?	?	—	?	—														

Tab. Litt. C. (Forts.) Sammanställning af uppgifter från hälsovårdsnämnderna angående afledning af spill- och grundvatten år 1909.

1	2	3					7	1	2	3					7	1	2	3					7		
		Stad, köping, municipalsamhälle.	Procent egendomar med underjordiska gårdslöpp vid 1908 års slutt.	Under året utförda		Anmärknings- underjordiska gårdslöpp inom antal egendomar.				Andra öfriga åtgärder.	Stad, köping, municipalsamhälle.	Procent egendomar med underjordiska gårdslöpp vid 1908 års slutt.	Under året utförda					Anmärknings- underjordiska gårdslöpp inom antal egendomar.	Andra öfriga åtgärder.	Stad, köping, municipalsamhälle.	Procent egendomar med underjordiska gårdslöpp vid 1908 års slutt.	Under året utförda		Anmärknings- underjordiska gårdslöpp inom antal egendomar.	
				underjordiska aflopps- ledningnar.	Längd.								Kostnad.	underjordiska aflopps- ledningnar.								Längd.			Kostnad.
Göteborgs och Bohus län:	%	m.	kr.				Värmlands län:	%	m.	kr.						Borlänge köp.	89	—	—	—	14	—			
Göteborg	100	1,654	60,348	—	61		Karlstad	60	—	—	—	6				Krylbo mun.	10	—	—	—	—	—			
Kungälv	35	490	863	—	8		Kristinehamn	omkr72	100	283	—	23				Leksands mun.	55	75	150	—	2	—			
Marstrand	100	?	?	—	?		Filipstad	omkr90	—	—	—	1				Ludvika mun.	19	215	2,175	—	—	—			
Lysekil	60	300	1,816	—	12		Arvika köp.	omkr95	202	Se Tab. Litt. B	7)	13				Mora strands köp.	40	100	300	—	1	—			
Uddevalla	?	864	12,696	—	14		Kils mun.	96	70	200	—	4				Smedjebackens mun.	18	728	3,339	—	5	—			
Strömstad	3	—	—	—	—		Säffle >	75	270	2,034	—	1				Gäffleborgs län:									
Gårda	98	?	?	—	?		Sunne > *)	46	2,190	omkr. 30,000	—	65				Gäffe	82	—	—	—	4	—			
										(1908)						Söderhamn	86	161	1,932	—	8	—			
Älfsborgs län:							Örebro län:									Hudiksvall	97	165	1,100	—	10	—			
Vänersborg	99	589	2,700	—	10		Örebro**)	75	7,428	301,454	—	43				Västernorrlands län:									
Alingsås	91	140	560	—	7		Askersund	67	—	500	—	4				Härnösand	omkr75	240	4,050	—	10	—			
Borås	76	310	?	—	25		Nora	92	360	750	—	7				Sundsvall	58	861	6,222	—	19	—			
Ulricehamn	35	65	?	—	?		Lindesberg	99	30	130	—	6				Örnsköldsvik	90	715	?	—	3	—			
Åmål	85	200	?	—	5		Hallsbergs köp.	25	—	—	—	—				Jämtlands län:									
Lilla Edet mun.	25	25	?	—	2		Karlskoga mun.	75	—	—	—	4				Östersund	¹⁰⁾ 95	317	2,870	—	4	—			
Trollhättan landsf.	50	1,150	Se Tab. Litt. B.	—	40		Kopparberg köp.	80	—	—	—	11				Bräcke mun.	45	150	omkr. 350	—	2	—			
							Kumla mun.	2	—	—	—	—				Odenslund mun.	7	—	—	—	—	—			
Skaraborgs län:							Västmanlands län:									Västerbottens län:									
Mariestad	85	400	?	—	8		Västerås	⁸⁾ 84	2,147	35,813	—	20				Umeå	68	696	7,702	—	11	—			
Lidköping	74	29	196	—	11		Sala	99	74	338	—	11				Skellefteå	98	12	?	—	1	—			
Skara	99	806	8,000	—	19		Köping	85	799	4,754	—	6				Norrbottnens län:									
Skövde	98	612	3,613	—	8		Arboga	⁹⁾ 77	—	—	—	3				Luleå	85	30	?	—	19	—			
Falköping	82	511	Se Tab. Litt. B.	—	16		Kungsör köp.	30	2,321	—	—	35				Piteå	3	—	—	—	—	—			
Hjo	100	—	—	—	—		Kopparbergs län:									Haparanda	2	—	—	—	—	—			
Tidaholm köp.	56	—	—	—	—		Falun	79	—	—	—	9				Bodens mun.	9	100	?	—	1	—			
Töreboda köp.	80	150	225	—	5		Säter	?	—	—	—	—				Kiruna mun.	10	910	?	—	2	—			
							Hedemora	81	404	Se Tab. Litt. B.	—	7				Malmbergets mun.	5	—	—	—	—	—			
																Svartöstadens mun.	1	—	—	—	—	—			

Ann. I Tab. Litt. C upptagas endast samhällen med underjordiska afloppsledningnar.

*) Anläggning af ny afloppsledning, resp. omläggning af den gamla, afslutad under året.

***) Ny afloppsledning anlagda.

†) Ledningarna ej planmässigt anlagda.

¹⁾ Uppsala: Inom stadsplanen, omkr. 75 % utom densamma. — ²⁾ Såsom brist anföres, att samtliga aflopp mynna i Fyrisån inom stadens bebyggda område, samt att röret är så ytligt lagdt och rören af så knappa dimensioner, att anslutning af nya, periferiskt belägna stadsdelar försvaras. — ³⁾ Norrköping: Ledningarna ligga delvis för högt. — ⁴⁾ Västerås: Förre årets siffra oriktigt angifven af hälsovårdsnämnden. — ⁵⁾ Kristianstad: Kloakerna delvis för trånge. — ⁶⁾ Heilan: Ledningar af sammanslagna bräder och brunnar af fotogénfat till största delen. — ⁷⁾ Arboga: Upprensning af Tivoliviken jämte annat arbete verkställt för 9,372 kr. — ⁸⁾ Västerås: 100 % inom den ursprungliga stadsplanen. — ⁹⁾ Arboga: 93 % inom den ursprungliga stadsplanen. — ¹⁰⁾ Östersund: Egendomar inom stadsplanen 99,3 % utom stadsplanen 54 %.

Städerna.

En öfversikt öfver tillökningen i *vatten- och afloppsledningarnas* sammanlagda längd äfvensom öfver kostnaderna för utvidgningar och anläggningar under året meddelas i följande tablå:

	Antal städer.	Tillökning, km.	Kostnad, mill. kr.
Vattenledningar	69	60	2.6
Afloppsledningar	89	50	

I Ängelholm är vattenledning öppnad under året. Mera betydande vattenledningsarbeten hafva under året utförts i Linköping, Lund, Göteborg, Arboga och Östersund.

I följande tablå lämnas en öfversikt öfver den omfattning, i hvilken de bebyggda tomterna inom städerna vid 1909 års slut voro försedda med *vattenledning*:

Af hela antalet med boningshus bebyggda tomter är vatten inledt i

	0—50%.	—60%.	—70%.	—80%.	—90%.	—100%.	Summa.
Antal städer	5	4	2	11	20	26	68 ¹⁾
Motsv. inv.-antal i proc. af samtl. städers inv.	2.4	3.6	2.6	8.8	17.8	58.8	94.0

En öfversikt öfver *vattenförbrukningen* pr individ och dygn under år 1909 innehålles i följande tablå:

	under 25 lit.	25—50 lit.	50—75 lit.	75—100 lit.	100—125 lit.	öfver 125 lit.	ej uppgifven.
Antal städer	1	4	5	18	16	7	18

Anmärkingar mot vattenledningsvattnets beskaffenhet hafva förekommit i Linköping, Karlshamn, Mariestad, Karlstad och Umeå. Vattentillgången har varit knapp i Jönköping, Kalmar, Kungälf, Ulricehamn och Kristinehamn.

Klagomål öfver att *brunnar och källor* befinna sig i otillfredsställande skick anföras från 7 städer, som icke hafva vattenledning.

I följande tablå lämnas en öfversikt öfver den omfattning, i hvilken de bebyggda tomterna inom städerna vid 1909 års slut voro försedda med *underjordiska afloppsledningar*:

Af hela antalet med boningshus bebyggda tomter förefunnos underjordiska afloppsledningar inom

	0—10%	10—20%	20—30%	30—40%	40—50%	50—60%	60—70%	70—80%	80—90%	90—100%	Summa.
Antal städer	4	1	—	5	1	4	5	11	20	33	84 ²⁾
Motsv. inv.-antal i proc. af samtl. städers inv.	0.6	0.1	—	1.2	0.1	3.9	2.8	9.4	20.7	59.4	98.2

Ombyggnad af afloppsledningarna pågår i Linköping, Söderköping och Örebro.

Klagomål öfver stadsgrundens förorening genom otillfredsställande aflopp anföras från 5 städer.

Renhållningsverk har under året inrättats i Norrtälje.

Anmärkingar mot afträdesrenhållningen hafva ej förekommit. Mot renhållningen i öfrigt har anmärkning gjorts i 1 stad.

Särskild *renhållningsstadga* har fastställts i Linköping och Ystad.

Särskilda ordningsföreskrifter rörande slakterier, bagerier eller kontrollen af födoämnen hafva under året blifvit fastställda i Strängnäs, Vimmerby, Borås, Vänersborg, Kristinehamn, Askersund, Köping och Sundsvall.

¹⁾ Från Strängnäs hafva uppgifter ej ingått. — ²⁾ Från Norrtälje, Torshälla, Söderköping, Uddevalla och Säter hafva uppgifter ej ingått.

Med städerna i hälsovårdshänseende likställda samhällen.

Af de *köpingar, fiskelägen, stations- och municipalsamhällen*, inom hvilka hälsovårdsstadgan för rikets städer tillämpas, hafva berättelser ingått från 150. Sammanlaga invånarantalet i dessa torde uppgå till 240,000.

Under 1909 har genom särskilda nådiga bref förordnats, att hälsovårdsstadgan för rikets städer skall tillämpas inom följande samhällen:

	Socken.	Län.	K. Bref.
Strömsnäs bruks mun.	Traheryd	Kronobergs	N:o 77 5 s 1909
Torsby mun.	Fryksände	Värmlands	» 145 7 s 1909

Ytterligare bestämmelser hafva utfärdats för:

	Socken.	Län.	K. bref.
Hallsbergs köping	Kumla och Hallsberg	Örebro	N:o 88 ¹⁾ s 1909
Fjällbacka mun.	Kville	Göteb. och Bohus	» 117 ¹⁾ s 1909
Charlottenbergs mun.	Eda	Värmlands	» 226 ²⁾ s 1909

Under året har *vattenledning* tillkommit i Sunne mun. (Värml. l.), och är under anläggande i Stocksunds mun. (Stockh. l.) och Sollefteå köp. (Västern. l.).

Afloppsledning har tillkommit i Tomelilla (Krist. l.) och Sunne (Värml. l.).

Anmärkingar mot vattenledningsvattnet och *klagomål* öfver att *brunnar och källor* befinna sig i otillfredsställande skick anföras från 20 samhällen samt öfver bristfälliga *aflopp för spillvatten* inom 3 samhällen.

Renhållningsverk har under året inrättats i Liljeholmen, Stocksund och Trollhättan.

Särskild *renhållningsstadga* har antagits i Alfvesta mun., Hörby köp., Sunne mun., Charlottenbergs mun. och Avesta köp.

Anmärkingar beträffande renhållningen anföras från 7 samhällen.

Ordningsföreskrifter rörande slakterier, bagerier och kontrollen öfver födoämnen hafva under året blifvit fastställda i Sundbyberg.

Hälsopolis har blifvit inrättad i Ljungby, Hvilan, Mora Strand, Krylbo och Smedjebacken.

Skyddskoppymningen.

En redogörelse för ymplingens omfång äfvensom vaccinationsprocenten inom de olika länen meddelas i Tab. Litt. D. Tab. Litt. E och Tab. Litt. F innehålla redogörelser från Medicinalstyrelsens vaccinationskontor samt från vaccinationsdepoterna i landsorten.

Af styrelsens kamrer har lämnats följande redogörelse för vaccinationsfondens inkomster och utgifter under året.

Behållning från år 1908	75,140:	16
Statsanslag	7,700:	—
Influtna medel för försäld vaccin m. m.	2,665:	56
Arfvoden och biträden	5,092:	13
Diverse	25:	—
Belöningar:		
Medaljer	20:	56
Vaccinationsinstrument	296:	—
Penningar	1,065:	—
Understöd åt behöfvande vaccinatorer	150:	—
Vaccinationsanstalten:		
Arfvoden	587:	50
Diverse	2,897:	98
Behållning till år 1910	75,371:	55
	85,505:	72

¹⁾ Föreg. bestämmelser: ²¹ s 1883, ¹⁴ s 1885, ¹⁰ s 4 och ¹⁴ s 1890, ⁷ s 7 och ¹⁵ s 12 1899. — ²⁾ ²⁹ s 7 1888, ⁹ s 1898, ²⁹ s 9 och ¹⁵ s 12 1899, ¹⁵ s 6 och ¹ s 1902. — ³⁾ ² s 1906.

Karantänsväsendet.

Vid årets början voro karantäns- och observationsanstalterna vid Kånsö och Fejan samt observationsanstalten i Hälsingborgs hamn öppna. För de finska ångfartyg som underhöllo regelbunden förbindelse mellan södra Finland och Stockholm var en observationsanstalt mot kolera inrättad i Stockholms hamn. Observationsplatsen i Hälsingborg stängdes den 13 februari och öppnades åter den 26 april för att sedan vara öppen till årets slut.

Sedan sjöfarten på S:t Petersburg åter börjat, öppnades den 22 maj observationsanstalterna vid Arkösund, Västra Hästholmen, Juniskär och Slite.

Från 2 december stängdes observationsanstalterna vid Arkösund och Västra Hästholmen, från 22 december Hälsingborg, Juniskär och Slite; därjämte indrogs den tillfälliga observationsplatsen i Stockholms hamn från och med den 19 december, sedan södra Finland af Kommerskollegium förklarats fritt från kolera. Slutligen stängdes den 31 december äfven karantäns- och observationsanstalten å Fejan.

Tab. Litt. D.

Skyddskoppvmpningen i riket år 1909.

L ä n.	Antal lefvande födda år 1908.	Antal med framgång vaccinerade år 1909.	Procent med framgång vaccinerade.	L ä n.	Antal lefvande födda år 1908.	Antal med framgång vaccinerade år 1909.	Procent med framgång vaccinerade.
Stockholms stad	8,207	4,752	57.9	Göteborgs och Bohus län	4,283	3,319	77.49
» län	5,577	4,083	73.2	Älfsborgs d:o	6,236	5,280	84.67
Uppsala d:o	3,001	2,308	76.9	Skaraborgs d:o	5,089	3,895	76.53
Södermanlands d:o	4,051	3,517	86.82	Värmlands d:o	5,943	4,666	78.51
Östergötlands d:o	6,847	4,941	72.1	Örebro d:o	4,798	3,792	79.0
Jönköpings d:o	5,155	3,947	76.6	Västmanlands d:o	3,703	2,663	71.91
Kronobergs d:o	3,541	2,895	81.75	Kopparbergs d:o	5,936	4,668	78.63
Kalmar d:o	5,437	4,451	81.3	Gälleborgs d:o	6,730	4,621	68.7
Gotlands d:o	1,239	931	75.14	Västernorrlands d:o	6,854	3,892	56.7
Blekinge d:o	3,948	2,802	70.97	Jämtlands d:o	2,946	1,816	61.64
Kristianstads d:o	5,545	4,064	73.3	Västerbottens d:o	4,792	3,123	65.2
Malmöhus d:o	11,855	7,445	62.8	Norrbottnens d:o	5,342	3,733	69.88
Hallands d:o	3,716	2,714	73.03	Summa	129,481	91,318	70.54

Tab. Litt. E.

Redogörelse från Medicinalstyrelsens vaccinationskontor, år 1909.

Antal vaccinportioner,	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa portioner animal vaccin.	Summa portioner humaniserad vaccin.
inlämnade från Stockholms stads fyra vaccindepoter	38	84	48	84	22	112	—	20	68	—	40	60	—	576
levererade från Statsmedicinska anstalten	625	200	600	3,960	9,975	18,810	5,400	5,752	8,790	1,298	650	450	56,510	—
Summa	663	284	648	4,044	9,997	18,922	5,400	5,772	8,858	1,298	690	510	56,510	576
utlämnade till depoterna i landsorten	—	10	40	230	195	475	210	260	100	20	10	—	1,510	—
» kostnadsfritt till vaccinatörer	322	164	320	2,595	910	1,590	520	360	465	211	550	208	8,215	88
försälda	263	30	265	1,175	8,734	16,753	4,861	5,093	8,231	1,081	149	250	46,785	—
Summa	585	204	585	4,000	9,839	18,718	5,591	5,713	8,796	1,312	709	458	56,510	88

Tab. Litt. F. Redogörelse från vaccindepoterna i landsorten år 1909.

Antal vaccinportioner utlämnade från depoten i	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa.
Norrköping	—	—	—	31	70	47	63	49	2	1	—	—	263
Jönköping	—	—	—	3	13	96	29	26	35	4	—	—	206
Visby	—	—	—	—	2	13	38	—	10	3	—	—	66
Karlskrona	—	—	—	—	27	25	18	9	13	10	1	10	113
Malmö	—	—	—	45	46	85	18	3	22	6	—	—	225
Göteborg	—	—	—	18	148	105	45	56	5	—	—	—	377
Örebro	—	—	—	2	6	16	26	26	7	4	—	—	87
Gälle	—	—	—	3	6	29	20	24	11	—	—	—	93
Härnösand	—	—	—	4	3	17	5	3	8	—	—	—	40
Ostersund	—	—	—	—	15	5	—	18	—	—	—	—	38
Umeå	3	—	—	—	7	14	—	—	3	—	3	5	35
Luleå	—	—	1	5	10	—	—	—	22	—	4	—	42
Summa	3	—	1	62	169	528	311	199	254	34	9	15	1,585

Från observationsanstalten i Hälsingborg remitterades i juli ångf. Iowa för undergående af karantän för kolera, 2 fall inträffade ombord. Vid efterbesiktning upptäcktes i Stockholm ett fall af bakteriologiskt konstaterad kolera. Den sjuke isolerades och öfriga försiktighetsmått vidtogos med det resultat att intet vidare fall inträffade.

Vid årets början hade Medicinalstyrelsen till sitt förfogande för åtgärder till förekommande af kolerans införande och utbredning i riket, inestående 1,385 kronor 39 öre, hvarjämte uttaget hos Statskontoret kvarstod 13,000 kronor enligt Eders Kungl. Majts bref den 13 november 1908. Sedan Eders Kungl. Majt den 19 februari, 5 juni och 8 oktober ytterligare beviljat tillhoppa 75,000 kronor för detta ändamål, återstodo vid årets slut 6,139 kronor 56 öre.

2. Dödligheten i rikets städer.

Se Tab. 1—4 och Tab. Litt. G.

Dödsorsakerna hafva registretats på samma sätt som föregående år. De registrerade dödsfallen uppgå till 12 89 på 1,000 invånare.

3. De viktigaste sjukdomarnas förekomst äfvensom sjukvården utom sjukhusen. 1)

Enligt den öfversikt öfver sjukdomsfall i infektions-sjukdomar m. fl., som meddelas i Tab. Nr 5, hafva af vederbörande läkare anmälts 99,952 fall af ifrågavarande sjukdomar. En sammanställning för åren 1902—1909 utvisar följande:

År 1902	119,474
» 1903	124,776
» 1904	134,683
» 1905	136,962
» 1906	115,508
» 1907	127,937
» 1908	157,339
» 1909	99,952

1) Referent: Medicinalrådet Petersson.

Difteri, scharlakansfeber och tarmtyfus hafva uppträdt med följande antal anmälda sjukdomsfall:

	Difteri.	Scharlakansfeber.	Tarmtyfus.	Akut barnförläning.
År 1902	14,993	9,180	1,507	—
» 1903	13,933	7,081	1,550	—
» 1904	14,994	8,312	1,717	—
» 1905	18,996	11,473	2,313	1,199
» 1906	15,298	8,122	1,823	429
» 1907	11,460	4,918	1,732	467
» 1908	8,856	5,750	1,916	316
» 1909	9,602	7,617	1,130	172

Märkligare epidemier år 1909.

Smittkoppor.

Inom en kontingent galizier, 30 personer, som från ryska Polen anländt till Stureholms gods (Vålinge socken, Malmöhus län) konstaterades den 2 april ett fall af smittkoppor. Den insjuknade var en 17-årig flicka, som jämte en polsk vårdarinna och dennas man genast isolerades. Samtliga galizier vaccinerades och internerades, deras logement omgäfvos af ståltrådsstängsel och tvenne fjärdingsmän posterade dag och natt för att tillse isoleringens effektivitet. Födoämnen

Tab. Litt. G. Öfversikt öfver dödligheten (‰) i några af de viktigaste sjukdomarna i städer med öfver 10,000 invånare år 1909.

S t a d.	Invånare- antal vid årets början.	Ålderoms- sjukdomar.	Missling.	Scharlakans- feber.	Tarmtyfus.	Tubersk kolera, barnkolera.	Kikhosta.	Epidemisk inflyensa.	Difteri och strypsjuka.	Lungsvot.	Luftrörsinflammation, akut och kronisk.	Lunginflammation.	Akut inblifning i magen och tarmarna.	Kräfta.	Olycksändelse och vilda.	Självmord.	Samtliga dödsorsaker.
Stockholm	339,582	0.68	0.04	0.18	0.01	0.11	0.17	0.02	0.17	2.41	0.54	1.29	0.25	1.25	0.37	0.38	14.58
Södertälje	10,307	0.68	—	0.49	—	—	—	0.10	0.58	1.26	0.68	0.68	1.07	1.16	0.39	0.19	13.19
Uppsala	25,311	1.19	0.04	0.08	—	0.08	—	0.08	0.24	1.78	0.36	1.26	0.40	0.54	0.08	0.16	13.16
Eskilstuna	27,720	0.72	—	0.07	0.07	—	—	—	0.29	1.98	0.32	1.08	0.61	0.79	0.18	0.07	10.17
Linköping	17,623	1.08	—	—	—	0.06	0.06	—	0.06	1.42	0.68	2.10	0.28	1.36	0.11	0.17	11.63
Norrköping	45,416	1.23	—	0.02	—	0.09	0.11	—	0.04	2.29	0.37	0.97	0.33	1.32	0.29	0.15	12.44
Jönköping	24,531	2.12	—	—	—	0.04	0.08	—	0.04	2.53	0.90	1.88	0.33	1.59	0.29	—	15.08
Kalmar	14,835	2.09	—	0.07	—	—	—	0.07	—	1.35	0.88	0.81	0.07	1.62	—	0.20	13.41
Karlskrona	26,917	0.89	—	—	—	—	—	—	0.26	2.12	0.48	1.45	0.37	0.89	0.41	0.07	13.23
Kristianstad	11,388	1.14	—	—	—	—	0.09	—	0.09	2.11	0.97	0.97	0.35	1.05	0.70	0.61	15.02
Malmö	81,120	0.60	0.02	0.07	0.04	0.01	0.01	0.02	0.05	1.70	0.51	1.27	0.35	0.60	0.22	0.14	10.66
Lund	19,675	1.63	—	—	0.05	—	—	—	0.10	1.63	0.66	1.17	0.30	0.71	0.15	0.20	11.99
Landskrona	16,083	2.18	—	0.12	0.06	—	—	—	—	1.12	0.37	0.81	0.44	0.81	0.37	0.19	11.07
Hälsingborg	32,432	1.08	0.03	—	0.03	0.09	0.03	—	0.12	1.48	1.11	0.68	0.99	0.77	0.28	0.18	11.44
Ystad	10,860	0.83	0.09	0.18	—	—	0.18	—	—	0.46	1.10	1.84	0.28	0.64	0.46	0.28	10.50
Halmstad	18,009	0.72	—	—	0.06	—	—	0.06	0.67	1.61	0.39	1.83	0.33	0.94	0.39	0.17	12.38
Göteborg	162,480	1.56	0.25	0.06	0.08	0.03	0.17	0.03	0.22	2.33	0.51	0.87	0.32	0.99	0.22	0.10	12.92
Uddevalla	12,059	2.32	0.25	0.17	—	—	0.41	—	—	1.33	0.53	2.07	0.33	1.08	0.25	—	15.26
Borås	20,585	0.83	0.24	—	—	—	0.05	—	0.53	1.85	1.65	0.73	0.58	0.87	0.05	0.19	13.16
Karlstad	16,399	0.67	—	0.06	0.06	—	—	—	0.12	2.01	0.24	1.28	0.18	1.04	0.30	0.06	12.56
Örebro	28,583	0.73	—	0.07	—	0.03	0.21	0.07	—	1.33	0.52	0.66	0.14	0.73	0.10	0.14	9.55
Västerås	17,004	0.47	—	0.12	—	—	0.53	—	0.35	1.82	0.35	0.82	0.18	1.06	0.12	0.24	10.70
Falun	11,080	1.35	—	—	0.09	—	0.09	—	—	2.17	0.09	0.36	0.09	0.99	0.09	0.36	9.75
Gäffe	31,595	1.04	—	—	—	0.16	—	—	0.13	1.77	0.38	0.66	0.25	0.79	0.25	0.25	10.73
Söderhamn	11,306	0.44	0.09	—	—	—	—	—	0.09	1.50	0.53	0.18	0.18	0.80	0.53	0.09	9.64
Sundsvall	16,278	0.92	—	0.06	0.12	0.12	0.06	—	0.12	2.21	0.25	1.41	0.61	1.23	0.25	0.06	11.49
Samtliga städer	1,322,160	1.12	0.07	0.08	0.03	0.06	0.13	0.03	0.16	2.00	0.55	1.14	0.32	1.08	0.28	0.21	12.89

öfverlämnades åt de internerade under uppsikt af en sköterska, stationerad vid Stureholms järnvägsstation. Den 20 april upptäcktes, att tvenne personer, en 23-årig man, den först insjuknades »fästman», och en 16-årig flicka, den nämnda vårdarinnans dotter, angripits af smittkoppor. Några dagar förut hade en på förslag af 1:e prov.-läkaren uppförd barack blifvit färdig, till hvilken de tre förut isolerade öfverförts och där nu den senast insjuknade äfven inlades; den sjuke mannen isolerades tillsammans med sin moder i den först insjuknades förutvarande rum. De båda senast insjuknade voro icke sängliggande, kände sig icke sjuka. Den 5 maj tillåtos de internerade friska galizierna att gå i arbete, dock afskilda från öfriga arbetare och underkastade daglig besiktning. För de båda kvinnliga patienterna upphäufdes isoleringen den 8 maj och för den manlige patienten den 25 maj.

Den af medicinalstyrelsen till Stureholm beordrade extra läkaren vistades på godset 10 april—15 maj. Han besökte äfven kringliggande gårdar, där utländska arbetare funnos; inga misstänkta fall iaktogs.

Vid sulfittfabriken Göta (Fuxerna socken, Älfsborgs län) förekom i maj månad ett fall af smittkoppor. Infektionsvägen okänd. Den sjuke, en 32-årig arbetare, öfverfördes genast till farsotssjukstugan i Lilla Edet, hvarjämte hans broder, moder och syster samt tvenne arbetare, som varit i beröring med honom, internerades i annan afdelning af samma sjukstuga. Något vidare fall förekom icke.

Akut barnförlamning.

Inom hela riket ha 172 fall anmälts, de ojämförligt flesta sporadiska, då och då i grupper om 2—3—4. Ett tiotal fristående fall hafva inträffat i städer, de öfriga på landsbygden. Af 39 fall inom Västerbottens län tillhöra 16 Norsjö extra provinsialläkardistrikt, det första fallet i juni utan samband med de följande. I slutet af augusti insjuknade en järnvägsarbetare några kilometer från Bastuträsks station (inom Skellefteå socken), han fördes med järnväg till sitt hem i Rengård (Norsjö socken), men dagen därpå till Degerfors sjukstuga, där han efter ett par dagar afled. I början af september insjuknade tvenne barn i Bastuträsks stationsområde. Den 26 september började en epidemi (11 fall, däraf 3 abortivfall) i Petiknäs by, några kilometer från Rengård, hvarvid smittan antages förmedlad genom ofvannämnde arbetare. Något fall i Rengård förekom ej. Ytterligare ett fall i Bastuträsks stationssamhälle inträffade i början af november. Epidemien har förefallit godartad, endast ett dödsfall. De insjuknade voro isolerade i hemmen, och omfattande desinfektionsåtgärder vidtogos i de smittade gårdarna.

Spetälska. En öfversikt öfver antalet spetälska meddelas i Tab. Litt. H., hvilken tabell uppgjorts af läkaren vid sjukhuset i Järfso på grund af uppgifterna från första provinsialläkarna.

Ämbetsresor. Se Tab. N:r 6.

Sjukdomsförhållandena i fångelserna. Se K. Fångvårdsstyrelsens berättelse: Bidrag till Sveriges officiella statistik, G) Fångvärderna.

Svenska nationalföreningen mot tuberkulos.

Upplysningsarbetet har fortgått såsom förut genom anordnandet af föreläsningar inom skilda delar af landet. Sälunda hafva 73 tuberkulosföredrag på Nationalföreningens initiativ och till en stor del på dess bekostnad hållits af 8 olika föreläsare, och åhörarnes antal har uppgått till omkring 9,137.

Tab. Litt. H. Öfversikt öfver antalet spetälska i riket år 1909.

H e m o r t. (Län, stad, socken.)	Tillkomna (nyupptäckta fall)	Afdnna		Vid årets slut befintliga		
		i hemorten.	å Järfso sjukhus.	i hemorten.	å Järfso sjukhus.	å annan vistelseort.
<i>Stockholms stad</i>	—	—	—	—	2	—
<i>Stockholms län:</i>						
Gräsö socken	—	—	—	1	—	—
<i>Uppsala län:</i>						
Tegelsmora socken	—	—	—	1	—	—
<i>Kalmar län:</i>						
Kalmar stad	—	—	—	1	1	—
<i>Gottlands län:</i>						
Klunte socken	—	—	—	—	1	—
Västerhejde »	—	—	—	—	1	—
<i>Göteborgs och Bohus län:</i>						
Kville socken	—	—	—	—	1	—
Tanum »	—	—	—	1	—	—
Tosseus »	—	—	—	—	1	—
<i>Älfsborgs län:</i>						
Fotskäl socken	—	—	—	1	1	—
<i>Kopparbergs län:</i>						
By socken	—	—	—	—	1	—
Leksand »	—	—	—	3	—	—
Malung »	—	—	—	—	1	—
Mora »	—	—	—	6	3	—
Ore »	—	—	—	1	2	—
Orsa »	1	—	—	2	1	—
Siljansnäs »	—	1	—	—	—	—
Vänhus »	—	—	—	—	1	—
Älfidalen »	—	—	—	—	1	—
Åls »	—	—	—	1	—	—
<i>Gäflleborgs län:</i>						
Arbrå socken	—	—	—	1	—	—
Bjuråker »	—	—	—	1	—	—
Bollnäs »	—	—	—	1	2	—
Delsbo »	1	—	1	2	—	—
Enånger »	—	—	—	1	1	—
Forsa »	—	—	—	—	1	—
Färila »	—	—	—	—	3	—
Hanebo »	—	1	—	—	—	—
Järfso »	—	—	—	1	2	—
Ljusdal »	—	—	—	—	5	1
Ramsjö »	—	—	—	1	—	—
Skog »	—	—	—	1	2	—
Söderala »	—	—	—	—	1	—
Trönö »	—	—	—	—	2	—
<i>Västernorrlands län:</i>						
Borgsjö socken	—	—	—	—	1	—
Nora »	—	—	—	—	1	—
Nordingrå »	—	—	—	1	—	—
Ädalsliden »	—	—	—	1	—	—
Sundsvalls stad	—	—	—	1	1	—
<i>Jämtlands län:</i>						
Nyhem socken	—	—	—	—	1	—
Fors »	—	—	—	—	1	—
Summa	3	2	1	34	38	1

Sammanlagt hafva under åren 1904—1909 hållits 1,049 föredrag med omkring 168,022 åhörare.

I Stockholm har tuberkulosundervisningen hufvudsakligen meddelats å Nationalföreningens tuberkulosutställning i huset nr 23 Birger Jarlsgatan. Denna har utan inträdesafgift varit öppen tre gånger i veckan och har då demonstrerats medelst ett kortare tuberkulosföredrag. 11,223 personer hafva under året åhört föredragen. Hela antalet personer, som tagit utställningen i betraktande, sedan den öppnades i april 1906, har utgjort 57,050. Nationalföreningens kostnader härför hafva under år 1909 uppgått till kr. 2,768²³.

Föreningens *kvartalsskrift* har under året ntkommit, hvarje gång i en upplaga på 25,000 ex., som portofritt utdelats till föreningens medlemmar, sanatorier, folkbildningsanstalter, tidningar m. fl.

Äfven under 1909 har till samtliga vid inskrifningsförrättning sig inställande värnpliktige utdelats en för ändamålet tillkommen broschyr.

Af dr. Israel Holmgrens broschyr för folkskolan har under året ny upplaga tryckts i 2,000 exemplar, hvilka hufvudsakligen distribueras genom bokhandeln.

5 läkare och 14 sköterskor hafva under året erhållit stipendier för genomgående af kurs vid något af Jubileumsfondens sanatorier.

Å Uppsala läns förenings mot tuberkulos sjukhem vid Vattmolma hafva vårdats 54 lungsjuka i olika stadier.

Utaf genom Nationalföreningen eller dess underafdelningar igångsatta sommarsanatorier hafva de i Eskilstuna, Västerås, Arboga och Köping varit i verksamhet.

De genom Nationalföreningens medverkan tillkomna dispensärerna i Uppsala, Linköping, Malmö, Sundsvall, Örebro och Västerås hafva likaledes fungerat under året.

Det social-hygieniska försöket i Neder-Luleå socken har fortgått efter i föregående årsberättelser angifna principer. De tuberkulösa hemmens vård har af läkaren och sköterskorna noga öfvervakats, dessutom hafva på den med försöket förenade anstalten »Hälsan» vårdats 46 lungotsjsjuka vuxna och 9 friska barn från tuberkelsjuka familjer. I Hälsans badanstalt hafva 2,040 bad serverats.

I Nationalföreningens bostadshus i Stockholm för lungsiktiga arbetare med friska barn hafva 12 familjer med 33 barn varit intagna. Något fall af tuberkulos har icke bland barnen förekommit.

Genom Nationalföreningens barnvårdsutskott hafva 111 friska barn från tuberkulösa familjer varit utackorderade i fosterhem och 37 i föreningens barnhem i Kungsör.

För införandet i vårt land äfven af den form af tuberkulosvård, som särskildt i Tyskland lämnas på de s. k. landtkolonierna och som afser att på billigast möjliga sätt sörja för mera avancerade, men dock i någon mån arbetsföra fall, har Nationalföreningen anslagit 50,000 kronor och beslutat anordnandet af en dylik anstalt med plats för 25. å 30 patienter. Malmöhus läns landstingsområdes förening mot tuberkulos har åtagit sig att ordna och handhafva skötseln af denna landtkoloni, hvilken kommer att förläggas till plats i närheten af Röstånga station i Skåne.

Under året har Nationalföreningen haft äran mottaga den internationella föreningen mot tuberkulos, hvilken höll sin 8:e konferens i Stockholm den 8—10 juli. Tack vare de rikliga bidrag, som af staten, Stockholms stad och enskilda personer lämnades till bestridandet af kostnaderna för konferensen, lyckades det att gifva mottagandet den representativa prägel, som var önskvärd med hänsyn till de till omkring 150 uppgående framstående utländska gästerna.

Föreningens inkomster hafva under året uppgått till kr. 91,848⁵⁰, däraf af medlemsafgifter kr. 21,522⁵⁸ och gåfvor 51,180⁶³. Vålgörenhetsmärkena hafva dessutom inbragt kr. 48,159⁴⁸.

Utgifterna belöpa sig till kr. 37,179⁸⁶, hvarjämte ur fonden för vålgörenhetsmärkenas afkastning disponerats kr. 29,295¹⁸.

4. Medicinalstyrelsens verksamhet, de civila läkarbefattningarna samt utöfvarna af läkarkonsten m. m.¹⁾

Medicinalstyrelsens organisation och verksamhet.

Kungl. Maj:t har den 11 mars 1909 förordnat t. f. medicinalrådet, öfverläkaren vid Piteå hospital och asyl, medicine licentiaten Gustaf Richard Stenbeck att fortfarande tills vidare bestrida ett medicinalrådsämbete i Medicinalstyrelsen. Vidare har Kungl. Maj:t den 9 oktober 1909 förordnat tillförordnade medicinalrådet, ombudsmannen och fiskalen hos Medicinalstyrelsen m. m., medicine doktorn Edvard Sederholm att tillsvidare vara medicinalråd i Styrelsen.

Därjämte har nådigt afsked den 9 oktober 1909 på egen begäran beviljats medicinalrådet m. m. medicine doktorn Richard August Wawrinsky. Förste provinsialläkaren i Östergötlands län medicine licentiaten Fredrik Gottlieb Bismark har förordnats att till 1910 års slut uppehålla den sålunda ledigblifna medicinalrådsbefattningen.

Till öfverinspektör för sinnessjukvården i riket efter medicinalrådet J. G. Schuldheis, hvilken den 22 februari 1909 afidit, förordnades den 19 mars 1909 docenten i psykiatri vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, medicine doktorn Daniel Alfred Petré.

Att tillsvidare vara sekreterare hos Medicinalstyrelsen har den 25 juni 1909 förordnats juris kandidaten Alf Eugene Bastman.

Den 31 december 1909 har Medicinalstyrelsen entledigat hofintendenten m. m. A. Kumlien på egen begäran från förordnandet att vara Styrelsens arkitekt och i sammanhang därmed förordnat arkitekten Ture Stenberg att från och med den 1 januari 1910 bestrida nämnda arkitektbefattning.

Till professor och föreståndare för statsmedicinska anstaltens medicinskt bakteriologiska afdelning har Kungl. Maj:t den 16 april 1909 utnämnt och förordnat laboratorn i bakteriologi vid karolinska mediko-kirurgiska institutet medicine doktorn Alfred Pettersson.

Kommittén för Medicinalstyrelsens omorganisation, af hvars sakkunniga apotekaren Lehman på egen begäran erhållit entledigande och genom nådigt bref den 13 november 1908 ersatts af apotekaren A. G. Kaijser, har den 15 november 1909 aflämnat förra delen af sitt betänkande, innefattande kommitténs uppdrag med undantag af frågan om den närmare organisationen af den centrala veterinäradministrationen. För den fortsatta behandlingen af sistnämnda fråga har kommitténs sammansättning något ändrats, i det ledamöterna professor A. Gullstrand och öfverläkaren J. G. Rissler genom nådigt bref den 11 juni 1909 ersatts med professorn vid veterinärinstitutet, medicine doktorn J. G. H. Vennerholm och byråchefen i landtbruksstyrelsen F. R. Egerström.

Af de smärre uppsatser, som under den gemensamma titeln »Meddelanden från Kungl. Medicinalstyrelsen» utgifvits alltsedan år 1898, hafva under år 1909 utkommit från trycket »N:o 12. Om klöfröta och andra med progressiv nekros förlöpande sjukdomar hos ren, af Arvid M. Bergman», »N:o 13.

¹⁾ Tj. sekreteraren A. E. Bastman.

Undersökningar rörande förhållandet mellan människotuberkulos och nötkreaturstuberkulos, utförda af den af Kungl. Medicinalstyrelsen tillsatta kommittén, S. E. Henschen, I. Jundell och Josef Svensson, samt N:o 14. Studier i veterinärmedicinsk bakteriologi och patologisk anatomi, reseberättelse af Sv. Wall.

Omfattningen af Medicinalstyrelsens ämbetsverksamhet under år 1909 framgår af Tab. Litt. I, upptagande såväl inkomna mål som utgående expeditioner.

Bland de utgående expeditionerna förekomma följande kungörelser och cirkulär:

1) af den 2 januari 1909 ang. de ställen i riket, till hvilka införsel sjöledes af idisslande djur, svinkreatur samt djur, hörande till hästsläktet, må äga rum;

2) af den 13 januari 1909 ang. formulär till förteckning öfver personal vid hospitalen, som föreslås till åtnjutande af ersättning för hyra, servis och tillagning af portion samt för bränsle m. m.;

3) af den 22 januari 1909 ang. rekvisition af vaccin;

4) af den 22 januari 1909 ang. föreskrifter om insändande af bankbesked och kassarapport m. m.;

5) af den 26 februari 1909 ang. undersökning och märkning af färskt kött vid utförsel till Norge;

6) af den 26 februari 1909 ang. öfverlämnande till länsveterinärer m. fl. af sistnämnda kungörelse;

7) af den 29 mars 1909 ang. tillägg till instruktionen för sysslomän vid hospitalen af den 30 december 1885;

8) af den 19 april 1909 ang. apoteksvisitationer;

9) af den 26 april 1909 ang. infordrande af förslag till afgifter för sinnessjuka under åren 1910—1914;

10) af den 25 juni 1909 ang. extra lönetillägg för år 1909;

11) af den 2 juli 1909 ang. indragning af antidifteri-serum;

12) af den 9 juli 1909 ang. Kungl. Järnvägsstyrelsens order n:o 636;

13) af den 12 juli 1909 ang. inbindning af hospitalens räkenskaphandlingar m. m.;

14) af den 21 juli 1909 ang. distriktsveterinärväsendets ordnande;

15) af den 11 augusti 1909 ang. öfverlämnande af nådigt bref den 25 juni 1909 rörande ny aflöningsstat för länsveterinärerna;

16) af den 25 augusti 1909 ang. öfverlämnande af nådigt kungörelse den 25 juni 1909 rörande villkor och bestämmelser för åtnjutande af de för länsveterinärerna i den

Tab. Litt. I.

Summarisk uppgift å de af Medicinalstyrelsen handlagda mål år 1909.

I n k o m m a m å l.					U t g å n g n a e x p e d i t i o n e r.					
Kungl. bref, ämbetskrifvelser m. m. från Statsdepartementen.	Ö f r i g a m å l.				Summa.	Till Kungl. Maj:ts underr. utlåtanden och framställningar i administrativa ärenden.	Till Kungl. Maj:ts Högsta Domstol samt civila och militära öfver- och underrätter uti därifrån till Styrelsens yttrande remitterade mediko-legala mål.	Till Kungl. Maj:ts Befallningshafvande och andra ämbetsmyndigheter samt enskilda personer.	Kungörelser och cirkulär.	Summa.
	Kungl. remisser.	Hospitalsmål.	Veterinärmål.	Allmänna mål.						
456	290	2,449	1,625	11,429	16,249	505	125	5,627	32	6,289 *)

*) Härtill komma 845 skrivelser från Medicinalstyrelsens räkenskapskontor och 1,107 expeditioner ang. placering af sinnessjuka.

Tab. Litt. K.

Summarisk redogörelse för de till Medicinalstyrelsens disposition

I n k o m s t e r.					U t										
Behållning jämte oredovisade förskott från 1908.	Uppburna medel från Kungl. Statskontoret och Arméförvaltningen.		Inkomster i öfrigt.	Summa tillgång.	Utbetalda löner m. m.					Till åtskilliga					
	Löner m. m. åt Medicinalstyrelsen och den statsmedicinska anstalten.	Till åtskilliga andra äudamål på olika hufvudtitlar.			Medicinalstyrelsen, statsmedicinska anstalten och föresändaren för elektriska inrättningen jämte ålderstillägg.	Barnmorskeundervisningsanstalten i Stockholm.	Barnmorskeundervisningsanstalten i Göteborg.	Kostnader för allmän hälso- och sjukvård.	Vaccinationens befrämjande.	Svenska Läkarsällskapet.	Resestipendier åt lasarettsläkare, andra civila läkare, samt civila läkarestipendiaterna.	Skrifmaterier och expenser.	Extra vaktnisare, extra lönetillägg åt Medicinalstyrelsen m. m., personligt lönetillägg och kontrollant af hospitalens ekon. förvaltning.		
160,764 23	149,750	1) 530,706 02 2) 26,593 85	867,814 10	149,138 05	7,725	—	7,425	—	3) 169,163 70	10,109 17	3,000	—	4) 13,687 50	26,947 78	5) 12,681

1) Till medikolegala besiktningar 16,200: —; inrättningen för sjukas behandling med elektricitet 750: —; ålderstillägg, extra och personligt lönetillägg, extra vakt-diat 7,500: —; kostnader för allmän hälso- och sjukvård 170,000: —; Svenska Läkaresällskapet 3,000: —; vaccinationens befrämjande 7,700: —; expenser 27,500: —; Järlsö i Göteborg 10,525: —; repetitionskurser för barnmorskor 3,000: —; förekommande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren 50,000: —; arfvoden åt civila veterinärstipendiaterna 4,919: 84; rättemedel 116: 09; böter, återburna förskott m. m. 3,014: 56; öfverleverering 333: 65; för försäld vaccin 15,011: 76. — 2) Provinsialläkares resekostnad 74,674: 66; lasarettsläkare 1,750: —; andra civila läkare 1,000: —; förste provinsialläk. m. fl. 2,750: —; civila läkarestipendiaterna 7,437: 50; hospitalsläkare 750: —. — 3) Extra lönetillägg — 4) Till tryckning af bok om tyfus 1,638: 28; till professor V. Lindberger för apoteksinspektioner 500: —; till bakteriologisk kolerakurs 2,370: —; till sakkunnige 74: 48; till dödade kreatur 16,740: 16; div. kostnader 4,725: 37. — 5) Å div. anslag 56,992: 90; bötesmedel 262: 50.

från och med år 1910 gällande aflöningsstat upptagna aflöningsförmåner;

17) af den 1 september 1909 ang. repetitionskurser för äldre barnmorskor år 1910;

18) af den 3 september 1909 ang. infordrande af uppgifter rörande statsverkets fasta och lösa egendom vid 1908 års utgång;

19) af den 6 oktober 1909 ang. infordrande af uppgifter om antalet döde utan veterligen föregången sjukdom åren 1908 och 1909 m. m.;

20) af den 13 oktober 1909 ang. utfärdande af intyg för värnpliktige;

21) af den 1 november 1909 ang. ändringar i gällande medicinaltaxa;

22) af den 26 november 1909 ang. ny blankett för berättelser om förlossningsoperationer;

23) af den 26 november 1909 ang. öfverlämnande till förste provinsialläkarna af sistnämnda cirkulär;

24) af den 10 december 1909 ang. af Kungl. Maj:t fastställda afgifter för vid statens anstalter för sinnessjuka intagna personer;

25) af den 20 december 1909 ang. öfversändande af ytterligare blanketter rörande förlossningsoperationer.

Statsmedicinska anstalten.

Med ingången af år 1908 har Statsmedicinska anstalten börjat sin verksamhet i förhyrda lokaler, dels i huset n:r 18 vid Regeringsgatan, där våningarna 4 och 5 trappor upp anordnats till laboratorier, dels i gården n:r 26 Luntmakaregatan, där stall för kalffvar och rum för beredning af animal vaccin redan tidigare funnos anordnade och där under året

stall för 8 hästar förhyrts för påbörjande af beredning af antidifteriserum.

Utom för inredning och iordningsställande af de nya lokalerna, kontroll af antidifteriserum, beredning af animal vaccin och påbörjande af antidifteriserumberedningen, har anstaltens medicinskt bakteriologiska afdelning haft att under året utföra 39 undersökningar å koleravibrioners förekomst i afföringar från såsom cholera asiatica missänkta fall. I 3 af dessa fall hafva kolerasmittämne påvisats.

Tillsammans hafva 11,448 flaskor antidifteriserum kontrollerats, hvaraf 7,471 flaskor af inhemska och resten af tysk tillverkning. Endast en gång har under året indragning af försvagadt serum gjorts.

För beredning af animal vaccin hafva under året 19 kalffvar vaccinerats.

Angående anstaltens rättskemiska afdelning hänvisas till föreståndarens redogörelse å sid. 27.

Resestipendier, reseunderstöd m. m.

Resestipendier, tillfälliga reseunderstöd m. m. hafva af Kungl. Maj:t på Styrelsens förslag under år 1909 tilldelats följande personer med nedanstående belopp:

länsveterinären i Dalarnes öfre länsveterinärdistrikt *Gustaf Emil Nordensson* 1,200 kronor samt t. f. distriktsveterinären i Uddevalla distrikt *Nils Theodor Frykholm* och distriktsveterinären i Nässjö distrikt *Ernst Anders Berglund* hvardera 500 kronor, utgörande de till legitimerade veterinärer årligen utgående resestipendier (nåd. bref den 12 februari 1909);

hospitalsläkaren vid Vadstena hospital och asyl, medicine licentiaten *Georg Severin Lundberg* 500 kronor, utgö-

ställda medel år 1909 (enligt kassakontot i 1909 års hufvudbok).

15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
g i f t e r.															
andra ändamål på olika hufvudtitlar.															
Af besparingarna eller andra särskildt anvisade medel.	Järsö sjukhus för spetsiska.	Medikolegala besiktningar och öfverlevering för näst föregående år.	Förekommande och hämnande af snittsomna sjukdomar bland husejuren.	Arfvoden åt civila veterinärstipendenter.	Altmänska barnbörshuset och Maria sjukhus.	Barnbörshuset Pro Patria.	Barnmorskeundervisningsanstalten i Göteborg.	Repetitionskurser för barnmorskor.	Arvode för granskning af hospitalens säkenskeper.	Behandling af medellösa lupuspatienter.	Åtgärder emot kolera och nybyggnad å Fegjan.	Utredning vid Fegjan.	Under året återlevererade besparingar m. m. för sistlidet år.	Behållning och oredovisade forskott för innevarande år.	Summa utgifter.
13,533 02	20,000 —	14,850 42	43,310 14	350 —	32,660 —	90 —	3,100 —	3,000 —	600 —	22,923 50	97,757 03	16,964 94	56,255 40	140,671 65	867,814 10
		* 223 98													

nästare åt Medicinalstyrelsen och kontrollant af hospitalens ekon. förvaltning 18,181: —; resestipendier åt lasarettsläkare och andra civila läkare 8,000: —; civila läkarestipendier för spetsiska 20,000: —; behandling af medellösa lupuspatienter 22,000: —; barnbörshuset och barnmorskeundervisningsanstalten i Stockholm 40,475: —; barnbörshuset 2,400: —; för diverse särskilda ändamål anvisade medel 101,122: 77. — *) Medikolegala ersättningsmedel från länen 1,934: 28; innehållna andelar af provinsialläkares aflönning för sinnessjukvården 28,583: 30; biträdande provinsialläkare 15,958: 33; tillförordnade och extra provinsialläkare 46,076: 01; diverse kostnader 3,871: 30. — *) Till ordinarie åt Medicinalstyrelsen 5,030: —; åt barnbörshuset 451: —; personligt lönetillägg 600: —; kontrollant af hospitalens ekonom. förvaltning 5,800: —; extra vaktmästare 800: —; gratifikationer 1,550: —; till plomberingstänger m. m. 719: 25; till utbildningskurs för länsveterinärer 6,680: 01. — *) Veterinärers resekostnad m. m. 21,847: 61; ersättning för

rande det åt vid rikets hospital och asyler anställda läkare bestämda resestipendium (nåd. bref den 12 februari 1909);

t. f. medicinalrådet, medicine doktorn *Edvard Sederholm* 250 kronor för att såsom ombud för Sverige deltaga i den andra internationella vetenskapliga konferensen mot spetalska i Bergen under tiden 16—19 augusti 1909 (nåd. bref den 19 februari 1909);

läkaren vid länslasarettet i Vänersborg, medicine licentiaten *Bengt Olof Leonard Lundblad*, läkaren vid länslasarettet i Sala, medicine licentiaten *Ludvig Emil Hedlund* samt läkaren vid länslasarettet i Örnsköldsvik, medicine licentiaten *Erik Henning Lind*, hvar för sig 500 kronor utgörande 1909 års s. k. lasarettsläkarstipendier (nåd. bref den 26 februari 1909);

förste provinsialläkaren i Gottlands län, provinsialläkaren i Visby distrikt, medicine licentiaten *Johan Axel Lagerman*, provinsialläkaren i Örnsköldsviks distrikt, medicine licentiaten *Erik Albert Jernström*, provinsialläkaren i Melleruds distrikt, medicine licentiaten *Viktor Lindström*, extra provinsialläkaren i Lindesbergs distrikt, medicine licentiaten *Herman Adolf Wahlström* samt stadsläkaren i Västerås, medicine licentiaten *Karl Gustaf Tingvall*, hvar för sig 500 kronor, utgörande de till förste provinsialläkare, provinsialläkare, extra provinsialläkare, biträdande provinsialläkare och stadsläkare utgående resestipendier (nåd. bref den 26 februari 1909);

t. f. överläkaren vid riks försäkringsanstalten, professorn vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, medicine doktorn *Jules Heribert Åkerman* 650 kronor för att såsom ombud för Sverige deltaga i den andra medicinska kongressen angående olycksfall i arbete, hvilken sammanträd i Rom den 23 maj 1909 (nåd. bref den 19 mars 1909);

biskopen, teologie och filosofie doktorn *Knut Henning Gezelius von Schéele* och professorn vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, medicine och filosofie doktorn *Salomon Eberhard Henschen*, hvardera 500 kronor för att såsom ombud för Sverige deltaga i den tolfte internationella anti-alkoholkongressen i London den 18—24 juli 1909 (nåd. bref den 16 april 1909);

medicinalrådet *G. Kjerrulf* 350 kronor för att såsom ombud å Sveriges vägnar deltaga i den nionde internationella veterinärkongressen i Haag den 13—19 september 1909 (nåd. bref den 23 april 1909);

föreståndaren för statsmedicinska anstaltens medicinskt-bakteriologiska afdelning professorn, medicine doktorn *A. Pettersson* 750 kronor för att under en tid af en och en half månad vid bakteriologiska laboratorier i Belgien, Frankrike, Österrike och Tyskland studera deras utrustning samt nya erfarenheter angående tillverkning och kontrollering af skyddssera, vaccin och andra diagnostiska och terapeutiska preparat, som beredd vid sadana anstalter (nåd. bref den 30 april 1909);

utgifvaren af Svensk Farmaceutisk tidskrift, examineerade apotekaren *Teodor Delphin* 400 kronor för att deltaga i den sjunde internationella kongressen för tillämpad kemi i London den 27 maj—2 juni 1909 (nåd. bref den 7 maj 1909);

utgifvaren af Odontologisk tidskrift, tandläkaren *Ernst Sjöberg* 250 kronor för deltagande i den femte internatio-

nella tandläkarkongressen i Berlin under tiden 23—28 augusti 1909 (nåd. bref den 2 juli 1909);

ordföranden i Svenska tandläkarsällskapet, tandläkaren *Mätte Schmidt* 250 kronor för att såsom ombud för Sverige deltaga i sistnämnda kongress (nåd. bref den 2 juli 1909);

direktören vid Malmö stads offentliga slakthus, veterinären *Arvid Mathias Bergman* 250 kronor för att deltaga i den nionde internationella veterinärkongressen i Haag den 13—19 september 1909 å sektion för bakteriologi och lifsmedelkontroll (nåd. bref den 30 juli 1909);

rektorn vid veterinärinstitutet, professorn *John Vennerholm* 300 kronor för att deltaga i sistnämnda kongress (nåd. bref den 20 augusti 1909);

adjunkten i hofbeslagslära m. m. vid veterinärinstitutet *Axel Robert Pålman* 600 kronor för att under minst fem veckor hösten 1909 företaga en utländsk studieresa (nåd. bref den 15 oktober 1909);

medicine licentiaten *Carl Nathanael Holmdahl* 2,000 kr. och docenten vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, medicine doktorn *Arnold Robert Josefson* 1,500 kronor, utgörande de för år 1910 utgående riksstatens resestipendier för civila läkare (nåd. bref den 26 november 1909).

Civila läkarbefattningar.

Rätt till tjänstårsberäkning har under år 1909 medgifvits *en biträdande lärare i medicin vid Uppsala universitet* samt *en andre stadsläkare i Västerås* och *ytterligare en stadsdistriktsläkare i Eskilstuna*.

Af extra provinsialläkardistrikt hafva under år 1909 följande erhållit förlängning af rätten för sin läkare till tjänstårsberäkning lika med civila läkare i statens tjänst på fem år: Hörs, Fellingsbro, By, Färila, Särna, Löberöds, Björnlunda, Fiskebäckskils, Hvällinge, Nätra, Bjufs, Grönskåra, Grängesbergs, Veberöds, Malsjö, Skinskattebergs och Gellivare-Malmbergs distrikt;

på tre år: Oskarsströms distrikt, och

på två år: Löfångers distrikt.

Förlängning af rätten ej blott till tjänstårsberäkning utan äfven till statsbidrag för läkarens aflöning har under året beviljats för ytterligare fem år åt följande distrikt: Ryds, Herrljunga, Sorsele, Jörns, Töcksmarks, Ullareds och Björkviks distrikt.

Därjämte har under året beviljats anslag till tilläggsarfvode åt en hvar af extra provinsialläkarna i Tärna och Stensele distrikt.

Civila sjukvårdsinrättningar.

Kungl. Majt har beviljat tjänstårsberäkning lika med civila läkare i statens tjänst åt *en överläkare vid Stockholms stads tuberkulosjukhus vid Söderby*, *en läkare vid Ews sanatorium*, *en biträdande läkare och två underläkare vid Stockholms stads allmänna försörjningsinrättning*, *en biträdande överläkare*, *två biträdande läkare och en underläkare vid Stockholms stads sinnessjukanstalt vid Långbro*, *ytterligare en lasarettsläkare vid Malmö allmänna sjukhus*, *en underläkare vid Säfsjö sanatorium* samt *en andre underläkare vid länslasarettet i Karlstad*.

5. Sinnessjukvården.

Berättelse härom utgifves särskildt: Bihang till Sveriges officiella statistik: K) Hälso- och sjukvården. II.

6. Sjukvården vid civila sjukvårdsinrättningar.

Nybyggnader och utvidgningar af sjukvårdsinrättningar.¹⁾

A. Lasarett.

Under året afslutade nybyggnader:

Vadstena lasarett.
Uddevallan »
Smedjebackens »

Under året afslutade till- och ombyggnader:

Växjö lasarett.	Norbergs lasarett.
Kristianstads »	Hudiksvalls »
Hälsingborgs »	Backe »
Landskrona »	Skellefteå »
Borås »	

Vid årets slut pågingo vid följande lasarett om- och tillbyggnader:

Löwenströmska lasarettet.	Örebro lasarett.
Söderköpings lasarett.	Sala »
Kalmar »	Västerås »
Vänersborgs »	

Ur berättelserna må anföras:

Vadstena lasarett.

Vadstena nya lasarett är beläget öster om staden invid Motalavägen, mellan denna och Skeningevägen, och kommer enligt nya stadsplanen att ligga inom stadens planlagda område. Sjukhuset har ett fritt och sundt läge med utsikt öfver Vettern, Omberg och delar af Vadstena slätten. Lasarettområdet utgöres af 4,30 hektar bördig mark med nästan jämn yta och bildar en rektangulär figur med största längd i norr och söder, och å hvilkens västra hälft sjukhuset intager ungefär midtelpartiet. Grunden utgöres af ett tätpackadt lerblandadt sten- och gruslager af synnerligen fast och hård beskaffenhet.

Grundvattnet aflödes genom särskild täckdränering till lasarettens egen aflöpsledning, hvilken mynnar ut i Vettern (i den s. k. Tycklingeviken).

Lasarettet erhåller sitt vatten (filtrerad Vetternvatten) från Hospitalets vattenverk och utverkade lasarettsdirektionen härtill vederbörligt tillstånd, innan arbetet med lasarettbyggnaden påbörjades.

Området är inhägnadt af ett järntrådsstängsel på furustolpar, och är invid detta planterad en hagtornsäck.

Sjukvårdsinrättningen utgöres af:

Den egentliga lasarettbyggnaden.	
Ekonomibyggnad, sammanbyggd med den förra.	
Sysslomansbostad (af trä).	
Portvaktstuga	» »
Lik- och obduktionshus	» »
Piskpaviljong	» »
Vedbod och kolskjul	» »

Härtill kommer en under byggnad varande läkarebostad (af sten), till hvilken 1909 års landsting beviljade medel (30,600 kr.), och hvilken erhåller plats i lasarettstomtens sydöstra hörn.

Lasarett- och ekonomibyggnaden äro af tegel och hafva putsade ytor och äro målade i ljusröd färgton. Samtliga byggnader försedda med plåttak, strukna med olja.

¹⁾ Referent: t. f. Medicinalrådet Sederholm.

Den egentliga lasarettbyggnaden utgöres af ett 84¹/₂ meter långt 2-vånings stenhus med vindsvåningar å midt- och ändpartierna jämte tillhörande förrådsvindar. Byggnadens fasad ligger rakt mot söder, korridorerna mot norr. Alla sjukrummen utom två mindre äro belägna åt söder.

Vinkelrätt mot hufvudbyggnaden utgår från mitt delen af norra sidan en förbindningsgång af sten till ekonomibyggnaden, hvilken äfvenledes är ett stenhus i 2 våningar med tillhörande förrådsvind. Under hela lasarettbyggnaden sträcker sig en källarvåning, förbunden med ekonomibyggnaden genom en förbindningsgång.

Lasarettens hufvudingång är belägen å södra sidan å fasadens midt. En andra ingång direkt till väntrummet och läkarens mottagningsrum befinner sig å fasadens östra del. Därjämte 3 reservutgångar å lasarettbyggnadens norra sida.

Grundmurarna äro af kalksten, sockeln och yttertrappor af röd granit, murarne af tegel med putsade ytor. Innerväggar af tegel utom å vindsvåningen, jär ett antal kloisonväggar finnas.

Genom lasarettbyggnadens norra del löper i bottenvåningen, i våningen 1 trappa upp och i vindsvåningens centraldel en 2,20 m. bred korridor. Genom vindsvåningarna å ändpartierna löpa korridorerna genom mitten med rum utefter båda sidor.

Bjälklag och golf i korridorerna utgöras af betonghvalf på järnbalkar med öfverliggande gruslager och på detta stålslipadt cement. I alla öfriga lokaler utgöras bjälklagen af så kallade brehmerhvalf, hvilka utgöras af armerad beton med håltegelutfyllningar och öfverliggande 5 å 8 cm. isolerande gruslager samt därofvän stålslipadt cement (5 cm.). Samtliga cementgolf äro genom 1 cm. djupa faror uppdelade i kvadratmeterstora rutor, fårorna fyllda med gips i syfte att sprickbildningen i cementen skall löpa i de gipsfyllda fårorna. Genom ett oriktigt utförande af denna rutning hafva golven på sina ställen dock blifvit ganska ojämna, tvifvelsutän till framtida men för linoleummattan. I sjukrum, sköterskerum, dagrum, väntrum, mottagningsrum och korridorer äro cementgolven täckta med direkt på cementen klistrad, ljusgrå linoleummatta. Badrum och värmekamrar samt källarkorridorer och vindar ha golf af stålslipadt cement utan linoleum. Operationsrum, tekök, kök, diskrum, förstuga och klosetter hafva golfbeläggning af viktoriaplattor. Kring golf och tak äro vinklar och hörn afrundade. Man har på allt sätt sökt undvika att få dammgömmor. Trösklar finnas ej.

Alla fönster hopkopplade enligt Flodquists patent. Delar af operationssalarnes och badrummens fönster försedda med mattslipadt glas.

Invändigt äro såväl väggar som tak putsade med kalkbruk. Innertaken strukna med limfärg. Väggar i sjukrum och sköterskerum målade med matolin (ej tvättbar) i ljus växlande färgton i afsikt att efter något år, sedan väggarna torkat, strykas med olja. I samtliga korridorer oljefärg till 2 meters höjd. I operationssalar och mottagningsrummet ripolin.

Källarvåningen innehåller 3 värmekammare, belägna åt södra sidan med friskluftsintagning såväl från norr som söder, några mindre förrådsrum, ackumulatorbatteri för reservbelysningen, septic tanks och en utefter norra sidan löpande korridor, förbunden med ekonomiafdelningens källarlokal.

Bottenvåningen består af en af de 3 stora sjukafdelningarna (västra delen) och operationsafdelning, väntrum, mottagningsrum, badrum för nyutagne, sysslomansexpedition och direktionsrum (östra delen). Rummens höjd i bottenvåningen är 3,93 m.

Genom hufvudingången å fasadens midt kommer man in i en förstuga, från hvilken å höger sida en dörr leder in till sysslomannens expeditjonsrum. Fortsätter man från förstugan rakt fram, kommer man in till bottenvåningens korridor (2,20 m. bred). Åt höger sida (öster) ligga följande lokaler: sysslomannens expeditjonsrum, direktionsrummet (afsedt att eventuellt användas till sjukrum för nyopererade, plats för 4 sängar), 2 badrum med karbad och dusch för nyintagna patienter, väntrum med särskild ingång med tillhörande vindfång från fasadens östra del, läkarens mottagningsrum och därintill liggande mörkrum samt klosett, septiska operationssalen åt söder med tvenne intilliggande förbands- och förrådsrum, i hufvudkorridorens förlängning tvätt- och narkosrum (åt öster),

aseptisk operationssal (åt norr) med takfönster, steriliseringsrum, förbandsrum, laboratorium och i en liten utbyggnad åt korridorrens norra del klosett och sköljningsrum.

Den septiska operationssalen, som äfven får tjänstgöra som om-läggingsrum ($5,66 \times 6,10$), har viktoria-plattgolf, med brunn i ena hörnet, väggar strukna med ripolin i ljusgrå färgton. I detta finnas två operationsbord, 3 porslinstvättställ med blandningskranar för kallt och varmt vatten, sköljlåda och utslagstratt af porslin, tempererade spolanordningar, instrumentkokare af koppar med imkondensator, genom väggen indragen ledning med steril vatten, väggkontakt dels från ackumulatorbatteriet dels från växelströmsledningen (220 volt), en pantostat från Reiniger, Gebbert und Schall (720 kr.). Rummet har ett mycket stort fönster åt söder, men intet takfönster. Innanför detta ligga tvenne förråds- och förbandsrum. Detta operationsrum står medels en järndörr i förbindelse med operationsafdelningens förhall. Från denna sistnämnda, som utgör hufvudkorridorrens förlängning åt öster, kommer man genom en svajddörr af trä in i narkos- och tvättrummet ($4,70 \times 2,96$) med fönster åt öster, måladt med ripolin och försedt med sköljlåda med blandningskran, utslagstratt af porslin samt golfbrunn. Från detta kommer man genom en järndörr in i aseptiska operationssalen ($5,60 \times 4,30$ m.). Denna har ett stort fönster åt norr och ett mindre takfönster, är måladt med ljus, nästan hvit ripolin, har viktoria-plattgolf och golfbrunn i ena hörnet. 3 tvättställ (P. A. Sjögrens modell), sköljlåda, tempererade spolanordningar, ventilerad flyttbar elektrisk takbelysning med underskydd (Kumliens modell), därjämte reservbelysning från akkumulatorbatteriet. Bredvid och med dörr från detta rum ligger steriliseringsrummet ($4,05 \times 2,22$ m.) med ett mindre fönster mot norr. I detta finnes en autoklav för sterilisering af förband, instrument- och porslinskokare af koppar med hvar sin imkondensator, två steriliseringsapparater för vanligt vatten, och kok-saltvatten, hvardera om 60 liters rymd, stående på i väggen inmurade gjutjärnskonsole samt försedda inuti med förtent kopparspiral för uppvärmning med ånga eller afkylning med kallt vatten. Från sistnämnda båda apparater äro tappningsrör dragna genom väggen in till aseptiska operationssalen, där de äro försedda med termometrar. Från apparaten med steril vatten finnes äfven ett tappningsrör indraget genom väggen till septiska operationssalen såsom förut nämnts.

Operationssalarnas uppvärmning sker dels med varmluft från underliggande varmkammare medels radiatorer, placerade under väggfönstret, dels (den varmare årstiden, då lågtryckspannorna ej äro i verksamhet) medels reducerad högtrycksånga, hvilken genom en särskild koppling kan inledas i radiatorerna.

Bottenvåningens västra del upptages af en sjukafdelning för 23 patienter med dagrum, tekök, badrum, afdelningssköterskans rum, operationssköterskans rum, apotek, röntgenmörkrum samt klosett och sköljrum.

Samtliga rum i bottenvåningen och i våningen 1 trappa upp hafva en höjd af 3,93 m.

Vid förbindningsgångens (till ekonomiafdelningen) östra sida befinner sig en reservutgång och nedgång till källarvåningen. På samma sida ligger personhissen med nedre stannplan i bottenvåningen och öfre å vindsvåningens mellanparti. Hisskorgen har en inre längd af 2,07 m. och bredd af 1,47 m. Den är levererad af Allm. Svenska Elektr. aktiebolaget i Västerås och har en bärkraft af 500 kg. och en rörelsehastighet af 0,25 m. pr sekund och är försedd med nödiga säkerhetsanordningar. Hissmaskineriet är förlagdt till vinden ofvanför hisschaktet.

Omkring hisschaktet löper den stora hufvudtrappan med steg af slipad kalksten, som förmedlar förbindelsen mellan de olika våningarne. Dessutom finnas tvenne mindre trappor i samma utsträckning, en å hvardera flyglarne vid där befintliga reservutgångar.

I våningen en trappa upp äro de två andra stora sjukafdelningarne belägna, en åt östra och en åt västra delen, hvardera för 23 patienter. Dessa sjukafdelningar hafva alldeles samma storlek och konstruktion som den förutbeskrifna i bottenvåningen. Mellan dessa båda sjukafdelningar ligga 4 privatrum, två med en säng och två med två sängar. Därjämte finnes midt emot i korridoren ett

för dessa privatrum afsedt badrum, försedt med badkar af emaljrad gjutjärn och dusch.

Den del af förbindningskorridoren, som gränsar till ekonomiafdelningen, användes såsom serveringsrum för våningarne 1 och 2 tr. upp och är försedd med skåp och bord utefter väggarne. Här är också öfre stannplanen för en mathiss från köket, och härifrån kringbäres maten medels särskilda bleckhämtare till de båda öfre våningarne och utportioneras i teköken.

I våningen 2 tr. upp befinna sig i midtpartiet (rummens höjd 3,20 m.) 2 privatrum med hvardera 1 säng och tillhörande klosettrum, sköterskans rum, isoleringsafdelning, bestående af 3 rum för sammanlagdt 10 patienter med tillhörande klosettrum, snyggingsrum och badrum med liknande inredning som i bottenvåningen och därjämte kurafdelning för 4 kvinnliga patienter med tillhörande korridor, bad- och klosettrum. Hufvudkorridoren mynnar åt båda ändar, öster och väster, ut till förrådsvindar, af hvilka den åt öster är afbalkad i särskilda fack för de olika afdelningarnas patientkläder, omböjda af hvita lärtspåsar. Utanför dessa vindar ligga de båda flygelvindsvåningarne (rummens höjd 2,75 m.), af hvilka den åt väster består af en korridor i midten med fönster åt väster och 7 rum vid sidorna för nattsköterskan, undersköterskor och sköterskebiträden. Därjämte klosett och snyggingsrum. Östra vindsvåningen innehåller två rum inom tambur, afsedda till underläkarebostad, samt tre sjukrum, hvardera med plats för 4 sängar. Af dessa användes ett till rum för 4 manliga kurpatienter och de två andra till förrådsrum, men afsedda till sjukrum för lasaretsfall, när kurafdelningen förflyttats till annat sjukhus. Därjämte klosett och snyggingsrum. I midten löper en korridor med fönster mot öster. Ofvanpå dessa båda vindsvåningar ligga mindre förrådsvindar. Ofvanpå midtpartiets vindsvåning ligga hissmaskineriet för personhissen och en vattencistern på 10 m³, hvilken förses med en matarepump i ångpannerummet, om trycket i servislidningen skulle befinnas otillräckligt för vattnets uppdrifvande till vindsvåningen. Hittills har denna reservanordning ej behöft användas.

Anläggningen för uppvärmning och ventilering är utförd af Värmeledningsaktiebol. Calor i Stockholm efter förslag och ritningar utförda af ingenjör Dahlgren. I ekonomihusets källare finnas 3 st. ångpannor för lågtrycksånga, af hvilka den tredje är att anse såsom reserv, och 1 för högtrycksånga. Uppvärmningen sker genom de förstnämnda dels direkt med ångkaminer (radiatorer) i de resp. rummen, dels indirekt med varmluft från varmkammare. Detta sistnämnda användes för de lokaler, som behöfva starkare ventilation, d. v. s. sjuksalar och korridorer. Varmkammarna äro tre och anordnade på numera vanligt sätt. Regleringen sker i källaren med tillhjälp af distanstermometrar. Ventilationsmängden för sjuksalarna (och äfven för de sjukrum, som icke ventileras från varmkammare) är beräknad till 75 m³ per person och timme, vid stark köld nedsatt till 50 m³ per person och timme.

De stora sjuksalarna erhålla utom varmluften också direkt värme från ångkaminer, anbragta under de stora fönstren och afsedda att borttaga kyla och drag från dessa. Äfven korridorerna få tillskott af direkt värme för att ventilationen ej skall behöfva uppdrivas alltför mycket vid kall väderlek och därigenom förorsaka större bränsleförbrukning.

De sjukrum, hvilka icke kunnat erhålla förbindelse med varmkammarna, värmas och ventileras af mantlade ångkaminer inuti rummen. Kaminerna äro placerade vid yttervägg med direkt friskluftintag vid kaminfoten. Den inkommande luften värmes inom plåtmanteln och utströmmar öfver dess kant 1,8 m. öfver golvet. På detta sätt undvikes drag från ventilationen. För att kaminen skall vara lätt tillgänglig för skötsel och rengöring, äro plåtmantlarna anbringade på gångjärn.

Ekonomirummen äro värmda med omantlade radiatorer. Ventilationen sker i dessa rum genom en direkt ytterventil, anbragt i närheten af taket.

Alla rum äro försedda med evakueringskanaler, som utmynna ofvan yttertak. De för detta ändamål å vindarne befintliga trummorna äro utförda af trä.

Operationssalen uppvärms såsom förut nämnts dels medels varmluft från underliggande varmkammare genom under fönstren i nischer i väggen placerade radiatorer, hvilkas framsida är täckt med släta plåtdörrar, dels (under den tid då lågtrycksångpannorna ej äro i bruk) medels reducerad högtrycksånga, hvilken genom en särskild koppling kan inledas i de nämnda radiatorerna. Fönstren ofvanför dessa radiatorer äro gjorda med 3-dubbla glas, nämligen Flodquists kopplade fönster utåt och enkelfönster i inre väggplanet. Till fönsternischen inledes friskluft direkt utifrån. Den uppvärmda luften passerar mellan glaset och inkommer i rummet ofvan de inre glasens öfverkant.¹

Alldenstund vissa tider af året det kan inträffa, att elektriska strömmen från vattenfallsstationen strejkar, är en reservbelysning anordnad i form af ett akkumulatorbatteri, placeradt i operationsafdelningens källarum.

Inberäknas kol för uttorkning och en del utgifter till inventarier, torde verkliga totalkostnaden för lasarettets uppförande jämte tomtinköp uppgå till omkring 480,000 kr.

Då sängarnes antal är 100, uppgår kostnaden pr säng alltså till 4,800 kr.

Uddevalla lasarett.

Nya lasarettet är beläget på den gamla lasarettstomten, hvilken blifvit tillökt åt väster och öster med sammanlagdt 8,306 kvadratmeter, det hela numera utgörande nära 2¹/₂ hektar.

Tomten ligger högt och fritt med sakta sluttning åt söder. Den är till god del beväxten med större träd bildande en vacker park. Samtliga byggnader hvilat direkt på berggrund, undantagandes en mindre del af ekonomibyggnaden, till hvilken grunden utgöres af ett grus- och rullstenslager af stor bärkraft, samt portvaktstugan.

Byggnaderna utgöras af:

Stora lasarettbyggnaden, genom en täckt gång i två våningar förenad med

Operationsbyggnaden,
Isoleringsbyggnaden,
Afdelning för sinnessjuke,
Ekonomibyggnaden,
Portvaktstugan,
Uthusbyggnaden.

Dessutom finnes en mindre byggnad till likrum och obduktionslokal.

Alla byggnader äro af röd tegelsten delvis ornamenterade med gulsten. Portvaktstugan och uthusbyggnaden äro dock af trä. Till följd af byggnadernas gynnsamma läge har så kunnat ordnas, att från de flesta af för sjukvård i trängre mening afsedda lokaler finnes en vacker och storartad utsikt.

I afseende på byggnadernas användning och utrymmesfördelning må anföras:

Stora lasarettbyggnaden, som utgöres af en östra och en västra flygel förenade genom en åt norr förlagd korridorbyggnad, har sin hufvudfasad mot söder. Därvid bildas en mot söder öppen, mot de tre öfriga väderstrecken skyddad gård, åt hvilken utanför alla tre våningarna förlagts breda, rymliga verandor, med omedelbar förbindelse till de sex stora sjukafdelningarna. Dessutom äro vid hvarje ända af denna byggnads korridorer, åt öster och väster, anbragta balkonger samt vid den mot söder vettande ändan af sjuksalarna en halfrund absid, hvilken erbjuder en synnerligen vacker utsikt och kan tjänstgöra som dagrum.

Byggnaden är som sagdt uppförd i tre våningar förutom souterrängvåning, hvilken till största delen äfven den är belägen helt och hållet ofvan jord. Hvardera flygeln innehåller 3 sjukafdelningar öfver hvarandra med tillsammans 23 patienter i hvarje afdelning, nämligen 20 patienter i den stora sjuksalen, ett halfensildt rum

¹) Under vinterns lopp har vid flera tillfällen värmeledningen satts på hårda prof men dock funktionsrat till full belägenhet, detta dock på ett undantag när, nämligen beträffande aseptiska operationssalen, hvilken vid hård nordlig vind och sträng kyla ej kunnat tillräckligt uppvärmas. Möjligen har detta berott på fönstrets otäthet.

med två sängar samt ett helensildt rum med en säng. I västra flygelns souterrängvåning finnes en mindre afdelning på 10 platser för septiska fall. På motsvarande ställe i östra flygeln är lasarettets stora badafdelning förlagd. Till hvarje afdelning höra väl anordnade bekvämlighetslokaler, såsom för patienternas morgontoilett, sköljrum, badrum, kiostrum med tvänne vattenklosetter, dagförråd och tekök.

I den norra ändan af de båda flyglarna är ett trapphus förlagdt. Trapporna, som konstruerats af järn och täljsten, äro ljusa, breda, lätta att gå. Dessutom förmedlas trafiken mellan de olika våningarna i denna byggnad af en elektrisk hiss, hvars storlek tillåter insättandet af en patientsäng samtidigt med sköterska och förare och som utom persontrafik äfven förmedlar transport af maten.

Korridorerna, som hafva ett bredare midtparti och balkonger för båda ändarna, äro liksom de stora sjuksalarna af synnerligen vackra dimensioner, ljusa och inbjudande.

I östra flygelns souterrängvåning finnas tvänne större för ändamålet särskildt inredda förvaringsrum för patienternas egna kläder förutom den ofvannämnda stora badafdelningen. Denna sistnämnda är försedd med särskildt lätt åtkomlig lokal för nyintagna patienter samt utgöres för öfrigt till sin större del af rymliga lokaler för kurativa bad, finsk badstu, olika slags duscher m. m.

Från de stora korridorernas midt kommer man genom den i tvänne våningar uppförda sammanbindningsgången till operationsbyggnaden i tre våningar.

På dennas östra gafvel är genom en särskild liten tambur ingång till lasarettets väntrum. Förutom väntrummet finnas på nedre botten och med direkt förbindelse mellan båda lokalerna läkarens mottagnings- och expeditjonsrum; vidare laboratorium och mörkrum, en operationssal med tillhörande tvättrum och förvaringsrum, syslomanens arbetsrum, hvilket tillika är direktionsrum, kassahalf och en förstuga. I våningen en trappa upp äro förlagda den s. k. aseptiska operationssalen med utanför liggande söfnings- och tvättningsrum för operationspatienter, tvättrum för läkare och sköterska, som biträda vid operationerna, steriliseringsrum och förbandsrum, centralförråd för medicamenter, röntgenlaboratorium m. m. samt bostadslägenhet för underläkaren.

Två trappor upp finnes ett flertal bostadsrum, såsom för operationssköterskan, städerskor. Från denna våning kommer man på sammanbindningsgångens tak, hvilket är anordnad till en vacker rymlig balkong och liksom verandor och balkonger i öfrigt skyddadt genom en tillförlitlig balustrad, direkt till stora lasarettbyggnadens 3:e våning.

Isoleringsbyggnaden utgöres af tvänne våningar med nästan lika rumsfördelning. Sjukrummen äro 3 till antalet i vardera våningen, nämligen ett för två patienter, ett dito för 5 à 6 patienter samt ett dito för tre patienter och ligga mot söder, korridoren med sin längdriktning mellan öster och väster, samt åt norr tekök, badrum, klosetter, förråd och sköterskerum.

Omnämnas må, att för uppvärmningen användes reducerad ånga, hvilket för denna inrättning befunnits vara det lämpligaste. Den för ventilationen erforderliga luften tages direkt utifrån. Friskluftsintagen äro placerade bakom värmekropparne, ofta båda delarne i särskilda nischer med skyddande omhölje, hvarigenom något drag af kall luft uteslutits, synnerligast som utefter ytterväggarna, där så i sjukrum ansetts påkalladt, ångrör blifvit framdragna. Samtliga sjukrum kunna utan svårighet uppvärmas till 20 grader, operationssalarna till 25, äfven vid friluftstemperatur af 20 grader. Luftkuben pr patient varierar något i olika lokaler, torde emellertid icke någonstades understiga 31 kubikmeter, men väl herstädes öfverstiga detta tal, med en friskluftstillförsel af 60 kubikmeter i timmen. Friskluftstillförseln i boningsrummen är en gång rumsvolymen i timmen, två gånger rumsvolymen i korridorer, matsalar, samlingsrum, fem gånger rumsvolymen i tvättinrättningen, stora köket, vänttrummet o. s. v. Man finner således i enlighet med konstruktörens beräkningar alla rymliga fordringar uppfyllda.

Den för elektriska belysningen erforderliga strömmen tages för närvarande från lasarettets eget elektricitetsverk. Skulle emellertid framdeles blifva fördelaktigare taga ström från annat håll, kunna

de befintliga ledningarna utan svårighet användas. Elektrisk belysning finnes tillgänglig i lasarettets alla byggnader och har visat sig vara synnerligen tillfredsställande anordnad. Särskildt glädjande är att belysningen i operationssalarna — både dagsljuset och den elektriska belysningen — visat sig vara den aldrig bästa, hvarigenom arbetet å dessa så viktiga lokaler underlättas och tryggas.

Vatten finnes att tillgå i alla lokaler af de nya byggnaderna, äfven varmt vatten på de flesta ställen. Golfven äro öfverallt i sjukrum och boningsrum beklädda med linoleum, i operationssalarna användes marmormosaik, i förstugor, trappornas hviloplan viktoriaplattor. Väggar och tak till större delen oljemålade i behagliga färger och ornament.

Lysgas är inledd i teköken, i laboratoriet och i bostadsköken samt stora köket, eljest icke.

Värjö lasarett.

Den byggnad afsedd till bostäder för personal, som landstinget 1908 beviljade medel till, är under året uppförd.

Kristianstads lasarett.

Vid lasarettet har uppförts en nybyggnad för sinnessjuka, med 42 vårdplatser. Den är belägen på något afstånd från nuvarande lasarettstomten och är det meningens att småningom förlägga hela sjukvårdsinrättningen till denna tomt, som är bättre belägen i utkanten af staden. Byggnaden har färdig kostat i rundt tal 130,000 kr.

Borås lasarett.

Under 1909 har den nya lasarettbyggnaden blifvit färdig och tagen i bruk, hvarjämte åtskilliga andra förändringar i lokalernas anordning vidtagits. — Till den nya byggnaden kommer man genom en 10 meter lång täckt gång, utgående från den korridor, som förut tillhört sinnessjukafdelningens bottenvåning och som står i rätlinig förbindelse med hufvudkorridoren, som genomgår ekonomibyggnaden och den stora lasarettbyggnaden. I nämnda våning, som utgjordes af tre celler, hafva tvenne af dessa genom mellanväggens borttagande sammanslagits till ett större rum, hvarest röntgenapparat för foto-grafering och genomlysning är installerad. Den tredje cellen är apterad till mörkrum.

Själftva nybyggnaden är belägen i lasarettstomtens nordöstra hörn och har med någon förändring och i mindre skala samma hufvudsakliga form som stora lasarettbyggnaden, nämligen en hufvudbyggnad i norr och söder med korridor i sin västra del och smårummen i sin östra del. Vid norra och södra änden en åt väster utskjutande flygel, innehållande 10-sängs sjuksalar, en i hvarje flygel. Dessa hafva således norr- och södersol. Smårummen östersol. Tvenne dörrar leda från korridoren i bottenvåningen ut till den af flyglarne begränsade gården, en större entré på östra sidan leder ut till lasarettsparken.

I nybyggnadens jordvåning finnes en korridor för rörledningar och lemnande tillgång till tvenne värmekamrar jämte deras luftintag. Dessutom äro under flyglarna tvenne stora vedkällare inrättade.

I bottenvåningen finnas i hvardera flygeln en sjuksal för 10 sängar jämte tillhörande klosett (vattenklosett) och tvättrum. Salar- nas västra fria kortvägg är i sin midt till väggens ungefär halva längd utbyggd till en halfcirkel med tre fönster, utgörande en sorts lanternin såsom ersättning för dagrum. Längs fasaden åt öster, alltså på andra sidan om korridoren, äro befintliga 1 rum för sköterskan, 4 rum med 1 säng i hvarje (privatrum), 1 badrum, för-råderum för linne, 1 tekök, inneslutande medicaments- och förbands-förråd, vask och i ett särskildt afdelat hörn sköljning för bäcken.

I våningen en trappa upp är anordningen af rummen alldeles densamma med undantag däraf att linneförrådet där är något större. I denna vånings sjuksalar äro insatta mindre sängar, emedan denna afdelning är afsedd att tillsvidare mottaga sjuka barn.

Begge korridorerna, den i bottenvåningen och den i våningen i trappa upp, äro i sin midt tvärdelade af glasdörrar.

I vindsvåningen äro befintliga 4 rum för betjäningen och tvenne rymliga vindar. Trapporna äro i hvarje våning afdelade i half-trappor och belägna i husets midt.

Huset är uppbyggt af sten. I sockeln granit med finhuggna ytterblock, i de öfra våningarna af tegel med yttersten från Bör-ringe med hvita fogar. Taken täckta med galvaniserad järnplåt. Golfven äro af cement samt byggda af rörtegel med järnstänger (brehmerhalf). På cementet äro linoleummattor direkt lagda i sjukrum och salar, korridorer och förråd, asfalt i badrum och tvättrum, cementplattor i klosettarna. Väggar och tak äro i sjukrummen målade med oljefärg helt och hållet, i korridorerna endast till mans-höjd, för öfrigt med vattenfärg.

Kallvatten till salar och korridorer, klosetter, tvättrum och te-kök samt varmvatten till tvättrum och tekök erhålles från lasaret-tets gamla ledningar. Elektricitet till belysning likaledes från lasa-rettets egna verk om dagarna och om natten genom omkoppling till stadens ledningar. Värme erhålles till salarna från värmekamrarna i jordvåningen samt från fria värmerör längs långväggarna, i öfriga rum från radiatorer, hvilka liksom den öfriga värmeledningen matas med ånga från ångpannorna i ekonomibyggnaden, reducerad till låg-tryck. Luftevakuationen sker dels genom trummor i väggarna upp till yttertaket, dels genom väggventiler och en stor mängd fönster, af hvilka en del äro försedda med inåt fällbar öfverdel. Luftkuben per säng är i salarna något större än 30 kub.-meter, i enkelrum- men 42 kub.-meter.

Till följd af den ökade värmeförbrukningen är en ny större skorsten uppförd. Till följd af nybyggnadens intrång på den lilla isoleringsstugans plats har denna stuga blifvit flyttad till gamla lasarettstomten. Likaså isupplaget, hvilket jemte vedskjul och promenadgård för sinnessjuka är borttaget. Lasarettet eger således för sinnessjukvård numera endast tre celler, hvilka äro behöfliga för alkoholdeliranters mera korta och tillfälliga vård.

Under året har en del af förstugan på nedre botten i stora lasarettbyggnaden närmast läkarens mottagningsrum blifvit apterad till mörkrum för undersökningar.

Utrymmet i hela lasarettet utgöres för närvarande om alla tänkbara platser äro upptagna af 178 platser.

Men då därifrån drages 6 platser i jordvåningen, som äro otjänliga till sjukvård såsom belägna under den närgränsande jord- ytans nivå och afsides, 8 platser i isoleringsrummen, som aldrig varit afsedda till permanent bruk, 3 celler som endast äro afsedda för särskildt slag af patienter, som helt hastigt kunna behöfva öfver-flyttas till vanlig afdelning, vidare epidemistugans 4 platser, som också endast äro brukbara för speciella fall, samt slutligen kurhu- sets 10 platser, så återstår för den egentliga och allmänna sjuk- vården ett utrymme af 147 platser.

Skellefteå lasarett.

Förra afdelningen för sinnessjuka har under året omändrats till isoleringsafdelning, bostäder för sköterskebiträden och expedition- rum för sysslomannen.

B. Sjukstugor.

Under året har utförts nybyggnad af *Askersunds* sjukstuga, samt mindre till- och ombyggnader vid *Tranås* och *Jockmocks* sjuk- stugor.

Ur berättelserna må anföras:

Askersunds sjukstuga.

Ny sjukstugebyggnad är under året tagen i bruk. Tanken att få till stånd en ny byggnad för sjukstugan är flera år gammal, men först sedan Örebro läns landsting år 1904 fattat beslut att från 1 jan. 1906 öfvertaga underhållet af länets sjukstugor mot villkor att sjukstugedistriktet anskaffade och underhöll lämpliga lokaler, kom frågan i ett mera aktuellt läge, och den 29 sept. 1907

lyckades slutligen särskilda kommitterade för Askersunds sjukstugedistrikt (Askersunds stads- och landsförsamlingar, Lerbäck, Hammars och Snafunda kommuner) att erhålla ett antagligt anbud å uppförandet af en af arkitekt M. Dahlander i Örebro uppgjord och af kommitterade antagen ritning till ny sjukstuga, där entreprenadsumman uppgick till 39,425 kr. I denna summa ingick dock icke kostnaden för värme-, vatten- och aflöpsledningar, som äro utförda af Gefle rörlägningsaktiebolag för ett pris af 8,105 kr., och den elektriska installationen, som är utförd af Askersunds elektriska A.-B. för en kostnad af 1,224.50 kr., i hvilket belopp äfven ingår kostnaden för ringledningar och armatur. Till dessa summor kommer dessutom kostnaden, 3,000 kr., för en del af tomten, som utgöres af ett, 1 tunnland och 12 kappland stort, område och som delvis skänkts af staden Askersund och är belägen i det å nya stadsplanen betecknade kvarteret »Sjukhuset». Slutligen kommer kostnaden för tomtens plantering, 1,600 kr., för åskledare 20 kr., för staket och grindar 582 kr. och för anordning för sopor och affall 70 kr.

Sjukstugan utgöres af ett 2 våningars stenhus med frontespis, källare- och vindsvåning. I källarvåningen äro inrymda köket med nödiga skafferier och förrådsrum för kött och mjölk, potatis och rotfrukter samt en stor och rymlig tvättstuga med bryggpanna, särskildt rum för centraluppvärmningsanordningen och kolbod. Köket är ljusst och rymligt, försedt med en kokspis med anordning för varmt vatten; golfvet i köket är af trä. Golfven i den öfriga källarvåningen äro af cement.

I hufvudvåningen, till hvilken man inkommer genom stora hufvudingången, äro de särskilda rummen anordnade på ömse sidor om en genom husets längd gående korridor, som är väl belyst genom 2 mycket stora gälfelfönster och dessutom mottager ljus från ett stort fatbursfönster på husets framsida. Söder om korridoren ligga de båda sjuksalarna med en golfyta af 45 kv.-m. och höjd af 4 meter; kubikinhållet är sålunda 180 kub.-m., hvilket på hvar och en af de 6 sängarna gör en luftkub af 30 kub.-m. Den sammanlagda fönsterarean utgör 10 kv.-m. Norr om korridoren ligger i husets midt operationssalen med 2 väggfasta tvättbord för varmt och kallt vatten. Golfvet i operationssalen utgöres af cementmosaik och är försedt med golfaflopp. Operationssalens storlek är 4 × 3,7 m., fönsterarean 5,4 kv.-m. Alla vinklar och hörn äro afrundade och väggarna och taket oljemålade.

På ömse sidor om operationssalen ligga dels ett mindre mottagningsrum, 2 × 3,7 m., dels sköterskans rum, i hvilka — liksom i korridorer och sjuksalar — golfvet utgöres af trägolf, som ännu ej är belagdt med korkmatta, utan fernissadt. I mottagningsrummet äro väggarna oljemålade i manshöjd, därofvan målade med limfärg, taket kalkmenadt; i sköterskans rum äro väggarna tapetserade. Väster om mottagningsrummet ligger badrummet med särskild kamin för att sommardag få varmt vatten till bad och tvättning, golfvet är af asfalt, väggar och tak oljemålade. Öster om sköterskans rum ligger ett mindre tekök, som äfven innehåller skåp för linneförrådet. Ytterst på hvardera sidan ligga toaletterum, där golfven utgöres af asfalt.

Våningen 1 tr. upp utgöres af 4 mindre sjukrum, som alla ligger söder om den likaledes här längs hela huset gående korridoren, som ligger midt öfver den i hufvudvåningen befintliga. Här utgör korridoren ytterbegränsning åt norr beroende på att hufvudvåningen norr om korridoren ej är uppförd i mer än en vånings höjd. Sjukrummen ha en golfyta af 22,2 kv.-m., höjd af 3 m. och äro beräknade att hvardera mottaga 2 patienter, hvadan kubikinhållet pr säng är 33,3 kub.-m. Väggarna här äro till 1 meters höjd oljemålade i likhet med förhållandet i de större sjuksalarna och korridorerna, därofvan målade med limfärg. I västra korridorändan toaletterum och i östra trappa till vinden.

Vindsvåningen inrymmer i frontespisafdelningen 2 rum för personal, i öfrigt utgör den förråds- och torkrum.

Uppvärmningen är centraluppvärmning enligt varmvattensystem och de nödiga cisternanordningarna befinna sig å vinden. Belysningen är elektrisk, tages från stadens elektricitetsverk, lamporna i de större sjuksalarna äro monterade å salarnas väggar.

C. Epidemisjukhus och sjukstugor.

Under året ha tillkommit sjukstuga vid *Kropp*.

Under året har utförts

nybyggnad:

Lindköpings epidemisjukhus;

om- och tillbyggnader:

Nässjö epidemisjukhus;

Kalmar »

Landskrona »

Vimmerby »

D. Vårdanstalter för barn.

Under året har tillkommit:

Kronprinsessan Margarethas vårdanstalt för tuberkulösa barn vid Kullsveden, som öppnades den 20 juni 1909.

Under året avslutad nybyggnad:

Göteborgs barnsjukhus.

Inflyttningen ägde rum i april.

Vid årets slut pågick nybyggnad vid:

Kronprinsessan Victorias Kustsanatorium vid Skelderviken.

E. Sjukhem.

Stockholms sjukhem har under året utvidgats med en afdelning vid *Skuru*, hvilken öppnades den 1 juli 1909.

F. Lungsotssjukhus och sjukstugor.

Under året hafva tillkommit:

Fur. Blekinge län.

Furuliden Kristianstads län.

Utaned Västernorrlands län.

Solliden Jämtlands län.

Omsättningen å de civila sjukhusen m. m.¹⁾

Uppgifter från epidemisjukhusen 1909.

	Intagna.		Döda.	
	m.	kv.	m.	kv.
Variola	1	1	—	—
Morbilli	102	55	5	1
Scarlatina	2,198	2,298	67	51
Febris typhoides	236	240	25	14
Diphtheria. Croup.	2,830	3,139	117	104
Dysenteria	1	—	—	—
Meningitis cerebrospinalis epidemica	10	1	3	1
Angina tonsillaris	453	590	—	1
Tuberculosis	59	60	17	20

¹⁾ Styrelsens statistiker Prof. Johansson

Å polikliniken vid sjukhuset St Görän i Stockholm hafva behandlats följande fall af veneriska sjukdomar:

	Män.	Kvinnor.
Syphilis hereditaria	8	6
' acqvisita	534	181
Gonorrhœa	867	34
däraf urethritis acuta	845	15

	Män.	Kvinnor.
däraf urethritis chronica	22	16
epididymitis	57	—
prostatitis	15	—
strictura urethræ	20	—
lymphadenitis	—	—
Ulcus molle	124	1

Tab. Litt. L.

Öfversikt öfver omsättningen å civila sjukvårdsinrättningar under år 1909.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
		Intagna.	Döda.	Döda, proc. af intagna.	Underhållsdagar.	Medeltal vårdade för dag.	Medellängd af sjukhusvistelsen, dagar.	Vårdplatser.	Antal anstalter.
Lasarett (Tab. Nr 8) ¹⁾		85,811	5,035	5.87	2,692,132	7,376	31.4	8,978	76
Lasarettssafdelningar ²⁾ (Tab. Nr 9 A)		77,650	4,790	6.17	2,311,855	6,334	29.8	7,314	76
Afdelningar för sinnessjuka (Tab. Nr 9 B)		1,595	79	4.95	273,392	749	171.4	1,003	41
' ' ' däraf särskilda upptagningsanstalter ³⁾		888	53	5.97	166,725	457	187.8	644	11
' ' ' veneriskt sjuka (Tab. Nr 9 C)		4,314	24	0.56	146,713	402	34.0	865	43
Sjukstugor (Tab. Nr 12) ⁴⁾		10,510	517	4.92	262,986	721	25.0	1,016	75
Lasarett och sjukstugor ⁵⁾		96,341	5,554	5.76	2,963,563	8,119	30.8	10,016	151
Lasarettssafdelningar och sjukstugor ⁶⁾		88,160	5,307	6.02	2,574,841	7,054	29.2	8,330	151
Epidemisjukhus (Tab. Nr 13) ⁷⁾		14,570	517	3.55	394,313	1,080	27.1	4,109	164
däraf tillh. kommun eller landsting		14,539	517	3.56	393,404	1,078	27.1	4,018	158
Lasarett, sjukstugor och epidemisjukhus ⁸⁾		108,546	6,064	5.59	3,326,867	9,115	30.6	14,033	315
Enskilda sjukhus ⁹⁾	Tab. Nr 14	6,061	234	3.86	140,144	384	23.1	594	32
Barnsjukhus ⁹⁾		4,548	252	5.54	303,185	831	66.7	939	14
Barnhus ⁹⁾									
Konvalescenthem ⁹⁾		1,286	12	0.93	34,619	95	26.9	145	3
Upptagningsanst. för hastigt insjuknade ⁹⁾		1,350	25	1.85	4,247	12	3.1	27	2
Barnbördshus		11,055	32	0.28	110,211	302	10.0	370	12
Sjukhus vid försörjningsinrättningar ⁹⁾		6,360	1,304	20.50	1,078,236	2,954	169.5	3,213	17
Sjukhem ⁹⁾		117	76	82.05	176,626	484	4.1 år	586	11
Lungotsanatorier, jubileumsfondens		915	7	0.77	123,289	351	140.2	364	3
' ' ' öfriga		329	12	3.65	39,481	108	120.0	142	3
Tuberkulohem ¹⁰⁾	1,680	283	16.85	233,024	652	141.7	716	18	
Asyl för spetalska	41	1	24.39	12,787	35	311.9	50	1	
Alkoholisthem	83	—	—	16,346	45	196.9	56	3	
Samtliga civila sjukvårdsinrättningar ¹¹⁾		142,241	8,112	5.70	5,487,338	15,034	—	20,942	424
Statens anstalter för sinnessjuka		985	300	30.46	2,547,942	6,981	7.1 år	6,822	13
Samtliga anstalter (civila) för sjukvård ¹²⁾		143,226	8,412	5.87	8,035,280	22,014	—	27,764	437
Sjukvårdsanstalter tillh. staten, landstingen och kommuner ¹³⁾		130,518	7,816	5.99	7,203,511	19,736	—	24,888	359
Sjukvårdsanstalter tillh. stiftelser ¹⁴⁾		8,678	484	5.58	693,159	1,899	—	2,182	35
Sjukvårdsanstalter vid bruk och industriella verk samt tillh. enskilda personer ⁹⁾		4,030	112	2.78	138,610	380	—	694	43

¹⁾ Uppgifterna från konvalescentafdelningarna vid Sabbatsberg och Sablgrenska sjukhuset äro ej medräknade. I sängantalet äro ej medräknade 48 sängar i evakuationspaviljonger och isoleringsrum vid Sabbatsbergs sjukhus. Upptagningsanstalterna i Uppsala, Nyköping, Växjö, Lund, Vänersborg, Kristinehamn och Härnösand äro ej medtagna. Afdelningen för barnsjukdomar vid Lunds lasarett och Barnbördssafdelningarna i Uppsala, Lund och Malmö äro medtagna. — ²⁾ Barnbördssafdelningarna i Uppsala, Lund och Malmö, afd. för barnsjukdomar i Lund äfvensom tuberkulosafdelningarna å Sabbatsberg, St Görän och i Uppsala äro ej medräknade. — ³⁾ Sjukhuset vid Långbro, upptagningsanstalterna i Ulfunda, Uppsala, Nyköping, Växjö, Lund, Falkenberg, Göteborg, Vänersborg, Kristinehamn och Härnösand — ⁴⁾ Upptagningsanstalten i Falkenberg ej inräknad. — ⁵⁾ Upptagningsanstalten i Falkenberg inräknad. — ⁶⁾ Se not 2 och 4. — ⁷⁾ Det torde emellertid finnas ännu några epidemisjukstugor tillhöriga enskilda bruksholag, för hvilka uppgifter ej ingått. — ⁸⁾ Uppgifterna omfatta samma anstalter, hvilka ingå å Tab. Nr 22 A, således: lasaretten med undantag af barnbördssafdelningarna i Uppsala, Lund och Malmö; afdelningen för barnsjukdomar vid Lunds lasarett; sjukstugorna och epidemisjukhusen. Upptagningsanst. för sinnessjuka i Stockholm, Ulfunda, Uppsala, Nyköping, Växjö, Lund, Falkenberg, Göteborg, Vänersborg, Kristinehamn och Härnösand äro ej medräknade. — ⁹⁾ Uppgifterna omfatta endast anstalter, från hvilka berättelser ingått. — ¹⁰⁾ Tuberkulosafdelningarna å Sabbatsberg, St Görän och i Uppsala äro här inräknade. — ¹¹⁾ Uppgifterna omfatta alla anstalter, som äro upptagna i Tab. Nr 8, 9, 12, 13, 14. Härvid är att märka, att barnbördshusen i Uppsala, Lund och Malmö, äfvensom afd. för barnsjukdomar i Lund äro räknade som afdelningar af lasaretten; upptagningsanst. för sinnessjuka vid försörjningsinrätt. i Göteborg räknas till sjukhuset vid denna inrättning, upptagningsanstalten i Nyköping räknas tills. med Nyköpings lasarett; diakonissanstaltens sjukhus och sjukhem äro räknade som en anstalt. Tuberkulosafdelningarna vid Sabbatsberg St Görän och i Uppsala räknas till dessa sjukhus. Upptagningsanstalterna för hastigt insjuknade och konvalescenthemmen äro ej räknade som särskilda anstalter utom konvalescenthemmet, Malmkiludsgatan 41 B. — ¹²⁾ Upptagningsanstalterna vid Uppsala, Växjö, Lunds, Vänersborg, Kristinehamn och Härnösands hospital äro ej räknade som särskilda anstalter. — ¹³⁾ Uppgifterna omfatta statens anstalter för sinnessjuka, lasaretten, sjukstugorna och en del epidemisjukhus (se ofvan), barnbördshusen med undantag af Pro Patria, sjukhusen vid försörjningsinrättningarna, asylen för spetalska, tuberkulohemmen med undantag af Bälteberga, Grängesberg, Downarivet och Fredrikskulle. — ¹⁴⁾ Diakonissanstaltens sjukhus, Solihemmet, Röda korsets sjukhem, Samaritthemmen i Uppsala, Hejlsköldska sjukhuset i Arboga; samtliga barnsjukhus utom afd. för barnsjukdomar vid Lunds lasarett, barnhusen, barnbördshuset Pro Patria, samtliga sjukhem, jubileumsfondens lungotsanatorier, alkoholisthemmen.

Angående de smittades ålder och sättet för smittans överförande meddelas följande uppgifter:

Sjukdom.	S n m a.	De smittades ålder.							Smittan har överförts på annat sätt än genom konsumtion.		
		Under 15 år.	15—20 år.	20—25 år.	25—30 år.	30—40 år.	40—50 år.	50—60 år.		Öfver 60 år.	
Syphilis recens	män	37	—	2	13	12	10	—	—	—	—
	kvinnor	16	—	3	8	1	2	—	—	—	—
Gonorrhoea acuta	män	845	117	204	206	89	23	6	—	—	—
	kvinnor	15	—	2	7	3	—	2	—	1	—
Ulcus molle	män	124	—	15	40	48	17	4	—	—	—
	kvinnor	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—

Polikliniken har varit besökt af 5,244 personer.

Ljusbehandlingen vid St Görans Finsen-Röntgenafd.:

Behandlade patienter	246
däraf nya	167
af dessa från Stockholm	86
» » landsorten	81
Antal seancer	10,100

däraf 8,457 Finsen- och 1,643 Röntgen-seancer.

De för året nya patienterna hafva behandlats för:

Lupus vulgaris	122
Scrophuloderma	13
Lupus erythematosus	24
Epithelioma (cancer)	17
Tuberculides	3
Alopecia areata	1
Trichophytia capillitii	14
» barbæ	14
Favus	1
Sycosis vulg.	2
Eczema	7
Mycos. fungoid.	3
Papilloma	4
Ulcus anticururis	1
Jododerma bullos.	1
Pruritus vulvæ	2
Öfriga	17
Summa	246

Dödsorsakerna för de å barnbördshusen aflidna kvinnorna hafva varit:

Sepsis puerperalis	5 fall
Sepsis ex angina infectiosa	2 »
Tuberculosis	1 »
Eclampsia	12 »
Embolia art. pulm.	3 »
Bronchopneumonia	1 »
Nephritis	3 »
Hæmorrhagia (ruptura uteri.)	2 »
» (placenta previa)	2 »
Abort	1 »
Summa	32 fall

Bland de intagna kvinnorna hafva af följande sjukdomar samt komplikationer till hafvandeskap och förlossning iakttagits:

4—101541. Kungl. Medicinalstyrelsens berättelse för år 1909.

Eclampsia	53 fall	Retentio placentæ	136 fall
Nephritis	164 »	Hæmorrhagia [gravis] post partum	63 »
Hydramnion	30 »	Ruptura periei completa	13 »
Mola hydatidosa	3 »	Fistula urogenitalis	— »
Placenta previa	68 »	Febris resorptionis	335 »
Graviditas extrauterina	12 »	Sepsis puerperalis	14 »
Pelvis justo minor	98 »	Parametritis. Pelveoperitonitis	27 »
Tumor (64)	24 »	Phlebitis. Periphlebitis	53 »
Prolapsus funiculi umbil. seu extremitatum	42 »	Mastitis	187 »
Ruptura uteri	4 »	Psychosis	6 »
Inversio uteri	— »	Syphilis	68 »
Atonia uteri (värk- och krystningsvaghet)	142 »	Tuberculosis	42 »

Från Göteborgs barnbördshus uppgifves 40 fall af tumor. Sannolikt hafva andra än förlossningar komplicerande fall upptagits.

Antalet till sjukhus från barnbördshusen öfverförda kvinnor uppgår till 102.

Följande förlossningsoperationer hafva å barnbördshusen förekommit under år 1909:

Vändning (inre)	i 113 fall	Placentaroperation	i 92 fall
manuell	106 »	Abortoperation	313 »
med krok o. slynga »	6 »	Frankallande af förtidig börd »	48 »
» tång	385 »	Käjsarsnitt	8 »
» kranioklast »	10 »	Vaginalt käjsarsnitt	2 »
Börning	11 »	Kolpohysterotomi	2 »
Styckning	— »	Dilation enl. Bossi	10 »

Å anstalterna födda barn:

Lefvande födda	10,073	Dödfödda	334
däraf mankön	5,158	däraf mankön	197
kvinnekön	4,915	kvinnekön	137
ofullgångna	567	ofullgångna	154
efter vändning	62	efter vändning	35
efter instrumentförlossning	324	efter instrumentförlossning	26
Tvillingsbörd	159 fall	Trillingsbörd	1 »
Missfall	433 »		

Å anstalterna aflidna barn:

	Efter naturlig förlossning.	Efter vändning.	Efter tångförlossning.	Efter kolpohysterotomi.	Sa.
Under 1:sta lefnadsdygnet	81	6	6	1	94
» 2:dra »	38	7	—	—	45
» 3:dje »	23	1	—	—	24
Öfriga	81	1	6	—	88
Summa	223	15	12	1	251

Dödsorsaker:

Döda före födelsen	167
» under »	122
Missfoster och bildningsfel	12
Ofullgångenhet	171
Bristande lungutvidgning	
Medfödd svaghet	12
Medfödd syfilis	
Sepsis	4
Trauma	7
Andra orsaker	45
Summa	540

Kostnader för sjukvården.

En öfversikt öfver inkomster och utgifter vid de civila sjukvårdsinrättningarna under år 1909 meddelas i Tab. Litt M.

Kostnaden för underhållsdag med frånräkning af utgifterna för större reparationer och nybyggnader har vid de särskilda lasarettens uppgått till följande belopp:

Stockholms stad:		Kr.		Jönköpings län:		Kr.	
Kungl. Serafimerlasarettet	2 92	Jönköpings lasarett	2 70	Ulfsparré-Hägerflychtska lasarettet i Eksjö	2 36		
Sabbatsbergs sjukhus	2 63						
Sjukhuset St Göran	2 29						
Maria sjukhus	3 07						
Provisoriska sjukhuset	3 76						
Sjukhuset Eira	2 71						
Stockholms län:		Kronobergs län:		Kalmar län:			
Löwenströmska lasarettet	—	Ljungby lasarett	2 53	Borgholms lasarett	2 09		
Norrälje lasarett	2 36	Vaxjö	2 30	Kalmar	3 25		
Södertälje	2 64						
Osthammars	2 37						
Uppsala län:							
Akademiska sjukhuset i Uppsala	2 49						
Södermanlands län:							
Eskilstuna lasarett	1 95						
Flens	2 01						
Nyköpings	2 04						
Östergötlands län:							
Finspångs lasarett	1 95						
Kisa	1 77						
Linköpings	2 37						
Norrköpings	2 64						
Söderköpings	1 83						
Vadstena	1 90						

Malmöhus län:		Kr.		Örebro län:		Kr.	
Hälsingborgs lasarett	2 62	Örebro lasarett	2 44				
Hörby	3 66						
Landskrona	2 92						
Lunds	2 79						
Trelleborgs	4 46						
Ystads	3 51						
Malmö stad:							
Allmänna sjukhuset	—						
Hallands län:							
Halmstads lasarett	2 50						
Varbergs	2 00						
Göteborgs och Bohus län:							
Kungälv lasarett	2 16						
Strömstads	3 74						
Uddevalle	2 60						
Göteborgs stad:							
Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset	2 43						
Holtermanska sjukhuset	2 50						
Älfsborgs län:							
Borås lasarett	2 78						
Vänersborgs	2 85						
Skaraborgs län:							
Falköpings lasarett	2 41						
Lidköpings	2 33						
Mariestads	2 63						
Värmlands län:							
Filipstads lasarett	3 52						
Karlstads	2 49						
				Västmanlands län:			
				Köpings lasarett			
				Norbergs			
				Sala			
				Västerås			
				Kopparbergs län:			
				Falun lasarett			
				Smedjobackens			
				Gäffleborgs län:			
				Gäffe och Gästriklands lasarett			
				Hudiksvalls lasarett			
				Söderhamns			
				Västernorrlands län:			
				Bäcke lasarett			
				Härnösands			
				Sollefteå			
				Sundsvalls			
				Örnsköldsviks			
				Jämtlands län:			
				Östersunds lasarett			
				Västerbottens län:			
				Skellefteå lasarett			
				Umeå			
				Norrbottnens län:			
				Haparanda lasarett			
				Luleå			
				Piteå			

Tab. Litt. M.

Öfversikt öfver inkomster och utgifter vid civila sjukvårdsanstalter år 1909.

	U t g i f t e r.				I n k o m s t e r.					
	Summa.	däraf för nybyggnader och större reparationer.	pr underhållsdag, kostnaden för nybyggn. och större reparationer		Summa.	d ä r a f g e n o m				
			inräknad.	ej inräknad.		patient-avgifter.	afkastning af donationer, gåfvor m. m.	personlig sjukvårdsavgift och anslag af landsting.	anslag af kommuner.	anslag af staten.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Lasarett ¹⁾	7,980,459	626,259	2 85	2 63	8,034,543	1,359,807	134,010	4,030,751	1,675,437	127,600
Sjukstugor ²⁾	655,338	22,657	2 41	2 33	675,136	199,555	10,020	384,363	68,473	—
Epidemisjukhus ³⁾	1,277,179	238,760	3 25	2 64	1,291,567	100,519	—	170,176	1,014,359	—
Lasarett, sjukstugor och epidemisjukhus ⁴⁾	9,912,976	887,676	2 86	2 61	10,001,246	2,259,881	144,030	4,585,290	2,758,269	127,600
Euskilda sjukhus	?	?	?	?	?	?	?	—	?	—
Barnsjukhus ⁵⁾	600,352	196,442	3 57	2 40	387,427	50,549	249,963	?	115,900	900
Barnbördshus ⁵⁾	330,458	—	3 81	3 81	355,892	125,916	31,462	—	113,404	70,400
Sjukhus vid försörjningsinrättningar ³⁾	1,042,237	28,911	1 41	1 37	1,040,238	26,178	—	—	1,017,959	—
Sjukhem ⁶⁾	344,960	—	2 04	2 04	510,334	148,903	358,311	—	—	—
Lungotsanatorier tillhörande Konung Oscars II:s jub. fond	401,697	27,056	3 13	2 92	416,164	190,902	214,604	—	—	—
Lungotsanatorier, privata	?	?	—	—	?	?	?	—	—	—
Tuberkulosehem ⁷⁾	318,895	61,760	2 71	2 18	325,087	75,879	31,292	—	174,053	—
Asyl för spetsläske	20,615	—	1 61	1 61	26,000	—	—	—	—	26,000
Alkoholisthem ⁸⁾	31,295	—	2 90	2 90	34,754	19,185	7,181	—	—	9,500

¹⁾ Stockholms sinnessjukhus, upptagningsanstalterna vid Ulfunda, Nyköping och Lund äro inräknade. — ²⁾ Upptagningsanstalten för sinnessjuka i Falkenberg inräknad. — ³⁾ Från en del hafva ej några uppgifter om inkomster och utgifter erhållits. Vid beräkning af kostnaden för underhållsdag hafva endast de sjukhus medtagits, från hvilka fullständiga uppgifter iugått. — ⁴⁾ Upptagningsanstalterna för sinnessjuka i Uppsala, Vaxjö, Göteborg, Vänersborg, Kristinehamn och Härnösand samt en del epidemisjukhus, som ej lämnat uppgifter, äro här ej medräknade. — ⁵⁾ Barnbördshusen i Uppsala, Lund och Malmö ingå bland lasarettens. — ⁶⁾ Diakonissanstaltens sjukhem ingår ej häri. — ⁷⁾ Tuberkulosafdelningarna vid St. Görans, Sabbatsbergs och Akademiska sjukhuset i Uppsala ingå bland lasarettens.

7. Hälsobrunnar, badinrättningar och andra dylika anstalter.¹⁾

Ur de inkomna rapporterna meddelas:

Jönköpings län. Lannaskeda: Då utrymmet i 2:dra klass varmbadafdelning under de senare åren visat sig otillräckligt har årets bolagsstämma beslutat en del förändringar inom badhuset jämte en mindre tillbyggnad allt afsedt att afhjälpa missförhållandena. (O. Sundell).

Kronobergs län. Ryd: Ett nytt rymligt kallbadhus har för en kostnad af 4,800 kronor uppförts å södra ändan af en större holme vid Mörrumsåns utflöde ur sjön Åsnen. (Kindblom).

Kalmar län. Borgholm: Under sommarens lopp har intet fall af difteri eller annan akut infektionssjukdom inträffat. De hygieniska förhållandena i staden ha under sista åren betydligt förbättrats. (Karlström).

Blekinge län, Tulseboda: I brunnsparken hafva omfattande dränerings- och planeringsarbeten under året utförts. (Kinnvall).

Göteborgs och Bohus län. Lysekil: Vid Lysekils badbolags ordinarie bolagsstämma i augusti 1909 fattades beslut om uppförande af ett nytt kallbadhus och har en följande extra bolagsstämma nu beslutat att detta skall förläggas till Släggön, som med en gångbro på stenpelare sättes i förbindelse med badbolagets fastlandsområde vid nuvarande herrbassinen. (Wide).

Strömstad: Under åren 1908 och 1909 har vid kuranstalten uppförts nytt varmbadhus för en kostnad af omkring 130,000 kronor, tomten oberäknadt. (Berghel).

Skaraborgs län. Mösseberg: Under vintern inreddes i vintersanatoriet en fullständig *Röntgen-* och *högfrekvens-* (Tesla-) *afdelning* med modernaste apparater för undersökning och behandling. Står under öfverinseende och ledning af Doktor Ivar Bagge från Göteborg, som ditreser en gång i veckan.— Vintersanatoriet har ommålats. På bergsplattan har anlagts nya kör- och promenadvägar och utplanterats 5,000 omskolade gran- och furuplantor. Äfven i nedre delen af parken har utförts planeringar och vägförbättringar (Odenius).

Örebro län. Loka: Till 1909 års säsong hade diverse till- och ombyggnader vidtagits å varmbadhusen för beredande af ökad utrymme och större effektivitet. Ny ångpanna har bland annat anskaffats. (Hedenius).

8. Rättsmedicin.²⁾

I Tab. N:o 20 meddelas ett sammandrag af alla under året till medicinalstyrelsen inkomna ämbetsberättelser från läkare i riket rörande af dem på vederbörligt förordnande verkställda medikolegala besiktningar.

¹⁾ Referent: t. f. Medicinalrådet E. Sederholm.

²⁾ Referent: Medicinalrådet Petersson.

En öfversikt öfver de mål, som för afgifvande af rättsmedicinskt utlåtande till medicinalstyrelsen inkommit år 1909, meddelas här.

Yttrandet afgifvet	Valdsam död.	Missandel.	Postfördrifning.	Underkända af fängelsestraff.	Pension och underköd.	Gymnasialkännetillättning.	Bevärs angbeskrifvenhet.	Sinnesbeskrifvenhet.	Summa.
Till Konungen	1	1	—	—	—	—	1	2	5
» Arméförvaltningen	—	—	—	—	1	—	—	1	2
» Statskontoret	—	—	—	—	1	—	—	—	1
» Hofrätt	4	—	—	—	—	—	—	2	6
» Krigsrätt	—	—	—	—	—	—	—	2	2
» Öfverstyrelsen för rikets läroverk	—	—	—	—	—	—	—	1	1
» Domkapitel	—	—	—	—	—	—	—	1	1
» Öfverståthållarämbetet	—	—	1	—	—	—	—	—	1
» Konungens befallningshafvande	—	—	—	1	—	—	—	—	1
» Underdomstolar i städer	1	—	4	—	—	—	—	35	40
» » å landsbygden	6	—	—	—	—	—	—	58	64
Summa	12	1	5	1	2	1	102	124	

Angående statsmedicinska anstaltens rättskemiska afdelning, som under året trädt i verksamhet meddelas en af dess föreståndare Prof. Valt. Lindberger afgifven

Redogörelse för verksamheten vid Statsmedicinska Anstaltens rättskemiska afdelning under år 1909.

Den 1 januari 1909 började den rättskemiska afdelningen vid den nyinrättade statsmedicinska anstalten att fungera.

Densamma är förlagd till huset N:o 18 Regeringsgatan i Stockholm, hvarest lokaler blifvit för ändamålet förhyrda och inredda. Lokalerna voro förhyrda från och med den 1 oktober 1908, men hade disponerats cirka ett halft år dessförinnan, under hvilken tid de nödiga inredningsarbetena verkställdes.

Den 1 januari 1909 var den rättskemiska afdelningen inflyttad i sina lokaler, och arbetet därstädes kunde omedelbart taga sin början.

Arbetet vid afdelningen utföres af föreståndaren, med biträde af bataljonsläkaren Axel Wahlstedt, som af K. Med.-styrelsen för en tid af tre år antagits till assistent därstädes, samt af C. G. Flodin, som af föreståndaren antagits till vaktmästare vid afdelningen.

Under år 1909 har föreståndaren varit i tjänst hela året med undantag af den tid af en och en half månad, då han åtnjutit honom författningsenligt tillkommande semester. Under denna tid var assistenten Wahlstedt jämlikt Med.-styrelsens förordnande afdelningens föreståndare.

Assistenten Wahlstedt har likaledes varit i tjänst hela året, med undantag af en månads tid, då han åtnjutit semester. Under en del (3 veckor) af denna tid var Medicine kandidaten B. Lindberger jämlikt Med.-styrelsens förordnande tjänstgörande såsom assistent å afdelningen.

Med.-kandidaten Lindberger har dessutom under ett par månaders tid af året tjänstgjort såsom extra assistent å afdelningen och därvid utfört för afdelningen nödigt arbete — iordningställt reagenser och nödiga rekvisita för titreringsanalysen m. m.

Stryknin	påvisades i insända likdelar i	2 fall,
Kloroform	» » » » i	1 » ,
Kromförening	» » » » i	1 » ,
Svafvelsyra	» » » » i	1 » ,
Formaldehyd	» » » » i	1 » ,
Möjl. veratrin	» » » » i	1 » ,
Intet gift anträffades		i 13 » .

Undersökningen af likdelarna gäfvö alltså positivt utslag i 55 fall samt negativt utslag i 13 fall — summa 68 fall.

I 14 fall voro till likdelarna bifogade äfven andra föremål till undersökning. Resultaten af dessa undersökningar blefvo följande:

- 1) Flaska med innehåll: innehöll infus amar. och karlsbadertsalt.
- 2) Beslagtagen medicin: utgjordes af arseniksyrlighet.
- 3) Tvenne konvolut: innehöllo stryknin.
- 4) Ask med pulver: pulvret utgjordes af veronal.
- 5) Dricksglas, flaska och pulver: glas och flaska innehöllo en kvicksilfverförening; pulvret euchinin.
- 6) Burk med innehåll: innehöll arseniksyrlighet.
- 7) Dricksglas, burk, påse, knif och näsdukar: i glaset och burken Cyannatrium. Påsen innehöll opiikakor. Å näsduken blodfläckar. Knifven intet.
- 8) Två konvolut: innehöllo arseniksyrlighet.
- 9) Flaskor: innehöllo sublimat.
- 10) Ett pulver: utgjordes af acetyl-salicylsyra.
- 11) Kapslar och pastiller: utgjordes af veronal.
- 12) Ask med pulver: pulvret var veronal.
- 13) Flaska med innehåll: morfinlösning.
- 14) Burk: ingenting.

II. Undersökningsföremålen ej likdelar:

I 8 fall af dessa voro undersökningsföremålen insända i och för undersökning å fläckar, som misstänktes härröra från blod.

I ett af dessa fall (8), där undersökningsföremålen utgjordes af diverse klädespersedlar, kunde blod påvisas i en del af dem.

I de öfriga fallen (1—7) omfattande en knif, byxor, stenar och sand, en fällknif, stenar, jordprof och en säck utföllo undersökningen med negativa resultat.

I två fall (9—10) voro klädespersedlar insända för undersökning å fläckar härrörande från blod och sperma. I det ena fallet påvisades blod och sperma i klädespersedlarna och blod därjämte å partiklar, som afskrapats från en persons händer och å en bifogad träspak.

I det andra fallet, ett par flickkalsonger, påvisades blod men ej sperma å undersökningsföremålen.

I de öfriga fallen (11—16) blefvo resultaten följande:

Flaskor, sprutor och slangar: i den ena flaskan s. k. blodrenande droppar, i den andra kreolin. Å öfriga föremål intet.

Flaskor med innehåll: i den ena flaskan morfinlösning, i den andra intet anmärkningsvärdt.

Flaska med innehåll: innehöll kresolsåpa.

Tvenne putsmedel: det ena en blandning af oxalsyra och bariumsulfat, det andra oxalsyra och aluminiumsilikat.

Homöopatisk medicin: rörsocker och majsstärkelse.

»Digipuratum»: utgjordes af ett digitalisextrakt.

9. Veterinärväsendet. ¹⁾

Undervisningsanstalter.

Kungl. Veterinärinstitutet. Undervisningen vid institutet har under året bestridts af tolf lärare. De studerandes

antal uppgick vid årets början till 81 (71)¹⁾, och under årets lopp intogs 20 (20), hvadan sålunda hela antalet under året uppgått till 101 (91). Af dessa hafva 19 (8) aflagt fullständig veterinärexamen och 1 (2) afgått utan examen. Elevernas antal vid årets slut utgjorde sålunda 81 (81).

Årsexamen förrättades den 11 juni och *afgångsexamen* anställdes den 12 juni och 14 december.

Vid institutets *hofbeslagssmedja* hafva under året 59 (53) militära och civila hofslagarlärningar åtnjutit undervisning. Vid årets början funnos 1 civil och 12 (11) militära, och under året intogos 36 (33) militära och 10 (9) civila hofslagarlärningar, tillsammans 46 (42). Utexaminerade såsom hofslagare blefvo 34 (31) militära och 10 (8) civila. Två militärer återkommenderades utan examen till truppförbandet och en afgick på grund af olycksfall (ögonskada). Vid årets slut funnos sålunda kvar 1 civil och 11 (12) militära lärningar.

Vid institutet ha under året utförts 130 (131) *obduktioner*, hvaraf 51 (39) på häst, 4 (10) på nötkreatur, 6 (13) på svin och 51 (50) på hundkadaver.

Till *bakteriologiska* och *patologisk-anatomiska* afdelningen hafva under året insändts, dels för museets räkning, dels för undervisningsändamål samt för undersökning för ställande eller bekräftande af förut ställd diagnos, 353 (349) olika preparat, hvaraf 34 (41) för undersökning å mjältbrand, 62 (46) för tuberkulos, 36 (41) för smittosamma fågelsjukdomar, 25 (32) för smittosamma svinsjukdomar och 10 (12) för smittosamma kalfsjukdomar. För undersökning å tuberkulos ha dessutom insändts 822 (616) mjölkprof och 133 (102) kojufver eller delar af dylika samt 2 (1) harpuprof såsom närmare framgår af redogörelsen under afdelningen VI.

I Tab. Litt. N. ingår en öfversikt af institutets verksamhet som sjukvårdsanstalt. I öfrigt hänvisas till den af institutets föreståndare med biträde af dess lärare af trycket utgifna årsberättelsen.

Veterinärinrättningen i Skara. I likhet med föregående år hafva vid inrättningen utbildats hofslagare, hvarjämte därstädes underhållits en sjukvårdsanstalt för husdjur. Undervisningen har bestridts af en föreståndare och lektor (veterinär) och en instruktionssmed. Lärjungarne utgjordes af 24 (20) militära och 12 (12) civila hofslagarlärningar, af hvilka 11 (8) militära och 12 (12) civila utexaminerades som hofslagare. En militär afgick utan examen. Till år 1910 kvarstodo 12 (12) militära lärningar.

Utom dessa hafva 42 (40) personer erhållit praktisk undervisning i behandling af enklare åkommor hos husdjuren.

I afseende på inrättningens verksamhet såsom sjukvårdsanstalt för husdjur hänvisas till Tab. Litt. N samt beträffande verksamheten i öfrigt till den af föreståndaren utgifna, till trycket befordrade årsberättelsen.

¹⁾ Referent: Medicinalrådet Kjerrulf.

¹⁾ Siffrorna inom parentes angifva motsvarande tal för år 1908.

Författningar, kungl. bref och ämbetsskrifvelser rörande veterinärväsendet.

Under året hafva utkommit följande författningar rörande veterinärväsendet.

1909		Svensk författningssamling		Bihang till Svensk författningssamling	
		N:r	sid.	N:r	sid.
Jan. 2	Medicinalstyrelsens kungörelse angående de ställen i riket, till hvilka införsel sjöledes af idisslande djur, svinkreatur samt djur, hörande till hästsläktet, må äga rum			3	1
» 15	Medicinalstyrelsens förnyade cirkulär till samtliga legitimerade veterinärer i riket med bestämmelser angående utbildningskurs för läsveterinärspiranter			5	1
» 29	Kungl. kungörelse innefattande vissa bestämmelser angående utförsel till Norge af färskt kött af nötkreatur eller häst	5	1		
Febr. 5	Kungl. kungörelse angående förändrad lydelse af 2 § 1 mom. uti kungörelsen den 6 augusti 1908 angående bestämmelser att iakttagas vid införsel af vissa varor från främmande land eller del där af, som förklarats smittadt af smittosam mul- och klöfsjuka	9	1		
» 26	Medicinalstyrelsens kungörelse angående undersökning och märkning af färskt kött vid utförsel till Norge			10	1
Mars 5	Kungl. kungörelse angående förnyadt reglemente för den med statsmedel understödda hästpremieringen	19	1		
» 16	Kommerskollegii kungörelse angående förklarande af Nederländerna smittade af smittosam mul- och klöfsjuka			14	2
» 23	Kommerskollegii kungörelse angående förklarande af St. Michels och Tavastehus' län i Finland smittade af vattuskräck			14	2
April 20	Kommerskollegii kungörelse angående de främmande länder och landsdelar, som skola anses smittade af husdjursjukdomar			17	2
Juni 8	Armeförvaltningens sjukvårdsstyrelsens cirkulär angående veterinärernas vid armén årsberättelser			30	1
» 11	Lag om ändrad lydelse af § 9 i lagen angående köttbesiktning och slakthus den 22 december 1897	62	1		
» 25	Kungl. kungörelse angående villkor och bestämmelser för åtnjutande af de för läsveterinärerna i den från och med år 1910 gällande aflöningsstat upptagna aflöningsförmåner			46	1
Juli 13	Kungl. kungörelse angående villkoren för transport af idisslande djur samt djur hörande till hästsläktet äfvensom svinkreatur medelst ångfärja mellan Sverige och utlandet	74	1		
Aug. 13	Kungl. kungörelse angående förändrad lydelse af 16 § 1 mom. i kungörelsen den 9 december 1898 angående hvad iakttagas bör till förekommande af smittosamma husdjursjukdomars införande i riket	100	1		
»	Kungl. kungörelse angående förändrad lydelse af 2 § 1 mom. i kungörelsen den 6 augusti 1908 angående bestämmelser att iakttagas vid införsel af vissa varor från främmande land eller del där af, som förklarats smittadt af smittosam mul- och klöfsjuka	100	2		
Okt. 1	Kommerskollegii kungörelse angående förklarande af provinsen Väst-Preussen smittadt af vattuskräck			57	1
» 29	Kungl. Maj:ts förnyade reglemente för den med statsmedel understödda nötboskapspremieringen inom riket	135	1		
»	Kungl. kungörelse angående statsanslag till understödjande utaf premiering af nötboskap	135	8		
Nov. 1	Medicinalstyrelsens kungörelse angående ändringar i gällande medicinaltaxa			65	1

1909		Svensk författningssamling		Bihang till Svensk författningssamling	
		N:r	sid.	N:r	sid.
Nov. 2	Kommerskollegii kungörelse angående förklarande af dels Vejle amt i Danmark smittadt af rots eller springorm, dels Viborgs län i Finland fritt från nämnda sjukdom dels ock St Michels län i Finland fritt från vattuskräck			60	4
» 6	Kommerskollegii kungörelse angående förklarande af Åbo och Björneborgs län i Finland, med undantag af Åland, smittadt af vattuskräck			69	2
» 18	Kommerskollegii kungörelse angående förklarande af dels storhertigdömet Mecklenburg-Schwerin smittadt af rots eller springorm dels ock Viborgs län i Finland fritt från mjältbrand			82	3
Dec. 7	Kommerskollegii kungörelse angående de främmande länder och landsdelar, som skola anses smittade af husdjursjukdomar			88	4
» 16	Kommerskollegii kungörelse angående förklarande af dels ryska guvernementet St. Petersburg fritt från boskapspest, dels ock Dalmatien fritt från koppor hos får			90	1
» 31	Kungl. kungörelse angående villkoren för erhållande af understöd vid bemödanden till förekommande och hämmande af tuberkulos inom mindre ladugårdsbesättningar	185	1		
»	Kungl. Maj:ts instruktion för stuteriofverstyrelsen samt tjänstemännen vid statens hingstdepåer	187	1		
»	Kungl. kungörelse angående allmänna villkor och bestämmelser för åtnjutande af de från och med år 1910 i staterna för hingstdepåerna vid Strömsholm och Flyinge för ordinarie befattningshafvande upptagna aflöningsförmåner			107	3
	Af medicinalstyrelsen hafva dessutom utfärdats följande, veterinärväsendet angående cirkulärskrifvelser.				
Juli 21	Skrifvelse till konungens befallningshafvande i samtliga län angående ordnandet af distriktsveterinärväsendet i riket.				
Aug. 11	Skrifvelse till samtliga läsveterinärer genom konungens befallningshafvande i de olika länen med transumt af kungl. brefvet den 25 juni angående ny aflöningsstat för läsveterinärerna.				

Utaf de veterinärväsendet rörande Kungl. bref och ämbetsskrifvelser från Kungl. Maj:ts kansli, hvilka under år 1909 ankommit till medicinalstyrelsen, anföras följande såsom varande af mera allmänt intresse:

Januari 29. Ang. fastställelse af taxa för köttbesiktning i Hälsingborg.

Januari 29. Ang. åtgärder med anledning af ändrade bestämmelser rörande utförsel till Norge af färskt kött af nötkreatur och häst.

Februari 5. Ang. tillstånd att af trycket utgifva assistenten Walls reseberättelse.

Februari 12. Ang. fastställelse af taxa för köttbesiktning i Karlshamn.

Februari 12. Ang. resestipendier för 1909 åt legitimerade veterinärer.

Februari 19. Ang. K. Dickerts ansökan om kompetensförklaring att söka bataljonsveterinärtjänst (afslag).

Februari 19. Ang. ändrad station för distriktsveterinären i Norrvikens södra distrikt.

Februari 26. Ang. ersättning åt G. W. L. för nedslaktad jufvertuberkulös ko (prejudikat).

Tab. Litt. N. Öfversikt öfver antalet djur, som af veterinärer behandlats för sjukdom, kastrerats eller för olika ändamål besiktigats år 1909. (Häri icke inberäknade med tuberkulin undersökta djur.)

L ä n m. m.		Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.	S u m m a.		
							För sjukdom behandlade.	Kastrerade.	Besiktigade.
Stockholms stad	S ¹⁾	4,804	170	—	2	766	5,742	8	1,843
	K ²⁾	8	—	—	—	—			
	B ³⁾	1,244	58	—	—	541			
Veterinärinstitutet i Stockholm	S	3,012	350	—	7	1,388	4,757	54	2,611
	K	34	—	—	—	20			
	B	1,518	375	—	—	718			
Stockholms län	S	6,196	7,640	14	414	430	14,694	862	4,413
	K	520	119	49	155	19			
	B	1,738	1,914	—	761	—			
Uppsala	S	5,100	3,152	5	93	304	8,654	589	2,117
	K	506	36	6	38	3			
	B	2,037	80	—	—	—			
Södermanlands	S	6,669	9,171	16	272	302	16,490	885	2,354
	K	628	71	82	77	27			
	B	2,204	149	—	1	—			
Östergötlands	S	9,636	11,266	143	388	603	22,036	1,624	9,193
	K	898	137	74	502	13			
	B	5,351	2,918	232	689	3			
Jönköpings	S	3,540	4,014	16	242	262	8,074	425	1,393
	K	298	54	—	69	4			
	B	1,192	181	9	11	—			
Kronobergs	S	1,132	944	1	71	110	2,258	165	508
	K	132	15	—	18	—			
	B	506	2	—	—	—			
Kalmar	S	4,547	5,383	59	473	282	10,744	1,086	2,731
	K	519	227	44	291	5			
	B	1,964	661	41	59	6			
Gottlands	S	1,673	1,692	23	247	75	3,710	642	768
	K	428	155	30	17	12			
	B	718	—	50	—	—			
Blekinge	S	1,814	1,595	2	44	166	3,621	330	961
	K	241	24	1	32	32			
	B	687	271	—	2	1			
Kristianstads	S	10,860	9,729	47	463	382	21,481	1,827	3,780
	K	1,572	63	30	136	26			
	B	3,565	190	17	—	8			
Malmöhus	S	21,253	20,336	82	898	695	43,264	2,178	17,250
	K	1,936	59	41	123	19			
	B	12,196	3,876	230	946	2			
Hallands	S	3,243	3,334	12	203	124	6,916	862	1,848
	K	805	16	19	21	1			
	B	1,611	231	—	6	—			
Göteborgs o. Bohus län	S	7,591	3,873	15	337	1,179	12,905	1,280	4,966
	K	766	90	14	381	29			
	B	2,606	1,875	406	5	74			
Älfsborgs	S	7,290	5,948	22	373	287	13,920	1,344	3,123
	K	1,090	62	7	169	16			
	B	2,405	515	—	203	—			
Skaraborgs	S	9,094	9,272	53	515	287	19,221	1,736	3,244
	K	1,574	58	35	62	7			
	B	3,034	210	—	—	—			
Veterinärinrättningen i Skara	S	1,779	562	4	12	42	2,399	108	262
	K	108	—	—	—	—			
	B	250	12	—	—	—			
Värmlands län	S	6,059	4,301	10	298	321	10,989	574	3,023
	K	488	8	5	61	12			
	B	2,615	387	—	—	21			
Örebro	S	6,196	6,402	50	285	205	13,138	509	2,019
	K	480	9	6	11	3			
	B	1,872	147	—	—	—			
Västmanlands	S	6,870	6,190	16	482	337	13,895	848	3,243
	K	685	15	25	92	31			
	B	3,030	192	—	10	11			

1) För sjukdom behandlade — 2) Kastrerade. — 3) För olika ändamål besiktigade.

Februari 26. Ang. ersättning åt vikarie för föreståndaren vid veterinärrättsningen i Skara.

April 23. Ang. reseunderstöd åt medicinalrådet Kjerulf för att såsom Sveriges ombud deltaga i IX internationella veterinärkongressen i Haag.

Juni 18. Ang. begärt reseunderstöd till deltagare i veterinärkongressen i Haag (afslag).

Juni 25. Ang. ny aflöningsstat för länsveterinärerna.

Juni 25. Ang. anslag till veterinärbakteriologiska anstalten.

Juni 25. Ang. anstånd med ikraftträdandet af nya stadgan för veterinärinstitutet.

Juli 16. Ang. anvisande af medel för bakteriologiska och patologisk-anatomiska undersökningar.

Juli 30. Ang. reseunderstöd åt direktör Bergman för beivrande af veterinärkongressen i Haag.

Augusti 6. Ang. fastställelse af taxa för köttbesiktning i Trelleborg.

Augusti 6. Ang. besättande af föreståndarebefattningen vid veterinär-bakteriologiska anstalten.

Augusti 20. Ang. reseunderstöd åt professor J. Venerholm för beivrande af veterinärkongressen i Haag.

Augusti 20. Ang. reseunderstöd åt stuteriveterinären A. Ringström för beivrande af veterinärkongressen i Haag (afslag).

September 17. Ang. åtgärder för afhjälpan af brist på veterinärhjälp vid tuberkulinundersökningar inom Gottlands län.

Oktober 1. Ang. tillägsbestämmelser rörande köttbesiktningen i Hälsingborg.

Oktober 15. Ang. reseunderstöd åt adjunkten A. Pålman.

November 5. Ang. bidrag för utgifvande af »Svensk veterinärtidskrift» under år 1910.

November 20. Ang. tillstånd för Nordiska museet att införa en europeisk buffel eller visent.

November 20. Ang. länsveterinärernas öfvergång å ny lönestat.

November 26. Ang. resestipendium åt assistenten S. Wall (afslag).

December 10. Ang. fastställelse af taxa för Malmö stads offentliga slakthus och köttbesiktningsbyråer.

December 23. Ang. besvär i fråga om anmälan mot styrelsen för Göteborgs offentliga slakthus.

Veterinärernas antal och verksamhet.

Veterinärernas antal uppgick vid slutet af år 1909 till 379 (370), såsom af Tab. Nr 21 närmare framgår, och voro däribland 32 (31) länsveterinärer, 9 (9) stadsveterinärer, 36 (37) militärveterinärer, 2 (2) stuteriveterinärer, 164 (159) distriktsveterinärer, 103 (96) enskilda, legitimerade veterinärer och 33 (36) privata icke legitimerade veterinärer.

Länsveterinären i Härjedalens länsveterinärdistrikt har på grund af styrkt sjukdom varit tjänstledig äfven under år 1909. Hans befattning har uppehållits genom civil veterinärstipendiat.

Rätt till *tjänstårsberäkning* i likhet med länsveterinärer har under året genom särskilda kungliga bref medgifvits för distriktsveterinärerna i

	distrikt af Norrbottens län den 26 februari.
<i>Piteå</i>	» » » » » 26 »
<i>Bodens</i>	» » » » » 26 »
<i>Kalix</i>	» » » » » 26 »
<i>Arvidsjaur</i>	» » » » » 26 »
<i>Jockmocks</i>	» » » » » 26 »
<i>Gellivare</i>	» » » » » 26 »
<i>Pajala</i>	» » » » » 26 »
<i>Linköpings</i>	» » Östergötlands » » 5 mars.
<i>Vadstena</i>	» » » » » 5 »
<i>Lysings</i>	» » » » » 5 »
<i>Risinge</i>	» » » » » 5 »

Tab. Litt. N. (Forts.) Öfersikt öfver antalet djur, som af veterinärer behandlats för sjukdom, kastrerats eller för olika ändamål besiktigats år 1909. (Häri icke inberäknade med tuberkulin undersökta djur.)

L ä n m. m.		Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.	S u m m a.		
							För sjukdom behandlade.	Kastrerade.	Besiktigade.
Kopparbergs län	S	6,484	5,949	52	920	300	13,705	458	2,770
	K	294	30	17	110	7			
	B	2,545	208	1	14	2			
Gälleborgs	S	4,369	3,225	12	314	368	8,288	245	2,330
	K	230	—	2	3	10			
	B	2,236	79	—	15	—			
Västernorrlands	S	2,571	1,506	—	180	201	4,458	176	2,259
	K	137	1	10	27	1			
	B	449	1,748	—	51	11			
Jämtlands	S	3,877	1,764	20	126	169	5,956	291	1,373
	K	231	6	5	42	7			
	B	1,251	114	—	2	6			
Västerbottens	S	2,777	1,079	—	228	118	4,202	221	540
	K	201	2	7	11	—			
	B	446	42	12	27	13			
Norrbottens	S	1,204	539	1	17	45	1,806	57	680
	K	49	—	—	5	3			
	B	412	259	2	—	7			
Summa		224,180	147,337	2,184	13,159	11,479	297,353	19,384	81,602
Motsvarande siffror år 1908		220,005	139,405	2,093	12,524	10,497	396,869		
							1909: 384,524		

hvad iakttagas bör till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren, nådiga kungörelsen den 3 november 1906 angående åtgärder mot svinpest, svinsjuka samt rödsjuka hos svin samt nådiga kungörelsen den 28 september 1906 angående åtgärder mot hönskolera och hönspest skola tillämpas, hafva under år 1909 fall förekommit af *mjältbrand*, *frasbrand* (*mjältbrandsemfysem*), *svinsjuka* och *rödsjuka* hos svin samt misstänkt *hönspest*, hvar emot fall af boskapspest, elakartad lungsjuka, rots eller springorm, koppor hos får, smittosam mul- och klöfsjuka, skabb hos får, elakartad klöfsjuka hos får och getter, vattuskräck, svinpest samt hönskolera icke förekommit.

I. Mjältbrand.

Antalet af under år 1909 inträffade mjältbrandsfall har varit i det närmaste lika stort som under år 1908.

Under år 1901 anmäldes 199 dödsfall

> > 1902	>	228	>
> > 1903	>	249	>
> > 1904	>	386	>
> > 1905	>	446	>
> > 1906	>	302	>
> > 1907	>	242	>
> > 1908	>	247	>
> > 1909	>	237	>

Af de döda djuren voro 229 nötkreatur, 6 hästar, 1 får och 1 svin.

Af Tab. Litt. P framgår att sjukdomen förekommit inom samtliga län.

Tab. Litt. P. Förekomsten af mjältbrand inom de olika länen år 1909.

Län.	Antal smittade besättningar.	Antal döda djur.	Anmärkingar.
Stockholms stad	1	1	En häst.
Stockholms län	14	15	Däraf 1 häst.
Uppsala >	8	10	
Södermanlands >	13	13	
Östergötlands >	29	32	> 1 häst.
Jönköpings >	5	7	
Kronobergs >	3	3	
Kalmar >	21	22	
Gottlands >	8	8	
Blekinge >	8	9	
Kristianstads >	19	19	> 2 hästar o. 1 får.
Malmöhus >	23	24	
Hallands >	10	11	
Göteborgs och Bohus län	1	1	
Älfsborgs län	18	16	
Skaraborgs >	15	15	
Värmlands >	1	1	
Örebro >	4	4	
Västmanlands >	6	6	> 2 hästar.
Kopparbergs >	3	3	
Gäflborgs >	2	2	
Västernorrlands >	1	1	
Jämtlands >	3	4	
Västerbottens >	4	6	> 1 svin.
Norrbottnens >	4	4	
Summa	224	237	
1903	224	249	
1904	335	386	
1905	375	446	
1906	266	302	
1907	219	242	
1908	214	247	

Sammanlagdt förekom mjältbrand inom 224 (mot 214 år 1908) besättningar.

De flesta smittade besättningar finner man inom Östergötlands, Malmöhus, Kalmar, Kristianstads, Älfsborgs, Skaraborgs, Stockholms, Södermanlands och Hallands län med respektive 29, 23, 21, 19, 18, 15, 14, 13 och 10 smittade besättningar.

Af Tab. Litt. Q framgår, att de flesta mjältbrandsfallen inträffade under juli och december med resp. 30 och 25 smittade besättningar. Minsta antalet fall förekom under september månad, då endast 11 besättningar af Kungl. befallningshafvande förklarades smittade.

Antalet *besättningar*, som förklarats smittade vid

4 olika tillfällen utgjorde 1
3 > > > 2
2 > > > 2.

Antalet *kommuner*, inom hvilka mjältbrand förekommit, var 186 (180) eller cirka 7,6 (7,5) % af Sveriges 2,385 landskommuner.

Inom 21 (23) kommuner uppträdde sjukdomen inom 2 besättningar.

> 6 (2) > > > 3 >
> 1 > > > 4 >

Mjältbrandens utbredning under de olika kvartalen har varit anmärkningsvärdt jämn och gestaltar sig så, att under 4:e kvartalet det största antalet besättningar eller 59 (44) var smittadt samt under 2:a, 1:a och 3:e kvartalet resp. 56, 55 och 54 (86, 58 och 30).

Af veterinärernas rapporter framgår, att 27 (23) af de i mjältbrand döda djuren störtat ute på *bete*.

65 (88) djur hafva blifvit nedslaktade.

Inom vissa besättningar hafva upprepade fall förekommit.

Hvad angår orsaken till mjältbrandsutbrotten, så har denna endast sällan kunnat af veterinärerna konstateras. Bland uppgifna och antagna orsaker nämnas i rapporterna utländskt hvetekli och foderkakor, myrhy, benmjöl o. s. v. Dessutom påpekas smitta från andra angripna gårdar samt från föregående mjältbrandsfall å samma gård.

Kött efter i mjältbrand sjukt eller dött djur har i 4 (3) fall användts till föda eller torgförts och försålts till människoföda.

Tab. Litt. Q. Förekomsten af mjältbrand och frasbrand under de olika månaderna af år 1909.

M å n a d.	Antal besättningar, smittade af mjältbrand.	Antal besättningar, smittade af frasbrand.
Januari	16	2
Februari	22	—
Mars	17	4
April	13	1
Maj	21	1
Juni	22	3
Juli	30	13
Augusti	13	7
September	11	12
Oktober	15	7
November	19	2
December	25	2
Summa	214	54

Enligt veterinärernas rapporter har mjältbrand i 4 (4) fall öfverförts på människor.

Följande sjukdomar, som misstänkts vara mjältbrand, hafva i nedanstående antal fall gifvit anledning till tjänsteresa af veterinärer:

Förgiftningar	2 fall
Hjärtäcksinflammation (traumatisk)	1 »
Hjärtförslänning och bristning af blodkärl	2 »
Katarralfeber	3 »
Kolik, trumsjuka och tarmkatarr	7 »
Septikæmi	1 »
Sommar sjuka	5 »
Sjukdomar af annat slag	10 »

II. Frasbrand.

Antalet anmälda dödsfall af denna sjukdom var 61 eller 1 mer än under 1908.

Samtliga de döda djuren voro nötkreatur. Sammanlagdt förekom sjukdomen inom 54 (56) besättningar. Af dessa tillhörde de flesta eller 18 Kalmar län. Därnäst förekommo de flesta fallen inom Blekinge län med 11 fall. Se Tab. Litt. R. Af Tab. Litt. Q framgår att de flesta besättningar, nämligen 13, smittades under juli (juli) månad.

Antalet kommuner, inom hvilka mjältbrandsemfysem under året förekommit var 42 (1908: 41; 1907: 40; 1906: 43; 1905: 44; 1904: 38; 1903: 34; 1902: 29; 1901: 33) eller 1,7 % (1908: 1,7 %; 1907 1,7 %; 1906 1,8 %; 1905 1,8 %; 1904 1,6 %; 1903 1,4 %; 1902 1,2 %; 1901 1,4 %) af landets kommuner.

I två kommuner uppträdde sjukdomen inom 3 besättningar och i 10 kommuner inom 2 besättningar.

Beträffande sjukdomens förekomst under de olika kvartalen så voro under 3:e kvartalet de flesta besättningar, eller 32 (23) smittade samt under 4:e, 1:a och 2:a kvartalen resp. 11, 6 och 5 (16, 5 och 12) besättningar smittade.

Af mjältbrandsemfysem angripna djur hafva i 10 (11) fall blifvit nedslaktade. Ett köttfall har togförts i Örebro och beslagtogs. Under betesgång störtade 34 (26) djur.

Tab. Litt. R. Förekomsten af frasbrand inom de olika länen år 1909.

L ä n.	Antal smittade besättningar.	Antal döda djur.
Stockholms län	3	3
Uppsala »	1	1
Östergötlands »	4	4
Jönköpings »	5	5
Kronobergs »	4	5
Kalmar »	18	22
Blekinge »	11	11
Kristianstads »	2	4
Älfsborgs »	2	1
Örebro »	1	1
Västerbottens »	2	2
Norrbottnens »	1	2
Summa	54	61
1903	38	39
1904	62	71
1905	55	66
1906	54	50
1907	49	50
1908	56	60

III. Svinsjuka.

Af Tab. Litt. S framgår att under året 13 (18) besättningar varit af denna sjukdom smittade. I ersättning för nedslaktade, af svinsjuka angripna eller därför misstänkta djur har af allmänna medel utbetalts kr. 1,325 (125,50).

IV. Rödssjuka.

Från K. befallningshafvande i riket har till medicinalstyrelsen under året anmälts att fall af rödsjuka förekommit inom 10 (26) svinbesättningar, som ock därför förklarats smittade. Sjukdomen har föranlett 10 tjänsteresor af veterinär.

V. Hönspest.

Den 28 december konstaterades en sjukdom hafva utbrutit bland hönsbesättningen vid Fogelsta egendom af Julita socken Södermanlands län, hvilken misstänktes vara hönspest. Vid årets slut var dock sjukdomens natur ännu ej fastställd.

VI. Tuberkulos hos nötkreaturen.

Antalet för jufvertuberkulos nedslaktade kor inom de olika länen, framgår af följande tabell:

	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	1908.	1909.	Summa.
Stockholms stad	—	—	—	1	—	—	—	1
Stockholms län	1	9	6	6	3	2	9	36
Uppsala »	—	—	2	2	1	3	1	9
Södermanlands »	3	3	—	3	1	3	7	20
Östergötlands »	1	5	6	4	7	11	17	51
Jönköpings »	—	—	1	—	—	—	—	1
Kronobergs »	—	—	1	—	—	1	3	5
Kalmar »	—	2	3	3	—	1	1	10
Götlands »	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge »	1	—	—	—	—	—	—	1
Kristianstads »	4	4	12	3	1	7	10	41
Malmöhus »	6	15	24	27	55	54	63	244
Hallands »	—	—	—	2	1	—	1	4
Göteborgs och Bohus län	—	1	1	—	—	1	—	3
Älfsborgs län	1	—	1	—	1	1	1	5
Skaraborgs »	2	3	5	3	3	4	9	29
Värmlands »	—	—	3	—	—	—	—	3
Örebro »	5	2	8	5	2	7	8	37
Västmanlands »	1	6	8	2	4	5	7	33
Kopparbergs »	—	—	1	—	1	1	—	3
Gälfborgs »	1	—	—	2	4	1	—	8
Västernorrlands »	1	—	—	1	—	—	—	2
Jämtlands »	—	—	—	—	—	—	—	—
Västerbottens »	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrbottnens »	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	27	50	82	64	84	102	137	546

Tab. Litt. S. Förekomsten af svinsjuka inom de olika länen under år 1909.

Län.	Kvarstående smittade besättningar från 1908.	Under år 1909 smittade besättningar.	Under år 1909 friska eller nedslaktade besättningar.	Kvarstående smittade besättningar till år 1910.
Stockholms län	—	1	—	1
Kronobergs »	—	1	—	1
Kalmar »	—	1	—	1
Kristianstads »	1	1	2	—
Malmöhus »	—	1	1	—
Skaraborgs »	—	2	2	—
Örebro »	1	3	4	—
Kopparbergs »	—	1	1	—
Summa	2	11	10	3

Redogörelse för bland arméns hästar förekommande fall af en del sjukdomar, som förut lämnats af medicinalstyrelsen, afgifves från och med 1908, då ärenden tillhörande militärveterinärväsendet öfverflyttades till arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, af sistnämnda styrelse.

Slakthusen.

Med afseende på de offentliga slakthusens antal och verksamhet samt deras veterinärpersonal hafva inga förändringar ägt rum under år 1909.

Slakthuset i Malmö.

Under år 1909 hafva 122 (119) personer begagnat sig af slakthuset för slakt af kreatur. Antalet slaktade kreatur har utgjort 57,012 (56,325), hvilket jämfördt med första året af slakthusets verksamhet eller år 1905, då 38,412 djur slaktades, visar en stegring af 18,600 djur. Ökningen hänför sig hufvudsakligen till slaktade svin. — Af de slaktade djuren voro 10,373 (7,949) storboskap, 7,837 (7,261) kalvvar, 8,317 (7,222) får, 6 (4) getter, 29,956 (32,862) svin och 523 (527) hästar. Orsaken till den väsentliga minskningen af slaktade svin — 2,906 st. — är mest att söka i en förändring af köttutförseln till orter inom landet. Arbetsdagar ha under året varit 303, och medeltalet nedslaktade kreatur utgör 188 (186) pr dag. Tisdagen har äfven under 1909 varit hufvudslaktdag med i medeltal 356 (308) djur, och på lördagen har slaktats minst eller i medeltal 45 (58) djur.

Tillförseln af färskt kött, slaktadt utom staden är sedan slakthusets öppnande stadd i jämnt aftagande. Till köttbesiktningsbyråerna har under 1909 införts 14,037 hela och 12 halfva kött mot 30,331 hela och 15 halfva år 1905.

Hela tillförseln till staden har under år 1909 utgjort 10,599 (8,135) storboskap, 16,772 (16,767) kalvvar, 10,561 (10,287) får, 10 (4) getter, 32,410 (36,775) svin och 702 (704) hästar eller tillsammans 71,054 (72,671) djur, af hvilka 80 (78) % (storboskap 98 (98) %, svin 92 (89) %) slaktats å slakthuset. Motsvarande siffror år 1905 voro 56 % (97 %, 59 %). Af det tillförda köttet hafva 2 nötkött, 11 kalvkött, 10 hästkött och 50 fläsk exporterats till Köpenhamn och 14 nötkött samt 32 kalvkött till Hamburg. Till orter inom landet hafva afsändts 3,139 (3,007) nöt-, svin- och fårkroppar. Totalt kasserats hafva 149 (76) nöt-, 492 (481) kalv-, 3 (8) fårkött, 32 (44) fläsk och 10 (3) hästkött. Efter afdrag af hvad som sålunda afsändts och kasserats återstå 8,474 nöt-, 16,715 kalv-, 10,512 får-, 10 getkött, 31,393 fläsk och 692 hästkött eller tillsammans kött efter 67,796 (69,040) djur, som sålunda visar köttkonsumtionen i Malmö.

Af köttet ha tillsammans 56,111 (13,091,5) kg. utgörande kött efter 208 nötkreatur, 4 kalvvar, 150 svin samt 95 mindre köttpartier godkänts till människoföda först efter särskild behandling genom ångkokning. Sekundastämpel för kött af sämre kvalitet har åsatts 8,933 (9,771) hela kött.

Inbegripet totalt kasserade hafva under året anmärkingar på grund af sjukliga förändringar gjorts i slakthuset å 10,176 (8,763) djurkroppar af 57,012 besiktigade eller 17,8 (15) % och å köttbesiktningsbyråerna å 1,552 (2,070) af 14,037 eller 11 (12,6) %.

Angående orsakerna till kassation eller särskild behandling se Tab. Litt. U.

Slakthuset i Göteborg.

Under år 1909 hafva 245 (293) personer begagnat sig af slakthuset i egenskap af yrkesmän. Antalet slaktade kreatur utgjorde 34,566 (35,862) mot 27,532 år 1906, slakthusets första verksamhetsår, hvilket sålunda visar en ökning af 7,038 (8,330) st. Af de slaktade djuren voro 20,938 (18,633) storboskap, 3,453 (3,546) kalvvar, 1,615 (1,620) får, 8,251 (11,734) svin och 309 (328) hästar. Torsdagen har liksom under föregående år varit hufvudslaktdag.

Till köttbesiktningsbyråerna har under 1909 införts 89,788 (87,417) hela (däraf storboskap 3,036 (3,407)) och 3,077 (2,652) halfva och fjärdedels kött mot 94,087 (storboskap 7,098) och 3,510 år 1906. Häraf framgår att tillförseln till Göteborg fortfarande i afsevärd grad går genom köttbesiktningsbyråerna, men att den dock betydligt minskats. I särskild hög grad har tillförseln af slaktad storboskap minskats.

Hela tillförseln till slakthus och köttbesiktningsbyråer har under år 1909 utgjort 21,321 nötkött, 37,811 kalvvar, 22,188 får, 40,408 svin och 821 hästar. Häraf hafva totalt kasserats 84 (112) nötkreatur, 541 (525) kalvvar, 15 (18) får, 49 (39) svin och 13 (11) hästar. Efter afdrag af dessa samt med tillägg af från Malmö införda 6 nötkött och 91 (2,498) fläsk samt från andra städer införda 44 nötkött, 2,342 fläsk, 586 kalvkött, 99 fårkött och 9 hästkött, samtliga förut undersökta och stämplade, har för konsumtion inom Göteborgs stad användts köttet efter 24,290 storboskap, 37,960 kalvvar, 22,270 får, 42,792 svin och 818 hästar eller tillsammans 128,130 (126,900) djur med en köttvikt af 11,623,741 (11,159,678) kg., som fördelade på stadens invånare utgör pr. individ och år 70,9 (68,7) kg. kött.

Inbegripet de totalt kasserade hafva under året anmärkingar på grund af förekomsten af sjukliga förändringar gjorts i slakthuset å 11,628 af 34,566 besiktigade djurkroppar eller 33,6 (35) % och å köttbesiktningsbyråerna hos 3,830 af 92,865 besiktigade eller 4,1 (4,7) %.

Angående orsakerna till kassation eller särskild behandling se Tab. Litt. U.

Slakthuset i Eskilstuna.

Under 1909 — första hela året af slakthusets verksamhet — hafva slaktats 9,472 djur nämligen 2,278 nötkreatur, 3,719 kalvvar, 609 får, 2,547 svin och 287 hästar. Under samma tid har till köttbesiktningsbyrån införts 220 nöt-, 3,486 kalv-, 822 fårkött, 1,911 fläsk och 55 hästkött. Tillförseln har sålunda i allt varit 15,966 djur, af hvilka 69 (52) % slaktats i slakthuset.

Hos 2,601 djur eller 27 % af alla å slakthuset besiktigade, hafva anmärkts sådana sjukliga förändringar, att köttet måste helt eller delvis kasserats eller undergå särskild behandling. Motsvarande siffror för anmärkingar å köttbesiktningsbyrån utgjorde 944 och 14 %. Efter afdrag af det kasserade köttet har för konsumtion inom staden användts köttet efter 2,498 storboskap, 7,205 kalvvar, 1,431 får, 4,458 svin och 342 hästar eller efter tillsammans 15,934 djur.

Ang. orsakerna till kassation eller särskild behandling se Tab. Litt. U.

Den i förening med slakthuset inrättade korffabriken, har under året tagits så fullständigt i anspråk af korffabrikanter att flere icke kunna mottagas af brist på utrymme. Försöket med korftillverkning under kontroll synes sålunda hafva slagit väl ut.

Karantänsanstalterna

för från utlandet sjöledes införda husdjur.

Jämlikt föreskrifterna i § 4 mom. 1 af Kungl. kungörelsen den 9 december 1898 ang. hvad iakttagas bör till förekommande och hämmande af smittosamma husdjursjukdomars införande i riket, utfärdade medicinalstyrelsen den 2 januari 1909 kungörelse, att införsel sjöledes af idisslande djur, svinkreatur samt djur hörande till hästsläktet finge äga rum till följande ställen i riket, nämligen: Göteborg, Hälsingborg, Härnösand, Landskrona, Luleå, Malmö, Stockholm, Sundsvall och Söderhamn.

Ratinkontroll.

Sedan Kungl. Maj:t på framställning af medicinalstyrelsen i nådigt bref den 23 oktober 1908 resolverat att intet hinder mötte för styrelsen att i enlighet med af Svenska Aktiebolaget Ratin gjord hemställan, förordna lämplig person att utöfva kontroll öfver af bolaget till salu hållna medel för utrotande af råtttdjur, förordnade styrelsen den 17 februari 1909 dylik kontrollant, och utfärdade samma dag instruktion för honom. Af kontrollantens rapport för år 1909 framgår, att hans verksamhet under året afsett att pröfva dels de olika medlens virulens dels deras användbarhet i praktiken. För den skull ha anställts såväl utfodningsförsök som praktiska försök.

Utfodningsförsöken med de olika preparaten hafva visat följande resultat:

- ¹⁾ Endast de viktigaste kassationsorsakerna anföras.
²⁾ Flere anmärkingar hafva gjorts å samma djur.

Tab. Litt. U. Orsakerna till hel eller partiell kassation eller särskild behandling före godkännandet af kött och inälfvor samt antalet beslag vid slakthusen år 1909.

Sjukdom o. s. v.	Slakthuset i		
	Malmö. ¹⁾	Göteborg. ²⁾	Eskilstuna. ²⁾
Blodförgiftning. Varfeber	223	426	148
Stelkramp	1	—	—
Strålsvampsjuka	34	42	15
Tuberkulos	6,896	8,155	1,303
Svinsjuka, rödsjuka och nässelfeber	344	20	3
Parasitsjukdomar	1,601	2,237	1,550
Eugelska sjukan	3	39	6
Traumatisk mag- och mellangärdsinflammation	—	57	16
Gulsot	25	12	4
Blödningar i lefvern	—	458	110
Njurinflammation, vit fläckjure	51	217	203
Lifmoder- och jufverinflammation	1,067	464	75
Inflammation i leder, senor, senskidor, slem säckar	226	751	133
Böjd	—	313	57
Svulst- och cystabildning	6	99	115
Yttre skador (blod- och foderaspiration, benbrott o. s. v.)	85	496	340
Omogenhet, utmärpling	78	36	16
Elak lukt, försämning, dålig behandling	171	1,178	62
Andra sjukliga förändringar	—	443	129

flytande ratinkultur för råttor, inköpt i Sverige, medförde en dödsprocent af 26
fast ratinkultur för råttor, inköpt i Sverige, medförde en dödsprocent af 29
ratinkultur, direkt från laboratoriet i Köpenhamn, medförde en dödsprocent af 51
flytande ratin 2 medförde en dödsprocent af 96
fast » 2 » » » » » 80
ratinkultur för möss » » » » » 100.

Praktiska försök hafva gjorts på 14 af kontrollanten för dylika försök godkända ställen, och har resultatet blifvit:

att på 3 ställen uppnåts total utrotning af råttorna,
» » 6 » » nästan total » » » ,
» » 4 » » betydlig minskning » » ,
» » 1 ställe icke uppnåts någon verkan.

Bland människor, som handterat ratinpreparaten, eller bland husdjur, som på ett eller annat sätt möjligen kunnat komma öfver ratin har icke förmärkts några sjukdomstecken, som kunnat tyda på ratinförgiftning.

10. Apoteksväsendet. ¹⁾

Tab. Litt. V:1 redovisar för den å apoteken tjänstgörande farmaceutiska personalen. Å samtliga apotek i riket funnos anställda 127 elever för att genomgå föreskrifven lärotid. Dessutom tjänstgjorde å apoteken 210 farmacie kandidater och 571 examinerade apotekare.

Apotekens antal och tillstånd redovises summariskt i Tab. Litt. V:2.

Genom nådiga resolutioner hafva privilegier å personella apotek tilldelats O. A. J. Levin i Ramnäs, G. F. Horner i Karlskrona (Pantern), E. J. Aronsson i Kinna, J. Larsson i Sveg, K. J. Tunell i Härnösand (Kronan), A. Lundbäck i Härnösand (Bäfvern), J. A. Elfström i Linköping (Kronan), P. J. Hallgren i Skog, B. A. Hörberg i Haparanda, K. A. Ahlberg i Stockholm (Hvita Björnen), J. A. Wattman i Boxholm, E. I. Fernström i Västerås (Bäfvern), P. C. W. Westberg i Vara, K. W. Karlsson i Uddeholm, F. W. Gerholm i Ödeshög, A. R. Hultgren i Löfsta, R. A. Indebetou i Ytterlänäs, J. B. Rosén i Dannemora, C. H. Bolander i Högsby, K. M. Sjöberg i Stockholm (Leoparden), J. O. Th. Bjurling i Stockholm (Vasen), F. Sundström i Nora, C. E. Norberg i Mariestad, G. M. Holmgren i Torshälla, E. P. Berlin i Hvallinge samt privilegiet å säljbara apoteket i Hudiksvall åt S. G. Brun.

Afsynade hafva följande apoteksinrättningar blifvit under året, nämligen apoteken i Stockholm Leoparden och Hvita Björn, Löfsta, Dannemora, Nyköping (Phoenix), Linköping (Kronan), Boxholm, Ödeshög, Vrigstad, Säfsjö (medförråd), Västervik, Gamleby, Bengtstorp, Högsby, Slite, Karlskrona (Pantern), Hessleholm, Malmö (Fläkt Örnen), Landskrona (Kronan), Kinna, Borås (Bäfvern), Wara, Sunne, Uddeholm, Charlottenberg, Västerås (Bäfvern), Ramnäs, Härnösand.

¹⁾ Referent: t. f. Medicinalrådet E. Sederholm.

sand, Ytterlännäs, Sollefteå, Skog, Härnösand (Kronan), Sveg, Bjurholm (med.-förråd), Haparanda.

På uppdrag af medicinalstyrelsen hafva under året inspektioner blifvit verkställda af rättskemisten, professor B. V. H. Lindberger, å 25 apoteksinrättningar.

11. Barnmorskeväsendet.¹⁾

Under år 1909 hafva vid de två undervisningsanstalterna för barnmorskor 112 elever blifvit utexaminerade i den allmänna förlossningskonsten och förklarats berättigade att utöfva barnmorskeyrket. Af dessa hafva 56 utgått från läroanstalten i Stockholm och 56 från den i Göteborg. Vidare hafva 111 barnmorskor, däraf 60 i Stockholm och 51 i Göte-

¹⁾ Referent: t. f. Medicinalrådet Bissmark.

Tab. Litt. V:1. Å apotek tjänstgörande farmaceutisk personal år 1909.

Elever.	Farmacie studiosi och kandidater.	Examinerade apotekare.	Summa.
127	210	571	908

Tab. Litt. Y. Antalet behandlade patienter vid sjukgymnastiska institut.

Stad.	Institutets namn.	Antal patienter.	Däraf fri-patienter.
Stockholm	Gymnastiska Centralinstitutet	762	700
"	Gymnastiskt-ortopediska institutet	603	162
"	Dr: G. Zanders Mediko-mekaniska institut . . .	677	20
"	Med. Lic. J. Arvedssons sjukgymnastiska institut	534	520
"	A. Kjellbergs sjukgymnastiska institut	1,175	—
"	Th. Lindfors " " " " " " " " " " " "	243	5
"	E. Jonassons o. Holmers sjukgymnastiska institut	71	5
Uppsala	Sigröd Nordlings sjukgymnastiska institut . . .	—	—
Norrköping	Karin Sandbergs gymnastikinstitut	24	—
"	A. Drakenbergs " " " " " " " " " " " "	37	3
Malmö	Malmö sjukgymnastiska institut	—	—
Lund	Fröken Hilda Lysanders sjukgymnastiska institut	44	2
"	Sydsvenska gymnastikinstitutet	455	269
Hälsingborg	Löfvings sjukgymnastiska institut	60	1
"	Hedenbergs gymnastikinstitut	140	7
Göteborg	Zanderska gymnastikinstitutet	167	—
"	Sellgrens och Lamberts institut	—	—
Borås	Gunhild Svenssons sjukgymnastiska institut . .	69	5
Karlstad	L. Håkansons sjukgymnastiska institut	91	—
Örebro	Örebro sjukgymnastiska institut	—	—
Gälle	Gälle Mediko-mekaniska sjukgymnastiska institut	96	26
Söderhamn	Margit Åkermans gymnastikinstitut	9	—
Härnösand	Härnösands Mediko-mekaniska sjukgymnastiska institut	69	—
Sundsvall	G. Helligrens gymnastikinstitut	97	2
Östersund	Cronstedts sjukgymnastiska institut	23	—

Tab. Litt. X. Sammandrag af år 1909 inkomna berättelser om af barnmorskor verkställda instrumentförlossningar.

	Kvinnans ålder.				Först-födarska.	Om-födarska.	Kvinnan		Barnet		Summa förlossningar med tång.	Summa förlossningar med krok.	Summa förlossningar med skarpa instrument.
	Under 25 år.	25—30 år.	31—40 år.	Öfver 40 år.			frisk.	död.	levande.	dödt.			
Förlossning med tång	62	79	95	41	189	88	273	4	248 ¹⁾	34	277	—	—
" " krok	—	1	—	—	—	1	1	—	1	—	—	1	—
" " skarpa instrument	1	—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	1
Summa	63	80	95	41	189	90	275	4	249	35	277	1	1
	279				279		279		284		279		

¹⁾ Bland förlossningarna med tång äro 5 tvillingförlossningar.

Tab. Litt. V:2. Timade förändringar i apotekens antal och tillstånd m. m. år 1909.

Förut befintliga apotek och deras natur.					Under året nyanlagda.		Vid årets slut befintliga apotek och deras natur.					Af dessa kontrollerades genom			Omsättning i besittningsrätten till apotek.			Beviljade, vid årets slut ännu ofullbordade.	
Säljbara.	Personella.	Filial-.	Medikaments-förråd	Summa.	Personella apotek.	Medikaments-förråd.	Säljbara.	Personella.	Filial-.	Medikaments-förråd.	Summa.	Årsvisitation.	Åfyrning.	Inspektion.	Tilldelade personella privilegier.	Stadfstafelse meddelad §§. 8. k. säljbara.	Summa.	Förut beviljade.	Under året beviljade.

¹⁾ Däri medräknadt Drottningholms slottsapotek.
²⁾ Apoteken Pantern i Karlskrona och Kronan i Härnösand.
³⁾ Se Tab. N:o 23, kol. 2.
⁴⁾ " " " " " " " " " " " "
⁵⁾ " " " " " " " " " " " "
⁶⁾ Medikamentsförrådet i Ullared.

borg erhållit undervisning i den instrumentala förlossningskonsten och, efter att däruti hafva ådagalagt godkända insikter och färdighet, förklarats berättigade att utöfva äfven denna del af förlossningskonsten.

Antalet af inträdessökande vid barnmorskeundervisningsanstalterna var under året 310, af hvilka 142 till vårterminen och 168 till höstterminen.

Jämlikt föreskrifterna i nåd. kung. den 5 nov. 1890 hafva bland eleverna antagits i Stockholm 12 och i Göteborg 6 till frielever, utvalda enligt vederbörande lärares förslag bland dem, som utmärkt sig för god fattningsgåfva och ordentlighet samt tillika visat sig vara i behof af understöd.

Sedan på extra stat äfven för år 1909 af Riksdagen anvisats ett anslag af 3,000 kronor till repetitionskurser för äldre barnmorskor, hafva sådana kurser varit anordnade i Stockholm med en kurs i februari månad, i hvilken 26 deltog, och en i augusti med 22 deltagarinnor samt i Göteborg äfvenledes två kurser i mars och september med resp. 6 och 13 deltagarinnor äfvensom dessutom i Lund en kurs i mars månad med 15 deltagarinnor.

Stockholm den 21 dec. 1910.

Angående barnmorskornas antal och fördelning på olika landsdelar hänvisas till Tab. n:r 7.

I Tab. Litt. X lämnas en redogörelse för från barnmorskor under redovisningsåret inkomna berättelser öfver af dem verkställda instrumentförlossningar.

12. Tandläkar- och sjukgymnastväsendet. ¹⁾

Tandläkare. Under år 1909 hafva 23 nya tandläkare utexaminerats och 2 med döden afgått, hvadan antalet tandläkare i riket alltså ökats med 21.

Sjukgymnaster. Antalet under år 1909 legitimerade sjukgymnaster utgör 60, hvaraf 2 manliga och 58 kvinnliga.

¹⁾ Referenter: t. f. Medicinalrådet Bismark (för tandläkarväsendet) och t. f. Medicinalrådet Sederholm (för sjukgymnastväsendet).

Underdånigst

KLAS LINROTH.

GUST. KJERRULF. HERM. PETERSSON. RICHARD STENBECK. E. SEDERHOLM. FRED. BISSMARK.

A. E. Bastman.

TABELL-BILAGOR.

Tab. N:r 1. Sammanställning af helsovårdsnämndernas

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	
Län.	Städer.	Medfödd syfilis.	Andra medfödda sjukdomar och bildningsfel.	Ålderdomssjukdomar.	Smittkoppor.	Masling.	Skarlagssfeber.	Tarmtyfus.	Plocktyfus.	Rödset.	Asiatisk kolera.	Inhemsk kolera, barnkolera.	Epidemisk hjärnfeber.	Kikhosta.	Epidemisk influensa.	Difteri o. stryppska.	Vardeber.	Barasängfeber.	Roa.	Stelkramp.	Andra akuta infektions-sjukdomar.	Tuberkelsjukdom.			Syfilis förvärfad.	Spektiska.	Frossa.	Andra kroniska infektions-sjukdomar.	
																						a) Lungrot.	b) Hjärntuberkulos.	c) Tuberkulos i andra organ och allmän tuberkulos.					
Stockholms stad	Stockholm	17	189	232	—	12	61	—	2	—	—	36	1	59	8	59	76	12	29	1	2	821	125	75	10	—	—	—	1
	Södertälje	—	13	7	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	1	6	1	1	—	—	—	13	4	1	—	—	—	—	—
	Vaxholm	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms	Norrköping	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—
	Östhammar	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
	Öregrund	—	—	7	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—
Uppsala	Sigtuna	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Uppsala	1	8	30	—	1	2	—	—	—	—	2	—	—	2	6	5	1	4	—	—	45	7	2	2	—	—	—	—
	Enköping	—	9	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	10	1	2	—	—	—	—	—
Södermanlands	Nyköping	—	4	12	—	—	1	—	2	—	—	2	—	4	1	3	1	—	—	—	1	11	3	—	—	—	—	—	—
	Eskilstuna	—	20	20	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	8	—	—	1	—	—	55	8	1	—	—	—	—	—
	Torshälla	—	—	8	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	4	—	1	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—
Östergötlands	Strängnäs	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	2	—	—	—	—	—	—
	Mariefred	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—
	Trosa	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jönköpings	Linköping	—	4	19	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	1	1	1	1	—	25	2	—	—	—	—	—	—
	Norrköping	1	28	56	—	—	1	—	—	—	—	4	—	6	—	2	2	—	1	—	—	104	14	11	—	—	—	—	—
	Söderköping	—	2	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3	1	1	—	—	—	—	—
Kronobergs	Motala	—	—	5	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	—	—	—	—	—	—
	Vadstena	—	—	9	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—
	Skeninge	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
Kalmar	Jönköping	—	13	52	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	1	11	1	1	1	—	62	10	6	—	—	—	—	—
	Eksjö	1	7	9	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	11	2	—	—	—	—	—	—
	Granna	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Götlands	Växjö	—	5	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	9	2	3	—	—	—	—	—
	Kalmar	1	15	31	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	20	8	1	—	—	—	—	—
	Oskarshamn	—	2	7	—	7	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	10	3	1	—	—	—	—	—
Blekinge	Västervik	—	6	6	—	7	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	1	1	—	—	14	2	1	—	—	—	—	—
	Vimmerby	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
	Borgholm	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—
Kristianstads	Visby	—	3	10	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	21	1	3	—	—	—	—	—
	Karlskrona	—	24	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	—	—	1	—	57	17	4	1	—	—	—	—
	Ronneby	—	3	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	1	—	—	—	—	—
Malmöhus	Karlshamn	—	5	11	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	9	2	—	—	—	—	—	—
	Sölvesborg	—	1	5	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	5	4	—	—	—	—	—
	Kristianstad	—	14	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	5	2	1	—	24	4	2	1	—	—	—	—
Hallands	Simrishamn	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—
	Ängelholm	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	2	—	—	—	—	—	10	1	—	—	—	—	—	—
	Malmö	—	74	49	—	2	6	—	3	—	—	1	1	1	2	4	4	—	4	1	—	138	22	19	2	—	—	—	—
Hallands	Land	—	14	32	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32	5	5	—	—	—	—	—
	Landskrona	—	12	35	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	18	4	7	1	—	—	—	—
	Hälsingborg	—	17	35	—	1	—	—	1	—	—	3	—	1	—	4	2	1	—	1	—	48	14	9	—	—	—	—	—
Hallands	Ystad	—	10	9	—	1	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	5	4	—	—	—	—	—	—
	Trelleborg	—	4	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	14	1	2	—	—	—	—	—
	Skanör med Falsterbo	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
Hallands	Halmstad	—	12	13	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	12	4	—	1	1	29	10	3	—	—	—	—	—

uppgifter om dödsorsakerna i rikets städer år 1909.

30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	I
Konstitutionella sjukdomar.	Kronisk alkoholsjukdom, fylleriensjukkap.	Andra kroniska förgiftningssjukdomar.	Sinnesjukdomar	Hjärnslag.	Sokeersjuka.	Andra sjukdomar i nervsystemet; sinnesorganens sjukdomar.	Organiskt hjärtefel.	Andra sjukdomar i cirkulationsorganen.	Luftvägssjukdomar, akut och kronisk.	Lunginflammation.	Andra sjukdomar i andningsorganen.	Akut infektion i magen och tarmarna.	Kronisk infektion i magen och tarmarna.	Blindtarmsinflammation.	Tarmhinder och tarmbräck.	Andra sjukdomar i matsmältningsorganen.	Urinorganens sjukdomar.	Krafta.	Skulder af andra slag.	Opekändelse eller våda.	Stiftmord.	Mord eller dräp.	Dot af annan orsak.	Summa.	Städer.
42	26	—	52	223	38	116	183	489	182	439	53	86	18	43	19	132	192	426	63	126	129	6	39	4,050	Stockholm.
2	2	—	—	8	—	5	13	4	7	7	—	11	3	—	—	2	2	12	—	4	2	—	—	136	Södertälje.
—	—	—	—	2	—	1	2	3	1	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	1	—	—	—	15	Vaxholm.
—	—	—	—	3	—	3	3	2	2	3	—	—	1	—	1	3	8	—	—	4	2	—	1	49	Norrtälje.
—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	3	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	14	Östhammar.
—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	21	Öregrund.
—	—	—	—	1	—	—	2	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	10	Sigtuna.
6	1	—	—	14	1	10	11	39	9	32	8	10	2	—	4	5	16	39	2	2	4	—	—	333	Uppsala.
1	—	—	—	12	—	2	2	1	4	9	—	3	—	—	—	1	3	5	—	—	2	—	—	82	Enköping.
3	1	—	—	5	2	1	3	13	3	6	—	—	1	1	—	2	4	10	1	2	1	—	—	106	Nyköping.
2	—	—	—	13	3	1	25	3	9	30	2	17	1	3	3	2	13	22	1	5	2	—	2	282	Eskilstuna.
—	—	—	—	1	—	—	3	—	—	6	—	1	—	—	—	—	—	4	1	3	—	—	—	41	Torshälla.
—	—	—	—	5	1	1	2	1	2	4	—	1	—	—	—	—	3	5	1	1	—	—	—	46	Strängnäs.
—	—	—	—	2	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	17	Mariefred.
—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	9	Trosa.
2	—	—	—	9	2	6	10	17	12	37	—	5	3	1	2	3	5	24	3	2	3	—	—	205	Linköping.
8	2	—	—	33	3	13	24	44	17	44	6	15	1	3	8	8	16	60	5	13	7	—	4	565	Norrköping.
1	—	—	—	3	—	—	1	—	1	5	—	—	—	—	—	—	3	7	—	—	—	—	—	39	Söderköping.
—	—	—	—	2	—	1	1	10	—	2	2	3	—	—	1	—	2	6	1	1	—	—	—	44	Motala.
—	—	—	—	2	—	—	4	5	3	3	—	—	—	2	—	1	2	1	2	—	—	—	—	88	Vadstena.
1	—	—	—	3	—	—	5	—	—	4	—	2	1	—	—	—	—	4	1	—	—	—	1	28	Skeninge.
7	2	—	—	26	3	4	12	3	22	46	—	8	—	4	3	9	8	39	6	7	—	—	—	370	Jönköping.
—	—	—	—	3	2	—	1	3	6	6	1	—	—	—	1	3	—	6	—	2	2	—	—	70	Eksjö.
1	—	—	—	3	1	—	3	—	3	3	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	—	—	—	20	Grenna.
1	—	—	—	5	—	—	4	15	3	9	3	1	—	—	1	—	5	9	—	2	2	—	—	94	Växjö.
4	2	—	—	12	1	11	4	15	13	12	2	1	1	—	—	3	8	24	—	—	3	—	1	199	Kalmar.
—	2	—	—	6	—	3	5	6	14	9	1	2	2	1	1	2	—	4	—	3	—	—	4	99	Oskarshamn.
—	—	—	—	1	—	9	16	2	12	13	2	4	2	1	1	3	5	9	1	5	3	1	1	148	Västervik.
—	—	—	—	3	—	—	5	—	1	8	1	—	—	—	—	—	1	5	—	—	1	—	—	36	Vimmerby.
—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	13	Borgholm.
—	—	—	—	1	2	1	2	15	7	11	1	7	1	—	2	1	4	5	—	1	3	—	—	111	Visby.
2	—	—	—	17	4	8	15	49	13	39	1	10	2	1	1	6	11	24	1	11	2	—	2	356	Karlskrona.
1	—	—	—	1	1	1	1	3	4	4	—	—	2	1	—	1	4	6	—	1	—	—	—	41	Ronneby.
2	—	—	—	1	4	4	4	19	1	9	—	1	2	—	—	2	3	12	—	4	3	—	—	101	Karlshamn.
—	—	—	—	3	—	—	—	3	1	3	2	—	—	2	—	—	2	2	—	1	—	—	1	42	Sölvesborg.
2	—	—	—	1	9	—	9	10	11	11	—	4	2	2	—	1	3	12	4	8	7	—	2	171	Kristianstad.
—	—	—	—	2	—	—	3	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	24	Simrishamn.
—	—	—	—	5	—	—	5	4	1	2	—	1	—	—	—	1	3	1	1	1	—	—	—	47	Ängelholm.
6	1	—	—	33	5	34	36	69	41	103	12	28	15	3	5	23	23	49	11	18	11	—	4	865	Malmö.
1	—	—	—	14	1	5	8	25	13	23	2	6	1	2	1	7	3	14	4	3	4	—	2	236	Lund.
1	2	—	—	5	2	1	10	11	6	13	—	7	1	—	—	5	4	13	3	6	3	—	—	178	Landkrona.
—	1	—	—	17	8	10	19	22	36	22	—	32	—	1	2	11	5	25	6	9	6	1	1	371	Hälsingborg.
—	—	—	—	5	—	1	3	11	12	20	—	3	2	—	—	4	2	7	—	5	3	—	—	114	Ystad.
3	—	—	—	4	—	2	6	7	5	23	—	1	1	3	1	6	2	5	2	3	2	—	—	113	Trelleborg.
—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	13	Skånör med Falsterbo.
—	—	—	—	9	1	3	12	22	7	33	1	6	—	—	1	3	2	17	6	7	3	—	2	223	Halmstad.

Tab. Nr 1. (Forts.) Sammanställning af hälsovårdsnämndernas

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23-25			26	27	28	29	
																						a) Lungsol.	b) Hjärntuberkulos.	c) Tuberkulos i andra organ och allmän tuberkulos.					
Län.	Städer.	Medfödd syfilis.	Andra medfödda sjukdomar och bildningsfel.	Ålderdomssjukdomar.	Smittkoppor.	Mässling.	Scharlaksfeber.	Flocktyfus.	Tarmtyfus.	Rödsof.	Asiatisk kolera.	Inhemsk kolera, barnkolera.	Epidemisk hjärnfeber.	Kikhosta.	Epidemisk influensa.	Difteri o. strypsjuka.	Varfeber.	Barnsängsfeber.	Ros.	Stekramp.	Andra akuta infektions-sjukdomar.	Taberkelsjukdom.	Syfilis, förvärfad.	Spektakel.	Frossa.	Andra kroniska infektionssjukdomar.			
Hallands . . .	Laholm	—	—	5	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—
	Falkenberg	1	3	3	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	13	—	—	—	—	—	—	
	Varberg	—	1	8	—	—	2	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	8	3	4	—	—	—	—	
Göteborgs och Bohus . . .	Kungälv	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
	Göteborg	3	124	253	—	41	10	—	13	—	—	5	—	28	5	35	16	2	8	1	—	378	69	30	3	—	—	—	
	Kungälv	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
	Marstrand	—	1	2	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	5	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	
	Lysekil	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	—	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—
	Uddevalla	2	13	28	—	3	2	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	1	—	2	—	16	8	3	—	—	—	—
Älfsborga . . .	Strömstad	—	4	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	17	3	1	—	—	—	—	
	Vänernsberg	—	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	—	—	—	—	13	—	2	—	—	—	—	
	Alingsås	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	13	2	1	—	—	—	—	
	Borås	—	24	17	—	5	—	—	—	—	—	—	—	1	—	11	3	1	1	1	—	38	8	2	—	—	—	—	—
	Ulricehamn	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
Skarabergs . . .	Åmål	—	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	1	—	—	—	—	
	Mariestad	—	1	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	3	1	—	—	—	—	
	Lidköping	—	2	18	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	1	—	—	—	—	
	Skara	—	1	21	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	1	—	—	—	10	1	—	—	—	—	—	
	Sköfde	—	4	6	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	8	1	1	—	—	—	—	
Värmlands . . .	Falköping	—	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4	1	1	—	—	—	—	
	Hjo	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	
	Karlstad	—	10	11	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	33	5	4	—	—	—	—	
	Kristinehamn	—	1	18	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	1	1	—	—	—	—	12	1	2	—	—	—	—	
Örebro	Filipstad	—	1	10	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	6	1	2	—	—	—	—	
	Örebro	—	17	21	—	2	—	—	—	—	—	1	2	7	2	—	4	—	1	1	—	38	12	7	—	—	—	—	
	Askersund	—	2	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	
Västmanlands . .	Nora	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	
	Lindesberg	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1	—	—	—	—	
	Västerås	—	5	8	—	2	—	—	—	—	—	—	—	3	—	6	1	—	1	—	—	31	4	7	—	—	—	—	
	Sala	—	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	12	4	1	—	—	—	—	
	Köping	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	8	—	1	—	—	—	—	
Kopparbergs . .	Arboga	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	10	1	—	—	—	—	—	
	Falun	—	3	15	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	24	2	3	—	—	—	—	
Gästeborgs . . .	Säter	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	
	Hedemora	—	7	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	7	—	1	—	—	—	—	
	Gäffe	1	24	33	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	4	8	2	1	—	—	56	9	6	—	—	—	—	
Västernorrlands .	Söderhamn	—	6	5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	17	2	1	—	—	—	—	
	Hudikavall	—	4	8	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	1	—	—	—	—	—	
	Härnösand	—	2	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	21	9	1	—	—	—	—	
Jämtlands	Sundsvall	—	5	15	—	—	1	—	2	—	—	2	—	1	—	2	3	—	—	—	—	36	2	1	—	—	—	—	
	Örnsköldsvik	—	—	5	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	
Västerbottens . .	Östersund	—	10	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	20	2	4	—	—	—	—	
	Umeå	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	1	—	—	9	3	—	—	—	—	—	
Norrbottens . . .	Skellefteå	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
	Luleå	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	4	3	1	—	—	—	
	Piteå	—	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	1	2	—	—	—	—	
	Haparanda	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	3	—	—	—	—	—	
	Summa	20	824	1,480	—	88	100	—	40	—	—	77	9	177	38	209	172	35	74	16	13	2,641	458	261	21	—	—	3	

uppgifter om dödsorsakerna i rikets städer år 1909.

30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	1		
Kronisk alkoholsjukdom, fylleri- sjuksjukdom, Kronisk sjuksjukdom.	Kronisk alkoholsjukdom, fylleri- sjuksjukdom, Kronisk sjuksjukdom.	Andra kroniska förgif- nings- sjuksjukdomar.	Sinnes- sjuksjukdomar.	Hjärnslag.	Soke- sjuksjukdomar.	Andra sjukdomar i nerv- systemet; sinnes- sjuksjukdomar.	Organiskt hjärtfel. i cirkulationsorganen.	Andra sjukdomar i cirkulationsorganen.	Inför- sjuksjukdomar, akut och kronisk.	Langit- sjuksjukdomar.	Andra sjukdomar i and- ningsorganen.	Akut inflemmation i magen och tarmarna.	Kronisk inflemmation i magen och tarmarna.	Blind- sjuksjukdomar.	Andra sjukdomar i mat- smält- sjuksjukdomar. Tarmhinder och tarmbräck.	Urin- sjuksjukdomar.	Stru- sjuksjukdomar af andra slag. Kräfta.	Olyckshändelse eller våda.	Själfnord.	Mord eller drifp.	Summa.	Städer.					
1	—	—	—	1	—	1	2	2	—	2	—	—	1	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	25	Laholm.		
—	—	—	—	—	—	—	2	6	—	2	—	3	—	—	1	—	—	—	—	4	—	—	1	45	Falkenberg.		
2	—	—	1	7	1	2	1	8	9	11	1	2	—	—	3	3	—	6	2	5	3	—	—	105	Varberg.		
—	1	—	—	—	—	1	3	1	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	1	—	—	15	Kungsbacka.		
24	6	—	18	75	20	43	92	124	83	141	14	52	14	11	14	46	61	161	14	36	16	2	8	2,099	Göteborg.		
—	—	—	—	1	1	—	4	—	3	2	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	18	Kungälf.	
—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	20	Marstrand.	
—	—	—	—	1	—	—	3	4	—	9	3	1	—	1	1	—	—	4	1	—	2	—	1	—	48	Lysekil.	
1	—	—	1	4	2	4	10	13	7	25	2	4	3	—	—	—	5	13	2	3	—	—	2	—	184	Uddevalla.	
—	—	—	—	4	—	—	1	5	2	1	4	—	—	—	—	—	3	3	1	1	2	—	—	—	62	Strömstad.	
—	—	—	—	11	—	3	7	6	5	5	4	3	—	—	—	3	3	15	2	—	—	—	—	—	103	Vänersborg.	
1	—	—	—	2	1	1	3	1	2	8	—	2	—	—	—	2	1	6	—	—	—	—	—	1	59	Alingsås.	
1	1	—	—	7	2	11	14	6	34	16	2	12	5	1	1	3	14	18	2	1	4	—	4	—	271	Borås.	
—	—	—	—	2	—	—	2	2	1	3	5	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	23	Ulricehamn.
—	—	—	—	4	—	2	2	1	3	5	1	—	—	1	—	2	—	2	—	—	2	—	—	—	—	38	Åmål.
2	—	—	—	2	1	2	1	—	3	2	—	1	—	—	—	1	5	7	1	1	—	—	—	—	—	46	Mariestad.
2	—	—	—	5	—	1	11	4	4	7	—	3	1	2	3	1	2	10	2	4	3	—	—	—	—	100	Lidköping.
—	—	—	—	10	—	2	3	4	1	9	—	3	1	—	—	—	4	8	3	1	1	—	—	—	—	75	Skara.
—	—	—	—	4	—	2	2	5	3	6	4	1	—	1	—	—	—	6	1	—	—	—	—	—	—	76	Sköfde.
2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45	Falköping.
1	—	—	—	—	1	2	4	—	—	4	1	—	—	1	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	34	Hjo.
1	—	—	1	15	3	6	14	17	4	21	5	3	2	2	1	6	4	17	2	5	1	—	—	—	—	206	Karlstad.
—	—	—	—	11	2	—	7	11	1	9	1	2	1	1	1	—	—	13	—	1	1	—	—	—	—	105	Kristinehamn.
—	—	—	—	8	1	2	2	3	2	4	3	—	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	63	Filipstad.
1	—	—	—	17	4	5	13	30	15	19	5	4	—	1	3	5	6	21	—	3	4	—	2	—	—	273	Örebro.
—	1	—	—	1	—	1	1	3	—	1	—	—	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	27	Askersund.
—	—	—	—	3	—	3	4	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	22	Nora.
1	1	—	—	1	2	—	1	3	2	1	—	1	—	2	—	—	3	2	—	—	—	—	—	—	—	28	Lindesberg.
3	2	—	—	4	—	9	6	18	6	14	2	3	1	—	—	6	7	18	3	2	4	—	—	—	—	182	Västerås.
1	1	—	—	2	—	2	8	4	1	10	—	3	—	1	1	1	4	13	1	3	—	—	1	—	—	85	Sala.
—	—	—	—	3	—	2	3	5	1	3	—	1	—	1	2	4	—	7	—	1	—	—	—	—	—	49	Köping.
—	—	—	—	3	1	3	2	6	2	3	—	—	—	—	—	—	3	7	—	—	—	—	—	—	—	55	Arboga.
5	—	—	—	9	1	4	3	1	4	1	1	1	3	—	—	2	3	11	—	1	4	3	—	—	—	108	Falun.
1	—	—	—	2	—	—	4	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	15	Säter.
—	—	—	—	2	—	1	2	3	—	4	—	2	—	—	—	1	1	2	—	1	—	—	2	—	—	51	Hedemora.
3	—	—	6	20	2	5	33	16	12	21	2	8	2	2	4	7	25	4	8	8	—	—	—	—	—	339	Gäffe.
—	—	—	—	9	—	4	10	14	6	2	—	2	—	—	—	4	5	9	—	6	1	—	—	—	—	109	Söderhamn.
—	—	—	—	5	—	3	7	2	2	2	2	—	—	—	1	—	3	5	1	—	—	—	—	—	—	58	Hudiksvall.
—	—	—	—	9	1	—	14	4	8	3	—	4	1	1	2	1	5	13	3	3	2	—	4	—	—	127	Härnösand.
—	—	—	1	8	—	3	11	10	4	23	2	10	1	2	2	6	7	20	1	4	1	—	—	—	—	187	Sundsvall.
—	—	—	—	1	1	1	2	1	2	1	—	4	1	—	—	2	1	—	—	1	—	—	—	—	—	36	Örnsköldsvik.
—	—	—	—	6	3	—	3	12	5	4	1	2	—	—	—	1	4	6	1	2	3	—	1	—	—	97	Östersund.
—	—	—	—	10	—	—	5	4	—	7	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	49	Umeå.
—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	14	Skellefteå.
—	—	—	—	12	—	1	3	8	2	10	—	5	—	1	—	1	1	10	1	5	3	—	—	—	—	112	Luleå.
—	—	—	—	5	—	2	2	3	1	4	—	2	—	—	—	2	4	2	—	—	1	—	—	—	—	46	Piteå.
—	—	—	—	3	—	—	3	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	29	Haparanda.
155	57	—	104	852	134	400	800	1,342	730	1,502	161	424	111	110	98	366	550	1,426	177	368	283	13	100	17,046			

Tab. N:r 2. Sammanställning af hälsovårdsnämndernas uppgifter om *antalet döda* i rikets städer med fördelning efter *ålder och kön* år 1909.

1	2	3										12	13										22	23			
		M a n k ö n .											Summa mankön.	K v i n n k ö n .											Summa kvinnkön.	Summa döda.	
		Under 1 år.	1-5 år. ¹⁾	5-10 år.	10-15 år.	15-20 år.	20-40 år.	40-60 år.	och däröfver. 60 år.	Okänd ålder.	Under 1 år.			1-5 år.	5-10 år.	10-15 år.	15-20 år.	20-40 år.	40-60 år.	och däröfver. 60 år.	Okänd ålder.						
Stockholms stad .	Stockholm	420	170	51	22	56	502	595	662	—	2,478	295	147	47	32	73	363	430	1,085	—	2,472	4,950					
Stockholms län	Södertälje	15	4	2	3	1	10	11	14	—	60	15	9	1	—	1	11	12	27	—	76	136					
	Vaxholm	—	—	1	—	—	1	3	4	—	9	1	—	—	—	1	—	—	4	—	6	15					
	Norrköping	3	1	—	—	1	5	2	15	—	27	—	—	1	—	1	5	1	14	—	22	49					
	Östhammar	—	—	1	—	—	—	—	4	—	5	1	—	—	—	1	1	1	5	—	9	14					
	Öregrund	—	—	—	—	—	—	—	1	6	8	—	1	—	—	—	1	3	7	1	13	21					
Uppsala	Sigtuna	—	1	—	—	—	—	—	4	—	5	—	1	—	—	—	—	—	4	—	5	10					
	Uppsala	18	6	5	1	5	16	30	73	—	154	17	7	2	2	3	21	26	101	—	179	333					
	Enköping	11	—	—	1	—	7	5	14	—	38	4	2	1	—	3	3	5	26	—	44	82					
Södermanlands	Nyköping	6	3	4	—	1	11	3	29	—	57	5	5	—	—	3	3	5	28	—	49	106					
	Eskilstuna	27	11	8	2	5	27	22	42	—	144	24	10	4	2	5	18	25	50	—	138	282					
	Torshälla	2	8	1	—	—	2	6	7	—	26	—	2	—	1	—	2	4	6	—	15	41					
	Strängnäs	2	—	—	—	—	1	2	15	—	20	3	—	—	—	2	3	6	12	—	26	46					
Östergötlands .	Mariefred	—	—	—	—	—	—	1	6	—	7	2	1	—	—	1	1	—	5	—	10	17					
	Trosa	—	—	—	—	—	—	1	3	—	4	—	—	—	—	—	2	2	1	—	5	9					
	Linköping	15	3	2	—	4	6	19	34	—	83	13	4	1	1	5	10	11	77	—	122	205					
	Norrköping	47	11	10	4	9	40	41	101	—	263	39	7	5	5	12	52	48	134	—	302	565					
	Söderköping	1	—	—	1	—	3	5	8	—	18	1	1	—	—	—	2	4	13	—	21	39					
Jönköpings . . .	Motala	2	—	—	—	1	6	3	10	—	22	2	—	—	—	—	4	1	15	—	22	44					
	Vadstena	—	—	—	1	3	1	1	12	—	18	—	—	—	—	1	2	2	15	—	20	38					
	Skeninge	—	1	1	—	—	2	2	6	—	12	—	1	—	—	—	2	2	9	—	14	26					
	Jönköping	15	13	7	5	10	10	24	68	—	152	19	4	2	3	4	26	40	120	—	218	370					
Kronobergs . . .	Ekajö	6	2	—	1	—	6	4	15	—	34	6	2	—	1	—	5	5	17	—	36	70					
	Grenna	1	—	—	—	—	—	3	5	—	9	—	—	—	1	—	—	3	7	—	11	20					
Kalmar	Växjö	7	2	3	—	1	3	7	28	—	51	4	1	1	1	—	6	10	20	—	43	94					
	Kalmar	11	9	—	—	2	7	17	39	—	85	12	4	2	2	4	12	22	56	—	114	199					
	Oskarshamn	12	3	4	—	—	10	7	21	—	57	8	4	3	—	1	1	—	25	—	42	99					
Gottlands	Västervik	15	5	3	2	—	9	12	28	—	74	5	7	1	3	2	13	8	34	1	74	148					
	Vimmerby	3	1	1	—	—	3	3	11	—	22	—	—	1	—	—	1	—	12	—	14	36					
Blekinge	Borgholm	—	—	—	—	—	2	2	4	—	8	—	—	—	—	—	1	—	4	—	5	13					
	Visby	12	3	2	—	3	10	5	19	—	54	7	1	3	—	1	6	5	34	—	57	111					
	Karlskrona	30	10	2	5	5	34	27	62	—	175	29	6	6	1	8	18	25	88	—	181	356					
Kristianstads . .	Ronneby	8	1	—	—	2	1	4	10	—	26	1	2	1	—	1	—	2	8	—	15	41					
	Karlshamn	4	2	1	—	—	9	10	18	—	44	3	1	1	—	1	5	12	34	—	57	101					
	Sölvesborg	5	2	2	—	1	4	3	5	—	22	2	2	—	2	—	2	2	10	—	20	42					
Malmö	Kristianstad	25	6	2	—	1	21	19	26	—	100	10	2	1	1	3	13	11	30	—	71	171					
	Simrishamn	2	—	—	—	—	1	—	6	—	9	1	—	—	—	1	—	13	—	—	15	24					
	Ängelholm	4	2	—	—	—	2	8	10	—	26	2	1	—	—	—	2	5	11	—	21	47					
Hallands	Malmö	112	35	12	2	7	60	62	118	2	410	84	35	9	6	15	72	76	155	3	455	865					
	Lund	19	6	—	—	1	11	25	39	—	101	10	4	2	2	1	19	16	81	—	135	236					
	Landskrona	20	5	4	1	4	13	22	34	1	104	4	4	3	1	3	6	14	39	—	74	178					
	Helsingborg	57	17	1	2	2	22	35	44	—	180	41	15	1	—	4	35	24	71	—	191	371					
	Ystad	16	6	2	1	—	7	10	24	—	66	5	1	2	—	—	3	5	32	—	48	114					
Hallands	Trelleborg	10	5	—	1	1	5	13	11	—	46	12	5	1	1	—	5	8	35	—	67	113					
	Skanör med Falsterbo	2	—	—	—	—	—	—	2	—	4	—	—	1	—	1	—	1	6	—	9	13					
	Halmstad	18	12	3	2	3	16	20	38	—	112	12	8	6	2	6	16	16	45	—	111	223					

¹⁾ Från och med 1 år intill 5 år o. s. v.

Tab. N:r 2. (Forts.)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Län.	Städer.	M a n k ö n .									Summa mankön.	K v i n n k ö n .									Summa kvinnön.	Summa döda.
		Under 1 år.	1-5 år. ¹⁾	5-10 år.	10-15 år.	15-20 år.	20-40 år.	40-60 år.	60 år och däröfver.	Okänd ålder.		Under 1 år.	1-5 år.	5-10 år.	10-15 år.	15-20 år.	20-40 år.	40-60 år.	60 år och däröfver.	Okänd ålder.		
Hallands . . .	Laholm	1	—	—	1	2	2	7	—	13	1	1	—	1	—	1	—	8	—	12	25	
	Falkenberg	6	1	2	1	—	—	2	7	19	6	2	1	1	1	4	4	7	—	26	45	
	Varberg	9	5	3	—	2	3	11	16	49	11	4	1	—	2	5	9	24	—	56	105	
	Kungsbacka	—	—	—	—	—	—	2	1	2	5	—	—	—	—	1	6	3	—	10	15	
Göteborgs och Bohus	Göteborg	180	118	35	15	31	154	213	302	1,048	147	98	26	13	33	132	171	431	—	1,051	2,090	
	Kungälf	1	1	—	—	—	2	—	3	7	—	—	—	—	—	1	2	8	—	11	18	
	Marstrand	1	3	3	—	—	1	2	2	12	—	—	1	—	—	1	2	4	—	8	20	
	Lysekil	4	1	2	1	—	1	6	8	23	4	2	2	—	2	1	3	11	—	25	48	
	Uddevalla	18	11	2	2	3	13	9	38	96	11	8	1	4	1	9	11	43	—	88	184	
	Strömstad	3	3	—	—	4	2	5	12	29	3	1	—	1	2	3	4	19	—	33	62	
	Vänernsberg	9	4	—	2	1	3	5	23	47	6	1	1	1	—	10	10	27	—	56	103	
Allsborgs	Alingsås	7	3	—	—	2	2	3	9	26	2	4	1	—	—	8	5	13	—	33	59	
	Borås	32	18	3	3	2	23	15	27	125	24	26	6	2	5	21	15	44	3	146	271	
	Ulricehamn	2	—	—	—	—	—	3	4	9	1	1	—	1	—	2	5	4	—	14	23	
	Åmål	4	1	—	—	—	2	6	8	21	—	2	—	1	1	1	3	9	—	17	38	
Skaraborgs	Mariestad	2	1	2	2	—	1	5	10	23	—	1	1	1	—	4	1	15	—	23	46	
	Lidköping	3	2	1	2	1	9	13	28	59	3	—	—	—	2	3	6	27	—	41	100	
	Skara	2	1	—	1	1	5	4	17	31	4	1	—	1	1	6	9	22	—	44	75	
	Sköfde	1	4	—	—	1	4	7	11	28	6	3	1	1	1	2	7	27	—	48	76	
	Falköping	3	—	—	—	1	2	8	15	29	1	—	1	2	1	2	3	6	—	16	45	
	Hjo	1	1	2	1	2	3	2	5	17	—	—	—	—	—	2	3	12	—	17	34	
	Karlstad	14	6	11	2	3	17	20	25	98	6	5	3	3	3	17	18	53	—	108	206	
Värmlands	Kristinehamn	4	—	—	—	2	7	11	23	50	—	3	—	1	—	6	5	39	1	55	105	
	Filipstad	8	3	—	—	—	4	2	11	28	1	—	—	—	—	4	7	23	—	35	63	
Örebro	Örebro	30	7	4	—	7	21	19	42	130	19	9	3	3	3	20	20	66	—	143	273	
	Askersund	—	1	—	—	1	—	2	7	11	2	—	—	—	—	4	—	10	—	16	27	
	Nora	—	—	—	—	—	2	—	3	5	3	1	—	—	—	5	2	6	—	17	22	
Västmanlands	Lindesberg	1	1	—	—	1	6	2	8	19	1	—	—	1	1	1	—	5	—	9	28	
	Västerås	16	9	1	—	2	17	14	22	81	10	9	5	3	5	10	19	40	—	101	182	
	Sala	8	3	1	1	—	5	4	15	37	6	—	2	2	—	5	9	24	—	48	85	
	Köping	2	2	—	—	—	2	2	14	22	1	—	—	—	2	4	4	16	—	27	49	
	Arboga	2	2	1	—	—	1	7	8	21	3	—	—	—	1	2	5	23	—	34	55	
Kopparbergs	Falun	6	3	2	1	—	10	9	12	43	7	—	—	—	2	13	15	28	—	65	108	
	Säter	—	—	1	—	—	—	2	3	6	—	1	—	—	—	1	4	3	—	9	15	
	Hedemora	4	—	—	—	—	2	4	7	17	4	2	—	—	1	3	7	17	—	34	51	
Gälleborgs	Gäffe	40	7	5	3	6	24	24	61	170	13	9	1	8	7	25	28	78	—	169	339	
	Söderhamn	9	3	—	2	2	10	6	21	53	5	3	5	2	1	6	15	19	—	56	109	
	Hudiksvall	1	3	—	—	1	1	7	8	21	4	1	2	1	—	5	6	17	1	37	58	
Västernorrlands	Härnösand	10	4	2	—	2	11	9	25	63	11	4	—	4	2	9	7	27	—	64	127	
	Sundsvall	13	2	1	2	5	19	27	23	92	13	7	3	2	4	17	16	33	—	95	187	
Jämtlands	Örnsköldsvik	3	—	—	—	—	5	2	2	12	4	2	—	1	3	2	6	6	—	24	36	
	Östersund	9	—	1	2	—	11	10	14	47	8	5	2	3	3	11	4	14	—	50	97	
Västerbottens	Umeå	6	1	1	—	—	6	5	10	29	3	1	—	—	1	5	—	10	—	20	49	
	Skellefteå	2	—	—	—	1	—	3	2	8	—	1	—	—	—	—	2	3	—	6	14	
Norrbottens	Luleå	9	8	2	—	1	13	15	10	58	8	3	1	1	5	7	7	22	—	54	112	
	Piteå	4	—	1	2	—	2	9	9	27	4	1	—	—	—	2	5	7	—	19	46	
	Haparanda	1	1	1	—	1	2	3	6	15	—	3	1	1	1	—	1	7	—	14	29	
Summa		1,474	610	225	102	216	1,338	1,635	2,690	9	8,308	1,065	532	180	136	263	1,178	1,389	3,985	10	8,738	17,046

1) Från och med 1 år intill 5 år o. s. v.

Tab. Nr 3. Öfversikt öfver dödsorsakerna i rikets städer enligt hälsovårdsnämndernas uppgifter år 1909.

Dödsorsak. (Enligt K. Med. styrs cirk. den 9 dec. 1891.)	M a n k ö n .										Summa mannkön.	K v i n n k ö n .										Summa kvinnkön.	Summa summan.
	Under 1 år.	1-5 år.)	5-10 år.	10-15 år.	15-20 år.	20-40 år.	40-60 år.	och däröfver. 60 år.	Okänd ålder.	Under 1 år.		1-5 år.	5-10 år.	10-15 år.	15-20 år.	20-40 år.	40-60 år.	och däröfver. 60 år.	Okänd ålder.				
	Medfödd syfilis	13	1	1	—	—	—	—	—	—		—	15	13	—	—	1	—	—	—	—		
Andra medfödda sjukdomar och bildningsfel	486	2	—	—	—	1	—	—	—	—	489	330	5	—	—	—	—	—	—	—	4	991	824
Ålderdomsjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	484	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1,480
Smittkoppor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mäsling	15	28	1	—	—	1	—	—	—	—	45	10	29	2	—	—	—	—	—	—	—	—	43
Scharlakansfeber	4	36	10	1	2	3	—	—	—	—	56	1	28	11	4	3	3	—	—	—	—	—	88
Fläcktyfus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	53
Tarmtyfus	—	1	—	—	3	16	2	—	—	—	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	109
Rödsot	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40
Asiatisk kolera	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Inhemsk kolera, barnkolera	40	2	—	—	—	—	—	—	—	—	42	30	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35
Epidemisk hjärnfeber	3	1	1	1	—	—	1	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	77
Kikhosta	56	32	—	—	—	—	—	—	—	—	88	51	35	3	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Epidemisk influensa	3	3	1	—	—	2	4	5	—	—	18	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
Difteri och strypsjuka	13	60	25	3	2	3	—	—	—	—	106	6	51	34	7	3	2	—	—	—	—	—	89
Varfeber	29	4	8	—	3	15	26	9	—	—	94	17	3	2	2	5	22	14	—	—	—	—	177
Barnsängsfeber	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
Ros	13	1	—	—	—	3	8	9	—	—	34	14	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
Stelkramp	6	1	1	—	—	2	1	—	—	—	11	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	200
Andra akuta infektionssjuk- domar ²⁾	1	1	1	—	—	—	2	1	—	—	6	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	78
Tuberkel sjukdom: a) Lungrot	15	33	26	17	108	629	359	137	—	—	1,324	16	23	24	37	151	603	316	—	—	—	—	35
b) Hjärttuberkulos	51	121	33	9	7	13	2	—	—	—	236	35	113	31	21	7	11	4	—	—	—	—	9
c) Tuberkulos i andra organ och allmän tuberkulos	14	30	16	6	10	32	16	9	—	—	133	11	30	8	10	15	29	19	—	—	—	—	2
Syfilis, förvärfvad	—	—	—	—	—	1	8	2	—	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	128
Spetalska	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
Frossa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
Andra kroniska infektions- sjukdomar ²⁾	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Konstitutionella sjukdomar	10	10	4	1	2	5	16	19	—	—	67	4	5	1	—	3	16	29	—	—	—	—	1
Kronisk alkoholsjukdom. Fyl- lerigalenskap	—	—	—	—	—	18	28	6	—	—	52	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	88
Andra kroniska förgiftnings- sjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
Sinnesjukdomar	—	—	—	—	—	10	25	21	—	—	57	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
Hjärnslag	13	—	1	—	1	8	90	250	—	—	363	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sockersjuka	—	2	4	5	2	16	23	29	—	—	81	—	1	2	4	2	4	13	—	—	—	—	—
Andra sjukdomar i nervstäm- met samt sinnesorganens sjukdomar	60	23	2	10	2	28	38	32	—	—	195	41	27	9	3	7	39	32	—	—	—	—	1
Organiskt hjärtfel	4	5	10	13	22	58	90	125	1	—	328	1	7	9	16	18	100	107	—	—	—	—	3
Andra sjukdomar i cirkula- tionsorganen	8	3	6	1	3	24	145	496	1	—	687	5	4	3	10	6	37	94	—	—	—	—	47
Luftrörsinflammation, akut och kronisk	192	49	3	—	1	3	28	98	—	—	374	131	36	3	—	2	4	11	—	—	—	—	104
Lunginflammation	159	82	14	6	12	67	138	236	1	—	715	133	71	6	6	7	45	100	—	—	—	—	104
Andra sjukdomar i andnings- organen	10	7	2	1	1	9	23	30	—	—	83	5	6	4	—	3	8	12	—	—	—	—	104
Akut inflammation i magen och tarmarna	182	24	3	—	—	3	3	12	—	—	227	152	11	2	1	—	4	6	—	—	—	—	104
Kronisk inflammation i magen och tarmarna	30	8	—	—	1	4	9	12	—	—	64	23	2	1	—	1	—	5	—	—	—	—	111
Blindtarmsinflammation	—	7	3	5	6	27	13	4	—	—	65	—	3	7	1	4	14	10	—	—	—	—	45
Tarmhinder och tarmbräck	1	3	—	—	2	—	14	20	—	—	40	1	—	—	—	1	4	10	—	—	—	—	110
Andra sjukdomar i matsmäl- tungsorganen	17	4	3	2	3	28	68	55	1	—	181	6	5	6	2	1	40	61	—	—	—	—	96
Urinorganens sjukdomar	1	3	4	3	4	58	98	143	—	—	314	4	3	4	4	6	42	67	—	—	—	—	—
Kräfta	—	—	—	—	—	17	175	344	2	—	538	—	—	—	—	1	30	296	—	—	—	—	—
Svulster af andra slag	—	—	2	1	3	16	22	23	—	—	67	—	4	1	2	3	13	36	—	—	—	—	—
Olyckshändelse eller våda	11	20	37	15	13	113	47	37	—	—	293	6	20	5	3	1	6	7	—	—	—	—	—
Själfmord	—	—	—	—	—	100	38	3	—	—	244	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mord eller dråp	11	3	2	—	1	5	9	10	—	—	41	8	2	1	1	4	18	15	—	—	—	—	—
Annan dödsorsak	3	—	—	—	—	—	2	1	—	—	7	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	1,474	610	225	102	216	1,338	1,635	2,690	9	8,308	1,065	532	180	136	263	1,178	1,389	3,965	10	8,738	17,046		

1) Från och med 1 intill 5 år o. a. v.— 2) Torde specificeras.

Tab. N:r 4. Öfversikt öfver några af de viktigaste *dödsorsakerna* i rikets städer med *fördelning på månader* enligt hälsovårdsnämndernas uppgifter år 1909.

D ö d s o r s a k .	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa.
Ålderdomssjukdomar	139	164	145	137	146	124	100	81	94	103	131	116	1,480
Mässling	8	2	1	4	4	10	5	2	1	3	6	42	88
Scharlakansfeber	13	14	10	15	11	7	5	5	4	10	5	10	109
Tarmtyfus	7	3	5	1	2	3	6	3	2	—	3	4	39
Rödsot	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Inhemsk kolera, barnkolera	3	4	3	6	1	4	19	17	7	6	5	1	76
Kikhosta	17	6	16	26	18	19	16	17	13	8	8	12	176
Epidemisk influensa	5	7	6	7	4	1	—	—	—	—	1	7	38
Difteri och strypsjuka	22	20	28	15	21	11	12	11	9	17	20	23	209
Lungrot	216	203	249	234	237	277	227	183	183	215	184	233	2,641
Luftrörsinflammation, akut och kronisk	88	87	123	71	69	44	34	23	38	34	51	68	730
Lunginflammation	165	169	198	175	162	152	85	52	46	81	99	117	1,501
Akut inflammation i magen och tarmarna	37	27	27	35	24	47	54	37	38	31	26	38	424
Självmord	30	18	31	24	29	34	24	7	18	27	18	22	252

Tab. N:r 5. Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1909.

S j u k d o m a r, län (stad).	I n s j u k n a d e .												
	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa.
a. Smittkoppor.													
Malmöhus län	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Älfsborgs	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	2
Summa	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—	1	—	6
b. Mässling.													
Stockholms stad	1	1	—	—	2	8	20	5	7	11	24	95	174
Stockholms län	—	13	4	12	16	12	6	5	7	8	8	5	96
Uppsala	—	2	—	1	1	1	—	2	3	—	—	—	10
Södermanlands	15	1	1	24	3	2	1	1	—	—	3	15	66
Östergötlands	10	1	13	6	2	9	—	1	—	3	45	—	90
Jönköpings	53	4	6	3	5	2	2	—	—	—	—	—	75
Kronobergs	11	7	—	—	—	—	6	—	—	2	—	—	26
Kalmar	22	10	49	74	227	180	38	10	3	17	66	40	736
Gottlands	18	46	6	2	1	—	—	—	—	—	—	—	73
Blekinge	2	13	20	10	9	7	17	22	—	—	—	—	100
Kristianstads	18	31	11	12	21	13	5	—	—	—	—	—	111
Malmöhus	110	90	82	34	39	33	20	13	7	2	23	12	465
Malmö stad	15	7	1	1	3	9	3	2	3	2	1	3	50
Hallands län	6	3	3	5	—	—	—	4	5	7	46	49	128
Göteborgs och Bohus	3	8	27	55	48	96	51	34	65	38	89	57	571
Göteborgs stad	1	—	—	—	16	56	53	25	17	108	188	640	1,104
Älfsborgs län	75	87	103	116	44	23	21	25	36	29	30	62	651
Skaraborgs	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	6
Värmlands	43	30	21	36	51	28	7	1	—	2	50	38	307
Örebro	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	3
Västmanlands	—	10	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	11
Kopparbergs	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	5	1	8
Gäfreborgs	1	3	9	—	2	—	1	17	—	2	—	—	35
Västernorrlands	4	3	28	17	17	28	18	5	1	—	2	1	124
Jämtlands	5	4	4	—	—	—	—	1	2	—	—	—	16
Västerbotteus	20	25	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
Norrbotteus	6	7	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
Summa	440	406	391	409	507	507	271	174	156	232	581	1,023	5,097
c. Scharlakansfeber. 1)													
Stockholms stad	52	35	58	41	37	25	17	11	11	20	13	17	337
Stockholms län	77	66	57	76	72	86	58	51	53	61	42	55	754
Uppsala	10	14	19	13	3	3	7	7	14	20	32	18	160
Södermanlands	53	70	59	43	85	53	42	37	57	64	95	82	740
Östergötlands	86	102	77	79	110	42	10	21	21	21	55	24	618
Jönköpings	16	25	36	11	19	9	3	11	18	11	11	7	177
Kronobergs	14	14	13	3	—	—	1	4	2	13	4	8	76
Kalmar	23	32	18	19	19	17	6	11	5	52	56	31	289
Gottlands	1	—	5	9	15	13	6	6	8	23	10	10	106
Blekinge	8	2	3	13	18	12	2	2	—	—	3	1	64
Kristianstads	22	6	2	11	8	20	12	16	54	19	64	50	274
Malmöhus	18	25	60	62	35	40	26	13	7	29	23	26	364

Tab. Nr 5. (Forts.) Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1909.

Sjukdomar, län (stad).	I n s j u k n a d e.												Summa.
	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	
Malmö stad	1	2	5	6	2	1	9	25	38	42	16	23	170
Hallands län	27	25	27	26	14	6	9	8	27	8	16	38	231
Göteborgs och Bohus	33	19	36	25	12	25	13	24	9	20	18	28	262
Göteborgs stad	22	15	16	12	18	5	14	8	21	14	11	10	166
Älfsborgs län	19	18	25	38	8	26	13	19	19	22	22	35	264
Skaraborgs	2	7	22	3	13	—	—	—	—	2	2	10	61
Värmlands	15	—	25	26	54	43	32	12	18	24	6	9	264
Örebro	29	34	35	50	45	65	24	21	27	76	98	118	622
Västmanlands	53	38	24	27	41	39	35	40	30	32	16	31	456
Kopparbergs	26	9	8	8	7	8	15	8	9	50	51	57	256
Gäflleborgs	13	21	13	9	4	10	7	10	17	33	21	16	174
Västernorrlands	45	57	32	15	25	24	22	26	25	43	49	38	401
Jämtlands	23	5	5	1	4	5	6	6	5	1	5	9	75
Västerbottens	11	11	7	20	6	—	1	—	9	3	11	5	84
Norrbottnens	—	10	—	6	7	8	2	4	16	17	41	21	132
Summa	699	662	637	652	681	635	392	401	520	720	791	777	7,617
<i>e. Tarmtyfus.</i>													
Stockholms stad	—	—	—	1	1	—	1	—	1	—	1	—	5
Stockholms län	—	2	—	1	1	2	1	4	2	—	1	4	19
Uppsala	1	1	—	1	1	9	5	3	2	—	—	1	24
Södermanlands	4	1	2	3	5	17	24	12	6	6	1	—	81
Ostergötlands	1	3	3	2	5	3	5	3	3	7	5	6	46
Jönköpings	3	—	2	—	4	6	1	3	2	—	1	1	23
Kronobergs	—	—	—	—	—	—	3	3	3	1	4	—	14
Kalmar	1	1	—	—	—	2	6	5	8	2	5	2	32
Gottlands	—	2	—	—	—	—	—	1	7	3	1	—	14
Blekinge	—	3	4	2	1	6	8	6	9	7	10	7	63
Kristianstads	2	—	—	6	4	3	4	8	4	9	4	1	45
Malmöhus	12	9	3	8	11	9	31	25	4	7	5	12	136
Malmö stad	12	7	—	—	1	2	—	1	3	2	4	—	32
Hallands län	—	—	1	3	1	—	—	1	2	—	5	—	13
Göteborgs och Bohus	1	2	2	1	1	3	12	10	9	9	17	4	71
Göteborgs stad	13	34	9	5	6	3	13	20	4	9	23	13	152
Älfsborgs län	3	3	2	9	7	5	11	6	2	1	3	1	53
Skaraborgs	3	13	1	3	3	2	2	1	3	4	5	5	47
Värmlands	1	1	1	1	3	3	—	—	1	2	1	4	16
Örebro	1	1	2	1	5	7	12	5	3	6	3	3	49
Västmanlands	5	—	5	6	4	2	9	9	6	2	3	1	54
Kopparbergs	3	4	—	1	—	—	3	1	4	1	—	1	18
Gäflleborgs	14	6	2	2	4	2	6	4	6	1	1	1	49
Västernorrlands	1	2	6	2	2	4	2	1	8	1	2	—	32
Jämtlands	—	—	—	1	—	—	—	—	9	—	—	—	10
Västerbottens	4	2	1	—	1	1	—	—	2	—	—	1	13
Norrbottnens	1	1	2	3	—	1	—	2	6	3	—	—	19
Summa	86	97	47	62	71	92	159	133	120	85	109	69	1,130
<i>f. Rödsot.</i>													
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Södermanlands	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Ostergötlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jönköpings	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kronobergs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kalmar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gottlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kristianstads	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmöhus	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Malmö stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hallands län	—	—	1	—	—	—	13	—	—	—	—	—	14
Göteborgs och Bohus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Göteborgs stad	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Älfsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skaraborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Värmlands	4	—	—	—	—	9	—	—	—	2	—	—	15
Örebro	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västmanlands	—	—	—	17	1	—	—	—	—	2	—	—	20
Kopparbergs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gäflleborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västernorrlands	—	—	—	—	—	—	8	2	—	—	—	—	11
Jämtlands	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2
Västerbottens	1	—	7	4	1	—	—	—	—	—	16	—	29
Norrbottnens	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	5	—	8	21	3	9	23	3	—	4	16	2	94

Tab. N:r 5. (Forts.) Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1909.

Sjukdomar, län (stad).	I n s j u k n a d e.												
	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa.
h. Inhemsk kolera, barnkolera.													
Stockholms stad	—	2	—	1	—	1	3	6	1	1	1	—	16
Stockholms län	1	1	—	1	1	—	4	—	—	1	—	2	11
Uppsala	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	1	4
Södermanlands	—	—	—	1	1	3	3	4	—	—	—	—	12
Östergötlands	—	—	1	—	—	—	1	1	3	—	2	—	8
Jönköpings	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	2
Kronobergs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kalmar	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2
Gottlands	—	—	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—	4
Blekinge	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kristianstads	—	—	—	—	—	1	7	6	4	—	2	—	20
Malmöhus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmö stad	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	3
Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Göteborgs och Bohus	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Göteborgs stad	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2
Älfsborgs län	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Skaraborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Värmlands	—	—	—	—	—	1	2	—	1	—	—	—	4
Örebro	—	—	—	2	1	2	2	1	1	—	—	—	9
Västmanlands	1	1	1	1	—	1	3	—	1	1	—	—	10
Kopparbergs	—	—	—	20	—	1	2	1	—	—	—	—	24
Gälleborgs	—	—	1	—	1	—	2	2	2	1	1	—	10
Västernorrlands	1	6	4	—	—	1	8	3	1	3	—	—	27
Jämtlands	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	4
Västerbottens	—	—	1	—	1	1	—	1	—	—	—	—	4
Norrbottnens	—	1	—	—	—	2	3	2	—	—	—	1	9
Summa	4	14	8	27	5	14	45	34	19	8	7	4	188
i. Epidemisk hjärnfeber.													
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Södermanlands	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2
Östergötlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jönköpings	—	—	1	—	—	1	1	2	2	—	—	—	7
Kronobergs	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Kalmar	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Gottlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kristianstads	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2
Malmöhus	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Malmö stad	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Hallands län	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	2
Göteborgs och Bohus	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Göteborgs stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Älfsborgs län	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Skaraborgs	—	—	—	—	2	—	2	—	—	1	—	—	5
Värmlands	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	3
Örebro	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Västmanlands	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Kopparbergs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Gälleborgs	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	2
Västernorrlands	2	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	5
Jämtlands	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2
Västerbottens	2	—	—	2	—	—	1	—	1	—	—	—	6
Norrbottnens	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	—	—	4
Summa	7	1	6	3	4	7	6	6	5	6	—	1	52
j. Akut barnförlamning.													
Stockholms stad	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Stockholms län	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Uppsala	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Södermanlands	1	—	—	—	—	—	4	—	—	4	6	4	19
Östergötlands	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	4	2	9
Jönköpings	—	1	—	3	1	—	—	—	—	6	—	—	11
Kronobergs	—	—	1	—	1	3	1	—	—	—	—	—	6
Kalmar	2	—	—	—	1	—	—	—	3	6	3	—	15
Gottlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4
Blekinge	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	2
Kristianstads	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	3
Malmöhus	—	1	2	—	—	—	2	3	1	—	—	—	9
Malmö stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hallands län	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	3
Göteborgs och Bohus	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2

Tab. Nr 5. (Forts.) Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1909.

Sjukdomar, län (stad).	I n s j u k n a d e.												Summa.
	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	
Göteborgs stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Älfsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skaraborgs	—	2	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	5
Värmlands	3	1	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	7
Örebro	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västmanlands	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Kopparbergs	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Gäflleborgs	—	—	—	7	1	—	—	—	1	—	1	1	11
Västernorrlands	3	3	1	—	—	—	—	1	—	1	1	—	10
Jämtlands	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	4
Västerbottens	2	1	1	3	1	2	3	2	6	10	3	5	39
Norrbottnens	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2
Summa	17	13	10	19	6	7	14	7	15	29	22	13	172
k. Kikhosta.													
Stockholms stad	16	31	23	20	20	15	34	31	29	23	24	61	327
Stockholms län	5	1	1	10	11	8	15	13	25	26	86	50	251
Uppsala	6	1	—	1	3	—	4	—	2	22	4	6	49
Södermanlands	27	13	24	27	12	18	34	20	13	20	51	83	342
Östergötlands	91	38	55	41	56	58	16	24	16	20	24	7	446
Jönköpings	19	55	25	24	29	42	16	18	47	34	10	9	328
Kronobergs	31	30	9	71	51	19	25	23	15	13	7	2	296
Kalmar	51	66	54	42	21	30	18	20	12	13	16	22	365
Gottlands	10	2	54	36	63	113	51	9	39	6	1	—	384
Blekinge	43	8	12	8	7	9	7	6	1	1	—	5	117
Kristianstads	52	41	31	22	16	21	37	32	20	22	18	17	329
Malmöhus	138	86	103	58	49	54	55	29	15	6	21	29	643
Malmö stad	16	11	14	5	7	8	7	4	3	8	4	—	100
Hallands län	32	15	52	64	41	28	32	18	12	10	23	12	339
Göteborgs och Bohus	90	56	48	90	54	56	83	63	33	45	93	65	776
Göteborgs stad	74	63	77	48	48	71	32	42	20	23	21	49	568
Älfsborgs län	34	21	30	44	36	6	16	33	61	61	63	55	460
Skaraborgs	30	21	40	12	19	15	43	17	14	6	24	19	260
Värmlands	23	52	74	70	84	61	61	81	61	93	102	59	821
Örebro	50	34	39	45	38	38	35	50	34	57	67	75	562
Västmanlands	6	7	11	20	16	27	36	24	51	43	12	16	269
Kopparbergs	14	4	43	50	32	18	32	19	17	25	30	40	324
Gäflleborgs	10	20	17	14	3	7	—	1	9	22	25	26	154
Västernorrlands	335	291	220	123	122	99	89	38	40	24	43	88	1,512
Jämtlands	23	30	25	26	9	23	48	37	39	22	4	17	303
Västerbottens	—	17	12	9	4	1	—	4	6	13	4	2	72
Norrbottnens	12	45	24	21	29	49	54	42	54	40	35	29	434
Summa	1,238	1,069	1,117	1,001	880	894	880	698	688	698	812	856	10,831
l. Influenta.													
Stockholms stad	78	121	84	59	20	32	10	6	4	14	20	63	511
Stockholms län	108	158	172	122	92	54	30	24	21	32	67	92	972
Uppsala	77	67	80	48	44	21	5	10	16	15	20	85	488
Södermanlands	38	69	110	50	49	22	—	10	15	36	19	59	477
Östergötlands	62	63	86	147	134	17	16	13	7	24	40	120	729
Jönköpings	67	86	88	51	76	20	11	7	3	6	7	39	461
Kronobergs	46	41	63	47	37	18	16	8	5	10	13	20	324
Kalmar	66	61	86	105	184	79	17	6	9	19	40	58	790
Gottlands	1	4	2	—	2	4	8	2	3	2	1	2	31
Blekinge	103	131	131	54	72	17	9	4	3	5	20	19	568
Kristianstads	63	72	103	70	81	54	27	14	16	22	50	43	615
Malmöhus	211	235	294	214	169	152	74	31	47	55	82	181	1,745
Malmö stad	97	103	126	71	80	27	7	11	15	12	72	121	742
Hallands län	100	95	59	30	28	15	5	1	9	19	34	61	456
Göteborgs och Bohus	85	157	134	77	43	23	8	7	7	14	28	60	643
Göteborgs stad	147	160	100	40	18	4	—	—	—	2	14	15	500
Älfsborgs län	117	175	212	138	125	66	15	9	15	33	88	90	1,083
Skaraborgs	36	44	47	47	22	15	3	—	—	2	9	26	251
Värmlands	107	167	129	62	42	5	14	3	7	16	47	318	917
Örebro	117	117	147	100	74	29	33	17	18	22	43	45	762
Västmanlands	132	90	95	87	58	30	22	13	19	26	27	104	703
Kopparbergs	105	118	83	65	48	38	17	11	10	23	30	92	640
Gäflleborgs	154	142	87	82	65	16	4	2	9	24	80	214	879
Västernorrlands	134	150	147	97	74	53	26	27	35	54	134	326	1,257
Jämtlands	83	74	79	56	59	18	19	5	3	11	11	42	460
Västerbottens	124	147	148	70	49	16	6	7	7	13	156	341	1,084
Norrbottnens	95	102	123	96	88	45	29	14	21	36	66	117	832
Summa	2,553	2,949	3,015	2,085	1,833	890	431	262	324	547	1,218	2,753	18,860

Tab. Nr 5. (Forts.) Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1909.

Sjukdomar, län (stad).	I n s j u k n a d e .												
	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa.
Älfsborgs län	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Skaraborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Värmlands	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Örebro	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Västmanlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kopparbergs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gäflleborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västernorrlands län	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Jämtlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västerbottens	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Norrbottnens	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	5	6	5	8	2	6	2	1	4	2	1	3	45
p. Smittosam ögonsjukdom (trachom).													
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Södermanlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östergötlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jönköpings	—	1	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	4
Kronobergs	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Kalmar	—	4	—	1	1	1	—	1	—	2	2	2	14
Gottlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	2
Kristianstads	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmöhus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Malmö stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hallands län	1	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	4
Göteborgs och Bohus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Göteborgs stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Älfsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skaraborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Värmlands	—	1	—	—	2	—	—	—	4	—	2	1	10
Örebro	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2
Västmanlands	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Kopparbergs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gäflleborgs	2	—	—	—	1	2	—	—	—	1	—	—	6
Västernorrlands	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	4
Jämtlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västerbottens	—	—	1	1	—	—	—	—	2	—	2	—	6
Norrbottnens	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3
Summa	5	7	3	3	5	3	6	4	7	3	8	4	58
q. Lunginflammation (och lungsäcksinflammation).													
Stockholms stad	48	74	79	57	57	39	18	18	13	12	25	38	478
Stockholms län	57	75	101	94	66	43	20	17	15	19	27	38	572
Uppsala	43	30	39	35	39	26	20	12	17	21	9	20	311
Södermanlands	54	43	75	72	64	17	16	16	14	25	25	53	474
Östergötlands	54	45	58	42	65	67	40	24	18	26	45	36	520
Jönköpings	101	88	122	107	127	118	61	30	42	47	56	63	962
Kronobergs	30	39	33	28	38	36	13	13	10	9	20	29	298
Kalmar	48	65	59	75	93	66	32	29	29	41	41	57	635
Gottlands	21	14	22	11	28	20	10	12	5	11	4	12	170
Blekinge	63	83	83	55	76	42	19	18	16	23	31	39	548
Kristianstads	75	75	78	87	115	69	31	30	17	38	48	48	711
Malmöhus	120	117	165	119	156	102	80	47	41	59	73	110	1,189
Malmö stad	70	54	97	89	52	39	13	16	18	24	35	63	570
Hallands län	43	33	36	67	63	30	23	26	18	14	25	25	403
Göteborgs och Bohus	82	101	101	83	70	55	40	23	32	36	61	50	734
Göteborgs stad	39	52	60	42	44	55	35	21	28	44	40	79	539
Älfsborgs län	62	81	85	108	100	59	33	35	25	36	45	62	731
Skaraborgs	30	36	49	34	45	32	26	10	14	20	27	35	358
Värmlands	68	62	85	72	89	46	17	21	31	31	52	85	659
Örebro	69	56	70	62	83	48	41	32	38	35	50	45	629
Västmanlands	78	62	52	41	74	42	33	25	29	39	50	53	578
Kopparbergs	145	115	130	120	152	110	64	44	39	43	66	79	1,107
Gäflleborgs	137	122	107	117	123	107	46	52	54	47	64	89	1,065
Västernorrlands	98	108	119	111	135	102	57	46	34	61	79	112	1,062
Jämtlands	47	51	37	54	50	37	29	14	9	14	33	32	407
Västerbottens	140	113	125	112	97	72	40	16	28	47	58	67	915
Norrbottnens	54	51	56	59	96	69	29	24	27	34	56	74	629
Summa	1,876	1,845	2,123	1,953	2,197	1,548	886	671	661	850	1,145	1,493	17,254

Tab. Nr 5. (Forts.) Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1909.

Sjukdomar, län (stad).	I n s j u k n a d e.												Summa.
	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	
r. Akut katarr i mage och tarmar, diarré.													
Stockholms stad	75	67	71	54	62	65	85	84	85	83	75	100	906
Stockholms län	131	126	95	111	123	135	178	182	105	112	90	122	1,510
Uppsala	54	37	38	34	23	56	70	55	65	37	47	38	554
Södermanlands	63	74	88	74	77	80	129	75	57	79	53	58	907
Östergötlands	93	112	90	89	82	105	162	186	152	122	100	103	1,396
Jönköpings	61	53	54	55	68	82	94	77	85	96	48	71	844
Kronobergs	37	29	37	41	42	59	50	49	40	45	36	45	510
Kalmar	58	52	44	67	52	79	64	71	65	59	58	53	722
Gottlands	20	16	18	22	14	17	29	27	31	13	12	15	234
Blekinge	85	52	48	69	60	84	92	97	116	84	73	99	959
Kristianstads	78	69	70	75	79	85	106	102	88	71	71	57	951
Malmöhus	216	196	178	197	192	203	215	175	201	208	165	214	2,360
Malmö stad	92	83	107	89	71	115	95	83	130	98	89	120	1,172
Hallands län	51	51	59	65	44	52	102	103	60	48	45	53	733
Göteborgs och Bohus	48	40	43	93	57	74	68	83	63	65	45	36	715
Göteborgs stad	34	38	63	48	28	45	35	41	43	36	42	44	497
Älfsborgs län	98	106	116	82	138	158	163	98	87	117	107	60	1,330
Skaraborgs	34	37	44	29	44	65	81	72	42	48	43	46	585
Värmlands	100	86	83	82	98	99	153	156	144	106	66	83	1,256
Örebro	111	96	94	98	96	103	144	152	117	87	95	93	1,266
Västmanlands	114	59	68	86	61	98	152	119	73	88	92	98	1,108
Kopparbergs	115	106	85	102	125	149	197	125	121	83	89	111	1,408
Gäflleborgs	113	76	79	80	90	127	231	237	168	129	72	82	1,484
Västernorrlands	108	92	81	84	111	142	229	164	98	90	79	114	1,392
Jämtlands	179	140	165	158	134	103	95	53	44	70	94	103	1,338
Västerbottens	75	60	86	101	94	132	181	124	92	84	76	84	1,189
Norrbottnens	124	94	100	119	93	112	178	141	106	118	111	118	1,414
Summa	2,367	2,047	2,104	2,204	2,158	2,624	3,378	2,981	2,478	2,276	1,973	2,220	28,760

Tab. Nr 6. Af vederbörande läkare verkställda ämbetsresor för farsoters och smittosamma sjukdomars hämmande m. m. samt utgifter för allmän hälso- och sjukvård år 1909.

Län.	Ä m b e t s r e s o r .																Kostnad för försä- provialäkarnas inspektionsresor.	U t g i f t e r f ö r							
	Barnför- lämning.	Smittkoppor.	Scharlakansfeber.	Fläcktyfus.	Tarmtyfus.	Rödsof.	Difteri och strypstika.	Spektiska.	Veerisk sjukdom.	Sinesisjukdom.	Andra sjukdomar.	Vaccination.	För allmän hälsovård.	För mottag- ningar och sjukvård.	Summa resor.	Resor för hälso- och sjukvård.		Resor för hälso- sjuksjukvård.	Bistående i sjuk- vården inom provinsialläkar- distrikten.	Summa.					
																					1	2	3	4	5
Stockholms län	—	—	58	—	1	—	34	2	—	26	—	—	1	—	122	774	63	1,512	18	3,028	94	2,504	75	7,045	87
Uppsala	1	—	27	—	7	—	34	—	—	4	6	—	5	—	84	527	45	304	34	2,408	66	2,274	92	4,987	92
Södermanlands	3	—	62	—	2	1	16	—	—	34	5	—	—	—	123	812	32	840	37	2,764	85	1,696	—	5,301	22
Östergötlands	2	—	48	—	4	—	22	—	1	13	8	—	—	—	98	709	95	666	70	3,133	10	1,336	25	5,136	05
Jönköpings	2	—	21	—	5	—	61	—	—	13	12	—	—	—	114	753	98	1,782	34	4,280	52	1,593	70	7,656	56
Kronobergs	2	—	20	—	5	—	88	—	—	35	9	—	—	—	159	625	13	453	92	3,260	70	467	80	4,182	42
Kalmar	4	—	57	—	12	—	70	—	1	12	7	—	—	—	163	723	32	1,135	86	4,734	40	1,829	50	7,699	76
Gottlands	—	—	14	—	8	—	44	—	1	22	18	—	2	5	114	273	48	818	67	1,157	69	472	60	2,448	96
Blekinge	—	—	6	—	1	—	25	—	—	4	1	—	—	—	37	1,072	27	357	68	1,548	25	1,466	40	3,372	33
Kristianstads	2	—	23	—	6	—	48	—	—	52	7	—	3	—	141	610	44	872	42	1,795	46	6,154	40	8,822	28
Malmöhus	—	4	15	—	9	—	56	—	—	54	—	—	—	24	142	834	15	1,617	45	3,378	65	3,648	—	8,644	10
Hallands	—	—	22	—	5	1	48	—	—	12	13	—	—	—	101	600	80	533	30	3,339	66	459	—	4,331	96
Göteborgs o. Bohus	—	—	38	—	8	—	74	—	—	76	5	—	—	—	201	749	34	1,843	68	5,463	65	1,899	20	9,206	53
Älfsborgs	—	—	22	—	11	—	37	—	—	70	11	—	—	—	151	1,034	58	1,511	66	3,395	44	1,531	40	6,437	90
Skaraborgs	3	—	5	—	16	—	53	—	—	24	14	—	—	—	115	627	41	662	82	2,937	06	1,496	—	5,095	88
Värmlands	2	—	14	—	2	2	20	—	—	18	2	—	—	—	60	964	61	1,142	96	3,382	09	3,398	85	7,923	90
Örebro	2	—	48	—	5	—	16	—	—	8	2	—	—	—	81	—	—	177	16	2,007	93	720	—	3,005	09
Västmanlands	—	—	19	—	5	—	12	—	—	9	5	—	—	—	50	555	69	652	57	1,998	67	703	—	3,354	24
Kopparbergs	1	—	11	—	1	—	15	11	—	13	—	1	—	—	53	888	66	1,559	11	2,272	74	2,310	90	6,142	75
Gäflleborgs	—	—	21	—	5	—	52	1	2	—	2	—	—	—	83	288	96	684	04	3,733	45	1,582	40	5,999	89
Västernorrlands	2	—	38	—	5	—	23	—	1	24	3	—	—	—	96	1,574	22	904	68	1,443	68	970	85	3,319	21
Jämtlands	—	—	2	—	—	—	5	—	—	11	1	—	—	3	22	1,305	04	1,916	11	3,667	96	996	65	6,580	72
Västerbottens	15	—	21	—	3	4	28	—	—	66	16	—	—	5	158	1,520	48	3,495	76	5,344	06	792	20	9,632	02
Norrbottnens	1	—	9	—	2	—	28	—	—	14	1	—	2	13	70	1,303	07	3,138	12	4,197	05	1,760	—	9,095	17
Summa	42	4	621	—	128	8	889	14	6	614	148	1	13	50	2,538	19,129	98	28,583	30	74,674	66	42,064	77	145,322	73

Tab. N:r 7. Provinsial-, extra provinsial-, stads- och stadsdistriktsläkare samt andra praktiserande läkare, tandläkare, barnmorskor och af kommun eller landsting anställda sjuksköterskor inom hvarje län vid 1909 års slut.

1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov., prov., extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra praktiserande läkare.	Tandläkare.	Barnmorskor.	Sjuksköterskor.	Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov., prov., extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra praktiserande läkare.	Tandläkare.	Barnmorskor.	Sjuksköterskor.
Stockholms stad	18	249	121	173	—	Julita exprld	1	—	—	3	—
Stockholms län:						Kungsörs (länsdel)	—	—	—	1	—
Stockholms prld	2	7	—	39	10	Oxelösunds >	1	—	—	1	—
Norrtälje >	1	—	—	13	1	Summa å länets landsbygd	14	4	1	68	2
Sigtuna >	1	1	—	11	1	Nyköping	2	2	2	5	1
Sotholms >	1	3	—	8	1	Eskilstuna	3	2	5	18	—
Östhammars >	1	1	—	9	1	Torshälla	1	—	—	1	—
Botkyrka exprld	1	—	—	1	1	Strängnäs	2	—	1	2	—
Dalarö >	1	—	—	3	1	Mariefred	1	—	—	1	—
Djursholms >	1	2	—	2	1	Trosa	1	—	—	1	—
Gräsö >	—	—	—	1	—	Summa i länets städer	10	4	8	28	1
Rimbo >	1	—	—	9	1	Summa för hela länet	24	8	9	96	3
Skebo >	1	1	—	4	1	Östergötlands län:					
Sundbybergs >	1	2	—	3	1	Linköpings prld	2	2	1	25	3
Väddö >	1	—	—	1	—	Boxholms >	1	—	—	8	1
Värmdö >	1	—	—	5	1	Kisa >	1	1	—	9	1
Österåkers >	1	—	—	2	1	Söderköpings >	1	1	—	25	1
Summa å länets landsbygd	15	17	—	111	22	Tjällmo	1	1	—	7	1
Södertälje	2	2	2	3	1	Odeshögs >	1	—	—	4	—
Vaxholm	1	—	—	2	1	Motala östra exprld	1	—	—	—	1
Norrtälje	1	1	1	2	1	Reijmyre >	1	—	—	2	1
Östhammar	—	—	—	—	—	Stegeborgs >	1	—	—	3	1
Öregrund	1	—	—	1	—	Torpa	1	—	—	—	1
Sigtuna	—	—	—	—	—	Valdemarsviks >	1	—	—	2	1
Summa i länets städer	5	3	3	8	3	Åtvidabergs >	1	—	1	4	1
Summa för hela länet	20	20	3	119	25	Summa å länets landsbygd	13	5	2	89	13
Uppsala län:						Linköping	3	6	6	8	—
Uppsala prld	2	—	—	16	1	Norrköping	3	14	11	14	—
Enköpings >	1	—	—	13	1	Söderköping	1	1	—	1	—
Tibble >	1	—	—	6	1	Motala	1	1	2	5	—
Tierps >	1	—	—	5	1	Vadstena	1	3	1	3	—
Dannemora exprld	1	—	—	3	—	Skeninge	1	1	—	2	1
Löfsta >	1	—	—	4	—	Summa i länets städer	10	26	20	33	1
Ålfrarleö >	1	—	—	5	—	Summa för hela länet	23	31	22	122	14
Summa å länets landsbygd	8	—	—	52	4	Jönköpings län:					
Uppsala	3	17	7	10	4	Jönköpings prld	2	1	—	13	1
Enköping	1	1	1	3	—	Eksjö >	1	—	—	7	—
Summa i länets städer	4	18	8	13	4	Gislaveds >	1	1	—	8	—
Summa för hela länet	12	18	8	65	8	Hvetlanda >	1	—	—	6	—
Södermanlands län:						Vrigstads >	1	2	—	11	—
Nyköpings prld	2	—	—	9	1	Värnamo >	1	—	—	11	—
Daga >	1	—	—	1	—	Hvetlanda exprld	1	—	1	1	—
Eskilstuna >	1	—	—	9	—	Mulseryds >	1	—	—	2	—
Katrineholms >	1	1	1	7	—	Nässjö >	1	1	1	3	—
Malmköpings >	1	2	—	7	1	Södra Unnarvads >	1	—	—	3	—
Strängnäs >	1	—	—	11	—	Tranås >	1	3	1	4	—
Trosa >	1	—	—	4	—	Värnamo >	1	1	1	3	—
Vingåkers >	1	1	—	4	—	Summa å länets landsbygd	13	9	4	72	1
Aspa exprld	1	—	—	5	—						
Björkviks >	1	—	—	3	—						
Björnlunda >	1	—	—	3	—						

Tab. N:r 7. (Forts.) **Provinsial-, extra provinsial-, stads- och stadsdistriktsläkare samt andra praktiserande läkare, tandläkare, barnmorskor och af kommun eller landsting anställda sjuksköterskor inom hvarje län vid 1909 års slut.**

1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov., prov., extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra praktiserande läkare.	Tandläkare.	Barnmorskor.	Sjuksköterskor.	Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov., prov., extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra praktiserande läkare.	Tandläkare.	Barnmorskor.	Sjuksköterskor.
Jönköping	3	5	5	14	2	Blekinge län:					
Ekajö	1	3	2	4	2	Karlskrona prld	2	1	—	16	4
Greena	1	1	—	1	—	Jämshögs >	1	—	—	15	3
Summa i länets städer	5	9	7	19	4	Ronneby >	1	—	—	9	7
Summa för hela länet	18	18	11	91	5	Kyrkhults exprld	1	—	—	1	1
Kronobergs län:						Summa å länets landsbygd	5	1	—	41	15
Värjö prld	2	1	—	23	1	Karlskrona	1	15	4	11	4
Lenhofda >	1	1	—	7	—	Ronneby	1	1	1	2	2
Ljungby >	1	3	1	20	2	Karlshamn	2	3	2	3	2
Tingsryds >	1	—	—	7	1	Sölvesborg	1	1	—	1	2
Elmhults exprld	1	—	—	6	1	Summa i länets städer	5	20	7	17	10
Grönskåra > (länsdel)	—	—	—	1	1	Summa för hela länet	10	21	5	58	25
Ryds >	1	—	—	4	1	Kristianstads län:					
Åsheda >	1	—	—	1	—	Kristianstads prld	2	—	—	30	8
Summa å länets landsbygd	8	5	1	69	9	Broby >	1	1	—	10	5
Växjö	1	6	4	4	2	Brösarps >	1	—	—	14	2
Summa för hela länet	9	11	5	73	11	Hammenhögs >	1	2	—	29	1
Kalmar län:						Hessleholms >	1	4	2	25	5
Kalmar prld	2	—	—	10	1	Ängelholms >	1	1	—	24	5
Högsby >	1	1	—	4	1	Jämshögs > (länsdel)	—	—	—	2	1
Måilla >	1	1	—	4	2	Båstads exprld	1	—	—	3	1
Oskarhamns >	1	—	—	5	1	Klippans >	1	1	—	12	5
Söderåkra >	1	—	—	6	1	Västra Vrams >	1	—	—	8	2
Tjuts >	1	—	—	15	2	Åhus >	1	—	—	3	1
Vimmerby >	1	1	—	10	1	Elmhults > (länsdel)	—	—	—	1	—
Ölands norra >	1	—	—	6	1	Hörs > ()	—	—	—	1	—
Ölands södra >	1	—	—	8	2	Summa å länets landsbygd	11	9	2	162	86
Grönskåra exprld	1	—	—	2	1	Kristianstad	2	4	4	5	1
Mörtfors >	1	—	—	3	1	Simrishamn	1	1	1	2	1
Nybro >	1	—	—	5	1	Ängelholm	—	5	2	2	—
Stranda >	1	1	1	3	1	Summa i länets städer	3	10	7	9	2
Valdemarsviks > (länsdel)	—	—	—	1	—	Summa för hela länet	14	19	9	171	88
Summa å länets landsbygd	14	4	1	82	16	Malmöhus län:					
Kalmar	2	4	3	7	—	Malmö prld	2	—	—	41	4
Oskarhamn	1	2	1	5	—	Anderslöfs >	1	—	—	17	2
Västervik	1	4	3	6	—	Hälsingborgs >	1	1	—	36	6
Vimmerby	1	—	—	1	—	Hörby >	1	1	—	14	2
Borgholm	—	1	—	1	—	Åsums >	1	2	—	33	3
Summa i länets städer	5	11	7	20	—	Bjufs exprld	1	—	—	2	1
Summa för hela länet	19	15	8	102	16	Eslöfs >	1	3	2	11	1
Gottlands län:						Hvellinge >	1	—	—	15	1
Visby prld	2	—	—	11	—	Höganäs >	1	2	1	17	7
Hemse >	1	—	—	12	1	Hör >	1	—	—	6	1
Slite >	1	1	—	10	1	Kjeflinge >	1	1	—	14	3
Klintehamns exprld	1	—	—	4	—	Limhamns >	1	1	—	5	2
Ljugarns >	1	—	—	3	—	Löberöds >	1	—	—	10	1
Summa å länets landsbygd	6	1	—	40	2	Skurups >	1	2	1	5	1
Visby	1	5	3	3	8	Svedala >	1	—	—	6	1
Summa för hela länet	7	6	3	43	10	Teckomatorps >	1	—	—	11	1
						Trelleborgs >	1	—	—	10	1
						Veberöds >	1	—	—	10	1
						Summa å länets landsbygd	19	13	4	263	39
						Malmö	4	38	13	54	—
						Lund	2	20	6	29	—

Tab. N:r 7. (Forts.) **Provinsial-, extra provinsial-, stads- och stadsdistriktsläkare samt andra praktiserande läkare, tandläkare, barnmorskor och af kommun eller landsting anställda sjuksköterskor inom hvarje län vid 1909 års slut.**

1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov., prov., extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra praktiserande läkare.	Tandläkare.	Barnmorskor.	Sjuksköterskor.	Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov., prov., extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra praktiserande läkare.	Tandläkare.	Barnmorskor.	Sjuksköterskor.
Landskrona	2	5	3	7	1	Marcks prld	1	—	—	8	1
Hälsingborg	3	15	6	20	—	Melleruds >	1	1	—	6	1
Ystad >	2	3	3	7	—	Norra Dalslands >	1	1	—	9	2
Trelleborg	1	2	1	6	—	Svenljunga >	1	—	—	8	2
Skanör med Falsterbo	—	—	—	—	—	Ulricehamns >	1	—	—	10	1
Summa i länets städer	14	33	32	123	1	Bjerke exprld	1	—	—	2	1
Summa för hela länet	33	96	36	336	40	Eds >	1	—	—	6	1
Hallands län:						Herrljunga >	1	—	1	11	1
Halmstads prld	2	—	—	18	3	Högsäters >	1	—	—	4	1
Falkenbergs >	1	—	—	22	4	Kinna >	1	—	—	5	2
Kungälv >	1	—	—	12	1	Lilla Edets >	1	—	—	2	2
Båstads exprld (länsdel)	—	—	—	1	—	Trollhättans >	2	1	1	4	4
Oskarströms >	1	—	—	3	2	Tössbo >	1	—	—	2	1
Torups >	1	—	—	3	—	Summa å länets landsbygd	18	3	2	125	28
Ullareds >	1	—	—	3	1	Vänersborg	1	2	1	4	2
Summa å länets landsbygd	7	—	—	62	11	Alingsås	1	1	1	4	1
Halmstad	2	8	4	6	2	Borås	2	9	5	10	2
Laholm	1	1	1	1	—	Ulricehamn	1	1	1	3	—
Falkenberg	1	2	2	2	—	Åmål	1	—	1	3	—
Varberg	1	4	3	4	2	Summa i länets städer	6	13	9	24	5
Kungälv	1	—	—	1	—	Summa för hela länet	24	16	11	149	33
Summa i länets städer	6	15	10	14	4	Skaraborgs län:					
Summa för hela länet	13	15	10	76	15	Mariestads prld	2	—	—	19	1
Göteborgs och Bohus län:						Falköpings >	1	—	—	18	1
Göteborgs prld	2	1	—	23	2	Hjo >	1	2	—	16	1
Håby >	1	—	—	20	1	Hofva >	1	—	—	8	1
Jörlanda >	1	—	—	6	1	Lidköpings >	1	—	—	21	1
Orusts >	1	—	—	4	1	Vara >	1	2	1	14	1
Tanums >	1	—	—	7	1	Grüstorps exprld	1	—	—	8	1
Uddevalle >	1	—	—	4	—	Tidaholms >	1	1	1	3	1
Fiskebäckskils exprld	1	—	—	3	—	Töreboda >	1	—	—	3	1
Fjällbacka >	1	—	—	4	—	Summa å länets landsbygd	10	5	2	110	9
Fässbergs >	1	—	—	4	—	Mariestad	1	1	1	3	—
Kungshamn >	1	—	—	5	—	Lidköping	1	3	1	5	—
Ljungskile >	1	—	—	3	—	Skara	2	2	2	5	—
Orusts västra >	1	—	—	8	1	Sköfde	1	5	2	6	—
Strömstads >	1	—	—	5	—	Falköping	1	3	1	4	—
Styrö >	1	—	—	3	—	Hjo	1	—	1	1	—
Tjörns >	1	—	—	5	1	Summa i länets städer	7	14	8	24	—
Summa å länets landsbygd	16	1	—	104	8	Summa för hela länet	17	19	10	134	9
Göteborg	13	71	26	115	—	Värmlands län:					
Kungälv	1	—	—	1	—	Karlstads prld	2	1	—	13	1
Marstrand	1	—	—	1	—	Arvika >	1	—	—	12	1
Lyskil	2	—	1	3	—	Dalby >	1	—	—	5	1
Uddevalle	2	3	3	7	—	Filipstads >	1	—	—	14	1
Strömstad	—	2	2	1	1	Nedre Fryksdalens >	1	2	1	7	1
Summa i länets städer	19	76	32	128	1	Näs >	1	2	—	7	1
Summa för hela länet	35	77	32	232	9	Silbodals >	1	—	—	5	1
Älfsborgs län:						Visnums >	1	—	—	6	1
Vänersborgs prld	2	—	—	10	2	Öfre Fryksdalens >	1	—	—	5	1
Alingsås >	1	—	—	22	3	Arvika exprld	1	1	3	6	—
Borås >	1	—	—	16	3	Charlottenbergs >	1	—	—	3	—

Tab. N:r 7. (Forts.) **Provinsial-, extra provinsial-, stads- och stadsdistriktsläkare samt andra praktiserande läkare, tandläkare, barnmorskor och af kommun eller landsting anställda sjuksköterskor inom hvarje län vid 1909 års slut.**

1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov., prov.-, extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra praktiserande läkare.	Tandläkare.	Barnmorskor.	Sjuksköterskor.	Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov., prov.-, extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra praktiserande läkare.	Tandläkare.	Barnmorskor.	Sjuksköterskor.
Gillberga exprld	1	—	—	2	—	Kopparbergs län:					
Glava >	1	—	—	3	—	Falu prld	2	1	—	13	2
Järnskogs >	1	—	—	4	—	Grangärde >	1	—	—	2	1
Kils >	1	—	—	5	—	Hedemora >	1	1	—	6	1
Malsjö >	1	—	—	5	—	Leksands >	1	—	—	9	1
Molkoms >	1	—	—	5	—	Mora >	1	—	1	5	1
Ransåters >	1	—	—	4	—	Nås >	1	1	—	9	1
Töckemarks >	1	—	—	1	—	Avesta exprld	1	—	1	4	—
Uddeholms >	1	—	—	8	1	By >	1	—	—	2	—
Summa å länets landsbygd	21	6	4	120	10	Grängesbergs >	1	—	—	1	—
Karlstad	2	4	4	13	2	Husby >	1	—	—	3	—
Kristinehamn	2	1	2	6	1	Lima >	1	—	—	4	—
Filipstad	1	1	2	3	1	Ludvika >	1	—	1	2	—
Summa i länets städer	5	6	8	22	4	Malunga >	1	—	—	3	1
Summa för hela länet	26	12	12	142	14	Orsa >	1	—	—	2	1
Örebro län:						Rättviks >	1	1	—	5	1
Örebro prld	2	—	—	15	2	Smedjebackens >	1	1	1	5	—
Askersunds >	1	—	—	5	1	Stora Tuna >	1	2	1	7	—
Nora >	1	—	—	4	—	Svärdsjö >	1	—	—	4	—
Karlskoga >	1	1	1	8	2	Särna >	1	—	—	2	—
Grythyttededs >	1	—	—	5	1	Ålfdalens >	1	—	—	2	1
Summa å länets landsbygd	15	3	1	75	13	Summa å länets landsbygd	21	7	5	90	11
Askers exprld	1	—	—	4	1	Falun	1	6	3	9	2
Edsbergs >	1	—	—	6	—	Säter	1	—	—	1	—
Fellingsbro >	1	—	—	2	1	Hedemora	1	—	1	1	—
Hallsbergs >	1	—	—	10	1	Summa i länets städer	3	6	4	11	2
Hjortkvarns >	1	—	—	2	—	Summa för hela länet	24	13	9	101	13
Lindesbergs >	1	—	—	3	1	Gäflleborgs län:					
Ljusnarsbergs >	1	2	—	5	1	Gäflle prld	2	—	—	11	2
Ramsbergs >	1	—	—	4	—	Alfta >	1	—	—	4	1
Ämmebergs >	1	—	—	2	2	Hudiksvalls >	1	—	—	6	1
Summa å länets landsbygd	15	3	1	75	13	Järfso >	1	1	—	6	1
Örebro	3	12	7	16	4	Söderhamns >	1	1	—	13	1
Askersund	1	—	—	1	—	Arbrå exprld	1	—	—	2	—
Nora	1	—	1	1	—	Bergsjö >	1	—	—	5	1
Lindesberg	1	—	2	1	1	Bollnäs >	1	1	2	5	1
Summa i länets städer	6	12	10	19	5	Delsbo >	1	—	—	3	1
Summa för hela länet	21	15	11	94	18	Enångers >	1	—	—	2	—
Västmanlands län:						Färila >	1	—	—	1	—
Västerås prld	2	—	—	26	1	Gysinge >	1	—	—	3	3
Heby >	1	—	—	14	1	Hofors >	1	—	—	8	2
Norbergs >	1	1	—	5	1	Ljusne >	1	—	—	2	4
Kungsörs exprld	1	—	—	3	—	Loos >	1	—	—	1	1
Ramnäs >	1	—	—	3	—	Ockelbo >	1	—	—	3	1
Skinnskattebergs >	1	—	—	2	—	Ofvanåker >	1	—	—	1	—
Västanfors >	1	—	—	2	—	Sandviken >	1	2	—	4	—
Oster-Våla >	1	—	—	3	1	Summa å länets landsbygd	19	5	2	80	20
Summa å länets landsbygd	9	1	—	58	4	Gäflle	3	9	6	15	—
Västerås	2	5	3	9	3	Söderhamna	2	4	3	8	—
Sala	2	3	2	5	1	Hudiksvall	1	2	1	3	—
Köping	1	2	1	5	1	Summa i länets städer	6	15	10	26	—
Arboga	2	1	1	3	—	Summa för hela länet	25	20	12	106	20
Summa i länets städer	7	11	7	22	5						
Summa för hela länet	16	12	7	80	9						

Tab. Nr 7. (Forts.) **Provinsial-, extra provinsial-, stads- och stadsdistriktsläkare samt andra praktiserande läkare, tandläkare, barnmorskor och af kommun eller landsting anställda sjuksköterskor inom hvarje län vid 1909 års slut.**

1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov.-, prov.-, extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra praktiserande läkare.	Tandläkare.	Barnmorskor.	Sjuksköterskor.	Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov.-, prov.-, extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra praktiserande läkare.	Tandläkare.	Barnmorskor.	Sjuksköterskor.
Västernorrlands län:						Norrbottnens län:					
Härnösand prld	2	1	1	9	2	Bjurholms exprld	1	—	—	3	—
Fjällsjö >	1	1	—	3	2	Burträsk >	1	—	—	6	1
Skogs >	1	—	—	10	4	Bygdeå >	1	—	—	4	—
Sollefteå >	1	5	2	11	4	Byske >	1	—	—	7	1
Sundavalla >	1	—	—	10	4	Degerfors >	1	—	—	5	1
Torps >	1	2	—	10	3	Dorotea >	—	—	—	3	—
Örnsköldsvik >	1	—	—	17	1	Jörns >	1	—	—	5	—
Alnö exprld	1	—	—	2	1	Löfångers >	1	—	—	3	—
Anundsjö >	1	—	—	3	1	Malå >	1	—	—	2	—
Gudmundrå >	1	—	—	4	1	Norsjö >	1	—	—	4	1
Indals-Lidens >	1	—	—	2	—	Sorsele >	—	—	—	2	—
Nätra >	1	—	—	3	—	Stensele >	—	—	—	2	—
Ramsle >	1	—	—	3	1	Tärna >	1	—	—	2	—
Tåsjö >	1	—	—	2	—	Vilhelmina >	1	—	—	7	—
Vifata varfs >	1	—	—	10	2	Summa å länets landsbygd	18	2	—	110	9
Ytterlännäs >	1	—	—	6	—	Umeå	1	3	2	6	2
Summa å länets landsbygd	17	9	1	105	26	Skellefteå	1	1	1	1	1
Härnösand	2	5	2	9	2	Summa i länets städer	2	4	3	7	3
Sundavall	2	6	4	12	4	Summa för hela länet	20	6	3	117	12
Örnsköldsvik	—	3	2	2	2	Västernorrlands län:					
Summa i länets städer	4	14	8	23	8	Jämtlands län:					
Summa för hela länet	21	23	9	128	34	Östersunds prld	2	1	—	18	3
Jämtlands län:						Norrbottnens län:					
Bergs >	1	—	—	5	1	Neder-Luleå prld	2	1	—	6	—
Hede >	1	—	—	3	1	Haparanda >	1	—	—	2	—
Ragunda >	1	1	—	5	1	Neder-Kalix >	1	—	—	8	2
Ströms >	1	—	—	4	3	Pajala >	1	—	—	3	1
Svegs >	1	—	—	4	1	Piteå >	1	2	—	10	1
Undersåkers >	1	1	—	9	1	Råneå >	1	—	—	4	1
Frostvikens exprld	1	—	—	1	1	Vittangi >	1	—	—	3	—
Föllinge >	1	—	—	3	1	Öfver-Kalix >	1	—	—	3	—
Hammerdals >	1	—	—	1	1	Öfver-Luleå >	1	3	1	4	1
Rätans >	1	—	—	3	—	Arjeplogs exprld	—	—	—	2	—
Stuguns >	1	—	—	3	—	Arvidsjaurs >	1	1	—	4	1
Summa å länets landsbygd	13	3	—	59	14	Edefors >	—	—	—	2	—
Östersund	1	7	4	9	4	Gellivare >	1	—	1	5	2
Summa för hela länet	14	10	4	68	18	Jockmocks >	1	—	—	4	1
Västerbottens län:						Norrbottnens län:					
Umeå prld	2	2	—	18	—	Kiruna >	1	1	—	4	2
Lycksele >	1	—	—	8	1	Malmbergets >	1	—	—	4	—
Nordmalings >	1	—	—	6	1	Ålsby >	1	—	—	4	1
Nysätra >	1	—	—	2	1	Öfver-Torneå >	1	—	—	3	—
Skellefteå >	1	—	—	16	—	Summa å länets landsbygd	17	8	2	75	13
Åsle >	1	—	—	5	2	Luleå	1	2	2	8	2
Summa å länets landsbygd	13	3	—	59	14	Piteå	1	—	—	2	2
Östersund	1	7	4	9	4	Haparanda	1	—	—	1	1
Summa för hela länet	14	10	4	68	18	Summa i länets städer	3	2	2	11	5
Västerbottens län:						Norrbottnens län:					
Umeå prld	2	2	—	18	—	Summa för hela länet	20	10	4	86	18
Lycksele >	1	—	—	8	1	Summa å rikets landsbygd	*) 327	121	34	2,222	335
Nordmalings >	1	—	—	6	1	Summa i rikets städer	156	639	342	790	82
Nysätra >	1	—	—	2	1	Summa i hela riket	483	760	376	3,012	417
Skellefteå >	1	—	—	16	—						
Åsle >	1	—	—	5	2						

*) Provinsialläkardistriktens antal uppgår till 139 och extra provinsialläkardistriktens till 169. De provinsialläkare och extra provinsialläkare, som äro bosatta i stad, hafva här räknats till landsbygden inom sina resp. distrikt.

Tab. Nr 8. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna från lasaretten angående intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme år 1909.

1	2		3	4	5	6	7	8	1	2		3	4	5	6	7	8
	Antal patienter									in-tagna.	döda.						
Kopparbergs län:								Jämtlands län:									
Falu lasarett	2,095	158	61,581	189	169	200	29	Östersunds lasarett	1,005	51	34,544	124	95	126	34		
Smedjebackens »	270	24	8,065	28	22	31	30										
Summa	2,365	182	69,646	217				Västerbottens län:									
Gäfleborgs län:								Norrbottnens län:									
Gäfle och Gästriklands lasarett	1,565	85	48,406	188	133	155	31	Haparanda lasarett	119	12	2,860	31	8	20	24		
Hudiksvalls »	975	46	33,925	128	93	106	35	Luleå »	657	25	24,048	77	66	79	37		
Söderhamns »	853	37	29,234	88	80	93	34	Piteå »	271	21	7,916	37	22	37	29		
Summa	3,393	168	111,565	404				Summa	1,047	58	34,824	145					
Västernorrlands län:								För hela riket									
Backe lasarett	287	18	8,238	32	23	—	29	85,811	5,035	2,692,132	8,978	7,376	—	314			
Härnösands » ²⁾	855	59	30,692	98	84	99	36										
Sollefteå »	691	19	22,009	87	60	73	32										
Sundsvalls »	2,069	112	55,013	200	151	181	27										
Örnsköldsviks »	856	34	29,818	92	82	103	35										
Summa	4,758	242	145,770	509													

¹⁾ Sabbatsberg: Uppgifterna från konvalescenthemmet äro ej medräknade. (Se Tab. Nr 14). — ²⁾ Uppsala: Af dessa platser tillhöra 18 barnbördsafdelningen och 46 tuberkulosafdelningen. — ³⁾ Uppgifterna omfatta ej upptagningsanstalterna för sinnessjuka i Nyköping, vid Lunds, Kristinehamns och Härnösands hospital. — ⁴⁾ Lund: Där af 21 å barnbördsafdelningen. — ⁵⁾ Malmö: Där af 31 å barnbördsafdelningen. — ⁶⁾ Uddevalla: Lasarettet under ombyggnad. — ⁷⁾ Sahlgrenska sjukhuset: Uppgifterna från konvalescentafdelningen äro ej medräknade. (Se Tab. Nr 14). — ⁸⁾ Västerås: Där af 6 å isoleringsrum.

Tab. Nr 9. Öfversikt öfver antalet intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme å de särskilda lasarettens olika afdelningar samt å upptagningsanstalterna för sinnessjuka år 1909.

1	2		3	4	5	6	7	8	1	2		3	4	5	6	7	8
	Antal patienter									in-tagna.	döda.						
A. Lasarettensafdelningar.								Nyköpings lasarett									
Stockholms stad:								Summa									
Kungl. Serafimerlasarettet	3,409	225	99,062	319	271	—	29	967	34	23,797	69	65	79	25			
Sjukhuset Eira	110	1	4,871	25	13	23	44	2,232	109	60,979	198						
Sabbatsbergs sjukhus ¹⁾	3,980	369	114,758	336	314	—	29	Östergötlands län:									
Sjukhuset St Göran, afdelning för hudsjukdomar ¹⁾	855	7	10,645 ²⁾	—	29	48	12	Finspångs lasarett	368	19	12,189	37	33	45	33		
Maria sjukhus	2,004	190	55,313	209	152	207	28	Kisa »	308	29	9,784	38	27	35	32		
Provisoriska sjukhuset	839	89	27,482	100	75	101	33	Linköpings »	848	52	34,653	150	95	127	41		
Summa	11,197	881	312,131	989				Söderköpings »	776	41	23,339	64	66	78	31		
Stockholms län:								Vadstena »									
Kungl. Serafimerlasarettet	1,117	105	35,543	80	97	—	32	980	40	26,597	88	73	99	27			
Sjukhuset Eira	161	4	6,347	23	17	29	39	Summa	3,280	181	107,162	377					
Löwenströmska lasarettet	566	33	14,975	54	41	52	26	Norrköpings stad:									
Norrtilje lasarett	548	28	15,647	50	43	52	29	Norrköpings sjukhus	1,196	58	32,189	123	88	124	27		
Södertälje »	340	24	12,001	44	33	43	35	Jönköpings län:									
Östhammars »	221	15	7,240	34	20	30	33	Jönköpings lasarett	1,367	80	41,969	136	115	—	31		
Summa	2,953	209	91,653	285				Ulfsparr-Hägerflychtska lasarettet i Eksjö	760	37	17,864	55	49	62	24		
Uppsala län:								Summa									
Akademiska sjukhuset i Uppsala ³⁾	2,726	180	86,399	238	237	—	32	2,127	117	59,833	191						
Södermanlands län:								Kronobergs län:									
Eskestuna lasarett	633	37	18,596	63	51	64	29	Ljungby lasarett	466	22	12,211	41	33	48	26		
Flens »	632	38	18,586	66	51	69	29	Växjö »	1,325	70	34,976	130	96	123	26		
Summa	1,265	75	37,182	129				Summa	1,791	92	47,187	171					

¹⁾ Sabbatsberg, St Göran: Tuberkulosafdelningen se Tab. Nr 14 Afd. Lungotsjukhus. — ²⁾ Fördelningen af sängantalet för veneriskt sjuka och för hudpatienter kan växla. Som antalet veneriskt sjuka öfverväger, upptages hela sängantalet (293) å afdeln. C. — ³⁾ Uppsala: Uppgifterna omfatta ej bröst- och barnbördsafdelningarna (se Tab. Nr 14).

Tab. Nr 9. (Forts.) Öfversikt öfver antalet intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme å de särskilda lasarettens olika afdelningar samt å upptagningsanstalterna för sinnessjuka år 1909.

Landstingsområde, sjukvårdsinrättning.	Antal patienter		Underhållsdagar.	Antal sjuk-sängar.	Medeltal vårdade för dag.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medel-längd af sjuk-hus-vistelsen, dagar.	Landstingsområde, sjukvårdsinrättning.	Antal patienter		Underhållsdagar.	Antal sjuk-sängar.	Medeltal vårdade för dag.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medel-längd af sjuk-hus-vistelsen, dagar.
	in-tagna.	döda.							in-tagna.	döda.					
Kalmar läns norra lands-tingsområde:								Skaraborgs län:							
Västerviks lasarett	941	69	33,394	106	91	110	35	Falköpings lasarett	1,443	54	37,408	136	102	137	26
Kalmar läns södra lands-tingsområde:								Lidköpings »	1,099	53	29,530	110	81	114	27
Borgholms lasarett	344	12	8,712	25	24	30	25	Mariestads »	885	39	24,809	72	68	85	28
Kalmar »	849	48	23,111	55	63	76	27	Summa	3,421	146	91,747	318			
Oskarshamn »	283	13	10,106	38	28	38	36	Värmlands län:							
Summa	1,476	73	41,929	118				Filipstads lasarett	186	28	7,373	50	20	43	40
Gottlands län:								Karlstads »	1,829	97	53,507	170	147	194	29
Visby lasarett	699	24	28,424	81	78	91	41	Summa	2,015	125	60,880	220			
Blekinge län:								Örebro län:							
Karlshamns lasarett	1,205	69	30,290	94	83	104	25	Örebro lasarett	1,747	90	47,679	150	131	152	27
Karlskrona »	1,408	78	31,822	100	87	105	23	Västmanlands län:							
Summa	2,613	147	62,112	194				Köpings lasarett	530	27	15,271	50	42	51	29
Kristianstads län:								Norbergs »	427	22	13,073	48	36	47	31
Kristianstads lasarett	1,225	76	45,206	125	124	140	37	Sala »	579	30	14,303	45	39	50	25
Simrishamns »	597	27	19,225	71	53	77	32	Västerås »	1,261	54	25,195	78	69	75	20
Ängelholms »	748	42	21,828	66	60	77	29	Summa	2,797	133	67,842	221			
Summa	2,570	145	86,259	262				Kopparbergs län:							
Malmöhus län:								Falu lasarett	2,028	158	56,060	160	154	—	28
Hälsingborgs lasarett	1,379	78	42,017	127	115	136	30	Smedjebackens »	270	24	8,065	28	22	31	30
Hörby »	497	28	12,720	54	35	50	26	Summa	2,298	182	64,125	188			
Landskrona »	514	27	15,397	58	42	54	30	Gäffleborgs län o. Gäffe stad:							
Lunds » ¹⁾	4,270	274	115,073	313	315	323	27	Gäffe och Gästriklands lasarett	1,473	85	40,187	150	110	137	27
Trelleborgs »	481	23	18,292	60	50	59	38	Hudiksvalls lasarett	936	43	28,564	100	78	90	31
Ystads »	468	34	15,266	60	42	61	33	Söderhamns »	803	37	22,191	55	61	72	28
Summa	7,609	464	218,765	672				Summa	3,212	165	90,942	305			
Malmö stad:								Västernorrlands län:							
Allmänna sjukhuset ²⁾	2,427	154	81,711	239	224	249	34	Bäcke lasarett	287	18	8,238	29	23	36	29
Hallands län:								Härnösands »	835	59	30,145	88	83	98	36
Halmstads lasarett	982	74	27,524	71	75	96	28	Sollefteå »	679	19	21,675	79	59	72	32
Varbergs »	816	45	20,791	50	57	64	25	Sundsvalls »	1,989	111	52,665	185	144	172	26
Summa	1,798	119	48,315	121				Örnsköldsviks »	851	34	29,662	88	81	103	35
Göteborgs och Bohus län:								Summa	4,641	241	142,385	469			
Kungälds lasarett	281	29	10,315	45	28	42	37	Jämtlands län:							
Strömstads »	339	14	7,226	36	20	—	21	Östersunds lasarett	953	51	29,501	100	81	109	31
Uddevalla »	722	37	27,591	?	76	95	38	Västerbottens län:							
Summa	1,342	80	45,132	81				Skellefteå lasarett	432	29	10,354	39	28	38	24
Göteborgs stad:								Umeå »	797	42	26,599	102	73	97	33
Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset	2,830	279	133,366	410	365	448	47	Summa	1,229	71	36,953	141			
Holtermannska sjukhuset, afd. för hudsjukd.	304	—	3,545	16	10	18	12	Norrbottnens län:							
Summa	3,134	279	136,911	426				Haparanda lasarett	116	12	2,790	26	8	19	24
Älfsborgs län:								Luleå »	621	25	22,472	66	62	73	36
Borås lasarett	1,046	73	36,825	113	101	108	35	Piteå »	266	21	7,746	31	21	36	29
Vänersborgs »	1,177	74	29,483	94	81	102	25	Summa	1,003	58	33,008	123			
Summa	2,223	147	66,308	207				För hela riket	77,650	4,790	2,311,855	7,314	6,334	—	298
								B. Afdelningar och upp-tagningsanstalter för sinnessjuka.³⁾							
								Stockholms stad:⁴⁾							
								Sjukhuset vid Långbro	126	1	1,633	320	—	—	—
								Paviljonger för män	201	20	35,146	—	105	127	190
								» » kvinnor	185	14	40,982	—	112	129	222
								Summa	512	35	80,761	320			

¹⁾ Lund: Uppgifterna omfatta ej barnbördsafdelningen och afdeln. för barnsjukdomar (se Tab. Nr 14). — ²⁾ Malmö: Uppgifterna omfatta ej barnbördsafdelningen. — ³⁾ Med undantag af uppgifterna från upptagningsanstalterna i Stockholm, Ulfunda, Uppsala, Nyköping, Växjö, Lund, Falkenberg, Göteborg, Vänersborg, Kristinehamn och Härnösand ingå samtliga de under denna rubrik meddelade uppgifterna å Tab. Nr 8. — ⁴⁾ Afdelningen för obotligt sinnessjuka vid Stockholms stads allm. försörjningsinrättning se Tab. Nr 14: F. Sjukhuset vid Långbro började beläggas den 6 Dec.

Tab. Nr 9. (Forts.) Öfversikt öfver antalet in tagna, döda, underhållsdagar samt utrymme å de särskilda lasarettens olika afdelningar samt å upptagningsanstalterna för sinnessjuka år 1909.

1	2		4	5	6	7	8	1	2		4	5	6	7	8
	Landstingsområde, sjukvårdsinrättning.	Antal patienter							Landstingsområde, sjukvårdsinrättning.	Antal patienter					
	in-tagna	döda	Underhållsdagar	Antal sjuk-sängar	Medel-tal vär-dade för dag	Högsta antalet vär-dade för dag	Medel-längd af sjuk-hus-vistelsen, dagar		in-tagna	döda	Underhållsdagar	Antal sjuk-sängar	Medel-tal vär-dade för dag	Högsta antalet vär-dade för dag	Medel-längd af sjuk-hus-vistelsen, dagar
Stockholms län:															
Upptagningsanstalten vid Ulf-sunda ¹⁾	28	1	9,503	27	26	27	339	Göteborgs stad:							
Uppsala län.								Upptagningsanst. vid Göteborgs hospital ²⁾							
Upptagn.-anst. vid Uppsala hosp. ²⁾	21	1	8,605	24	24	26	1 1/2 år	Älfsborgs län:							
Södermanlands län.								Borås lasarett							
Upptagningsanstalten i Nyköping ³⁾	24	—	7,021	20	19	20	292	Vänersborgs							
Östergötlands län:								Upptagningsanstalten vid Vänersborgs hospital ⁴⁾							
Vadstena lasarett	25	2	3,656	16	10	16	146	Summa							
Norrköpings stad:								Skaraborgs län:							
Norrköpings sjukhus	46	—	3,332	14	9	11	72	Falköpings lasarett							
Jönköpings län:								Mariestads							
Ulf-parre-Hägerflychtska lasarett i Eksjö	72	5	13,366	40	37	44	186	Summa							
Kronobergs län.⁴⁾								Värmlands län:							
Upptagn.-anst. vid Växjö hosp.	36	3	13,547	40	37	39	1 år	Upptagningsanstalten vid Kristinehamns hospital ¹⁰⁾							
Kalmar läns norra lands-tingsområde:								Örebro län:							
Västerviks lasarett	9	1	2,303	6	6	7	256	Örebro lasarett							
Kalmar läns södra lands-tingsområde:								Västmanlands län:							
Kalmar lasarett	4	—	1,022	3	3	3	255	Västerås lasarett							
Gottlands län:								Kopparbergs län:							
Visby lasarett	5	—	169	2	—	2	34	Falun lasarett							
Blekinge län:⁴⁾								Gäflleborgs län o. Gäflle stad:							
Karlskrona lasarett	5	—	1,006	3	3	3	201	Gäflle och Gästriklands lasarett							
Kristianstads län:								Hudiksvalls lasarett							
Kristianstads lasarett	35	—	3,930 ⁵⁾	42	11	37	112	Söderhamns							
Särishamns	1	—	1,040	3	3	3	?	Summa							
Angelholms	8	1	1,186	4	3	4	148	Västernorrlands län:							
Summa	44	1	6,156	49	—	—	—	Härnösands lasarett							
Malmöhus län:								Upptagningsanstalten vid Härnösands hospital ¹¹⁾							
Upptagn.-anst. vid Lunds hosp. ⁶⁾	37	3	8,397	28	23	26	227	Sundsvalls lasarett							
Malmö stad:								Summa							
Allmänna sjukhuset	134	4	10,391	34	28	33	78	Jämtlands län:							
Hallands län:								Östersunds lasarett							
Upptagn.-anst. i Falkenberg ⁷⁾	20	2	8,445	22	23	24	1 1/2 år	Västerbottens län:							
Varbergs lasarett	5	—	417	2	1	2	85	Umeå lasarett							
Summa	25	2	8,862	24	—	—	—	Norrbottnens län:							
Göteborgs och Bohus län:								Haparanda lasarett							
Uddevalle lasarett	53	3	8,454	24	23	25	160	Luleå							
								Piteå							
								Summa							
								För hela riket							
								1,595 79 273,392 1,003 749 — 171 4							
C. Afdelningar för vene-riskt sjuka.¹²⁾															
Stockholms stad:															
Sjukhuset St Göran								1,229 16 57,999 ¹³⁾ 293 159 218 47							
Sjukhuset Eira								690 — 16,112 55 44 70 23							
Summa								1,919 16 74,111 348							

¹⁾ Se näd. bref den 7 a 1906. — ²⁾ Se näd. bref d. 6 a 1902. — ³⁾ Se näd. bref den 28 11 1902. — ⁴⁾ Upptagningsanstalt vid Växjö hospital, gemensam för Kronobergs och Blekinge län. Se näd. bref d. 2 a 1904. — ⁵⁾ Från d. 9 11 1909. — ⁶⁾ Se näd. bref d. 12 a 1891 o. d. 5 7 1907. — ⁷⁾ Se näd. bref d. 25 a 1898. — ⁸⁾ Se näd. bref d. 29 a 1906. Anstalten började beläggas d. 9 a 1909. Ang. asylafdelningen se Tab. No 14: F. — ⁹⁾ Se näd. bref d. 9 a 1905. Anstalten började beläggas d. 20 a 1909. — ¹⁰⁾ Se näd. bref d. 29 a 1896. — ¹¹⁾ Se näd. bref d. 19 a 1899 o. d. 18 a 1909. — ¹²⁾ Samtliga under denna rubrik meddelade uppgifter ingå å Tab. Nr 8 — ¹³⁾ Omfattar äfven afdelningen för hudsjukdomar

Tab. Nr 9. (Forts.) Öfversikt öfver antalet intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme å de särskilda lasarettens olika afdelningar samt å upptagningsanstalterna för sinnessjuka år 1909.

1	2		4	5	6	7	8	1	2		4	5	6	7	8
	Landstingsområde, sjukvårds- inrättning.	Antal patienter							Under- hålls- dagar.	Antal sjuk- sängar.					
	in- tagna.	döda.							in- tagna.	döda.					
Stockholms län:															
Sjukhuset Eira	91	—	8,314	17	22	19	91	Hallands län:							
Uppsala län:															
Akademiska sjukhuset i Uppsala	59	2	2,049	25	6	12	35	Göteborgs och Bohus län:							
Södermanlands län:															
Eskilstuna lasarett	9	—	307	3	1	4	34	Göteborgs stad:							
Nyköpings »	9	—	189	4	—	2	21	Holtermannska sjukhuset							
Summa	18	—	496	7				Älfsborgs län:							
Östergötlands län:															
Vadstena lasarett	30	—	1,238	8	3	7	41	Borås lasarett							
Norrköpings stad:															
Norrköpings sjukhus	112	—	3,493	18	10	17	31	Vänersborgs »							
Jönköpings län:															
Jönköpings lasarett	25	—	762	14	2	—	30	Summa							
Kronobergs län:															
Ljungby lasarett	—	—	—	6	—	—	—	Skaraborgs län:							
Växjö »	19	—	610	10	2	4	32	Lidköpings lasarett							
Summa	19	—	610	16				Värmlands län:							
Kalmar läns norra lands- tingsområde:															
Västerviks lasarett	9	—	350	12	1	3	39	Karlstads lasarett							
Kalmar läns södra lands- tingsområde:															
Kalmar lasarett	4	—	99	8	—	2	25	Örebro län:							
Oskarshamn »	18	—	635	8	2	5	35	Örebro lasarett							
Summa	22	—	734	16				Västmanlands län:							
Gottlands län:															
Visby lasarett	8	—	177	4	—	2	22	Västerås lasarett							
Blekinge län:															
Karlsbamns lasarett	10	—	234	6	1	3	23	Kopparbergs län:							
Karlskrona »	18	—	241	12	1	3	13	Falu lasarett							
Summa	28	—	475	18				Gäflleborgs län o. Gäflle stad:							
Kristianstads län:															
Kristianstads lasarett	56	—	2,694	14	7	14	48	Gäflle och Gästriklands lasarett							
Simrishamns »	—	—	—	4	—	—	—	Hudiksvalls lasarett							
Ängelholms »	6	—	189	4	1	2	31	Söderhamns »							
Summa	62	—	2,883	22				Summa							
Malmöhus län:															
Lunds lasarett	263	1	7,612	30	21	29	29	Västernorrlands län:							
Malmö stad:															
Allmänna sjukhuset	234	1	7,152	24	20	26	31	Härnösands lasarett							
För hela riket															
	4,314	24	146,713	865	402	—	34.0	Sollefteå »							
								Sundsvalls »							
								Örnsköldsviks »							
								Summa							
								Jämtlands län:							
								Östersunds lasarett							
								Västerbottens län:							
								Umeå lasarett							
								Norrbottnens län:							
								Haparanda lasarett							
								Luleå »							
								Piteå »							
								Summa							
								För hela riket							

Tab. Nr 10. Sammanställning af uppgifterna angående lasarettens inkomster år 1909.

Landstingsområde (stad), lasarett.	I n k o m s t e r .					
	Summa.	D ä r a f g e n o m				
		patient- af- gifter.	afkast- ning af dona- tioner.	personl. sjuk- vårds- afgift.	anslag af landsting.	anslag af kommun.
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
Stockholms stad:						
Kungl. Serafimerlasarettet †)	449,311	72,257	34,826	—	95,492	126,463
Sabbatsbergs sjukhus	333,257	58,213	—	—	—	274,420
Sjukhuset St Göran	388,184	932,739	—	—	—	355,000
Maria sjukhus	174,152	24,467	—	—	—	148,330
Provisoriska sjukhuset	106,335	5,150	—	—	—	101,000
Sjukhuset Eira †)	77,851	—	911	35,219	25,614	7,500
Stockholms sinnessjukhus	204,894	21,431	—	—	—	183,463
Summa	1,733,984	214,257	35,737	35,219	121,106	1,196,176
Stockholms län:						
Löwenströmska lasarettet	31,314	12,638	3,485	—	12,500	—
Norrälta lasarett	38,094	12,845	710	1) —	2) 24,377	—
Södertälje	32,782	9,475	335	1) —	2) 22,617	—
Osthammars	19,872	6,646	—	1) —	2) 9,716	—
Stockholms läns upptagn.-anstalt	32,800	23,119	1,000	—	8,500	—
Summa	154,867	64,723	5,530	—	77,710	—
Uppsala län:						
Akademiska sjukhuset i Uppsala †)	216,634	75,237	15,575	24,400	69,178	1,000
Södermanlands län:						
Eskilstuna lasarett	39,344	11,257	—	1) —	2) 27,914	—
Flens	33,117	10,851	—	1) —	2) 21,834	—
Nyköpings	50,597	15,425	175	1) —	2) 34,431	—
Upptagningsanstalten i Nyköping	14,486	7,004	—	—	7,382	—
Summa	123,058	37,533	175	1) —	2) 84,179	—
Östergötlands län:						
Finspångs lasarett	23,758	8,652	—	1) —	2) 14,400	—
Kisa	17,854	5,753	—	1) —	2) 12,000	—
Linköpings	91,082	22,962	2,964	1) —	2) 64,886	—
Söderköpings	139,580	15,676	—	1) —	2) 121,945	—
Vadstena	102,111	20,474	—	1) —	2) 81,561	—
Summa	374,385	73,517	2,964	1) —	2) 294,792	—
Norrköpings stad:						
Norrköpings sjukhus	110,597	29,182	—	6,414	75,000	—
Jönköpings län:						
Jönköpings lasarett	105,772	37,831	—	12,530	54,825	—
Ulfspärre-Hägerflychtska lasarettet i Eksjö	76,999	35,825	1,013	—	40,000	—
Summa	182,771	73,656	1,013	12,530	94,825	—
Kronobergs län:						
Ljungby lasarett	35,707	7,036	—	7,700	20,250	—
Vaxjö	116,226	23,178	245	22,700	70,100	—
Summa	151,933	30,214	245	30,400	90,350	—
Kalmar läns norra lands- tingsområde:						
Västerviks lasarett	88,953	25,114	—	17,167	46,017	—
Kalmar läns södra lands- tingsområde:						
Borgholms lasarett	29,847	6,750	—	—	23,000	—
Kalmar	82,792	16,093	193	—	65,700	—
Oskarshamn	26,973	6,420	—	—	20,379	—
Summa	139,612	29,263	193	—	109,079	—
Gottlands län:						
Visby lasarett †)	80,437	28,484	144	11,400	39,710	—

Landstingsområde (stad), lasarett.	I n k o m s t e r .					
	Summa.	D ä r a f g e n o m				
		patient- af- gifter.	afkast- ning af dona- tioner.	personl. sjuk- vårds- afgift.	anslag af landsting.	anslag af kommun.
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
Blekinge län:						
Karlshamn lasarett	85,530	25,450	154	7,900	51,803	—
Karlskrona	98,559	27,166	700	14,500	54,232	—
Summa	184,089	52,616	854	22,400	106,035	—
Kristianstads län:						
Kristianstads lasarett	115,184	35,707	532	25,748	52,815	—
Simrishamns	65,091	12,980	—	7,867	43,906	—
Ängelholms	66,752	17,730	—	12,081	36,800	—
Summa	247,027	66,417	532	45,696	133,521	—
Malmöhus län:						
Hälsingborgs lasarett	141,164	34,157	476	—	106,161	—
Hörby	41,055	7,724	357	—	32,000	—
Landskrona	83,300	9,577	—	—	73,185	—
Lunds	462,239	117,165	13,405	73,189	263,306	—
Trelleborgs lasarett	82,150	10,533	—	—	71,500	—
Ystads	66,999	12,190	—	—	54,463	—
Upptagningsanstalten vid Lunds hospital	16,792	—	—	—	16,792	—
Summa	893,699	191,346	14,238	73,189	617,907	—
Malmö stad:						
Allmänna sjukhuset	320,297	108,755	—	12,661	—	193,947
Hallands län:						
Halmstads lasarett	72,079	16,288	1,795	1) —	2) 53,778	—
Varbergs	64,039	13,154	1,246	1) —	2) 42,480	—
Summa	136,118	29,442	3,041	1) —	2) 96,258	—
Göteborgs och Bohus län:						
Kungälv lasarett	22,887	3,975	—	1) —	2) 18,800	—
Strömstads	28,068	2,472	—	1) —	2) 25,500	—
Uddevalla	137,208	19,771	482	1) —	2) 115,155	—
Summa	188,163	26,218	482	1) —	2) 159,455	—
Göteborgs stad:						
Allm. o. Sahlgrenska sjukhuset	351,583	80,284	22,965	—	—	241,414
Holtermannska sjukhuset	59,409	2,568	—	13,432	—	42,900
Summa	411,292	82,852	22,965	13,432	—	284,314
Älfsborgs län:						
Borås lasarett	101,492	30,824	—	25,308	42,750	—
Vänersborgs	103,183	24,592	62	24,209	52,000	—
Summa	204,675	55,416	62	49,517	94,750	—
Skaraborgs län:						
Falköpings lasarett	86,153	34,257	—	—	51,800	—
Sinnessjukafdelningen i Falköping	22,421	6,871	—	—	1,550	—
Lidköpings lasarett	79,637	24,973	—	3,900	50,600	—
Mariestads	74,689	20,309	1,154	53,000	—	—
Summa	262,950	86,410	1,154	56,900	103,950	—
Värmlands län:						
Filipstads lasarett	27,530	6,124	—	1) —	2) 20,300	—
Karlstads	134,923	44,543	—	29,377	60,578	—
Summa	162,453	50,667	—	29,377	80,878	—
Örebro län:						
Örebro lasarett	124,661	50,178	—	42,714	30,990	—

Tab. N:r 10. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna angående lasarettens inkomster år 1909.

Landstingsområde (stad), lasarett.	I n k o m s t e r .						Landstingsområde (stad), lasarett.	I n k o m s t e r .					
	Summa.	D ä r a f g e n o m						Summa.	D ä r a f g e n o m				
		patient- af- gifter.	afkast- ning af dona- tioner.	person- sjuk- vårds- afgift.	anslag af landsting.	anslag af kommun.			patient- af- gifter.	afkast- ning af dona- tioner.	person- sjuk- vårds- afgift.	anslag af landsting.	anslag af kommun.
Västmanlands län:	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Köpings lasarett	35,997	11,466	—	7,336	17,195	—	Sundsvalls lasarett	132,335	45,804	3,859	1) —	2) 82,450	—
Norbergs »	31,170	10,094	1,034	3,428	16,400	—	Örnsköldsviks »	82,136	23,527	—	1) —	2) 58,450	—
Sala »	116,933	12,121	—	6,678	98,133	—	Summa	431,451	124,664	20,126	1) —	2) 281,189	—
Västerås »	104,538	82,060	—	9,037	63,300	—	Jämtlands län:						
Summa	288,638	65,741	1,034	26,479	195,028	—	Östersunds lasarett	93,870	37,018	1,080	22,693	31,942	—
Kopparbergs län:							Västerbottens län:						
Falu lasarett	160,748	52,124	2,839	46,588	59,197	—	Skellefteå lasarett	38,350	9,451	329	1) —	2) 28,450	—
Smedjebackens »	24,114	5,629	593	—	17,850	—	Umeå »	101,372	34,996	—	1) —	2) 65,800	—
Summa	184,862	57,753	3,432	46,588	77,047	—	Summa	139,722	44,447	329	1) —	2) 94,250	—
Gäffleborgs län o. Gäfle stad:							Norrbottens län:						
Gäfle och Gästriklands lasarett	113,403	48,242	1,991	18,966	42,673	—	Haparanda lasarett	9,681	2,820	589	6,256	—	—
Hudiksvalls »	101,444	32,592	—	13,899	53,979	—	Luleå »	77,894	28,545	—	11,554	36,600	—
Söderhamns »	77,575	30,213	—	14,957	31,038	—	Piteå »	23,308	6,275	525	6,107	10,400	—
Summa	292,402	111,047	1,991	47,822	127,690	—	Summa	110,883	37,640	1,114	23,917	47,000	—
Västernorrlands län:							För hela riket	8,034,543	1,959,807	134,010	4,030,751	1,675,437	—
Backe lasarett	36,151	7,140	—	1) —	2) 28,420	—							
Härnösands »	122,258	29,095	16,267	1) —	2) 72,900	—							
Sollefteå »	58,571	19,098	—	1) —	2) 38,969	—							

†) I den anförda summan inkomster ingår anslag af staten: till Serafimerlasarettet 120,000 kr., till Stockholms stads och läns kurhus 2,000 kr., till Akad. sjukhuset i Uppsala 5,000 kr., till lasarettet i Visby 600 kr., summa 127,600 kr. — 1) Sjukvårdsafgift ej uppgifven. — 2) Härin ingår äfven sjukvårdsafgiften. — 3) Serafimerlasarettet: Däraf 16,800 till polikliniken. — 4) St Göran: Däraf 14,096 kr. afgifter för Finsens ljusbehandling. — 5) Uppsala: Däraf 11,167 kr. af universitetet.

Tab. N:r 11. Sammanställning af uppgifterna angående lasarettens utgifter år 1909.

Län (stad), lasarett.	U t g i f t e r .														
	Summa.	D ä r a f f ö r													
		läke- medel.	mineral- vatten, is o. dylika förbruk- nings- artiklar.	1) för- bands- artik- lar.	patien- ternas utspis- ning.	annat kosthåll.	aföjnin- gar och pen- sioner.	upp- värm- ning och belys- ning.	tvätt och renhäll- ning, vatten.	kläder.	instru- ment och appara- ter.	inven- tarier af andra slag.	un- derhåll och mindre repara- tioner.	nybygg- nader och större repara- tioner.	
Stockholms stad:	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
Kungl. Serafimerlasarettet	415,403	25,472	2,890	24,492	87,320	50,645	79,848	43,226	7,276	14,578	17,317	12,286	23,274	6,203	
Sabbatsbergs sjukhus	331,111	13,167	16,395	13,757	68,165	30,123	69,563	34,355	30,714	8,099	10,526	8,318	14,983	—	
Sjukhuset St Göran	335,460	17,477	6,579	3,305	115,759	31,013	62,572	41,435	28,904	14,706	472	8,888	11,841	5,900	
Maria sjukhus	169,873	1,376	801	17,810	32,357	16,086	39,153	17,841	14,564	3,048	80	6,486	2,143	13,950	
Provisoriska sjukhuset	103,463	2,488	1,312	842	20,715	8,897	25,933	15,453	10,072	874	629	6,157	5,450	—	
Sjukhuset Eira	89,019	3,989	42	1,212	15,093	4,792	25,636	7,004	1,965	1,232	2,386	6,125	3,034	5,261	
Stockholms sinnessjukhus	204,894	2,938	827	1,169	64,099	22,470	47,638	21,173	20,282	2,689	135	7,941	6,286	—	
Stockholms län:															
Löwenströmska lasarettet	30,624	1,233	80	410	8,514	1,416	7,944	3,777	1,112	675	250	728	1,314	1,673	
Norrälja lasarett	36,971	2,667	353	2,272	10,440	2,044	7,610	5,138	1,989	301	546	1,300	1,051	—	
Södertälje »	33,822	1,111	799	1,582	7,592	2,500	7,710	4,965	1,531	397	214	446	573	2,057	
Östhammars »	16,964	1,348	107	261	4,182	1,000	4,755	1,617	807	623	349	1,178	13	631	
Stockholms läns upplagingsanstalt	28,114	132	—	—	8,706	—	9,745	4,230	1,433	—	—	2,183	1,685	—	
Uppsala län:															
Akademiska sjukhuset i Uppsala	272,349	14,792	16,530	8,799	86,531	31,517	37,626	29,666	6,026	9,432	3,653	13,392	5,148	—	
Södermanlands län:															
Eskilstuna lasarett	36,947	1,311	533	1,183	10,264	2,948	8,015	4,267	2,211	765	405	981	2,317	—	
Flens »	37,397	757	311	1,464	7,863	3,664	7,863	3,770	1,860	1,524	392	1,778	2,842	—	
Nyköpings »	49,094	2,954	863	1,842	13,942	3,504	10,570	6,727	1,909	1,369	369	1,178	1,900	—	

Tab. Nr 11. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna angående lasarettens utgifter år 1909.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	U t g i f t e r .													
	D ä r a f f ö r													
Län (stad), lasarett.	Summa.	läke- medel.	mineral- vatten, is o. dylika förbruk- nings- artiklar.	*) för- bands- artiklar.	paticn- ternas utspis- ning.	annat kosthåll.	allönn- gar och pen- sioner.	app- värm- ning och belys- ning.	tvätt och reuhäll- ning, vatten.	kläder.	instru- ment och appara- ter.	inven- tarier af andra slag.	un- derhåll och mindre repara- tioner.	nybygg- nader och större repara- tioner.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Östergötlands län														
(utom Norrköpings stad):														
Finspångs lasarett	24,262	1,341	774	1,075	6,139	2,055	5,216	3,277	1,001	548	878	1,055	493	—
Kisa »	17,299	1,232	—	331	5,030	1,085	4,816	1,624	285	151	327	649	1,330	—
Linköpings »	89,093	3,418	1,116	4,839	21,582	5,586	19,038	13,936	3,813	1,298	955	3,411	2,254	4,836
Söderköpings »	114,358	3,006	327	1,520	12,209	2,169	10,462	6,645	2,670	3,000	353	149	3,745	70,464
Vadstena »	143,186	2,348	901	1,533	19,370	3,788	13,110	16,412	936	205	1,183	15,438	1,327	63,356
Norrköpings stad:														
Norrköpings sjukhus	103,132	3,117	1,503	2,622	21,272	5,218	25,293	15,876	12,676	5,518	638	2,613	3,740	—
Jönköpings län:														
Jönköpings lasarett	124,536	4,085	874	8,654	19,973	15,288	22,927	20,906	2,189	1,896	1,421	4,742	4,787	9,488
Ulfspårre-Hägerflychtska lasarettet i Eksjö	74,754	1,332	567	4,316	15,668	5,463	16,168	15,208	1,432	1,807	435	2,439	7,879	700
Kronobergs län:														
Ljungby lasarett	30,961	1,069	1,021	1,421	7,734	1,706	7,159	4,646	985	412	111	788	1,691	—
Växjö »	99,121	2,808	3,765	1,844	17,860	6,180	20,351	16,500	2,225	797	324	2,401	3,557	17,383
Kalmar län:														
Borgholms lasarett	25,918	834	268	1,434	7,403	—	7,277	1,929	2,184	1,351	752	463	1,092	—
Kalmar »	78,889	2,722	470	3,229	14,752	5,380	19,153	10,097	2,961	4,692	600	6,894	1,253	—
Oskarshamns »	24,572	1,511	201	465	7,782	986	7,589	2,100	1,162	409	271	717	940	—
Västerviks »	89,468	3,781	517	4,304	27,740	—	18,218	15,129	2,661	3,509	664	984	1,657	2,500
Gottlands län:														
Visby lasarett	77,721	3,661	1,082	4,316	15,622	7,814	20,151	8,775	2,172	2,390	770	1,677	3,009	3,685
Blekinge län:														
Karlshamns lasarett	81,416	2,263	3,588	3,429	24,467	—	21,043	11,256	2,183	3,844	1,391	2,948	1,014	—
Karlskrona »	99,113	2,805	1,840	4,477	27,532	—	20,449	13,431	5,362	2,948	1,245	3,332	5,200	4,603
Kristianstads län:														
Kristianstads lasarett	111,869	4,039	875	3,541	32,122	7,500	19,402	12,630	2,087	4,881	2,162	3,519	4,042	4,760
Simrishamns »	63,633	1,332	479	2,402	13,926	6,341	13,318	8,131	2,397	2,330	1,382	2,028	3,604	1,937
Ängelholms »	66,231	1,199	1,918	2,168	16,125	5,818	12,278	10,851	2,606	1,351	454	4,021	3,243	2,033
Malmöhus län														
(utom Malmö stad):														
Hälsingborgs lasarett	143,687	5,054	1,245	5,598	29,729	10,422	20,025	16,555	6,116	519	979	1,268	5,418	33,353
Hörby »	53,167	1,846	1,075	1,605	7,663	4,547	9,851	8,174	1,468	1,283	289	1,110	4,293	6,595
Landskrona »	94,934	1,961	1,078	964	9,910	3,880	12,002	6,582	1,251	608	76	1,332	2,227	49,966
Lunds »	425,572	20,449	6,373	16,138	105,268	36,775	75,889	49,671	19,393	2,598	2,378	26,571	19,022	22,276
Trelleborgs lasarett	81,576	2,214	478	2,373	13,415	3,950	11,797	8,030	2,528	431	811	3,524	3,363	25,674
Ystads »	53,560	2,481	413	1,164	11,443	3,723	12,833	4,822	4,355	2,564	1,163	4,564	2,131	—
Upptagningsanstalten vid Lunds hospital	16,792	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmö stad:														
Allmänna sjukhuset	320,297	10,406	10,255	8,955	85,516	34,239	72,804	38,121	8,990	8,093	2,154	7,082	7,864	15,443
Hallands län:														
Halmstads lasarett	75,188	3,461	1,831	2,682	22,366	—	15,398	9,974	3,642	3,105	1,291	3,353	1,364	3,057
Varbergs »	65,639	2,167	405	1,935	13,087	4,386	11,122	7,916	1,864	924	846	1,588	2,186	8,895
Göteborgs och Bohus län														
(utom Göteborgs stad):														
Kungälv's lasarett	24,319	1,730	272	190	7,302	1,552	6,167	1,714	784	1,147	191	1,721	1,119	—
Strömstads »	27,987	955	307	760	6,692	2,190	6,753	2,938	1,852	511	492	1,035	387	962
Uldevalla »	131,324	3,393	839	1,612	23,185	9,112	28,883	13,981	2,078	12,794	217	13,133	3,745	7,566
Göteborgs stad:														
Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset	332,651	13,570	4,522	16,158	58,967	31,764	80,543	25,890	17,679	7,465	5,513	11,670	12,637	7,390
Holtermannska sjukhuset	58,205	1,904	2,830	—	8,763	7,109	9,407	9,710	1,305	1,151	—	1,369	794	9,557

Tab. Nr 11. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna angående lasarettens utgifter år 1909.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	U — t — g — i — f — t — e — r.													
	D ä r a f f ö r													
Län (stad), lasarett.	Summa.	läke- medel.	mineral- vatten, is o. dylika förbruk- nings- artiklar.	¹⁾ för- bands- artiklar.	patien- ternas utspis- ning.	annat kosthåll.	aflönin- gar och pen- sioner.	upp- värm- ning och belys- ning.	tvätt och renhäll- ning, vatten.	kläder.	instru- ment och appara- ter.	inven- tarier af andra slag.	un- derhåll och mindre repara- tioner.	nybygg- nader och större repara- tioner.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Älfsborgs län:														
Borås lasarett	162,785	4,582	1,815	4,203	27,000	5,475	20,142	15,721	5,085	3,520	5,051	1,832	8,619	55,000
Vänersborgs »	96,850	6,625	2,421	4,154	19,826	8,847	16,137	12,213	3,729	1,155	445	1,622	5,376	11,502
Skaraborgs län:														
Falköpings lasarett	90,086	3,182	502	4,037	18,469	9,771	22,305	12,210	3,714	2,961	983	495	2,972	—
Sinnessjukafdelningen i Falköping	21,093	49	—	100	4,581	2,920	6,937	3,939	1,524	610	—	292	—	—
Lidköpings lasarett	69,982	2,590	594	4,178	14,745	7,313	19,182	9,439	2,729	2,185	1,081	458	3,908	—
Mariestads »	68,478	2,160	399	2,847	11,281	4,128	18,807	13,373	2,285	1,266	376	4,243	2,705	1,354
Värmlands län:														
Filipstads lasarett	26,005	1,297	25	801	4,309	2,682	7,432	5,211	581	478	69	616	213	—
Karlstads »	139,112	5,417	456	7,829	34,851	8,600	27,512	23,332	3,071	2,030	400	3,746	4,560	—
Örebro län:														
Örebro lasarett	128,000	4,206	3,584	4,038	40,494	—	27,184	21,109	3,124	9,423	1,150	2,820	14,072	—
Västmanlands län:														
Köpings lasarett	36,385	1,930	427	2,085	7,836	2,500	7,420	5,669	1,734	275	387	1,236	2,614	—
Norbergs »	32,862	1,411	196	520	6,409	2,500	7,011	4,249	731	254	684	2,364	1,276	4,314
Sala »	108,471	1,585	354	2,001	7,640	3,677	7,533	8,865	578	986	421	485	1,173	69,422
Västerås »	94,934	1,651	230	2,111	17,299	7,229	18,844	12,635	4,936	2,173	267	2,987	2,292	20,514
Kopparbergs län:														
Falu lasarett	167,883	7,277	1,569	7,169	54,534	—	36,893	20,063	5,943	6,545	2,256	6,052	7,353	3,500
Gäffleborgs län:														
Smedjebackens lasarett	21,133	1,025	144	830	4,081	1,911	4,980	1,942	803	597	714	422	1,079	2,200
Gäffe och Gästriklands lasarett	131,564	4,061	4,166	4,047	42,860	—	29,932	18,849	5,277	5,338	1,192	1,866	2,649	5,310
Hudiksvalls lasarett	96,024	3,097	2,207	2,651	24,500	—	16,966	8,630	1,632	2,218	1,329	1,549	10,174	12,813
Söderhamns »	83,288	3,255	500	2,418	19,240	6,228	16,822	19,365	1,129	1,000	400	1,528	1,278	938
Västernorrlands län:														
Bäcke lasarett	47,378	1,474	272	1,181	7,106	2,630	6,883	3,414	756	—	1,001	1,444	879	19,316
Härnösands »	92,709	5,228	584	1,227	23,327	7,203	21,924	10,632	975	1,128	981	11,011	3,567	2,808
Sollefteå »	64,837	3,206	1,095	1,616	18,327	5,721	12,481	10,383	2,294	3,036	852	490	1,345	—
Sundsvalls »	124,087	5,867	648	2,794	50,774	—	29,274	17,181	2,356	2,778	2,434	1,322	—	—
Örnsköldsviks »	89,216	5,501	211	2,313	25,791	—	15,620	19,554	2,025	2,137	1,169	1,770	7,191	—
Jämtlands län:														
Östersunds lasarett	91,626	1,692	580	3,724	30,498	—	19,447	15,360	1,766	3,162	1,564	2,192	2,505	—
Västerbottens län:														
Skellefteå lasarett	39,032	1,533	60	2,435	6,417	2,884	9,083	2,702	956	506	1,512	2,402	276	2,276
Umeå »	101,974	2,639	510	4,258	25,712	9,683	22,189	18,709	2,532	1,730	973	2,988	1,435	2,358
Norrbottnens län:														
Haparanda lasarett	10,774	435	—	190	3,043	—	5,028	291	623	45	47	86	555	—
Luleå »	59,797	2,306	110	1,483	14,888	4,841	13,740	9,931	1,979	1,159	891	574	2,760	—
Piteå »	22,659	1,528	307	527	4,909	1,306	6,475	2,712	1,344	495	326	408	676	500
För hela riket	7,980,459													626,259

¹⁾ Här upptages kostnaden för samtliga för sårbehandling erforderliga förbrukningsartiklar. — ²⁾ Härin ingå äfven förbrukningsartiklar för röntgenlaboratoriet. —

³⁾ St. Görans: Dessutom för ljusbehandlingen 16,744 kronor.

Tab. N:r 12. Sammanställning af uppgifterna från *sjukstugorna* angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter för år 1909.

1 Landstingsområde, sjukstuga.	2 3 Antal patienter		4 Underhållsdagar.	5 Antal sjuk- sängar.	6 Medel- tal vård- dade för dag.	7 Högsta antalet vård- dade för dag.	8 Medel- längd af sjuk- hus- vistel- sen, dagar.	9 10 11 12 I n k o m s t e r .				13 14 15 U t g i f t e r .				
	in- tagna.	döda.						Summa.	D ä r a f			Summa.	D ä r a f			
			patient- afgifter.	anslag af lands- ting.	anslag af kom- mun.	patient- ternas utspis- ning.	nybygg- nader o. större repara- tioner.									
Stockholms län:								Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.		
Sjukstugan i Vaxholm	44	6	1,842	11	5	9	42	*5,854	2,162	800	1,397	5,492	1,581	—		
Uppsala län:																
Sjukstugan i Enköping	258	9	10,326	25	28	42	40	*23,716	16,389	6,000	150	23,612	6,667	2,364		
» vid Löfsta bruk	122	10	2,737	12	7	13	22	8,742	1,642	7,100	—	7,672	1,160	1,100		
Summa	380	19	13,063	40				32,458	18,031	13,100	150					
Södermanlands län:																
Sjukstugan i Strängnäs	362	23	8,568	24	23	30	24	19,677	5,491	14,005	—	20,470	4,329	—		
» » Mariefred	129	5	3,192	12	9	—	25	7,323	1,635	5,688	—	6,019	1,756	—		
» » Trosa	142	10	2,759	10	8	13	19	6,473	1,523	4,950	—	6,731	1,380	—		
Summa	633	38	14,519	46				33,473	8,649	24,643	—					
Östergötlands län.																
Sjukstugan i Rejmyra	76	6	1,332	10	4	8	18	4,283	703	3,500	—	4,098	1,733	—		
» » Åtvidaberg	94	1	1,698	8	5	8	18	4,880	1,128	3,500	—	5,372	934	—		
Summa	170	7	3,030	18				9,163	1,831	7,000	—					
Jönköpings län:																
Sjukstugan i Gislaved	104	2	2,882	14	8	12	28	*9,219	1,530	6,216	—	6,947	1,201	300		
» » Hvetlanda	281	10	6,143	23	17	23	22	15,141	3,847	11,101	—	13,314	2,951	—		
» » Säfsjö	121	4	2,817	11	8	13	23	6,367	1,749	4,515	—	6,339	1,508	—		
» » Tranås	127	3	3,866	12	11	15	30	9,944	2,497	7,359	—	9,680	2,147	1,975		
» » S. Unnaryd	105	5	2,498	12	7	14	24	6,908	1,440	5,468	—	7,194	1,499	1,748		
» » Värnamo	396	16	6,521	20	18	25	16	13,659	4,201	9,276	—	16,899	4,235	2,216		
Summa	1,134	40	24,727	92				61,238	15,264	43,935	—					
Kronobergs län:																
Sjukstugan i Lenhofda	142	1	3,286	12	9	12	23	6,443	1,843	4,600	—	6,237	1,824	—		
» » Tingsryd	122	4	3,964	12	11	16	32	6,604	2,059	4,545	—	7,009	2,215	—		
Summa	264	5	7,250	24				13,047	3,902	9,145	—					
Kalmar läns norra landstingsområde:																
Sjukstugan i Vimmerby	96	5	2,649	10	7	14	28	7,316	1,440	5,800	—	7,753	1,845	—		
Kalmar läns södra landstingsområde:																
Sjukstugan i Högsby	67	—	735	4	2	4	11	2,474	475	2,000	—	2,286	1,491	465		
» » Mönsterås	250	15	5,018	14	14	18	20	13,548	3,345	10,200	—	16,051	4,623	849		
» » Söderåkra	54	2	883	6	2	6	16	1,953	441	1,500	—	2,135	1,574	—		
Summa	371	17	6,666	24				17,975	4,264	13,700	—					
Blekinge län:																
Sjukstugan i Sölvesborg**	84	8	1,143	13	3	7	14	2,006	1,381	—	625	1,942	1,886	—		
Hallands län:																
Laholms sjukstuga	122	5	2,785	20	8	18	23	8,790	1,790	7,000	—	8,243	1,279	—		
Kungsbacka	155	13	3,885	18	10	20	25	10,039	2,439	7,600	—	9,614	2,564	—		
Falkenbergs	352	11	9,052	20	25	31	26	*39,256	12,186	27,000	—	*38,726	10,107	—		
Summa	629	29	15,722	58				58,085	16,415	41,600	—					
Göteborgs och Bohus län:																
Sjukstugan i Mölndal	441	23	10,166	24	28	34	23	29,020	—	23,429	—	23,857	6,100	—		
Göteborgs stad:																
Majornas sjukhus**	246	27	9,089	26	25	30	37	23,418	1,918	—	21,500	23,349	3,835	1,445		
Älfsborgs län:																
Sjukstugan i Billingsfors	109	4	3,299	12	9	14	30	*6,597	2,497	3,500	—	8,670	2,105	1,847		
» » Svenljunga	128	7	3,508	14	10	14	27	*9,006	1,894	4,953	—	9,073	2,271	614		
» » Ulricehamn	178	6	3,457	8	9	12	19	6,473	2,533	3,920	—	6,753	1,287	—		
» » Åmål	142	7	4,776	22	13	22	34	9,698	2,722	6,676	—	10,737	3,047	—		
Summa	557	24	15,040	56				31,774	9,646	19,049	—					

1) Betjäningens utspisning inräknad. 2) Falkenberg: Uppgifterna angående inkomster och utgifter omfatta såväl sjukstugan som upptagningsanstalten för sinnessjuka.

Tab. Nr 12. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna från sjukstugorna angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter för år 1909.

Landstingsområde, sjukstuga.	Antal patienter		Underhållsdagar.	Antal sjuk-sängar.	Medel-tal vär-dade för dag.	Högsta antalet vär-dade för dag.	Medel-längd af sjuk-hus-vistelsen, dagar.	Inkomster.				Utgifter.		
	in-tagna.	döda.						Summa.	D ä r a f			Summa.	D ä r a f	
			patient-avgifter.	anslag af lands-tiog.	anslag af kom-mun.	Summa.	patien-ternas utspis-ning.		nybygg-nader o. större repara-tioner.					
Värmlands län:								Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Sjukstugan i Arvika	146	6	3,768	20	10	20	26	10,061	2,311	7,750	—	9,951	2,638	—
» Dalby	88	3	2,143	10	6	13	24	5,642	1,280	4,000	—	6,316	1,218	—
» Kristinehamn	360	11	7,068	20	19	26	20	19,516	4,900	14,520	—	17,593	4,948	—
» Säffle	76	8	1,725	10	5	10	23	*6,272	1,225	2,400	1,622	5,763	1,035	—
» Silbodalen	102	8	3,629	16	10	16	36	12,213	2,077	10,070	66	10,255	2,359	428
» Sunne	145	4	3,406	10	9	15	23	7,482	1,999	2,400	2,955	7,084	2,203	339
» Torsby	86	3	1,412	17	4	13	16	5,474	808	4,666	—	5,016	946	—
» Uddeholm	204	13	4,407	14	12	16	22	7,000	2,424	4,576	—	7,323	2,099	—
Summa	1,207	56	27,558	117				73,660	17,024	50,382	4,643			
Örebro län:								Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Sjukstugan i Askersched	145	5	3,086	15	8	16	21	13,518	2,540	10,978	—	10,314	1,907	—
» Grythyttan	62	8	2,089	14	6	13	34	5,584	1,739	3,845	—	5,440	1,472	—
» Karlskoga	202	12	5,868	17	16	20	29	14,403	5,397	8,165	841	14,056	4,172	—
» Lindsberg	270	12	7,142	21	20	26	26	12,918	6,327	6,400	191	12,832	4,786	—
» Ljusnarsberg	304	16	8,483	19	23	30	28	19,144	7,931	7,600	3,613	18,274	3,661	3,613
» Nora	186	17	7,304	24	20	25	39	16,694	7,901	8,790	—	15,512	4,652	—
» Ramsberg	41	1	591	6	2	6	14	1,892	473	1,340	79	1,900	642	—
Summa	1,210	71	34,563	116				84,153	32,311	47,118	4,724			
Kopparbergs län:								Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Sjukstugan i By	113	5	1,840	8	5	10	16	4,537	1,415	3,122	—	5,352	841	—
» Grängärde	57	2	537	12	1	—	9	*3,234	385	2,700	—	3,264	601	—
» Grängesberg	157	7	3,958	14	11	15	25	*9,513	2,957	3,000	—	9,513	2,164	—
» Hedenora	125	3	2,627	14	7	14	21	5,921	1,741	4,010	—	5,921	823	—
» Husby (Långshyttan)	168	8	3,026	8	8	13	18	6,046	2,294	3,502	—	6,198	1,375	—
» Leksand	92	5	2,407	12	7	12	26	4,963	1,963	3,000	—	5,016	1,946	—
» Lima	100	2	2,273	6	6	11	23	5,256	1,682	3,510	—	4,178	991	—
» Malung	62	1	1,330	8	4	8	21	3,203	935	2,075	—	3,763	807	—
» Mora	132	11	2,333	12	6	13	18	4,447	1,747	2,700	—	4,828	1,217	—
» Näs	99	1	2,324	12	6	11	23	4,045	1,456	2,545	—	4,109	1,171	—
» Orsa**	143	5	3,846	16	11	17	27	11,678	2,878	—	8,800	9,784	2,627	—
» Svärdsjö	92	7	2,134	8	6	10	23	4,632	1,752	2,800	—	4,420	922	—
» Älfdalen	103	5	3,706	11	10	14	36	10,107	2,773	1,500	5,800	8,386	1,922	—
Summa	1,443	62	32,341	141				77,586	23,978	34,464	14,600			
Sjukstugan i Loos**	55	3	841	8	2	6	15	**2,340	1,401	—	939	2,340	1) 757	—
Jämtlands län:								Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Sjukstugan i Gäddede	89	4	2,223	9	6	11	25	5,461	2,549	2,850	—	5,026	1,749	—
» Ilede	49	1	1,015	8	3	5	21	2,653	953	1,700	—	4,039	574	—
» Ström	78	6	3,145	12	9	15	40	*8,038	2,837	4,860	—	7,532	2,059	257
» Sveg	89	6	2,316	16	6	12	26	7,053	2,370	4,418	—	7,299	1) 2,372	—
Summa	305	17	8,699	45				23,208	8,700	13,828	—			
Västerbottens län:								Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Sjukstugan i Burträsk	75	4	1,430	8	4	10	19	3,489	1,271	2,200	—	3,296	858	—
» Bysse	53	5	783	8	2	7	15	3,614	817	2,700	—	3,231	783	—
» Degerfors	134	9	4,007	13	11	16	30	8,385	3,188	5,050	—	8,781	3,024	—
» Lyckeå	101	—	2,226	10	6	11	22	6,544	2,144	4,400	—	6,380	1,669	—
» Nordmalning	228	10	5,281	16	14	17	23	11,546	4,748	6,580	—	11,331	2,640	750
» Norsjö	51	3	1,873	8	5	8	37	3,824	1,460	2,360	—	4,051	1,217	—
» Nysätra	74	1	2,014	8	6	10	27	*4,558	1,888	2,620	—	4,396	1,208	—
» Åsele	128	5	3,915	16	11	19	31	9,724	3,833	5,660	—	7,376	2,949	—
Summa	844	37	21,529	87				51,684	19,349	31,570	—			
Norrbottnens län:								Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Sjukstugan i Arvidsjaur (ny)	49	2	968	7	3	6	20	2,349	273	300	1,776	2,349	954	—
» Gällivare	179	11	5,813	20	16	24	32	15,122	5,722	3,000	6,400	14,789	1) 5,207	—
» Jockmock**	49	7	2,856	17	8	13	58	12,789	3,570	—	9,219	12,789	1) 3,668	2,347
» Neder-Kalix	120	3	2,912	16	8	16	24	*7,418	2,324	1,500	2,500	5,675	1) 1,344	—
Summa	397	23	12,549	60				37,678	11,889	4,800	19,895			
För hela riket	10,510	517	262,986	1,016	721	—	250	675,136	199,555	384,363	68,473	655,338	—	22,657

* I de anförda inkomstsummorua ingår afkastning af donationer samt gåfvor vid sjukstugorna i:
 Vaxholm 1,500 kr. Ämål 300 kr.
 Enköping 1,035 » Säffle 1,025 »
 Gislaved 493 » Grängärde 106 »
 Billingsfors 600 » Grängesberg 2,085 »
 Svenljunga 2,159 » Ström 180 »

Sveg 90 kr.
 Nysätra 50 »
 Neder-Kalix 397 »
 Summa 10,020 kr.

** I denna tabell äro äfven upptagna smärre sjukvårdsinrättningar, som underhållas af kommun, men till hvilka landsting ej lämna bidrag, nämligen: Majornas sjukhus, Silvesborgs, Orsa, Loos och Jockmocks sjukstugor. — 1) Betjäningens kosthåll inräknadt.

Tab. Nr 13. Sammanställning af uppgifterna från *epidemisjukhusen* angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter för år 1909.

1 Län (stad), epidemisjukhus.	2 Antal patienter		3 Underhållsdagar.	4 Antal sjuk-sångar.	5 Högsta antalet vårdade för dag.	6 Medel-längd af sjukhusvistelsen, dagar.	8 Inkomster.			12 Utgifter.		
	in-tagna.	döda.					Summa.	D ä r a f		Summa.	Däraf nybyggn. o. större reparationer.	
								patient-afgifter.	anslag af landsting			anslag af kommun.
Stockholms stad:												
Stockholms stads epidemisjukhus	3,382	134	92,266	475	423	27	372,069	47,903	—	324,264	370,740	113,581
Stockholms län:												
Södertälje stads epidemisjukhus	221	9	8,408	37	51	33	15,570	—	—	15,570	15,570	—
Norr-tälje »	5	—	201	12	2	40	985	88	—	896	985	—
Sigtuna »	3	—	68	2	1	23	120	—	—	120	120	—
Öregrund » (ny)	6	—	291	5	6	48	599	122	—	477	599	—
Botkyrka epidemisjukstuga (f. d. Tumba)	22	—	649	15	11	29	2,414	253	—	2,161	2,414	—
Bromma »	58	—	1,480	16	14	26	4,332	—	—	4,332	4,332	—
Brännkyrka »	21	—	559	15	14	27	2,525	—	—	2,525	2,525	—
Danderyds »	29	—	1,040	10	9	36	2,240	—	—	2,240	2,240	—
Djursholms »	21	—	712	12	9	34	2,450	302	—	2,148	2,450	—
Gustafsbergs » (tillh. ensk. bolag)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Huddinge »	11	2	427	6	5	39	3,177	—	—	3,177	3,177	662
Lidingö »	10	—	216	6	5	22	1,174	—	—	1,174	1,174	—
Nacka »	66	2	2,436	29	17	37	23,911	835	—	23,076	23,911	16,000
Skebo » (tillh. ensk. bolag)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Solna »	155	4	4,206	26	32	27	18,405	775	—	13,330	13,405	—
Spånga »	63	3	1,698	14	14	27	3,709	—	—	3,709	3,709	—
Sundbyberg »	84	—	1,937	22	21	23	4,592	92	—	4,500	4,410	570
Vårdinge »	3	—	26	—	—	9	45	—	—	45	45	—
Summa	781	20	24,443	247			81,248	2,467	—	79,480		
Uppsala län:												
Uppsala stads epidemisjukhus	524	13	12,296	75	104	23	50,858	1,812	11,073	37,973	50,858	—
Enköpings »	47	4	1,043	24	14	22	4,258	—	3,336	835	4,258	—
Summa	571	17	13,339	99			55,116	1,812	14,409	38,808		
Södermanlands län:												
Nyköpings stads epidemisjukhus	157	5	4,247	50	47	27	11,476	—	2,976	8,500	9,954	—
Eskilstuna » (gamla epidemisjukhuset)	408	15	7,900	36	48	19	14,960	369	3,470	11,121	14,960	—
Eskilstuna » (Fors epidemisjukhus)	133	2	5,081	20	28	38	6,870	—	3,448	3,422	6,870	—
Torshälla »	254	7	5,660	21	27	22	10,395	—	10,395	—	10,395	—
Strängnäs »	77	—	2,591	19	18	34	5,372	172	5,200	—	5,660	—
Mariefreds »	31	4	1,042	16	4	34	3,678	—	3,678	—	3,678	—
Trosa »	76	—	1,964	24	18	26	5,708	66	5,642	—	4,911	—
Aspa »	4	—	88	13	2	22	1,141	—	1,141	—	1,141	—
Björkvik »	27	1	849	13	11	31	2,325	—	2,325	—	2,325	—
Flens epidemisjukstuga	129	6	4,637	20	25	36	9,896	—	9,896	—	10,230	—
Gnesta »	94	1	3,179	16	24	34	7,791	591	7,200	—	7,968	—
Katrineholms »	108	1	2,761	22	21	26	7,085	—	7,085	—	7,085	—
Malmköpings »	57	2	1,891	6	11	33	4,580	140	4,440	—	4,580	—
Oxelösund »	37	2	731	10	8	20	3,096	64	2,925	—	2,929	—
Vingåker »	27	—	633	24	17	23	4,335	102	4,233	—	3,875	—
Summa	1,619	46	43,254	310			98,708	1,504	74,054	23,043		
Östergötlands län:												
Linköpings stads epidemisjukhus	117	1	2,399	66	36	20	10,528	651	—	9,877	10,528	—
Norrköpings »	361	5	12,206	98	107	34	28,672	5,697	—	22,101	28,930	3,100
Söderköpings »	19	—	621	14	9	33	2,603	497	—	2,106	1,621	100
Motala »	20	—	655	8	8	33	1,484	—	—	1,484	1,484	—
Skeninge »	33	1	1,015	10	15	31	2,956	—	2,946	—	2,227	—
Boxholms bruks epidemisjukstuga (tillh. ensk. bolag)	9	—	430	14	5	48	1,720	—	—	—	1,720	789
Finspång (Risinge kommun)	18	1	501	12	10	28	1,796	—	1,796	—	2,008	175
Kvillinge sockens »	20	—	488	12	6	24	2,650	—	2,650	—	2,650	—
Åtvidabergs »	34	—	1,059	25	?	31	2,974	—	2,968	—	2,518	310
Östra Enby »	70	1	2,331	20	14	42	4,381	—	—	4,381	4,381	—
Summa	701	9	22,305	279			59,764	6,845	10,360	39,949		
Jönköpings län:												
Jönköpings stads epidemisjukhus	166	2	5,743	60	51	35	16,683	317	—	16,366	16,683	—
Eksjö » epidemisjukstuga	35	1	899	17	12	26	5,173	123	—	5,050	4,224	106
Hvetlanda epidemisjukstuga	17	—	211	8	4	12	1,125	195	—	930	1,125	—
Nissjö »	12	—	160	10	5	13	7,354	37	—	7,317	7,291	5,880
Tranås »	3	—	33	7	?	11	182	—	—	182	176	—
Summa	233	3	7,046	102			30,517	672	—	29,845		

Tab. Nr 13. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna från *epidemisjukhusen* angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter för år 1909.

1 Län (stad), epidemisjukhus.	2 Antal patienter		4 Underhållsdagar.	5 Antal sjuk-sängar.	6 Högsta antalet vårdade för dag.	7 Medel-längd af sjukhusvistelsen, dagar.	8-11 Inkomster.				12-13 Utgifter.	
	in-tagna.	döda.					D ä r a f			Summa.	Däraf nybyggn. o. större reparationer.	
			patient-afgifter.	anslag af landsting.	anslag af kommun.	Summa.						
Kronobergs län:												
Växjö stads epidemisjukstuga	32	3	806	20	6	25	4,561	501	—	4,060	3,439	—
Kalmar län:												
Kalmar stads epidemisjukhus	34	1	1,690	30	13	50	30,274	54	—	30,220	30,737	20,534
Oskarshamns »	16	1	392	20	8	24	3,127	127	—	3,000	2,240	—
Västerviks »	61	2	1,908	36	28	31	4,357	246	—	1,736	4,103	—
Vimmerby »	47	1	914	15	16	19	5,477	234	—	5,243	5,592	4,110
Borgholms »	6	—	184	12	6	31	1,327	—	—	1,327	1,327	—
Mönsterås köpings epidemisjukstuga	1	—	14	8	1	14	317	—	—	317	317	—
Summa	165	5	5,102	121			44,879	661	—	41,843		
Gottlands län:												
Visby stads epidemisjukhus	52	2	1,169	32	22	22	6,494	50	—	6,444	6,494	—
Blekinge län:												
Karlskrona stads epidemisjukhus	163	10	4,119	78	28	25	14,873	4,597	—	10,276	14,873	—
Ronneby »	5	—	107	19	3	21	476	—	—	476	476	—
Karlshamns »	55	—	877	16	9	16	2,830	407	—	2,423	2,830	—
Sölvesborg »	16	—	279	12	5	17						
Asarum (ny)	41	—	944	19	7	23						
Jämshög	42	2	530	15	6	13						
Lyckeby	128	7	2,259	18	18	18	31,082	87	22,368	7,881	39,261	21,889
Nettraby	90	8	2,074	17	17	23						
Ronneby	90	6	1,853	12	15	21						
Summa	630	33	13,042	206			49,261	5,091	22,368	21,056		
Kristianstads län:												
Kristianstads stads epidemisjukhus	23	2	674	22	10	29	3,876	134	—	3,742	3,876	—
Simrishamns »	2	—	36	20	1	18	155	—	—	155	155	—
Summa	25	2	710	42			4,031	134	—	3,897		
Malmöhus län (utom Malmö stad):												
Lunds stads epidemisjukhus	111	2	2,177	36	16	20	3,417	651	—	2,766	3,417	—
Landskrona »	18	3	490	50	5	27	4,607	135	—	4,472	4,607	208
Hälsingborgs »	411	6	10,325	90	64	25	26,653	2,653	—	24,000	29,658	1,823
Ystads »	135	1	4,250	30	27	31	12,526	2,545	—	9,981	12,526	290
Trelleborgs stads och landsförsamlings epidemisjukhus	164	1	4,235	24	22	26	7,867	217	—	7,650	7,449	—
Bjufs epidemisjukstuga (tillh. ensk. bol.)	6	—	72	20	2	12	?	—	—	—	?	—
Burlöfs (Arlöfs) »	79	2	1,909	58	15	24	6,234	—	—	6,234	6,234	—
Brågarps »	4	1	59	4	4	15	694	39	—	355	694	29
Eslöfs köpings »	31	1	995	9	8	32	1,993	—	—	1,993	1,993	—
Furulunds » (tillh. ensk. bol.)	7	—	223	12	4	32	?	—	—	433	?	—
Hörby »	1	—	1	4	1	1	315	—	—	315	315	—
Klagstorp »	1	—	?	5	1	?	?	—	—	?	?	—
Kjeflinge »	29	1	446	7	5	15	1,298	—	—	1,298	1,298	50
Kroppps (ny) »	15	—	420	5	5	28	?	—	—	?	?	—
Limhamns köpings »	10	—	312	12	3	31	851	—	—	851	851	—
Skromberga bruks » (tillh. ensk. bol.)	4	—	58	22	3	14	?	—	—	—	?	—
Väsby »	24	—	?	8	8	?	?	—	—	?	?	—
Södra Åsums »	1	—	14	14	1	14	76	—	—	76	76	46
Summa	1,051	18	25,976	410			66,531	6,240	—	60,424		
Malmö stad:												
Malmö stads epidemisjukhus	474	21	12,681	192	65	27	?	?	—	?	?	—
Hallands län:												
Halmstad stads epidemisjukhus	307	12	8,072	75	40	26	16,539	6,651	—	9,600	19,122	2,599
Laholms »	33	—	680	12	11	21	1,484	—	—	1,484	1,484	—
Falkenbergas »	36	—	1,250	13	11	35	2,350	—	—	2,350	1,956	—
Varbergs »	69	3	2,393	20	17	35	6,563	559	—	6,000	4,138	—
Kungsbacka »	—	—	—	8	—	—	250	—	—	250	250	—
Summa	445	15	12,395	128			26,991	7,210	—	19,684		
Göteborgs och Bohus län (utom Göteborgs stad):												
Marstrand stads epidemisjukstuga	24	6	401	8	4	17	60	—	—	60	60	—
Lysekils »	20	1	294	20	6	15	2,084	—	—	2,084	2,084	36
Uddevalle » epidemisjukhus	54	5	1,754	22	18	32	41,044	20	—	41,024	41,044	35,960
Strömstads » epidemisjukstuga	4	—	63	10	2	16	511	38	—	473	511	—
Örgryte	240	3	?	?	?	?	?	—	—	?	?	—
Summa	342	15	2,512	60			43,699	58	—	43,641		

Tab. N:r 13. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna från *epidemisjukhusen* angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter för år 1909.

Län (stad), epidemisjukhus.	Antal patienter		Underhållsdagar.	Antal sjuk-sängar.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medel-längd af sjuk-hus-vistelsen, dagar.	Inkomster.			Utgifter.		
	in-tagna.	döda.					Summa.	D ä r a f		Summa.	Däraf nybyggn. o. större reparationer.	
				patient-afgifter.	anslag af landsting	anslag af kommun.						
Göteborgs stad:												
Göteborgs stads epidemisjukhus	1,098	74	34,076	264	172	31	109,329	4,933	—	104,024	109,329	—
Älfsborgs län:												
Vänersborgs stads epidemisjukhus	42	1	910	21	11	22	2,438	666	—	1,772	2,438	135
Alingsås » epidemisjukstuga	1	—	21	18	1	21	2,000	—	—	2,000	1,200	412
Borås » epidemisjukhus	50	4	1,221	34	12	24	3,369	—	—	3,369	3,369	212
Ulricehamns » epidemisjukstuga	6	—	197	6	3	33	358	—	—	358	358	—
Ämås » »	5	—	110	12	1	22	1,677	72	—	1,505	1,577	250
Billingsfors » »	3	—	123	12	2	41	1,031	—	—	1,031	974	—
Lilla Edet (ny) » »	5	1	200	8	3	40	1,192	—	—	1,192	1,192	—
Sveoljunga » »	20	1	416	9	7	21	1,117	—	—	1,117	1,117	—
Trollhättans » »	58	4	1,262	17	12	22	2,982	427	—	2,554	3,181	—
Summa	190	11	4,460	137			16,164	1,165	—	14,898		
Skaraborgs län:												
Mariestads stads epidemisjukhus	10	2	275	8	5	27	1,098	—	—	1,098	1,098	—
Lidköpings » »	2	—	108	10	1	54	956	—	—	806	956	—
Skara » »	20	2	315	14	5	16	3,267	393	200	2,600	2,804	729
Sköfde » »	5	1	220	20	3	44	1,603	—	—	1,603	1,603	478
Falköpings » epidemisjukstuga	11	1	125	8	2	11	1,022	24	—	998	1,022	—
Tidaholms » »	3	1	76	6	3	25	350	—	—	350	350	—
Summa	51	7	1,119	66			8,296	417	200	7,455		
Värmlands län:												
Karlstads stads epidemisjukhus	122	3	4,982	26	41	41	11,777	1,916	—	9,861	11,777	—
Kristinehamns » »	12	—	456	18	3	38	2,763	—	—	2,763	2,838	116
Filipstads » »	—	—	—	4	—	—	175	—	—	175	175	—
Arvika köpings epidemisjukstuga	7	—	92	12	2	13	1,651	81	—	1,570	1,651	669
Summa	141	3	5,530	60			16,366	1,997	—	14,369		
Örebro län:												
Örebro stads epidemisjukhus	191	2	6,726	52	74	35	26,097	911	—	25,186	22,976	23
Askersunds » epidemisjukstuga	1	—	39	4	—	39	156	—	—	156	156	—
Nora » »	3	1	73	10	2	24	447	144	—	303	447	—
Lindesbergs » »	15	1	449	10	9	30	2,440	416	—	1,997	2,418	310
Karlskoga » »	35	6	742	12	5	21	2,176	—	—	2,176	2,160	99
Ljusnarsbergs » »	17	3	471	12	7	28	1,249	22	—	1,227	1,113	251
Summa	262	13	8,500	100			32,565	1,493	—	31,045		
Västmanlands län:												
Västerås	438	15	16,093	65	100	37	24,957	582	8,544	15,831	24,957	1,600
Sala	196	6	9,711	50	44	50	28,383	1,309	9,529	17,545	17,545	700
Köping	475	7	12,452	42	56	26	19,406	154	17,146	2,106	15,855	—
Arboga	99	3	1,200	21	17	12	2,745	1,242	—	1,503	2,745	170
Heby	45	1	1,677	12	23	37	2,930	—	2,930	—	2,930	52
Norberg	7	—	89	18	5	13	625	—	625	—	628	—
Ramnäs	73	1	2,601	38	38	36	4,700	—	4,700	—	3,089	605
Simtuna	—	—	—	9	—	—	126	—	126	—	126	—
Skinskatteberg	—	—	—	9	—	—	323	—	323	—	323	—
Öster-Våla	50	1	872	10	17	17	1,025	25	1,000	—	1,285	—
Summa	1,383	34	44,698	274			85,220	3,312	44,923	36,985		
Kopparbergs län:												
Falu stads epidemisjukhus	52	3	615	32	8	12	3,709	321	—	3,388	3,709	—
Hedemora » »	19	1	258	12	7	14	4,238	—	—	4,235	4,238	—
Avesta epidemisjukstuga	32	—	399	10	6	12	600	—	—	600	599	—
Borlänge » »	27	1	480	8	9	18	878	—	—	878	878	—
Grängsberg » (Sunnan-sjö)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grängsbergs » (Bilh. ensk. bolag)	5	—	126	15	3	25	—	—	—	—	—	—
Ludvika » »	16	1	257	8	7	16	1,556	—	—	1,556	1,556	—
Mora sockens » »	32	—	434	7	9	14	949	—	—	949	949	—
Smedjebacken » »	3	1	50	10	2	17	997	—	—	997	997	—
Alfdalens » »	8	—	281	5	7	35	689	—	—	689	781	—
Summa	194	7	2,900	107			13,616	321	—	13,292		

Tab. Nr 13. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna från *epidemisjukhusen* angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter för år 1909.

1 Län (stad), epidemisjukhus.	2 Antal patienter		4 Underhållsdagar.	5 Antal sjuk-sängar.	6 Högsta antalet vårdade för dag.	7 Medel-längd af sjukhusvistelsen, dagar.	8-11 Inkomster				12-13 Utgifter.	
	in-tagna.	döda.					Summa.	D ä r a f			Summa.	Däraf nybyggn. o. större reparationer.
								patient-afgifter.	anslag af landsting.	anslag af kommun.		
Gäflleborgs län:												
Gäflle stads epidemisjukhus	151	4	3,130	70	36	21	14,160	1,230	—	12,930	17,132	—
Söderhamns »	47	1	1,214	30	—	26	6,618	225	—	6,392	6,618	—
Hudiksvalls »	33	1	820	12	11	25	2,740	302	—	2,438	2,740	231
Ljusdals epidemisjukstuga	3	1	64	?	1	21	—	—	—	—	—	—
Valbo	21	1	799	28	7	38	5,974	—	2,987	2,987	5,974	—
Summa	255	8	6,027	140			29,492	1,757	2,987	24,747		
Västernorrlands län:												
Härnösands stads epidemisjukhus	19	2	326	23	5	17	2,747	247	—	2,500	2,433	—
Sundsvalls »	250	6	4,956	43	27	20	12,338	1,817	—	10,521	12,338	2,749
Örnsköldsviks »	24	—	513	10	8	21	1,137	545	—	592	1,137	—
Sollefteå epidemisjukstuga	14	—	398	10	4	28	2,647	686	200	1,761	2,447	—
Summa	307	8	6,193	86			18,869	3,295	200	15,374		
Jämtlands län:												
Östersunds stads epidemisjukhus	19	2	399	24	6	21	3,237	387	—	2,850	3,717	122
Brunflo och Frösö kommuners epidemisjukhus	7	—	259	7	6	37	1,085	—	—	1,085	1,085	—
Summa	26	2	658	31			4,322	387	—	3,935		
Västerbottens län:												
Umeå stads epidemisjukhus	22	—	409	26	8	19	1,500	—	300	1,156	1,500	—
Skellefteå »	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—
Åsele epidemisjukstuga	—	—	—	3	—	—	?	—	—	?	?	—
Summa	22	—	409	39			1,500	—	300	1,156		
Norrbottnens län:												
Luleå stads epidemisjukhus	27	1	729	16	10	27	4,716	547	—	4,170	4,716	—
Piteå »	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—
Haparanda »	12	—	156	16	5	13	1,000	—	—	1,000	1,458	—
Gellivare sockens epidemisjukhus	2	—	17	7	2	8	87	—	—	87	87	—
Jukkasjärvi »	63	3	1,270	12	11	20	5,722	347	375	5,000	6,037	—
Malmberget (tillh. ensk. bolag)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Piteå sockens epidemisjukhus	29	3	425	13	8	15	—	—	—	—	—	—
Öfverluleå »	5	—	100	6	2	20	434	—	—	434	434	—
Summa	138	7	2,697	82			11,959	894	375	10,641		
För hela riket	14,570	517	394,313	4,109	—	27.1	1,291,567	100,519	170,176	1,014,359	1,277,179	238,760

Tab. N:o 14. (Forts.) Sammanställning af uppgifter från *enskilda sjukhus, barnsjukhus* m. fl. sjukvårdsanstalter angående antalet intagna, döda, underhållsdagar och utrymme samt inkomster och utgifter år 1909.

1 Anstalt.	2 Antal patienter		4 Underhållsdagar.	5 Antal sjuk-sängar.	6 Medeltal vårdade för dag.	7 Högsta antalet vårdade för dag.	8 Medellängd af sjukhusvistelsen.	9-12 Inkomster.				13-15 Utgifter.					
	in-tagna.	döda.						D ä r a f			Summa.	patient-avgifter.	afkastning af donationer, gåfvomedel.	anslag af kommun.	Summa.	D ä r a f	
								nybyggnader o. större reparationer.	patienternas utspisning.	Summa.							
H. Lungsotssanatorier.								Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.			
<i>a. Tillh. Konung Oscar II:s jub.fond.</i>																	
Hälshult	305	4	45,010	124	—	127	150	129,685	65,881	60,000	—	124,191	1)60,332	—			
Hessleby	346	3	43,086	126	—	122	124	135,240	64,386	64,000	—	126,267	1)54,489	14,112			
Osteråsen	264	—	40,163	114	—	?	152	151,239	60,635	90,604	—	151,239	1)60,523	12,944			
Summa	915	7	128,289	364													
<i>b. Öfriga.</i>																	
Säfsjö	199	3	22,531	70	62	?	113	?	?	?	?	?	?	?			
Romanäs	100	6	14,723	60	40	?	147	?	?	?	?	?	?	?			
Hemgården	30	3	2,227	12	6	12	73	?	?	—	—	?	?	—			
Summa	329	12	39,481	142													
I. Lungsotssjukhus och sjukstugor.																	
St Görans tuberkulosafdelning, Stockholm ⁴⁾	364	115	80,913	232	222	233	222	—	—	—	—	—	—	—			
Tuberkulosafdelningen vid Sabbatsberg ⁴⁾	94	10	11,156	32	31	—	119	—	—	—	—	—	—	—			
Bröstafdeln. vid Akademiska sjukhuset i Uppsala ⁴⁾	164	43	15,750	46	43	51	96	—	—	—	—	—	—	—			
Vattholma sjukhem, Uppsala län	54	2	4,414	14	12	14	82	6,893	2,693	—	2) 4,200	7,388	2,588	—			
Blommehof, Nyköpings stad	55	8	9,049	24	25	28	165	16,346	14,318	28	2,000	16,648	1) 8,461	—			
Stratontta, Östergötlands l.	81	—	10,567	30	29	31	130	23,145	5,223	—	2) 17,921	23,403	8,619	3,496			
Fur, Blek. l. ⁹⁾ (nytt)	162	3	14,528	53	40	54	89	32,614	13,921	9,693	2) 9,000	31,601	12,216	?			
Furnliden, Krist. l. (nytt)	125	?	12,475	40	34	—	100	?	?	?	?	?	?	?			
Malmö tuberkulospaviljong	54	13	10,875	26	30	34	201	84,207	3,581	—	80,626	84,207	12,772	57,474			
Göteborgs tuberkulosehem	153	46	20,217	62	55	62	132	37,287	—	—	37,287	37,287	10,665	—			
Trollhättans hem för bröstsjuka	31	1	3,642	15	10	13	117	7,638	3,238	—	4,400	6,800	2,715	790			
Bälteberga sjukhem, Tidaholm	26	1	6,163	18	17	18	235	13,800	58	—	—	13,800	1)6,820	—			
Grängesbergs sanatorium	34	3	3,480	16	10	16	102	10,187	6,040	—	—	10,187	1)4,877	—			
Domnarfvets sanatorium	54	4	8,256	24	23	25	153	24,374	5,214	—	—	24,374	6,298	—			
Fredrikskullens sjukhem, Sandviken	54	8	6,701	20	18	21	124	14,856	8,075	—	—	14,856	1)6,524	—			
Utaned, Västernorr. l. (nytt)	55	8	5,845	24	16	24	106	23,558	4,943	—	2) 18,619	18,475	8,216	?			
Solliden, Jämtl. l. (nytt)	75	14	6,824	20	19	22	91	14,548	6,777	7,771	—	14,298	3,096	?			
Hälsan, Antnäs, Norrb. l.	45	4	7,229	20	20	25	161	15,598	1,798	13,800	—	15,598	1)6,670	?			
Summa	1,680	283	238,024	716													
J. Asyl för spetälske.																	
Järfö sjukhus	41	1	12,787	50	37	39	312	* 26,615	—	—	—	20,615	8,971	—			
K. Alkoholisthem.																	
Stockholms alkoholisthem Eolshäll	33	—	5,538	19	15	—	168	¹⁰⁾ ?	?	5,000	?	¹⁰⁾ ?	?	—			
Kuranstalten Sans Souci, Uppsala	31	—	5,073	17	14	—	164	* 21,010	14,010	—	—	17,551	9,357	—			
Stiftelsen Solvik å Styrö	19	—	5,735	20	16	—	302	* 13,744	5,175	2,181	—	13,744	?	—			
Summa	83	—	16,346	56													

* I den anförda inkomstsommen ingår *anslag af staten* till

Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt	900 kr.	Barnbördshuset i Göteborg	45,400 kr.	Sans Souci	7,000 kr.
Allm. barnbördshuset i Stockholm	25,000 >	Alkoholisthemmet Eolshäll	?	Järfö sjukhus	26,000 >
		Solvik	2,500 >		

¹⁾ Här ingår äfven betjäningens utspisning. — ²⁾ Af landsting. — ³⁾ Ingår som afdelning af lasarett å Tab. 8, 10, 11, 15 A. — ⁴⁾ Ingår som afdelning af lasarett å Tab. 8, 10, 11, 15 A. — ⁵⁾ Kronprinsessan Margarethas vårdanstalt för tuberkulösa barn öppnades den 20 juni 1909. — ⁶⁾ Barnbördshuset i Göteborg: där af 1,591 för sådana som utgått oförlösta. — ⁷⁾ Stockholms stads försörjningsinrättning: dessutom trenne filialer med 216 platser. — ⁸⁾ Däraf ersättning af försörjningspliktige och fattigvårdasambällen utom Stockholm 25,290 kr. — ⁹⁾ Fur: Sanatoriet öppnades den 13 mars 1909. — ¹⁰⁾ Eolshäll: inga uppgifter.

Tab. Nr 15 A. Å lasarett, sjukstugor och epidemisjukhus †) *intagna sjukdomsfall*
äfvensom *döda* ††) år 1909.

*)	Sjukdom.	Intagna		Döda		*)	Sjukdom.	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.			m.	kv.	m.	kv.
I. Bildningsfel och medfödda sjukdomar.						IV. Kroniska infektionssjukdomar.					
	Syphilis	33	32	5	3	32	Taberculosis ¹⁾	3,900	3,441	502	378
	Spina bifida	13	11	1	3		» pulmonum	1,470	1,303	321	237
	Cataracta	2	4	—	—		» cerebri et meningum	96	71	71	53
	Labium leporinum	73	34	—	—		» ossium et articulationum	1,054	799	28	19
	Palatoschisis	61	47	—	—		» cutis. Lupus vulgaris	77	85	—	—
	Hernia inguinalis	229	7	1	—		» glandularum lymph.	711	824	1	3
	» umbilicalis	12	12	—	—		» apparatus urogenitalis	350	135	19	11
	Atresia ani	9	1	1	—		» laryngis	95	55	2	—
	Ectopia vesicæ urinariæ	2	2	1	1		» peritonei	116	206	8	14
	Phimosis	218	—	—	—		» intestinatorum	159	135	5	9
	Hypospadias	20	—	—	—		» miliaris acuta, universalis	49	44	35	30
	Epispadias	2	—	—	—	33	Syphilis acquisita ¹⁾	928	681	3	7
	Kryptorchismus	115	—	—	—		» Syphilis cerebri vel med. spin.	63	38	3	2
	Hymen imperforatus	—	7	—	—	34	Lepra	2	—	—	—
	Atresia vaginæ	—	4	—	—	35	Febris intermittens	7	2	—	—
	Luxatio femoris	13	23	—	—		Actinomycosis	38	31	7	2
	Pes varus vel varo-equinus	44	25	—	—		Echinococcus	3	1	—	—
	Syndactylia	10	2	—	—	V. Konstitutionella sjukdomar.					
	Digitus supernumerarius	10	8	—	—	37	Arthritis vera	25	9	—	—
	Teleangiectasia	9	11	—	—	39	Rachitis	35	25	—	1
II. Ålderdomssjukdomar.						40	Scorbutus	7	4	2	—
1	Marasmus senilis	106	82	45	36	41	Chlorosis. Anæmia	145	847	2	1
2	Gangræna senilis	166	56	32	11	42	Morbus macul. Werlhofii. Purpura	22	24	4	5
III. Akuta infektionssjukdomar.						43	Leuchæmia. Pseudoleuchæmia	48	38	16	15
3	Variola	1	1	—	—	44	Anæmia perniciosa progressiva	45	72	13	24
5	Morbilli	117	68	5	1	45	Hæmophilie	22	12	4	—
6	Scarlatina	2,242	2,330	68	51		Hæmoglobinuria	2	—	—	—
8	Typhus exanthematicus	2	—	—	—		Lipomatosis	10	21	—	—
11	Febris typhoides	392	378	41	30		Morbus Banti	7	3	1	1
	Paratyphus	18	19	1	—	VI. Kroniska förgiftnings-					
12	Dysenteria	5	1	—	—	sjukdomar.					
13	Cholera asiatica	1	—	—	—	47	Phosphorismus ¹⁾	2	3	—	—
14	Cholera nostras	—	—	—	—		» Necrosis ossium	2	3	—	—
15	Parotitis epidemica	68	20	—	—	48	Arcenicismus	2	2	—	—
16	Influenza epidemica	135	116	2	1	49	Plumbismus	5	—	—	—
17	Pertussis	48	48	3	2		Argyrosis	—	1	—	—
18	Diphtheria. Croup	2,882	3,199	121	112	50	Mercurialisumus	19	27	—	—
20	Erysipelas	325	326	31	23	51	Narcotismus ¹⁾	18	9	—	—
21	Pyæmia. Septicæmia	256	147	125	60		» Morphinismus	12	6	—	—
22	Sepsis puerperalis	—	113	—	41		» Cocainismus	1	—	—	—
23	Ulcus moll ¹⁾	247	48	—	—	52	Nicotinismus	5	—	—	—
24	Gonorrhœa ¹⁾	1,460	994	1	1		» Coffeinismus	—	3	—	—
	» Urethritis gonorrhœica acuta	1,079	382	—	—		Alcoholismus ¹⁾	947	75	33	4
	» » chronica	178	229	—	—		» Dipsomania	54	7	1	—
	» Cystitis	37	52	1	—		» Delirium tremens	155	8	5	—
	» Epididymitis	190	—	—	—		» Epilepsia potatorum	28	5	1	—
	» Prostatitis	87	—	—	—		» Neuritis alcoholica	86	10	—	—
	» Stricture urethræ gonorrhœica	84	—	—	—		» Hæmorrhagia cerebri	14	1	—	—
	» Kolpitis, Vulvitis, Bartholin.	—	159	—	—		» Cor adiposum Arteriosclerosis	85	5	8	2
	» Endomet., Salping., Peritonit.	—	493	—	1		» Gastritis	85	11	—	—
	» Conjunctivitis gonorrhœica	33	18	—	—		» Cirrhosis hepatis	85	8	9	1
	» Lymphadenitis	30	7	—	—		» Nephritis	59	5	5	—
	» Rheumatismus	64	42	—	—	VII. Sinnessjukdomar.					
25	Meningitis cerebrospinalis epidem.	16	2	6	1	54—57	Insania simplex	371	457	2	12
26	Tetanus	23	6	13	5	58	Dementia paralytica	24	5	2	1
28	Pustula maligna	5	2	—	—	59	Insania epileptica	19	6	1	—
	Beri-beri	1	—	—	—	60	Idiotia. Imbecillitas	17	19	—	—

¹⁾ Samtliga fall.

Tab. N:r 15 A. (Forts.) Å lasarett, sjukstugor och epidemisjukhus †) *intagna sjukdomsfall äfvensom döda ††) år 1909.*

*)	Sjukdom.	Intagna		Döda		*)	Sjukdom.	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.			m.	kv.	m.	kv.
VIII. Nervsystemets sjukdomar.						XII. Andningsorganens sjukdomar.					
62, 63, 66)	Hæmorrhagia cerebri et meningum, Hemiplegia ¹⁾	310	268	82	72	148	Endarteritis. Arteriosclerosis ¹⁾	597	254	67	39
64	Encephalitis. Abscessus cerebri	42	22	21	11	149	Aneurysma. Aortitis	35	23	6	3
65	Meningitis cerebri	54	28	33	24	150	Varix	1,044	599	—	1
67	Paralysis glosso-labio-laryngea	6	4	2	—	152	Thrombosis. Embolia	225	393	13	32
68	Myelitis et meningitis spinalis	56	37	13	7	XIII. Matsmältningsorganens sjukdomar.					
69	Tubes dor-salis	53	18	1	—	156)	Morbi cav. nas. et cav. acces. nas.	207	213	2	1
70	Sclerosis disseminata	32	12	—	—	157)	Laryngo-tracheitis	113	103	1	2
71	Poliomylitis anterior acuta	56	47	6	2	158	Oedema laryngis. Oedema glottidis	7	4	3	2
72	Atrophia muscularis progressiva	16	9	—	—	159	Pleuritis. Empyema	1,162	651	33	12
	Syringomyelia	6	2	—	—	160	Pneumothorax	30	15	1	1
	Paralysis agitans	16	13	—	1	161	Bronchitis acuta	407	328	7	11
74	Neuritis. Polyneuritis ¹⁾	96	66	—	1	162	» chronica	431	269	6	9
75	Neuralgia trigemini	60	74	—	—	164	Hyperæmia et oedema pulmonum	3	3	1	2
	» ischiadica	527	219	—	—	166	Pneumonia acuta	1,162	554	240	137
76	Paralysis facialis	29	23	—	—		Bronchopneumonia	272	225	84	56
	» radialis	13	7	—	—	168	Gangræna pulmonum	28	22	8	6
78	Mogigraphia	—	—	—	—		Abscessus pulmonum	15	4	2	1
79	Epilepsia	113	73	3	3	169	Emphysema pulmonum	213	78	1	1
80	Eclampsia	4	46	1	12	170	Asthma	73	56	—	—
	Hyperemesis gravidarum	—	22	—	—	XIII. Matsmältningsorganens sjukdomar.					
82	Chorea	44	118	—	—	174	Angina tonsillaris	767	882	—	1
84	Hysteria	45	538	—	—		Hypertrophia tons. Veget. aden.	212	182	—	—
86	Neurasthenia	746	1,101	—	—	177	Gastritis acuta	188	177	1	—
	Neurosis traumatica	39	6	—	—		» chronica ¹⁾	481	534	—	—
88	Diabetes mellitus	184	119	41	19	178	Ulcus ventriculi vel duodeni	500	1,249	40	62
	» insipidus	6	1	1	—	180	Neuroses ventriculi	137	299	—	—
87	Morbus Basedowi	8	139	1	7	179	Dilatatio ventriculi	60	57	1	—
	Myxœdema	2	6	—	—	181	Enteritis et Colitis acuta	235	188	10	8
	Acromegalia	2	—	—	—		» chronica	116	128	—	3
IX. Ögonsjukdomar.						182	Typhlitis, peri- et paratyphlitis	2,885	3,066	124	86
97	Conjunctivitis catarrhalis	93	84	—	—	183	Neuroses intestinales. Obstipatio	190	219	—	—
	» phlyctænulosa	181	257	—	—	184	Ileus. Volvulus. Invaginatio	227	161	72	40
	» trachomatosa	32	49	—	—	185	Hernia non incarcerata	2,499	736	—	—
98	Keratitis	293	217	—	—		» incarcerata	359	366	36	37
99	Ulcus corneæ serpens	297	127	—	—	186	Fistula intestin. Anus præternat.	29	26	—	2
104	Episcleritis. Scleritis	20	16	—	—	188	Periproctitis et Fistula ani	287	90	—	2
105)	Iritis. Cyclitis	163	107	—	—	189	Prolapsus ani vel recti	38	48	—	—
106)	Ophthalmia sympathica	13	7	—	—	192	Helminthiasis	105	166	—	—
107	Chorioiditis	28	17	—	—	193	Peritonitis	547	570	122	103
108	Glaucoma	67	60	—	—	194	Icterus catarrhalis	101	79	—	—
109	Cataracta	166	247	—	—	195	Cholelithiasis	185	580	20	27
113	Retinitis pigmentosa	4	1	—	—	196	Hepatitis, Abscessus hepatis	14	15	3	6
114	Amotio retinae	13	6	—	—	197	Cirrhosis hepatis ¹⁾	36	22	10	7
120	Panophthalmitis	50	19	—	—		Pancreatitis	10	6	5	5
123	Strabismus	37	40	—	—	XIV. Urinorganens och manliga könsorganens sjukdomar.					
X. Öronsjukdomar.						199	Nephritis acuta	367	397	16	10
138	Otitis media ²⁾	759	624	20	10		» chronica ¹⁾	861	546	134	83
	» cum osteitide processus mastoidei	430	365	17	9		Pyelitis. Pyelonephrit. Pyonephros	173	319	63	12
XI. Cirkulationsorganens sjukdomar.							Hydronephrosis	10	9	1	—
143)	Pericarditis. Endocarditis. Myocarditis	366	271	57	60		Abscessus para- et perinephriticus	11	9	—	2
144)	Cor adiposum ¹⁾	53	53	10	10	201	Lithiasis renalis	141	107	2	2
145	Vitium organicum cordis	754	1,012	121	135	202	Ren mobilis	3	94	—	—
146	Affectiones cordis nervosæ	25	22	—	—	203	Cystitis ²⁾ acuta	135	387	1	—
							» chronica	393	266	6	1
						204	Lithiasis vesicalis	84	10	6	—
						205	Neuroses vesicæ urinarie	23	34	—	—

¹⁾ På alkoholism eller syfilis beroende fall upptagas ej här. — ²⁾ Samtliga fall. — ³⁾ På dröppel beroende fall upptagas ej här.

Tab. N:r 15 A. (Forts.) Å lasarett, sjukstugor och epidemisjukhus †) *intagna sjukdomsfall äfvensom döda ††)* år 1909.

1	2	3		4		5	6	1	2	3		4		5	6
		Intagna		Döda						Intagna		Döda			
*)	Sjukdom.	m.	kv.	m.	kv.	*)	Sjukdom.	m.	kv.	m.	kv.	*)	Sjukdom.	m.	kv.
		207	Hypertrophia prostatae	1,089	—			24	—	246	Anchylosis			52	27
211	Retentio urinae	1,052	20	2	—	247	Pseudarthrosis	21	5	—	—	253	Urticaria	34	29
212	Fistula urinaria	30	—	—	—	248	Corpus mobile in articulo	57	4	—	—	254	Herpes zoster	63	55
217	Hydro-, Haemato-, Pyocele	546	—	—	—	249	Ostomyelitis. Osteitis. Periostitis	824	461	12	7	255	Psoriasis	143	61
	Morbus Addisonii	4	5	3	2	250	Necrosis	114	59	—	—	257	Eczema	867	791
												259	Aene. Aene rosacea	46	19
	XV. Kvinnliga könsorganens sjukdomar.											260	Sycosis	70	2
222	Metritis. Endometritis	—	1,345	—	—	264	Favus	14	5	—	—	265	Trichophytia. Herpes tonsurans	43	15
223	Flexio et versio uteri	—	65	—	—	266	Scabies	982	430	—	—	268	Phlegmone. Abscessus	1,775	1,030
	Prolapsus uteri et vaginae	—	323	—	—		Lichen ruber	6	1	—	—	269	Furunculus	190	76
226)	Parametritis, Pelveoperitonitis	—	447	—	6		Pemphigus	6	7	2	3	270	Carbunculus	162	58
227)												271	Ulcus	532	530
228	Salpingitis	—	352	—	4							272	Gangraena	107	45
229)	Abortus. Haemorrhag. postabortum	—	806	—	3										
230)															
231	Haemorrhagia post partum	—	63	—	—										
232	Mola hydatidosa	—	22	—	1										
233	Graviditas extrauterina	—	155	—	4										
228	Haematocoele retro-uterina	—	16	—	—										
234	Placenta praevia	—	50	—	5										
235	Ruptura uteri	—	10	—	4										
236	Fistula urogenitalis	—	11	—	—										
237	» rectovaginalis	—	6	—	—										
	Pelvis justo minor	—	59	—	1										
	Retentio placenta	—	36	—	—										
	Ruptura perinei completa	—	35	—	—										
	Mastitis	4	269	—	—										
	XVI. Rörelseorganens och ben-systemets sjukdomar.														
239	Myitis acuta	315	207	—	—	274	Adenoma	14	96	—	—	275	Angioma	43	69
	» chronica	312	260	—	—	276	Cancer †)	1,424	1,506	293	276				
240	Tendovaginitis	240	181	1	—		» linguae	17	18	1	2				
241	Bursitis. Hygroma	315	267	—	—		» ventriculi	714	361	172	105				
242	Scoliosis. Kyphosis	33	22	—	—		» recti	116	76	19	19				
	Genu valgum	18	6	—	—		» genitalium virilium	56	—	13	—				
	Pes varus vel varo-equinus	23	18	—	—		» feminarum	—	346	—	60				
	» planus	31	28	—	—		» mammae	6	367	—	17				
243	Synovitis. Arthrosis	431	209	4	—	278	Kystoma ovarii	—	361	—	4				
244	Rheumatismus articularis acutus	785	681	2	—	283	Lymphoma	89	82	—	—				
	» » chron.	387	452	—	—	284	Myoma uteri	—	523	—	7				
245	Arthritis deformans	94	116	1	—	289	Sarcoma	191	183	34	31				
						290	Struma	24	206	—	3				
						292	Tumor cerebri	88	53	26	18				
							» abdominalis	48	68	6	5				

Anm. Om en patient varit intagen för flera sjukdomar, upptages han i denna tabell för hvar och en af dessa.

Ingen upptages såsom död mer än på ett ställe.

En person, som intagits flera gånger för samma sjukdom, upptages i denna tabell endast en gång, för såvitt det ej kan anses, att personen för hvarje gång ånyo ådragit sig sjukdomen.

†) I denna tabell ingå de i Tab. N:r 8, 9, 12, 13 upptagna sjukvårdsinrättningarna med undantag af följande: Upptagningsanstalterna för sjunnessjuka i Stockholm, Nyköping, Falkenberg och Göteborg samt vid hospitalen; barnbördsafdelningarna vid sjukhusen i Uppsala, Lund och Malmö, barsjukhuset i Lund. Tuberkulosafdelningarna vid St. Görans, Sabbatsberg och Akad. sjukhuset i Uppsala ingå i denna tabell.

††) Skador och akuta förgiftningar upptagas i Tab. N:r 18 A.

*) Siffrorna hänvisa till sjukdomsnomenklaturen enl. Med.-styrs. cirk. d. 28 dec. 1891.

1) Samtliga fall.

Tab. Nr 15 B. Å enskilda sjukhus och barnsjukhus †) *intagna sjukdomsfall äfvensom döda ††) år 1909.*

*)	Sjukdom.	Intagna.		Döda.		*)	Sjukdom.	Intagna.		Döda.	
		m.	kv.	m.	kv.			m.	kv.	m.	kv.
I. Bildningsfel och medfödda sjukdomar.											
	Syphilis	—	6	—	—						
	Spina bifida	1	—	—	—						
	Cataracta	1	—	—	—						
	Labium leporinum	6	3	—	—						
	Palatoschisis	3	9	—	—						
	Hernia inguinalis	26	7	—	—						
	» umbilicalis	2	3	1	—						
	Ectopia vesicæ urinae	1	—	—	—						
	Phimosis	19	—	—	—						
	Hypospadias	3	—	—	—						
	Kryptorchismus	12	—	—	—						
	Hymen imperforatum	—	1	—	—						
	Luxatio femoris	2	25	—	—						
	Pes varus vel varo-equinus	14	6	—	—						
	Digitus supernumerarius	1	—	—	—						
	Teleangiectasia	1	—	—	—						
II. Ålderdomssjukdomar.											
1	Marasmus senilis	3	1	2	—						
2	Gangrena senilis	2	1	1	—						
III. Akuta infektionssjukdomar.											
5	Morbilli	20	9	—	—						
6	Scarlatina	12	7	—	—						
11	Febris typhoides	4	4	—	—						
12	Paratyphus	—	1	—	—						
14	Cholera infantum	2	—	1	1						
16	Influenza epidemica	10	6	—	—						
17	Pertussis	10	14	—	—						
18	Diphtheria. Croup	17	14	—	—						
20	Erysipelas	8	10	1	—						
21	Pyæmia. Septicæmia	7	8	3	6						
22	Sepsis puerperalis	—	2	—	1						
23	Ulcus Molle	—	1	—	—						
24	Gonorrhœa ¹⁾	16	21	—	—						
	Urethritis gonorrhœica chronica	1	—	—	—						
	Cystitis	6	—	—	—						
	Strictura urethræ gonorrhœica	2	—	—	—						
	Kolpitis, Vulvitis, Bartholin. »	—	2	—	—						
	Endomet., Salping., Peritonit. »	—	14	—	—						
	Conjunctivitis	1	—	—	—						
	Lymphadenitis	5	4	—	—						
	Rheumatismus	1	—	—	—						
28	Pustula maligna	—	1	—	—						
IV. Kroniska infektionssjukdomar.											
32	Tuberculosis ¹⁾	351	344	45	40						
	» pulmonum	74	53	14	7						
	» cerebri et meningum	15	24	20	26						
	» ossium et articulationum	137	108	2	1						
	» cutis. Lupus vulgaris	9	6	—	—						
	» glandularum lymph.	76	87	1	—						
	» apparatus urogenitalis	20	23	—	2						
	» laryngis	5	2	—	—						
	» peritonei	15	22	1	—						
	» intestinorum	3	10	—	—						
	» miliaris acuta, universalis	7	4	7	4						
33	Syphilis acquisita ¹⁾	1	2	—	2						
	Syphilis cerebri vel med. spii	1	2	—	2						
35	Febris intermittens	1	—	—	—						
	Actinomyces	3	5	—	—						
V. Konstitutionella sjukdomar.											
37	Arthritis vera	1	2	—	—						
39	Rachitis	84	40	—	—						
40	Scorbutus	3	3	—	—						
41	Chlorosis. Anæmia	33	78	—	—						
42	Morbus macul. Werlhofii. Purpura	5	3	—	—						
	43	Leuchæmia. Pseudoleuchæmia	2	2	—	—					
	44	Anæmia pernicioosa progressiva	1	5	—	3					
	45	Hæmophilia	2	—	—	—					
	51	Morbus Banti	1	—	—	—					
		Atrophia	4	—	—	—					
		Morbus Barlowi	—	6	—	—					
VI. Kroniska förgiftnings-sjukdomar.											
	52	Alcoholismus ¹⁾	9	—	1	—					
		Dipsomania	4	—	—	—					
		Epilepsia potatorum	1	—	—	—					
		Neuritis alcoholica	1	—	—	—					
		Hæmorrhagia cerebri	2	—	1	—					
VII. Sinnessjukdomar.											
	54—57	Insania simplex	4	4	—	—					
	60	Idiotia	5	4	—	—					
VIII. Nervsystemets sjukdomar.											
	62, 63	Hæmorrhagia cerebri et meningum. Hemi-plegia ²⁾	4	4	1	3					
	66	Encephalitis. Abscessus cerebri	2	—	—	1					
	64	Meningitis cerebri	6	1	3	2					
	65	Myelitis et meningitis spinalis	1	—	—	—					
	68	Tabes dorsalis	1	—	—	—					
	69	Poliomyelitis anterior acuta	6	4	—	1					
	71	Neuritis. Polyneuritis ²⁾	3	3	—	—					
	74	Neuralgia trigemini	11	3	—	—					
	75	» ischiadica	16	9	—	—					
	76	Paralysis facialis	—	2	—	—					
	79	Epilepsia	2	6	—	—					
	80	Eclampsia	—	2	—	—					
	82	Chorea	11	44	—	—					
	84	Hysteria	3	34	—	—					
	86	Neurasthenia	30	68	—	—					
	88	Diabetes mellitus	9	5	3	1					
		» insipidus	2	—	—	—					
	87	Morbus Basedowi	—	24	—	5					
		Myxœdema	3	—	—	—					
		Hydrocephalus	1	1	—	—					
		Hyperemesis gravidarum	—	6	—	—					
IX. Ögonsjukdomar.											
	97	Conjunctivitis catarrhalis	2	1	—	—					
		» phlyctænuosa	35	38	—	—					
	98	Keratitis	8	18	—	—					
	99	Ulcus corneæ serpens	14	4	—	—					
	105	Iritis. Cyclitis	8	—	—	—					
	106	Chorioiditis	1	—	—	—					
	108	Glaucoma	2	10	—	—					
	109	Cataracta	8	16	—	—					
	123	Strabismus	1	3	—	—					
X. Öronsjukdomar.											
	138	Otitis media ¹⁾	179	180	1	5					
		» cum osteitide processus mastoidei	103	122	1	5					
XI. Cirkulationsorganens sjukdomar.											
	143	Pericarditis. Endocarditis	22	17	6	5					
	144	Cor adiposum ²⁾	2	—	1	—					
	146	Vitium organicum cordis	47	68	4	9					
	147	Affectiones cordis nervosæ	—	2	—	—					
	148	Endarteritis. Arteriosclerosis ²⁾	5	5	—	1					
	149	Aneurysma	1	—	—	—					
	150	Varix	37	45	—	—					
	152	Thrombosis. Embolia	9	14	—	2					
XII. Andningsorganens sjukdomar.											
	156	Morbi cav. nas. et cav. acces. nas.	147	172	1	—					
	157										

¹⁾ Samtliga fall. — ²⁾ På alkoholism eller syfilis beroende fall upptagas ej här.

Tab. N:r 15 B. (Forts.) Å enskilda sjukhus och barnsjukhus †) *intagna sjukdomsfall äfvensom döda ††)* år 1909.

*)	Sjukdom.	Intagna.		Döda.		*)	Sjukdom.	Intagna.		Döda.	
		m.	kv.	m.	kv.			m.	kv.	m.	kv.
158	Laryngo-tracheitis	1	6	—	—	231	Hæmorrhagia post partum	—	4	—	—
160	Pleuritis	81	55	1	3	232	Mola hydatidosa	—	1	—	—
162	Bronchitis acuta	66	77	1	—	233	Graviditas extrauterina	—	17	—	—
	» chronica	30	19	—	—	234	Placenta prævia	—	1	—	—
166	Pneumonia acuta	108	69	8	5	236	Fistula urogenitalis	—	2	—	—
	Bronchopneumonia	28	30	7	7	237	» rectovaginalis	—	2	—	—
168	Gangræna pulmonum	1	1	—	—		Pelvis justo minor	—	3	—	—
169	Emphysema pulmonum	4	—	—	—		Ruptura perinei completa	—	12	—	—
170	Asthma	2	6	2	1		Mastitis	1	11	—	—
	XIII. Matsmältningsorganens sjukdomar.						XVI. Rörelseorganens och ben-systemets sjukdomar.				
174	Angina tonsillaris	21	25	—	—	239	Myitis acuta	16	7	—	—
	Hypertrophia tons. Veget aden.	60	76	—	—		» chronica	5	5	—	—
177	Gastritis acuta	15	7	—	—	240	Tendovaginitis	14	12	—	—
	» chronica ²⁾	17	24	—	—	241	Bursitis. Hygroma	7	5	—	—
178	Ulcus ventriculi vel duodeni	28	64	1	3	242	Scoliosis. Kyphosis	1	—	—	—
180	Neuroses ventriculi	6	16	—	—		Genu valgum	—	4	—	—
179	Dilatatio ventriculi	—	4	—	—		Pes varus vel varo-equinus	14	10	—	—
181	Enteritis et Colitis acuta	52	57	3	3		» planus	1	4	—	—
	» » chronica	50	49	—	—	243	Synovitis. Arthrosis	15	8	—	—
182	Typhlitis, peri- et paratyphlitis	193	202	8	5	244	Rheumatismus articularis acutus	43	39	1	—
183	Neuroses intestinales. Obstipatio	2	5	—	—		» » chronicus	15	24	—	1
184	Ileus. Volvulus. Invaginatio	7	10	2	—	245	Arthritis deformans	—	1	—	—
185	Hernia non incarcerata	86	29	—	—	246	Achylosis	4	—	—	—
	» incarcerata	2	8	—	—	247	Pseudarthrosis	—	1	—	—
186	Fistula intestin. Anus præternat	2	2	—	—	248	Corpus mobile in articulo	2	1	—	—
188	Periproctitis et Fistula ani	24	16	—	—	249	Osteomyelitis. Osteitis. Periostitis	22	16	—	—
189	Prolapsus ani vel recti	12	15	—	—	250	Necrosis	9	7	—	—
192	Helminthiasis	27	30	—	—		XVII. Hudsjukdomar och sjukdomar i bindväfven.				
193	Peritonitis	17	25	6	6	252	Erythema multiforme et nodosum	10	9	—	—
194	Icterus catarrhalis	5	7	—	—	253	Urticaria	1	4	—	—
195	Cholelithiasis	9	34	1	—	255	Psoriasis	6	—	—	—
196	Hepatitis, Abscessus hepatis	1	1	—	—	257	Eczema	89	95	—	—
197	Cirrhosis hepatis ²⁾	1	—	1	—	265	Trichophytia. Herpes tonsurans	1	—	—	—
	Pancreatitis	1	—	—	—	266	Scabies	22	15	—	—
	XIV. Urinorganens och manliga könsorganens sjukdomar.						Lichen ruber	—	1	—	—
199	Nephritis acuta	35	18	2	2	268	Phlegmone. Abscessus	87	80	4	1
	» chronica ²⁾	14	35	5	2	269	Furunculus	6	5	—	—
	Pyelitis. Pyelonephrit. Pyonephros	7	24	1	2	270	Carbunculus	12	2	—	—
	Hydronephrosis	1	—	—	—	271	Ulcus	15	21	—	—
201	Lithiasis renalis	10	5	1	1	272	Gangræna	3	—	—	—
202	Ren mobilis	—	2	—	—		Pemphigus	2	2	—	—
203	Cystitis ³⁾ acuta	8	19	—	—		XVIII. Svalster.				
	» chronica	4	12	—	—	274	Adenoma	—	18	—	—
204	Lithiasis vesicalis	7	—	—	—	275	Angioma	4	11	—	—
205	Neuroses vesicæ urinariæ	8	1	—	—	276	Cancer ¹⁾	43	145	11	9
207	Hypertrophia prostatae	10	—	—	—		» linguae	3	—	—	—
211	Retentio urinae	7	1	1	—		» ventriculi	23	20	6	3
217	Hydro-, Hæmato-, Pyocæle	22	—	1	—		» recti	2	4	—	—
	Morbus Addisonii	1	—	1	—		» genitalium feminarum	—	50	—	4
	XV. Kvinnliga könsorganens sjukdomar.						» mammae	—	55	—	1
222	Metritis. Endometritis	—	219	—	1	278	Kystoma ovarii	—	70	—	2
223	Flexio et versio uteri	—	5	—	—	283	Lymphoma	3	8	—	—
	Prolapsus uteri et vaginae	—	44	—	—	284	Myoma uteri	—	106	—	3
226	Parametritis, Pelveoperitonitis	—	42	—	—	289	Sarcoma	2	9	—	—
227	Salpingitis	—	24	—	—	290	Struma	2	19	—	—
229	Abortus. Hæmorrhag. post abortum	—	52	—	—	292	Tumor cerebri	4	5	2	2
230							» abdominis	2	—	1	—

Ann. Om en patient varit intagen för flera sjukdomar, upptages han i denna tabell för hvar och en af dessa sjukdomar.

Ingen upptages såsom död mer än på ett ställe.

En person, som intagits flera gånger för samma sjukdom, upptages i denna tabell endast en gång, försävidt det ej kan anses, att personen för hvarje gång ånyo ådragit sig sjukdomen.

†) I denna tabell ingå följande sjukvårdsinrättningar: Diakonissanstaltens sjukhus, Sofiahemmet, Dr Carlsons, Dr Neumans, Dr Strandmans, Dr Lindqvist och Mannheimers, Dr Kruses privatklinik, Emma Mathiesens sjukhem, Nydqvist o. Holms sjukstuga, Trollhätte kanal- och vattenverks sjukstuga, Amnebergs sjukstuga, Heijkenskjöldska sjukhuset i Arboga, Domnarfvets sjukhus, Ljusne sjukstuga, Kiruna sjukstuga, Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn, Barnsjukhuset Samariten, S. de C:s barnsjukhem, barnsjukhusen i Malmö, Lund, Göteborg och Galle. — ††) Skador och akuta förgiftningar upptagas ej här.

*) Siffrorna hänvisa till sjukdomsnomenklaturen enl. K. Med.-styrs cirk. d. 28 dec. 1891.

1) Santliga fall. — 2) På alkoholism beroende fall upptagas ej här. — 3) På dröppel beroende fall upptagas ej här.

Tab. N:r 16 A. Öfversikt för år 1909 öfver de å lasaretten för veneriska sjukdomar intagna, med hänsyn till den landsdel, inom hvilken smittan ådragits.

L ä n (s t a d). st.: stad, ld.: landsbygd.	Syphilis recens.			Gonorrhoea acuta.			Ulcus molle.			L ä n (s t a d). st.: stad inom länet, ld.: landsbygd.	Syphilis recens.			Gonorrhoea acuta.			Ulcus molle.										
	Män.	Ej prost. kv.	Summa.	Män.	Ej prost. kv.	Summa.	Män.	Ej prost. kv.	Summa.		Män.	Ej prost. kv.	Summa.	Män.	Ej prost. kv.	Summa.	Män.	Ej prost. kv.	Summa.								
Stockholms stad	97	24	15	136	414	145	90	649	120	8	20	148	Skaraborgs län	st.	2	1	—	4	1	—	1						
Stockholms län	ld.	11	5	16	29	18	—	51	2	—	—	2	Värmlands län	st.	3	3	—	8	7	4	23						
Uppsala län	ld.	4	—	—	6	—	—	6	—	—	—	—	Örebro län	st.	1	1	—	3	13	—	21						
Södermanlands län	ld.	—	2	—	5	—	—	5	—	—	—	—	ld.	1	—	—	3	5	3	1							
Östergötlands län	st.	1	1	—	2	4	2	8	—	—	—	—	ld.	1	—	—	2	16	—	24							
Jönköpings län	ld.	1	—	—	1	—	—	1	6	4	1	1	12	Västmanlands län	st.	8	3	—	18	5	1	—					
Kronobergs län	ld.	—	—	—	17	16	—	33	4	1	—	—	9	ld.	4	3	—	18	3	3	1						
Kalmar län	st.	1	2	—	3	—	—	3	1	—	—	—	1	Kopparbergs län	st.	4	3	—	9	15	2	—					
Gottlands län	ld.	—	—	—	4	—	—	4	—	—	—	—	—	Gäddleborgs län	ld.	1	2	—	14	21	3	—					
Blekinge län	st.	1	1	—	2	6	—	8	2	1	—	—	—	Västernorrlands län	st.	4	5	—	14	14	8	2					
Kristianstads län	ld.	—	—	—	3	1	—	4	—	—	—	—	—	Jämtlands län	ld.	2	3	—	5	16	4	—					
Malmöhus län	st.	1	2	—	3	—	—	3	—	—	—	—	—	ld.	1	1	—	2	5	3	—						
Hallands län	ld.	—	—	—	1	1	—	2	—	—	—	—	—	Västerbottens län	st.	1	1	—	2	5	1	—					
Göteborgs stad	st.	1	1	—	2	6	—	8	1	1	—	—	—	Norrbottnens län	ld.	2	3	—	7	4	—	6					
Göteb. och Bohus län	ld.	—	—	—	16	2	—	18	—	—	—	—	—	Norge	st.	4	2	—	6	1	—	12					
utom Göteborgsstad	st.	1	2	—	3	3	—	6	—	—	—	—	—	ld.	15	1	—	17	29	1	—						
Älfsborgs län	ld.	2	—	—	2	—	—	2	20	4	—	—	—	Danmark	st.	1	—	—	17	3	—	—					
	st.	2	—	—	91	25	—	116	1	—	—	—	—	Finland	ld.	18	3	—	21	23	2	—					
	ld.	1	1	—	10	—	—	10	1	—	—	—	—	Obekant	st.	—	—	—	—	2	—	—					
	st.	55	22	1	78	170	13	215	21	5	4	30	—	—	ld.	—	—	—	—	—	—	—					
	ld.	2	4	—	10	4	—	14	—	1	—	1	—	—	99	—	—	99	118	—	—	—					
	st.	2	3	—	5	2	—	7	—	—	—	—	—	—	17	2	—	19	26	12	2	—					
	ld.	2	—	—	4	—	—	4	—	—	—	—	—	—	Summa	426	158	18	602	1,218	343	107	1,668	256	22	25	303

Tab. N:r 16 B. Öfversikt för år 1909 öfver de å lasaretten för veneriska sjukdomar intagna, med hänsyn till ålder, kön, civilstånd samt sättet för smittans öfverförande.

S j u k d o m .	Summa.	D e n s m i t t a d e s												Smittan har öfverförd på annat sätt än genom köns-umgänge.	
		civilstånd.		å l d e r .											
		Ogift.	Gift.	Under 10 år.	10—15 år. ¹⁾	15—20 år.	20—25 år.	25—30 år.	30—40 år.	40—50 år.	50—60 år.	Öfver 60 år.	Okänd.		
Syphilis recens	män	426	401	25	5	—	74	169	93	61	17	4	3	—	10
	ej prost. kvinnor	158	144	14	2	—	40	67	24	18	4	2	1	—	6
	prost. kvinnor	18	18	—	—	—	6	9	1	2	—	—	—	—	—
Summa	602	563	39	7	—	120	245	118	81	21	6	4	—	16	
Gonorrhoea acuta	män	1,218	1,165	53	13	1	160	486	313	186	38	17	4	—	12
	ej prost. kvinnor	343	313	30	48	2	94	107	64	19	5	3	1	—	39
	prost. kvinnor	107	105	2	—	—	39	43	14	8	2	1	—	—	—
Summa	1,668	1,583	85	61	3	293	636	391	213	45	21	5	—	51	
Ulcus molle	män	256	246	10	—	—	27	98	80	37	10	3	1	—	—
	ej prost. kvinnor	22	19	3	—	—	7	6	2	5	1	1	—	—	
	prost. kvinnor	25	25	—	—	—	3	11	9	1	—	—	—	—	
Summa	303	290	13	—	—	37	115	91	43	12	4	1	—	—	

¹⁾ Från och med 10 år intill 15 år o. s. v.

Tab. Nr 17. Öfversikt öfver operationer, utförda å patienter intagna å civila sjukhus år 1909.¹⁾

Operation.	Lasarett.	Sjukstugor.	Enskilda sjukhus.	Operation.	Lasarett.	Sjukstugor.	Enskilda sjukhus.
I. Operationer å ben.				IV. Plastiska operationer.			
1. Amputation:				22. Nervsöm	27	1	—
a) å öfverarm	27	2	1	23. Nervresektion	13	—	—
b) å underarm	23	3	—	24. Nervtänjning och neurolysis	35	1	1
c) å lår	165	10	1	25. Friläggning af nerv	12	—	—
d) å underben	146	10	1	26. Operation för spina bifida	2	—	—
e) å hand, fot (fingrar och tår)	415	101	4	27. Hjärnoperationer	22	—	—
2. Resektion:				28. Andra operationer å kärl- och nervsystemet: Lumbalpunktion	42	—	—
a) å öfverkåk	23	2	2	17	1	2	
b) å underkåk	24	—	—	IV. Plastiska operationer.			
c) å refben	81	3	4	29. Å läppen:			
d) å andra ben	71	7	9	Harläppoperation	103	—	8
3. Osteotomi och uppmejlsling af ben	612	55	51	Plastisk operation	25	4	—
4. Sequestrotomi	218	22	5	30. Å gommen:			
5. Osteoklas	21	—	3	Uranoplastik	65	1	3
6. Bensöm	181	10	3	Stafyloraf	12	1	8
7. Operation för pseudarthrosis	14	1	—	31. Å näsan:			
8. Trepanation	77	1	—	Plastisk operation	12	—	1
9. Andra operationer å ben:				32. Å andra delar af ansiktet	21	2	—
Reamputation	24	2	1	33. Å hals, håll och extremiteter:			
Utskrapning af ben	367	27	19	Operation för syndactylia	10	2	—
Osteoplastik	8	—	—	Lambåtransplantation	29	1	1
Bortmejsling af exostos	33	—	5	Transplantation efter Thiersch	266	6	3
Operation för fractura complicata	57	8	—	Plastiska operationer, ej spec.	95	7	1
II. Operationer å ledgångar, senor och senskidor.				V. Extirpation af lymfkörtlar och tumörer.			
10. Exartikulation:				34. Extirpation af lymfkörtlar	1,557	151	134
a) i skulderled	6	1	—	35. Extirpation af tumörer:			
b) i handled	7	2	—	a) cancer	368	52	10
c) i höftled	14	1	—	b) sarcoma	111	6	5
d) i knäled	5	—	1	c) cysta	323	24	15
e) i fotled och fot: Pirogoff's	6	—	—	d) adenoma	54	4	5
Lisfranc's	2	—	—	e) angioma	89	7	12
Chopart's	3	1	—	f) lymphangioma	8	—	—
ej spec.	1	—	1	g) papilloma	32	4	2
g) i mellanhands- och mellanfots- samt finger- och tåleder	434	75	27	h) fibroma	73	9	3
Exstirpation af hälen	5	—	2	i) lipoma	164	8	6
11. Resektion eller artrektomi:				k) choadroma	13	1	—
a) i skulderled	12	1	—	l) osteoma	8	1	—
b) i armhågsled	39	2	4	m) andra svulster	138	5	17
c) i handled	21	1	—	VI. Operationer å hufvud och hals.			
d) i höftled	48	—	1	36. Amputation af tungan	4	—	1
e) i knäled	105	6	14	37. Tonsillötomi	246	16	72
f) i fotled	31	—	—	38. Operation för epulis	22	2	1
g) i mellanhands- och mellanfots- samt finger- och tåleder	87	4	5	39. » » ranula	6	1	1
h) i andra leder	4	—	—	40. » » polypus nasi	65	3	5
12. Artrotomi och ledpunktion	669	51	34	41. » » » nasopharyngealis	1	—	—
13. Reposition af luxationer	202	32	26	42. » » » vegetations adenoides	288	13	53
14. Sen- och muskelsöm	342	54	2	43. Trakeotomi för difteri och croup	25	—	—
15. Tenotomi och myotomi	26	—	16	44. Trakeotomi för andra orsaker	36	—	5
16. Operationer för klumpfot	125	5	53	45. Resektion af trachea och larynx	2	—	—
17. Operation å senskidor	374	60	12	46. Laryngofissur	7	—	—
18. Andra operationer å ledgångar, senor och senskidor:				Laryngosutur. Satur af trachea	3	1	1
» Brisement forcé	50	3	—	47. Extirpation af larynx	2	—	—
Redressement	41	4	38	48. Extirpation, resektion, enukleation af struma	219	1	37
Operation för crispatura tendinum	10	—	—	49. Faryngotomi	—	1	—
» » hygroma vel buritis	359	42	7	50. Oesophagotomi	1	—	—
Artroraf	10	—	2	52. Operation för empyema sinus frontalis, sinus maxillaris	104	4	72
Senplastik	12	—	3	» » » angina Ludowici	24	4	2
Jodoform-glycerin-injektioner	29	—	—	» » » fistula colli congenita	3	—	1
Utskrapning i olika leder	14	—	2	» » » rhinitis hypertrophica	60	1	174
III. Operation å kärl- och nervsystemet.				» » » deformitas septi narium	17	—	26
19. Ligatur i kontinuiteten af arter	26	5	—	VII. Operationer å bröst och buk.			
20. Operation för aneurysma	9	—	—	53. Amputation af bröstkörtel	332	17	52
21. » » varices	996	61	19	54. Torakocentes	448	66	24
				55. Torakotomi med refbensresektion	352	29	38
				56. Torakoplastik	25	—	1
				57. Paracentesis abdominis	174	25	8
				58. Laparotomi	1,161	51	68
				59. Gastrotomi	1	1	—

Tab. N:r 17. (Forts.) **Öfversikt öfver operationer, utförda å patienter intagna å civila sjukhus år 1909.**

Operation.	Lasarett.	Sjukstugor.	Enskilda sjukhus.	Operation.	Lasarett.	Sjukstugor.	Enskilda sjukhus.
60. Gastrotomi	76	—	1	106. Abrasion af maligna svulster i uterus	88	1	6
61. Gastrektomi	30	—	8	107. Operation för polypus uteri	109	9	8
Pylorusresektion	53	1	4	108. Enukleation af uterusmyom genom vagina	49	3	14
62. Gastroenterostomi	343	10	40	109. Myotomi medelst laparotomi	33	5	5
63. Kolecystotomi-stomi	134	4	7	111. Operation för retroflexio uteri	26	2	3
Koledochotomi	6	—	—	112. Vaginal uterus-exstirpation	34	—	4
64. Kolecystektomi	184	3	25	113. Supracervikal uterus-exstirpation	222	7	62
65. Kolecystoenterostomi	8	—	—	114. Total uterus-exstirpation medelst laparotomi	133	1	30
Splenektomi	2	—	—	115. Salpingotomi, Salpingektomi, Salpingo-oophor-			
66. Nefrotomi	52	1	4	ctomi	248	3	37
Friläggning af njure och ureter	7	—	—	116. Ovariotomi	349	10	81
Profineision	4	—	—	117. Kastration	2	—	1
67. Nefrektomi	124	—	17	118. Käjsarsnitt, Vaginalt käjsarsnitt	28	1	—
68. Nefrorafi	28	1	1	119. Operation för graviditas extra uterina	127	1	17
69. Tarmsöm	45	1	—	» » ruptura uteri	3	—	—
70. Tarmresektion	169	7	12	» » pelveoperitonitis, parametritis	61	2	3
71. Operation för perityphlitis vel appendicitis	4,662	215	309	» » hæmatocele retrouterina	1	—	—
72. Operation för anläggande af tarmanastomos, och anus præternaturalis	246	9	16	» » hæmatocele retrouterina	8	—	9
» » anus præternaturalis	38	3	—	Frånkallande af abort	—	—	—
74. Bräckoperationer	4,006	218	160	Förlösningsoperationer:			
75. Operation för mastitis	172	30	10	Frånkallande af för tidig börd	29	8	3
76. Incision för abscesser i bukorganen	89	6	6	Perforation af hufvud, styckning	9	1	1
				Vändning och extraktion	39	5	—
				Tångförlösning	47	3	1
				Manuellt aflägsnande af placenta	16	3	4
VIII. Operationer å bäckenorganen och manliga genitalia.				X. Ögonoperationer.			
78. Operation för fistula ani	221	20	28	121. Kantoplastik	13	1	—
79. » » hæmorrhoides	463	33	52	122. Operation för ectropium	20	—	1
80. Amputation, resektion, exstirpation af ändtarmen	69	2	4	123. » » entropium och trichiasis	39	3	—
81. Blåstiek	9	2	—	124. Blefaroplastik	4	—	—
82. Blåsnitt: a) Sectio alta	175	5	13	125. Bowman's operation	449	61	5
b) Sectio medianna	2	—	2	Exstirpation af lärsäcken	51	15	—
Andra operationer å blåsan	8	—	2	127. Operation för chalazion	37	4	—
83. Stenkrossning	11	—	2	» » pterygium	10	1	1
84. Operation för blåsektopi	3	—	1	128. » » symblepharon	8	—	—
85. » » hypo- och epispati	13	—	1	129. » » ptosis	7	—	—
86. Inre uretrotomi	25	1	—	131. Skrapning af hornhinnan	7	1	—
87. Yttre uretrotomi	23	1	—	132. Galvanokaustik	169	30	—
88. Uretrektomi	8	—	—	133. Sæmisch's operation	40	5	—
89. Dilatation af urinröret	14	4	1	134. Paracentes af hornhinnan	22	4	1
Uretroplastik, Uretrorafi	13	—	1	135. Tatuering af hornhinnan	5	—	—
90. Penisamputation	15	1	—	137. Operation för staphyloma	15	1	—
91. Operation för phimosis	236	22	16	138. Sklerotomi	23	—	—
92. » » hydrocele testis vel funiculi spermatici	456	44	26	139. Iridektomi	123	3	16
» » spermatocele	38	—	—	140. Iridotomi	2	1	—
» » varicocele	102	7	3	141. Prolapsafklippning	44	1	—
93. Exstirpation af testis	216	18	11	142. Starrextraktion	367	6	6
Resektion af epididymis	18	—	—	Evakuation för cataracta	32	—	—
94. Operation för fissura et contractura ani	260	12	32	Capsulotomi för cataracta	4	—	—
» » atresia ani	8	1	—	143. Starrdiscision	224	—	6
» » prolapsus ani vel recti	42	2	15	144. Enukleation af bulben	247	13	—
Resektion af vas deferens	3	1	—	145. Exenteration af bulben	33	—	5
Prostatektomi	48	—	—	146. Exenteration af ögonhålan	7	—	—
Operation för ectopia testis	51	1	7	147. Operation för strabismus	75	—	3
» » abscessus perianethralis	8	—	—	148. Expression för conjunctiviti trachomatosa	33	—	—
» » polypus recti	18	1	8	Magnetextraktion	65	—	—
» » urethræ	11	2	3	Extraktion af främmande kropp	28	2	1
				Linsextraktion för luxatio lentis	6	—	—
				Transfixion för glaucoma	3	—	—
IX. Gynecologiska operationer.				XI. Öronoperationer.			
96. Operation för hæmatokolpos, hæmatometra	13	—	3	150. Operation för polypus meatus auditorii	13	3	8
97. Operation för hæmatoma vulvæ et vaginæ	—	2	—	151. Paracentes af trumhinnan	93	8	36
98. Perineorafi	37	2	16	153. Öppnande af cellulæ mastoideæ med bioperationer	721	33	192
99. Prolapsoperationer	193	12	30				
100. Operation för fistula vesico-vaginalis	11	—	2	XII. Operationer, som ej kunnat hänföras till ofvanstående hufvudafdelningar.			
101. » » recto-vaginalis	8	—	1	Operation för hudtuberkulos	49	4	1
102. Cervix-discision	43	10	3	» » lupus vulgaris	8	—	1
103. Cervix-excision	39	—	—	» » tuberkulösa abscesser	298	29	9
104. Emmets' operation för fissura oris uteri	14	—	—	» » actinomycosis	34	2	9
105. Abrasion af uterus-slemhinnan, Abortoperation	1,536	202	247	» » carbunculus	119	11	5
				Excision af antrax	2	—	—
				Extraktion af främmande kropp	208	16	13
				Operation för inväxt nagel	158	23	12

Å epidemisjukhusen hafva under året utförts följande operationer: Intubation 183 fall. Trakeotomi 122 fall. Trepanation af proc. mast. 34 fall.

Tab. N:r 18 A. Öfversikt öfver å lasarett och sjukstugor intagna fall af *skador* och *förgiftningar* med hänsyn till *skadans natur* och *påföljd* år 1909.

Skadans natur.	Intagna		Skadans påföljd			Skadans natur.	Intagna		Skadans påföljd		
	m.	kv.	döden.	kvarstående men.	öfvergående.		m.	kv.	döden.	kvarstående men.	öfvergående.
Sår utan komplikationer (vulnus)	1,507	209	—	16	1,700	Skada å magsäck eller tarm (vulnus perforans, ruptura)	39	4	21	—	22
Kontusionen (contusio)	465	123	—	8	580	» å lever, mjälte, njure, urinblåsa, urinerör	69	3	12	4	56
Inträngd främmande kropp	38	35	2	2	69	» å lunga och hjärta	2	—	1	—	1
Varbildning i följd af inträngande kropp eller skada å huden eller subkut. bladväven (sepsis)	597	152	13	74	663	Öppnande af lung- eller hjärtsäck (vulnus perforans)	25	—	7	—	18
Ledvrickning (distorsio, luxatio)	463	135	3	37	559	Skada å struphufvudet eller luftstrupen	25	5	9	2	19
Utgjutning i led (synovitis traumat., hæmarthrosia)	207	45	—	7	245	Hjärnskakning (commotio cerebri)	170	25	11	5	179
Öppnande af någon af de större lederna (vulnus perforans)	252	90	1	52	289	Brott å hjärnskälens botten (fractura baseos cranii)	132	20	29	13	110
Benbrott, enkelt (fractura simplex) ¹⁾	2,363	982	42	294	3,010	Direkt skada å hjärna eller ryggmärg	105	4	53	30	26
» , kompliceradt (fractura complicata) ¹⁾	448	65	24	117	372	Slag å ögat (contusio oculi)	117	18	—	74	61
Afskärning af muskel, sena, nerv	279	29	—	55	253	Skada å hornhinnan	206	27	—	112	121
Skada å större kärl	33	4	2	2	33	Vulnus perforans oculi	26	6	—	31	1
Krossning, afhuggning, afslitning (amputatio traumatica, laceratio):						Främmande kropp inträngd i ögat	188	14	—	174	28
af 1—2 fingrar	380	26	—	345	61	Öfriga skador å ögat	22	7	—	29	—
af 3—5 fingrar, hand	187	13	1	171	28	Öfriga skador	66	11	6	19	52
af arm	25	3	2	21	5	Förgiftning med syror eller alkalier	20	13	8	5	20
af tår eller fot	94	3	2	56	39	» » metallsalter	3	—	—	—	3
af ben	51	10	9	34	18	» » sublimat	11	4	1	—	14
andra kroppsdelar	77	8	2	10	73	» » arsenik	1	2	—	—	3
Förbränning (combustio):						» » lysol, karbolsyra, kreolin	6	3	1	—	8
fingrar, hand	37	22	1	6	52	» » alkohol	13	—	1	—	12
ansikte	80	38	3	17	99	» » morfin, opium	3	1	1	—	3
andra kroppsdelar	117	77	32	13	149	» » atropin	2	1	—	—	3
Förfrysning (congelatio):						» » kloroform	2	—	—	—	2
fingrar	19	2	—	7	14	» » antipyrin, veronal, trional, sulfonal	4	2	—	—	6
tår, fot	79	5	4	33	47	» » fotogén, benzin, terpentin	1	—	—	—	1
andra kroppsdelar	6	2	1	2	5	» » kolos, lysgas	15	4	2	—	17
Öppnande af bukhålan (vulnus perforans)	16	1	1	—	16	Öfriga förgiftningar	1	2	—	—	3
						Ormbett	46	43	1	—	88
						Summa summarum	9,140	2,298	308	1,876	9,256

Ann. Fall, i hvilka flera af de här anförda skadorna samtidigt förekomma, upptagas under den rubrik, som motsvarar den viktigaste eller svåraste skadan. Säväl olycksfall som skador genom annans vållande eller själfmordsförsök upptagas i denna tabell. Rubriceringen efter skadans påföljd eger rum vid utskrifningen. Summan intagna och summan utskrifna behöfva ej stämma med hvarandra. Från en del sjukhus hafva primäruppgifterna till Tab. N:r 8 A och Tab. N:r 18 B ej öfverensstämt med hvarandra.

¹⁾ Brott å hjärnskälens botten upptagas ej här.

Tab. N:r 19. Sammanställning af uppgifter angående antalet *kurgäster vid hälsobrunnar bad- och kallvattenkuranstalter* år 1909.

	Antal kurgäster,	däraf fri-patienter.		Antal kurgäster,	däraf fri-patienter.		Antal kurgäster,	däraf fri-patienter.
<i>Stockholms län.</i>			<i>Gottlands län.</i>					
Furusund	120	—	Visby	—	—	Hultafors	—	—
Saltsjöbaden	859	—	<i>Blekinge län.</i>			Rostock	405	—
Södertälje	962	30	Ronneby	2,209	138	Torhult	—	—
<i>Uppsala län.</i>			Tulseboda	591	16	Ulricehamn	410	—
Dannemora	60	—	Vägga	154	—	<i>Skaraborgs län.</i>		
<i>Södermanlands län.</i>			<i>Kristianstads län.</i>			Djursåtra	300	62
Bie	190	80	Båstad	1,400	—	Hjo	365	11
<i>Östergötlands län.</i>			Malen	628	30	Lunds brunn	862	22
Borg	531	4	Tyringe	474	2	Mösseberg	1,328	27
Medevi	1,016	7	<i>Malmöhus län.</i>			<i>Värmlands län.</i>		
Söderköping	1,385	243	Ramlösa	889	163	Kalhyttan	—	—
<i>Jönköpings län.</i>			Ystads saltsjöbad	120	—	Skagers brunn	350	—
Götarp	188	—	<i>Hallands län.</i>			<i>Örebro län.</i>		
Holsby	355	9	Sürö	946	—	Loka	597	52
Lannaskede	577	—	Varberg	2,255	86	Porla	886	40
Tranås	873	14	<i>Göteborgs och Bohus län.</i>			<i>Västmanlands län.</i>		
<i>Kronobergs län.</i>			Fiskebäckskil	503	—	Johannisdal	340	24
Greddfors	216	—	Grebbe stad	391	18	Sätra	826	36
Ryd	870	18	Gustafaberg	350	—	<i>Kopparbergs län.</i>		
<i>Kalmar län.</i>			Ljungkile	346	7	Toftan	85	—
Borgholm	523	20	Lyckorna	450	—	<i>Jämtlands län.</i>		
Källvik	263	15	Lysekil	1,565	126	Fjällnäs	90	—
Nybro	496	—	Marstrand	1,943	53	Månsta	—	—
Södra Vi	211	2	Stenungsöa	—	—	Ragunda	79	—
			Strömstad	699	105	Storlien	210	—
			<i>Älfsborgs län.</i>			Ytterån	—	—
			Helejön	324	—			

Tab. N:r 21. Veterinärernas antal och fördelning inom hvarje län vid slutet af år 1909.¹⁾

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Län.	Vid regementen och kårer ansatta veterinärer.	Länsveterinärer.	Stads Veterinärer.	Stadsveterinärer.	Distriktsveterinärer.	Distriktsveterinärer.	Distriktsveterinärer.	Privatveterinärer, ej legitimerade.	Summa.	Tillvärt eller minskning.	Län.	Vid regementen och kårer ansatta veterinärer.	Länsveterinärer.	Stads Veterinärer.	Stadsveterinärer.	Distriktsveterinärer.	Distriktsveterinärer.	Privatveterinärer, ej legitimerade.	Summa.	Tillvärt eller minskning.
Stockholms stad	9	—	1	—	—	—	—	27	37	+ 3	Älfsborgs län	—	1	—	—	8 ¹⁾ 7	1	8	17	+ 1
Stockholms län	—	1	—	—	10	1	1	13	13	—	Skaraborgs do	3 ²⁾ 4	2	—	—	3	4	9	21	+ 2
Uppsala do	2	1	—	—	5	—	—	10	10	+ 1	Värmlands do	—	1	—	—	7 ³⁾ 6	4	4	17	+ 4
Södermanlands do	—	1	1 ⁴⁾ 1	—	13	—	—	17	17	+ 1	Örebro do	—	1	—	—	10	3	4	16	—
Östergötlands do	—	1	—	—	11	—	—	20	20	+ 1	Västmanlands do	—	1	—	—	6	5	2	14	+ 1
Jönköpings do	4	1	—	—	5	—	—	14	14	+ 1	Kopparbergs do	—	—	—	—	12	2	2	18	+ 2
Kronobergs do	—	1	—	—	3	—	—	4	4	+ 3	Gästriklands do	—	2	—	—	5	1	—	9	—
Kalmar do	—	2	—	—	12	—	—	16	16	—	Västernorrlands do	—	1	—	—	5	2	—	9	+ 1
Gottlands do	—	1	—	—	2	—	—	4	4	—	Jämtlands do	—	2	—	—	7 ⁵⁾ 5	1	—	10	—
Blekinge do	—	1	—	—	4	—	—	6	6	—	Västerbottens do	—	1	—	—	3	1	—	7	+ 1
Kristianstads do	—	1	—	—	9	—	—	22	22	—	Norrbottnens do	—	—	—	—	—	—	4	+ 1	
Malmöhus do	7	1	1 ⁶⁾ 3	1	17	18	—	47	47	—	Summa	36	32	9	2	164	103	33	379	+ 9
Hallands do	—	1	—	—	5	—	—	9	9	+ 1										
Göteborgs och Bohus län	2	1	1 ⁷⁾ 2	—	6	6	1	18	18	+ 1										

¹⁾ Jämte lärarna vid veterinärinstitutet och föreståndaren för veterinärnärningen i Skara. — ²⁾ Tillika distriktsveterinär. — ³⁾ En tillika distriktsveterinär. — ⁴⁾ En icke praktiserande. — ⁵⁾ Slakthusdirektör. — ⁶⁾ En slakthusdirektör, en sanitetsveterinär. — ⁷⁾ Där af två ej legitimerade. — ⁸⁾ Där af en ej legitimerad. — ⁹⁾ En slakthusdirektör, en förste, en andre bitr. besiktningsveterinär.

Tab. N:r 22. Af veterinärer verkställda tjänsteresor för hämmande af sjukdomar bland husdjuren, år 1909.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Län.	Mjälkbränd ¹⁾	Fransbränd ¹⁾	Svinpest och svininflu.	Rödsjuka hos svin.	Hönspest.	Värdering och nedaktning af kor, som lidit af infertilitet.	Sjukdomar bland rennar.	Missänkta sjukdomsfall.	Summa resor.	Utbetalt under år 1909 för veterinärernas tjänsteresor och förrättningar.
										Kronor. öre.
Stockholms stad	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Stockholms län	33	6	—	—	—	9	—	—	55	883 90
Uppsala do	19	1	—	—	—	1	—	1	22	560 40
Södermanlands do	21	—	—	—	1	—	—	—	30	528 18
Östergötlands do	64	8	—	—	—	17	—	4	93	2,346 24
Jönköpings do	9	—	—	—	—	—	—	1	19	678 02
Kronobergs do	6	—	1	—	—	3	—	1	19	262 09
Kalmar do	42	26	4	—	—	1	—	3	76	1,652 99
Gottlands do	16	—	—	—	—	—	—	—	16	322 42
Blekinge do	18	20	—	—	—	10	—	2	40	734 46
Kristianstads do	34	3	20	2	—	—	—	3	72	1,059 69
Malmöhus do	51	—	4	—	—	63	—	2	120	2,937 26
Hallands do	20	1	—	1	—	1	—	1	24	574 59
Göteborgs och Bohus do	2	—	—	—	—	—	—	—	4	185 57
Älfsborgs do	30	2	—	1	—	1	—	6	40	1,383 41
Skaraborgs do	15	—	9	3	—	9	—	5	41	989 35
Värmlands do	2	—	—	—	—	—	—	1	3	103 22
Örebro do	7	2	11	—	—	8	—	1	30	1,017 04
Västmanlands do	7	—	—	1	—	—	—	—	15	359 79
Kopparbergs do	6	—	2	—	—	—	—	2	10	234 89
Gästriklands do	3	—	1	—	—	—	—	—	4	118 53
Västernorrlands do	2	—	—	2	—	—	—	—	4	29 35
Jämtlands do	3	—	—	—	—	—	—	2	5	3,268 27
Västerbottens do	10	3	—	—	—	—	—	2	16	435 48
Norrbottnens do	10	2	—	—	—	—	—	3	16	1,227 47
Summa	433	93	59	10	1	137	2	41	776	21,844 61

¹⁾ Till hvarje af sjukdom smittad gård har i allmänhet företagits minst tvänne resor, den senare för att konstatera, att sjukdomen upphört.

Tab. N:r 23. Öfversikt öfver befintliga apoteks antal och natur inom hvarje län, år 1909. *)

1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Län.	Säljbara.	Personella. * = inlöst af amorteringsfond. ** = icke inlöst, men afgifts- pliktigt till äldre fonden.	Filialapotek och medikamentsförråd. † anvis. med.-förråd.	Summa	Län.	Säljbara.	Personella. * = inlöst af amorteringsfond. ** = icke inlöst, men afgifts- pliktigt till äldre fonden.	Filialapotek och medikamentsförråd. † anvis. med.-förråd.	Summa
Stockholms stad	—	Stockholm ¹⁾	24	24	—	Transport	7	155	16
Stockholms län	—	Södertälje*, Norrtälje*	2	—	—	—	Oskarström	1	—
—	—	Sigtuna*	1	—	Göteborg ¹⁷⁾	—	12 Kungshamn†	1	—
—	—	Vaxholm*	1	1 Dalarö†	—	—	2 Ljungskile†	1	—
—	—	Drottningholm*)	1	1 Gustafsberg†	—	—	—	—	26
—	—	Östhammar*	1	1 Öregrund†	—	—	—	—	—
—	—	Sotholm	1	1 Rimbo†	—	—	—	—	—
—	—	Hammarby, Sundbyberg	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Tumba, Djarsholm	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Åkersberg	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Liljeholmen	1	—	—	—	—	—	—
Uppsala	—	Uppsala ²⁾	3	—	—	—	—	—	—
—	—	Tibble, Enköping*	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Tierp, Leufsta	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Alfkarlö	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Dannemora	1	—	—	—	—	—	—
Södermanlands	—	Nyköping ⁴⁾	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Strängnäs*	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Trosa, Julita	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Mariefred*	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Eskilstuna**	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Malmköping*, Torshälla	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Gnesta, Katrineholm	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Vingåker	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Linköping ⁵⁾	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Norrköping ⁶⁾	3	—	—	—	—	—	—
—	—	Söderköping*	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Skeninge*	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Vadstena*	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Kisa*, Valdemarsvik	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Boxholm	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Odeshög	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Motala	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Tjällmo, Stegeborg	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Mjölby	1	—	—	—	—	—	—
Jönköpings	—	Jönköping ⁸⁾	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Eksjö*, Tranås	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Grenna*, Hvetlanda*	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Värnamo*	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Gislaved, S. Unnaryd	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Vrigstad, Nässjö	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Huskvarna	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Växjö ⁹⁾	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Eimhult	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Ljungby*	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Lenhofda	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Tingsås, Alfvestad	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Ryd, Markaryd	2	—	—	—	—	—	—
Kalmar	—	Kalmar ¹⁰⁾	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Västervik*	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Vimmerby*	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Oskarshamn*	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Borgholm*	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Bengtatorp*	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Mönsterås*	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Högsby*	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Söderåkra, Mörtfors	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Mälilla, Nybro	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Gamleby*	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Visby	1	—	—	—	—	—	—
Gottlands	—	Slite, Heme	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Karlskrona ¹¹⁾	2	—	—	—	—	—	—
Blekinge	Karlskrona, Göta Lejon	1 Karlskrona*, Sölvesborg*	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Ronneby*	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Jämshög	1	—	—	—	—	—	—
Kristianstads	Ängelholm	1 Kristianstad ¹²⁾	2	—	—	—	—	—	—
—	Simrishamn	1 Båstad*	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Broby	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Brösarp	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Klippan, Åhus	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Hessleholm, Tollarp	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Tomelilla	1	—	—	—	—	—	—
Malmöhus	Malmö, Lejonet Lund, Svanen Ystad	1 Malmö ¹³⁾	4	—	—	—	—	—	—
—	—	1 Lund, Hjorten	1	—	—	—	—	—	—
—	—	1 Landskrona ¹⁴⁾	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Helsingborg ¹⁵⁾	3	—	—	—	—	—	—
—	—	Trelleborg*	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Hörby, Bjuf	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Anderslöf, Åsum	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Eslöv, Höganäs	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Limhamn, Hvällinge	2	—	—	—	—	—	—
—	—	Kjäfvinge	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Svedala**	1	—	—	—	—	—	—
Hallands	Laholm	1 Halmstad ¹⁶⁾ , Falkenberg*	3	—	—	—	—	—	—
—	—	Varberg*	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Kungsbacka*	1	—	—	—	—	—	—
—	—	Transport	7	—	—	—	—	—	—
—	—	Summa	155	16	179	—	—	—	—
—	—	Summa	12	309	321	—	—	—	—
—	—	Summa	167	485	652	—	—	—	—
—	—	Summa	179	800	979	—	—	—	—
—	—	Summa	191	1109	1300	—	—	—	—
—	—	Summa	206	1418	1624	—	—	—	—
—	—	Summa	221	1619	1840	—	—	—	—
—	—	Summa	236	1820	2056	—	—	—	—
—	—	Summa	251	1921	2172	—	—	—	—
—	—	Summa	266	2022	2288	—	—	—	—
—	—	Summa	281	2123	2404	—	—	—	—
—	—	Summa	296	2224	2520	—	—	—	—
—	—	Summa	311	2325	2636	—	—	—	—
—	—	Summa	326	2426	2752	—	—	—	—
—	—	Summa	341	2527	2868	—	—	—	—
—	—	Summa	356	2628	2984	—	—	—	—
—	—	Summa	371	2729	3100	—	—	—	—
—	—	Summa	386	2830	3216	—	—	—	—
—	—	Summa	401	2931	3332	—	—	—	—
—	—	Summa	416	3032	3448	—	—	—	—
—	—	Summa	431	3133	3564	—	—	—	—
—	—	Summa	446	3234	3680	—	—	—	—
—	—	Summa	461	3335	3796	—	—	—	—
—	—	Summa	476	3436	3912	—	—	—	—
—	—	Summa	491	3537	4028	—	—	—	—
—	—	Summa	506	3638	4144	—	—	—	—
—	—	Summa	521	3739	4260	—	—	—	—
—	—	Summa	536	3840	4376	—	—	—	—
—	—	Summa	551	3941	4492	—	—	—	—
—	—	Summa	566	4042	4608	—	—	—	—
—	—	Summa	581	4143	4724	—	—	—	—
—	—	Summa	596	4244	4840	—	—	—	—
—	—	Summa	611	4345	4956	—	—	—	—
—	—	Summa	626	4446	5072	—	—	—	—
—	—	Summa	641	4547	5188	—	—	—	—
—	—	Summa	656	4648	5304	—	—	—	—
—	—	Summa	671	4749	5420	—	—	—	—
—	—	Summa	686	4850	5536	—	—	—	—
—	—	Summa	701	4951	5652	—	—	—	—
—	—	Summa	716	5052	5768	—	—	—	—
—	—	Summa	731	5153	5884	—	—	—	—
—	—	Summa	746	5254	5999	—	—	—	—
—	—	Summa	761	5355	6115	—	—	—	—
—	—	Summa	776	5456	6231	—	—	—	—
—	—	Summa	791	5557	6347	—	—	—	—
—	—	Summa	806	5658	6463	—	—	—	—
—	—	Summa	821	5759	6579	—	—	—	—
—	—	Summa	836	5860	6695	—	—	—	—
—	—	Summa	851	5961	6811	—	—	—	—
—	—	Summa	866	6062	6927	—	—	—	—
—	—	Summa	881	6163	7043	—	—</		

